

Əzakiyal

Hudaning alamət kərünüxliri — Əzakiyalning qakirilixi wə uningoğa tapxuruloğan həwər

¹ Ottuzinqi yili, tətinqi aynıng bəxinqi künidə, mən Kewar dəryasioğa sürgün qilinoğanlar arisida turoğan məzgildə, mana asmanlar eqilip, mən Hudaning alamət kərünüxlirini kərdüm. □ ■ ² Tətinqi aynıng bəxinqi küni — Yəhoakinning sürgün bolğanliqining bəxinqi yili idi — ³ Kaldiylərnıng zeminida, Kewar dəryasi boyida, Buzining oqlı Əzakiyal kaħinoğa Pərwərdigarning səzi kəldi — xu yərdə Pərwərdigarning qoli unıng wujudioğa qondi.

⁴ Mən kərdüm, mana! Ximaldin boran-qapqun kətürüldi; yoğan bir bulut wə uni orap turoğan bir ot, unıng ətrapida bir yorukluk julalinip turatti; otturisdin, yəni xu ot iqidin, issiktin julalanoğan parkirak mistək bir kərünüx kəründi.

⁵ Yənə unıng otturisdin, tət həyat məhluk kəründi; ularning kərünüxi xundak idiki: —

□ **1:1** «Ottuzinqi yili» — Əzakiyalning əziningki 30-yili bolsa kerək. Əzakiyal əsli kaħin bolup, ottuz yaxqa kirgəndə muqəddəs ibadəthanidiki toluq kaħinlik ornoğa (bolupmu qurbanlik kilixqa) qıxixi kerək idi. Birak u sürgün bolup, undak nesiwigə muyəssər bolalmidi. ■ **1:1** Zəb. 137:1

ularda insanning qiyapiti bar idi; □ ⁶ ularning hərbirining təttin yüzi bar idi; hərbirining təttin qaniti bar idi. ■ ⁷ Ularning tüptüz putliri bar idi; tapanliri bolsa mozayning tuyaklırioğa ohxaytti; ular parkiritiloğan mistək parlap turatti.

⁸ Tət yenida, qanatlıri astida insanningkidək birdin qoli bar idi; tətisining hərbirining təttin yüzi wə təttin qaniti bar idi; □ ■ ⁹ ularning qanatlıri bir-birigə tutax idi; ular yürgəndə heqyakqa burulmaytti; ular həmmisi udul aldioğa yürətti. ¹⁰ Ularning yüz kərünüxliri insanningkidək idi; u tətisining ong tərpidə xirningkidək yüzi bar idi; tətisining sol tərpidə buqiningkidək yüzi bar idi; tətisining bürkütningkidək yüzimu bar idi.■

¹¹ Ularning yüzlıri ənə xundaq idi. Qanatlıri yukirida kerilip turatti; hərbirining ikki qaniti ikki tərpidiki məhlukning qanitoğa tutixatti; yənə ikki qaniti öz tenini yepip turatti.

¹² Ularning hərbi uduloğa qarap mangatti; ularda boloğan roh nəgə barimən desə, ular xu yərgə mangatti; ular mangoqanda heqkaysi

□ **1:5** «**ularda insanning qiyapiti bar idi**» — bu sözlər, ehtimal, muxu məhlukların gərə turğan həlitini kərsitidu. Məhluklar sürətləngən almaqlar bəzidə ərənqə rodta, bəzidə ayalqə rodta kərülidu. Bəlkim ularning kərünüxi pəyoqəmbərgə bir tərpi ərənqə qiyapəttə, yənə bir tərpi ayalqə qiyapəttə kərüngən boluxi mumkin. ■ **1:6** Əz. 10:14 □ **1:8**

«**tətisining hərbirining təttin yüzi wə təttin qaniti bar idi**» — bəzi alimlar: — «tətisining hərbirining yenida ikkidin insanningkidək qoli bar idi» dəp tərjimə kəlidu — demək, hərbi məhlukning təttin əməs, bəlkə ikkidin qoli bar idi. ■ **1:8** Əz. 10:8 ■ **1:10** Əz. 10:14; Wəh. 4:7

tərəpkə burulmaytti. □ ¹³ Həyat məhluklarning qiyapiti bolsa, keyüp yalkunlap turoqan otning qooidək, məx'əllərdək idi; muxu ot uyan-buyan aylinip məhluklar arisida yürətti; ot intayin yalkunluk idi, ottin qakmaklar qekip turatti; ¹⁴ həyat məhluklar qakmaktək pal-pul kilip uyaktin-buyakka yügürüp turatti. ¹⁵ Mən həyat məhluklaroqa karidim, mana həyat məhluklarning hər birining yenida yərdə turidoqan, ularning yuzigə udullanoqan birdin qak turatti; ¹⁶ qaklarning xəkli wə yasilixi beril yakutning kərünuxidə idi; tətisining birhilla kərünuxi bar idi; ularning xəkli wə yasilixi bolsa, qakning iqidə qak bardək idi. □ ■

¹⁷ Məhluklar mangoqanda, ular yüzləngən tət tərripining həmmisigə udul mangatti; mangoqanda ular heq burulmaytti.

¹⁸ Qaklarning ultangliri bolsa, intayin egiz həm dəhxətlik idi; ular tətisining ultanglirining pütün ətrapi kəzlər bilən toloqanidi. ■

¹⁹ Həyat məhluklar mangoqanda, qaklar ularoqa yandixip mangatti; həyat məhluklar yərdin kətürülgəndə, qaklarmu kətürülətti.

■ ²⁰ Roh nəgə mang desə, ular xu yərgə mangatti — demək, ularning rohi *Rohqa* əgixip mangatti. Qaklar ular bilən təng kətürülətti; qünki məhluklarning rohi qaklirida

□ **1:12** «**ularda bolqan roh**» — bəlkim Hudaning Rohidur.

□ **1:16** «**...qakning iqidə qak bardək idi**» — baxka birhil təjmis: «...bir qak yənə bir qak bilən girələxkən idi». ■ **1:16** Əz. 10:9,10 ■ **1:18** Əz. 10:12 ■ **1:19** Əz. 10:16

idi. □ 21 Məhluklar mangoʻanda, qaklarmu mangatti; məhluklar tohtiʻoʻanda, qaklarmu tohtaytti; ular yərdin kətürülginidə, qaklarmu ularoʻa qoxulup təng kətürülətti; qünki həyat məhluklarning rohi qaklarda idi.

22 Həyat məhluklarning baxliri üstidə bir yoʻoʻan kəz yətküsiz gümbəzɡə ohxaydioʻan bir nərsə turatti; u hrustaldək dəhətlik parkirap, ularning bexi üstidə yeyilip turatti.

□ 23 Bu gümbəzdek nərsining astida ularning qanatliiri kerilip, bir-birigə tegixip turatti; hər bir məhlukning öz tenining ikki yenini yapidioʻan ikkidin qaniti bar idi. □

24 Ular mangoʻanda, mən qanatliirining sadasini anglidim — u uluʻq sularning xarkirioʻan sadasidək, Həmmigə Qadirning awazidək — qoxunning yürux kiliwatqan qaoʻdiki sürən-xawqunliirining sadasidək idi; ular tohtap turoʻan qaoʻlarda, ular qanatliirini təwəngə quxürətti. 25 Wə ularning bexi üstidiki gümbəzdek nərsə üstidin bir awaz anglandi.

Ular tohtap turoʻan qaoʻlarda, ular qanatliirini

□ 1:20 «**Roh nəgə mang desə, ular xu yərgə mangatti...**» — «Roh» muxu yərdə bəlkim Hudaning Rohini kərsitidu. □ 1:22 «**bir yoʻoʻan kəz yətküsiz gümbəz**» — bu gümbəz 26-ayət boyiqə Hudaning təhtining ulini kərsitidu. «**u hrustaldək dəhətlik parkirap**» — yaki «u muzsiman dəhətlik parkirap...». □ 1:23 «**hər bir məhlukning öz tenining ikki yenini yapidioʻan ikkidin qaniti bar idi**» — baxqə birhil tərjimisi: «hər bir məhlukning yapquqi ikki qaniti bar idi» — demək, hər birining tenini yapidioʻan ikki qaniti bar idi. Bizning tərjimimiz boyiqə, bir yəlinixkə uqkanda, qanatliiridin ikkisini ixlitidu, yənə bir yəlinixkə uqkanda, baxqə ikki qanitini ixlitidu.

təwəngə qüxürətti.

²⁶ Ularning bexi üstidiki gümbəzdək nərsə üstidə, kək yakut kəbi bir təhtning siymasi turatti; bu təht siymasining üstidə, tolimu yukirida, insan kiyapitidə kərüngən bir zat turatti. ²⁷ Wə mən bu zatni belining üsti tərripining turki mistək parkiroğan, ətrapini ot orap turoğan kiyapəttiki bir kərünüxtə kərdüm; wə belining asti tərripining turki, otning kiyapitidə idi, uning ətrapida küqlük yorukluk turatti.

²⁸ Bu ətrapida turoğan küqlük yoruklukning kərünüxi bolsa, yamoqurluk künidiki bulutta pəyda bolğan həsən-həsəning kərünüxidək idi. Bu bolsa Pərwərdigarning xan-xəripining kiyapitining kərünüxi idi. Buni kərüpla mən düm yikildim; wə mən səzləwatқан birsining awazini anglidim. □ ■

2

Əzakiyalning wəzipisi

¹ Wə U manga: I insan oqli, ornungdin dəs tur, wə Mən sanga söz kəlimən, — dedi.

² U manga söz kəloqanda, Roh manga kirip, meni dəs turoqzdi; wə mən manga söz Kəloquqining

□ **1:28** «**Bu ətrapida turoğan küqlük yoruklukning kərünüxi bolsa, yamoqurluk künidiki bulutta pəyda bolğan həsən-həsəning kərünüxidək idi**» — bu sölər, bəlkim bu küqlük nurning Pərwərdigarning kərünüxining ətrapida qəmbərsiman xəkildə bolğanliqini kərsitidu. ■ **1:28** Dan. 10:9

awazini anglap turdum. □ ■ 3 Wə U manga: — «I insan oqli, Mən seni Israil baliliriya, yəni Manga asiylik qiləjan asiy «yat əllər»gə əwətimən; bügüngə kədər həm ular həm ularning ata-bowliri Manga yüz ərüp asiylik kilip kəlməktə», — dedi. □ ■

4 — «Bu balilar bolsa nomussiz wə kəngli qattiktur; Mən seni ularəya əwətimən; sən ularəya: «Rəb Pərwərdigar xundak dəydu!» — degin —

5 xuning bilən ular məyli kulak salsun, salmisun (qünki ular asiylik kilidiəjan bir jəmət) — əzliri arisida həkikiy bir pəyoqəmbərning turoqanlıqini tonup yetidu. ■

6 Əmdi sən, i insan oqli, gərqə sanga tikən-jiəjanlar həmrah bolsimu, wə sən qayan-larning arisida tursangmu, ulardin qorkma, wə səzliridinmu qorkma; xundak, ularning səzliridin qorkma, wə zərdilik qaraxliridin dəkkə-dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir

□ 2:2 «U manga səz qiləqanda, Roh manga kirip, meni dəs turoquzdi» — «Roh», muxu yərdə xübhəsizki, Hudaning Rohini kərsitidu. ■ 2:2 Əz. 3:24; Dan. 10:10 □ 2:3 «Manga asiylik qiləjan asiy «yat əllər» — muxu yərdə «yat əllər» kinayilik gəp bolup, xübhəsizki «Israil» (ximaliy padixahlik) wə Yəhuda (jənubiy padixahlik) degən ikki əlni kəsitidu. Ular Hudaəya «yat», ular qətəlliklərdək butqə qokundi. «Israil» (ximaliy padixahlik) 125 yil ilgiri Asuriyə imperiyəsi tərripidin sürgün boləjanidi. Asuriyə imperiyəsi oquliəjəndin keyin, bəlkim sürgün boləjan kəp Israillar Babiləda kəlip, sürgün boləjan «Yəhuda»dikilər bilən arilixip bir bolup kətkən. ■ 2:3 Yər. 3:25 ■ 2:5 Əz. 33:33

jəməttur. □ ■ 7 Sən ular tingxisun, tingximisun Mening sözlirimni ularoqa yətküz; çünki ular asiylik kılouqılardur. 8 Wə sən, i insan oqlı, sanga eytkən sözlirimgə kılak sal; bu asiy jəməttək tətür bolmioqin; aqzingni eqip, Mən sanga bərginimni yegin».

9 — Mən kərisam, mana munga sozuləan bir kəl turuptu; wə mana, uningda bir oram yazma turuptu. 10 U kəz aldimda uni eqip yeyip koydi; uning aldi-kəynining həmmə yerigə hət yeziləanidi; uningəqa yeziləanliri mərsiyə, matəm sözliri wə dərd-ələmlərdin ibarət idi.□

3

1 Wə U munga: — I insan oqlı, erixkiningni yegin; bu yazmini yəp, berip İsrail jəmətigə səz kıləqin, dedi.■

2 Xuning bilən mən aqzimni aqtim, U munga yazmini yegüzdi. 3 U munga: — I insan oqlı,

□ 2:6 «gərqə sanga tikən-jioqanlar həmrah bolsimu, wə sən qayanlarning arisida tursangmu,...» — «tikən-jioqanlar» wə «qayanlar» degənlər xübhisizki, İsrailarni kərsitidu. ■ 2:6 Yər. 1:8, 17; Əz. 3:9; Luğa 12:4; 1Pet. 3:1 ■ 2:8 Wəh. 10:9 □ 2:10 «U kəz aldimda uni eqip yeyip koydi; uning aldi-kəynining həmmə yerigə hət yeziləanidi» — adəttə, «oram yazmılar»da pəkət iqidila hət yeziklik bolatti. Alimlarning bu oram yazmining «aldi-kəyni»gə hət yeziləanlikı toqruluk hərhil pikri bar. Xübhisizki, uning bir əhmiyiti xuki, Hudaning sap sözlirigə həqkimning koxumqə sözləni yezix mumkinqiliki yok idi; bizningqə, bu ix yənə Hudaning ularni əyibləydiəan sözlirining nuroqunlikini təkitleydu. ■ 3:1 Yər. 15:16; 2:8; Wəh. 10:9

qorsikiŋgni tok kılıp, iqi-baŋringni Mən sanga bərgən bu oram yazma bilən tolduroŋin, — dedi. Xuning bilən mən yedim, aŋzimda u həsəldək tatlık idi. ■ ⁴ Wə U manga mundaq dedi: «I insan ooqli, baroŋin, Israil jəmətiŋə baroŋin, Mening səzlimni ularoŋa yətküzgin. ■ ⁵ Qünki sən oŋəyriy yeziktiki yaki tili təs bir əlgə əməs, bəlki Israil jəmətiŋə əwətilding; ⁶ — oŋəyriy yeziktiki həm tili təs, səzlini qüxəngili bolmaydioŋan kəp əllərgə əwətilmidin; Mən seni xularoŋa ətətkən bolsam, ular sanga kulak salatti!

⁷ Birak Israil jəməti sanga kulak salmaydu, qünki ularning heqbiŋi Manga kulak selixni halimaydu; qünki pütün Israil jəmətiŋing kaŋiŋi tong wə kəngli kattiktur. ⁸ Mana, Mən yüzüŋni ularning yüzliŋigə kaŋxi taxtək, wə sening pexanəŋni ularning pexaniliriŋə kaŋxi taxtək kildim. ■ ⁹ Bərhək, sening pexanəŋni qaŋmaq texidin kattik, hətta almasək kildim. Ulardin kərkəma, wə ular tüpəylidin dəkkə-dükkigə qüxmə; qünki ular asiŋ bir jəməttur».

¹⁰ Wə U manga: — I insan ooqli, Mening sanga eytmaqŋi bolŋan həmmə səzlimni kənglünŋgə püküp kəyoŋin, ularni kəngül kəyoŋp anŋliŋin. ¹¹ Wə hazır baroŋin, sürgün bolŋanlaroŋa, yəni əz elingdikilərgə səz kıl, ular anŋlisun, anŋlimisun ularoŋa: «Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu!» — deŋin! — dedi.■

¹² Xuning bilən Roŋ meni kətürdi, mən arŋamdin zor xarkiriŋan bir awazni anŋlidim

■ 3:3 Zəb. 19:10-11; 119:103; Wəh. 10:10 ■ 3:4 Yər. 1:17

■ 3:8 Yər. 1:18; Mik. 3:8 ■ 3:9 Yər. 1:8,17; 5:3; Əz. 2:6; 1Pet.

3:14 ■ 3:11 Əz. 2:5, 7

— «Pərwərdigarning xan-xəripigə təxəkkür-mədhiyə öz jaylirida oqulsun!» —□ ■

¹³ — Həyat məhluklarning qanatlirining bir-birigə tegixkən awazi, wə ularning yenediki qaklarning awazliri bəhəywət xarkirak bir sada idi. ¹⁴ Wə Roh meni kətürüp, yirakqa apardi; wə mən kattik azab, rohimdiki oqəzəp bilən bardim, wə Pərwərdigarning qoli mening wujudumda küqlük idi. □ ¹⁵ Xuning bilən mən Təl-Abib xəhiridə sürgün boləqanlar, yəni Kewar dəryasi boyida turəqanlarning yenioqə yetip kəldim; mən ular turəqan jayda olturdum; ularning arisida yəttə kün hang-tang kətip olturdum.■

¹⁶ Mana yəttə kün toxup, Pərwərdigarning sözi manga kelip mundaq deyildi: —

¹⁷ «I insan oqli, Mən seni Israil jəməti üçün kəzətqi kəlip tiklidim; sən Mening aqzimdin sözni anglap, ularoqə Məndin boləqan agahni yətküzgin.■

¹⁸ Mən rəzillərgə: «Sən jəzmən əlisən» — desəm, birak sən uni agahlandurmisanğ — yəni bu rəzil adəmni həyatqə erixsun dəp rəzil yolidin yandurup, uni həyatqə erixsun dəp agahlandurmisanğ, xu rəzil adəm öz kəbihlikidə əlidu; birak Mən uning kəni üçün

□ **3:12** «xuning bilən Roh meni kətürdi,...» — «Roh», xühşisizki, Hudaning Rohi. ■ **3:12** Əz. 8:3 □ **3:14**

«mən kattik azab, rohimdiki oqəzəp bilən bardim,...» — Əzakiyalning dərd-əlimi wə rohining aqqıqlıqı nemə üçün? Xühşisizki, u Hudaning sözini anglap öz həlkəning kattik kəngüllükləkinə qüxinip yetip, intayin azablanəqan wə ularning Hudaəqə boləqan wəpasizlikəqə kattik oqəzəpləngən. ■ **3:15** Ayup 2:13 ■ **3:17** Yəx. 62:6; Əz. 33:7; 1Tim. 3:1

səndin hesab alimən. □ ■

¹⁹ Birəq sən axu rəzil adəmni aqağlandursangmu, u rəzillikidin, yəni əz rəzil yolidin yanmisa, u əz kəbihlikidə əlidu; ləkin sən əz jeningni kətkuzup qalisən.

²⁰ Yaki bolmisa bir həkkanıy adəm əz həkkanıylikidin yenip, kəbihlik kəlidioqan bolsa, uning aldioqa qomaq salsam, u əlidu; qünki sən uni aqağlandurmiding, u əz gunağida əlidu, wə u kəloqan həkkanıy iqlar əslənməydu; birəq uning kəni üqün səndin hesab alimən. ■ ²¹ Wə əgər sən həkkanıy adəmni gunağ sadir kəilma dəp aqağlandurup tursang, wə u gunağ sadir kəilmisa, u qaəda u jəzmən həyat qəlidu, qünki u aqağqa kəngül kəydi; xuning bilən sən əz jeningni kətkuzup qalisən». □

□ **3:18 «Xu rəzil adəm əz kəbihlikidə əlidu»** — ibraniy tilida bu ikki bislik səz. Birinqi mənisi: «U əz kəbihlikə tüpəylidin əlidu». İkkinqi mənisi: «U əz kəbihlikə kəqürüm kəlinmioqan həlda əlidu» — demək, u Hudaning dostluqidin ayriloqan həlda əlidu. Bizningqə ikkinqi imkaniyət bəlkim toqridur. Bəribir həmmimiz əlimiz; birəq Hudadin ayriloqan həlda əlüx, həkəkiy həm kərkunqluq əlümdur. ■ **3:18** Əz. 33:8 ■ **3:20** Əz. 18:24; 33:12,13 □ **3:21 «U qaəda u jəzmən həyat qəlidu, qünki u aqağqa kəngül kəydi»** — bəzi alimlar, Hudaning bu səzini pəqət jismani yəhəttiki «əlüm» wə «həyat» dəp qaraydu. Hudaning Musa pəyoqəmbər arkəlik Israil bilən bəkitkən əhdisi boyiqə, Israillar uning pərmanlirida yürgən bolsa, omumən eytkanda, kəp bəhtlik, uzun əmürlük bolidu. Birəq biz bu səzlər bəlkim jismani yə tərəptin boluxi mumkin bolsimu, uningdinmu muğimi, rohiy tərəptinmu eytiloqan, dəp qaraymiz. Demək, səzlər mənggülik həyat wə mənggülik əlümgə qaritiloqan. Undəq bolmisa həkkanıy adəm toqruluk «uning kəloqan həkkanıy iqliri əslənməydu» degən aqağ səzning nemə kərkunqluqi bolsun?

22 Wə Pərwərdigarning kəli mening wujudumda turatti; U manga: — Ornungdin tur, tüzlənqlikkə barəqin, Mən xu yərdə sən bilən səzliximən, — dedi.□

23 Xuning bilən mən ornumdin turup, tüzlənqlikkə qıktım; wə mana, mən Kewar dəryasi boyıda turup kərgən xan-xərəptək, Pərwərdigarning xan-xəripi xu yərdə turatti; kərüpla mən düm yikildim. ■ 24 Wə Roh iqimgə kirip meni tik turəuzdi; U manga səz kəlip mundaq dedi: — «Barəqin, öygə kirip özüngni bənd kəloqin. ■ 25 Wə sən, i insan oqlı, mana, ular aroqamqılarni üstünggə selip, ular bilən seni baqlaydu; buning bilən sən talaqa qıqalmay, əl-yurt iqigə həq kirəlməysən. □ 26 Xundakla ularəqa tənbiħ bərgüqi bolmasliqing üqün, Mən seni gaqa kəlip, tilingni tangliyingəqa

□ 3:22 «U manga: — Ornungdin tur, tüzlənqlikkə barəqin, mən xu yərdə sən bilən səzliximən, — dedi» — Huda Əzakiyal bilən səzlixix üqün uning bir hilwət jay («tüzlənqlik» yaki «jilə»)əqa qıqixini tələp kəlidu. ■ 3:23 Əz. 1:3 ■ 3:24 Əz. 2:2 □ 3:25 «ular aroqamqılarni üstünggə selip, ular bilən seni baqlaydu» — «ular» zadi kim? Baxqa ayətlərgə qarışanda Ezakiyalni «baqlıoqanlar» əl-yurttikilər əməs; xunga biz xundak qaraymizki, bu «ular» pərixtilərdin ibarət. Huda pərixtilər arqılık «oqayib aroqamqılar» yaki «rohıy aroqamqılar» bilən Əzakiyal pəyoqəmbərnı ornıdin turalmaydıoqan kəlidu: 4-bab, 8-ayətnimu kərüng.

qaplasturimən; çünki ular asiy bir jəməttur. □ ■
 27 Wə Mən sən bilən sözləxkinimdə, aqzingni eqip, sən ularoqa: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu!» dəysən; kim anglaymən desə anglisun, kim anglimaymən desə anglimisun; çünki ular asiy bir jəməttur. □ ■

4

Yerusalemning muhasirigə elinixi

1 Əmdi sən, i insan oqlı, bir kesəkni elip öz aldingoqa koyoqin; uning üstigə bir xəhərni — yəni Yerusalemni oyup koyoqin. □ 2 Andin uni muhasirigə elip, uningoqa potəylərnı kqurup, sepiloqa çikidioqan bir dənglük yasap, uning ətrapioqa bargahları tikip wə sepilni bəsküqi bazoqlarnı tikləp koyoqin. ■ 3 Bir təmür tahtını

□ **3:26 «Mən seni gaqa kqilip, tilingni tangliyingoqa qaplasturimən»** — bu «gaqilik» adəttiki gəp-səzni kərsitidu; uning arilikta bəribir Huda bərgən bexarətlərnı eytix məs'uliyiti bar idi. Xunga Hudaning muxu buyruqi bilən Əzakiyal həklər bilən həq salamlaxmaytti, adəttikidək gəplərnımu kqilalmaytti. Bu gaqilik bəx yildin keyin, 24:27-ayəttə tügəydu. ■ **3:26** Əz. 2:5

□ **3:27 «Mən sən bilən sözləxkinimdə, aqzingni eqip, sən ularoqa: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu!» dəysən...»** — bu ikki ayət (26-27)kə qarıoqanda, Huda Əzi pəyoqəmbərnıng «gaqilıqi»ni gahı-gahı üzidu wə xuning bilən Əzakiyal həlkkə səz kqilidu. Baxqa waqıtlarda u həq gəp kqilalmaytti. ■ **3:27** Əz. 2:5, 7

□ **4:1 «bir kesəkni elip öz aldingoqa koyoqin; uning üstigə bir xəhərni — yəni Yerusalemni oyup koyoqin»** — keyinki ayətlərgə qarıoqanda, bu «kesək» Yerusalem xəhirini ipadiləx üqün nahayıti qong kesək bolux kerək idi. ■ **4:2** 2Pad. 25:1

elip, uni özüng bilən xəhərning arisioğa tiklə; yüzüngni uningğa karitip tiklə; u muhasirigə elinidu, sən özüng uni muhasirigə alisən; bu ixning əzi Israil jəmätigə bexarət bolidu.

⁴ Wə sən, sol yeningğa yanpaxlap yatqin; Israil jəmätining kəbihlikini öz üstünggə koy; solğa yanpaxlap kanqə kün yatsang, sən xunqə kün ularning kəbihlikini kətürisən. □ ⁵ Mən sanga yetix kerək bolğan künlərni ularning kəbihlik kılğan yilliri boyiqə, yəni üq yüz toqsan kün kılıp bekitkənmən; xuning bilən sən Israil jəmätining kəbihlikini kətürisən. ■

⁶ Bu künlər tügigəndin keyin, sən yənə ong yanpaxlap yetip, Yəhuda jəmätining kəbihlikini kətürisən; sanga kırık künni bekitkənmən, hər bir kün bir yilni ipadiləydu. □ ⁷ Wə sən yüzüngni Yerusalemning muhasirisigə karitip, yengingni türgən halda, uni əyibləp bexarət berisən; ⁸ wə mana, Mən üstünggə aroqamqılarni salimənki, sən muhasirining künlirini tügətmigüqə uyan-buyanoğa heq

□ **4:4 «Israil jəmätining kəbihlikini öz üstünggə koy»** — muxu ayəttiki «Israil jəməti» bolsa, «ximaliy padixahlik» (on kəbilə ittipakı)ni kərsitidu. 7-ayəttə «Yəhuda» «jənubiy padixahlik»ni kərsitidu. ■ **4:5** Qəl. 14:34 □ **4:6 «Mən sanga yetix kerək bolğan künlərni .. üq yüz toqsan kün kılıp bekitkənmən; xuning bilən sən Israil jəmätining kəbihlikini kətürisən; (5-ayət)... keyin, sən yənə ong yanpaxlap yetip, Yəhuda jəmätining kəbihlikini kətürisən; sanga kırık künni bekitkənmən, hər bir kün bir yilni ipadiləydu»** — Israilning 390 yillik jazani wə Yəhudaning 40 yillik jazani kərüxi toqruluk qoxumqə səzimizni kərüng.

өрülməysən.□

9 Wə sən özünggə buoqday, arpa, purqak, kızil max terik wə kara buoqdaylarni elip bir idix iqigə sal; wə buningdin özüng üçün tamak təyyarlaysən; sən buni yanpaxlap yatqan künlərdə, yəni üq yüz tokısan kündə yəysən; 10 sən yəydiyən tamak bolsa miqdari boyiqə hər küni yigirmə xəkəldin boluxi kerək; sən uni bəlgiləngən waqıtlarda yəysən; □ 11 wə *hər küni* sunimu norma boyiqə, yəni altidin bir hın iqisən; *hər kündiki* bəlgiləngən waqıtlarda iqisən.□

12 Sən uni arpa kəmiqi xəkliyə kılıp yəysən; sən uni ularning kəz aldida insan niyasiti üstidə pixurisən».

13 Pərwərdigar: «Israillar Mən ularni həydəp qıqiridiyən əllər arisida turup xu haram yolda

□ 4:8 «**mana, Mən üstünggə aroqamqılarni salimənki, sən muhasirining künlirini tügətmigüqə uyan-buyanoqa həq örülməysən**» — yənə 3-bab, 25-ayətni kəring. Bu «arəqamqılar» kəringən yaki oqayibtin bolsun, Əzakiyalning sol yanjilip andin ong yanjilip yetixioqa yardəm bərdi. Bəlkim kəqtə (kəruwatqan həlk uning əyidin qıqip kətkəndin keyin) u ez məyligə qoyuloqan. □ 4:10 «**yigirmə xəkəl**» — yəni yerim qadak — təhminən 230 gram. □ 4:11 «**altidin bir hın**» — ondin altə litr ətrapida. «**hər kündiki bəlgiləngən waqıtlarda iqisən**» — demisəkmü, bundaq yemək-ıqmək aqar-qilikqa yüzləngən əhwalda bolidu.

öz nenini haram yəydu» — dedi. □ ■

¹⁴ Andin mən: «I Pərwərdigar! Mən özümni heqqaqan buloqap qoymidim, wə yaxlikimdin tartip bügüngə kədər mən əzi əlgəndin, yaki yirtkuqlar boqur qoyqan nərsidin heq yemigənmən; heqkandak yirginqlik gəxkə aozim tegip bakmioqan!» — dedim. □

¹⁵ Wə U manga: «Mana, Mən sanga insanning nijasitining ornioq kalining tezikini bərdim; sən

□ **4:13 «Israillar Mən ularni həydəp qikirdioqan əllər arisida turup xu haram yolda öz nenini haram yəydu»** — Huda Musa pəyoqəmbər arqilik Israillaroqə qong-kicik tərətlər hərdaim adəmzat turoqan jaylardin neri qilinixi kerək dəp buyruqan (məsilən, «Qan» 23:13-14). Xunga «insan nijasiti otida» tamak etix muxu qanun boyiqə bolmaytti, əlwəttə.

■ **4:13** Hox. 9:3 □ **4:14 «Mən özümni heqqaqan buloqap qoymidim, ... heqkandak yirginqlik gəxkə aozim tegip bakmioqan!»** — Huda Musa pəyoqəmbər arqilik Israillaroqə bəzi gəxlər (məsilən, qoxka gəxi)ni mən'i qiloqan («Law.» 11-bab, «Qan.» 14-bab). Uning üstigə əzlikidin əlgən, yaki yirtkuq haywanlar tərripidin əltürülgün haywanlarning gəxlərimu yeyixkə bolmaytti («Law.» 22:8). Əzakiyal əzi kahin boləoqqa, muxu tələplər uning üqün tehimu qattik boləqan.

neningni xuning üstidə pixurisən» — dedi.□

16 Wə U manga: «I insan oqli, mana Mən Yerusalemda ularoqa yөлənqük boləjan nanni qurutiwetimən; ular nanni tarazioqa selip, uni təxwix iqidə yəydu, suni əlqəm bilən aləqzidilik iqidə iqudu; □ ■ 17 Qünki nan wə su ulardin qalidu; ular bir-birigə qarixip dəhəxət basidu, əz kəbihlikidin qurup ketidu».

5

1 «Wə sən, i insan oqli, əzüng ötkür bir qiliqni al; uni ustira süpitidə ixlitip, qeqing wə sakilingoqa sürtüp koy; andin tarazini elip

□ **4:15 «Mən sanga insanning nijasitining ornioqa kalining tezikini bərdim»** — alimlar Hudaning muxu sözliri üstidə ikki hil pikirdə boləjan: (1) Huda Əzakiyal pəyoqəmbərgə bərgən buyruqini siliklaxturup, uningəqa nijasitining ornida kala teziking otida (həlal dəp hesablanəjan) taməq etixkə ruhsət kiləjan; (2) Huda pəyoqəmbiri üqün məjizə yaritip, uning nijasitini kala tezigiə aylənduroqan; xuning bilən u həlal həlda taməq yəydiəjan boldi. Bizningqə 2-pikir toqridur. Qünki xuning bilən uni kəzitip yürgən yurtdaxlar buni bilməy, uning muxu «axni haram həlda yegənliki»gə qarap nahəyiti qeqüp ketətti. Bolmisa, pəyoqəmbərnəng adəmnə agahlənduridiəjan ix-hərikətlirining əhmiyiti yok bolətti.

□ **4:16 «Mən Yerusalemda ularoqa yөлənqük boləjan nanni qurutiwetimən»** — səzmusəz tərjimə kiləqanda «Mən Yerusalemda «nan boləjan həsa»ni sunduriwetimən». «Yөлənqük» degən səz ibrəniy tilida adəttə «tayəq» yəki «həsa»ni bildüridu. Mumkinqiləki barki, kədimki zamanlarda Yəhudiy həlki əz nanlirini bir tayəqta (zihqə tiziləqandək) kətürüp mangətti. Hərhəlda omumiy mənisi bizning tərjimə kiləqinimizdək bolidu. ■ **4:16** Law. 26:26; Yəx. 3:1; Əz. 5:16; 14:13

aloqan qaqlarni təng bəlgin. □ ² Muhasirə künliri tügigəndə, üqtin birini xəhər iqidə köydürgin; yənə üqtin birini elip xəhər ətrapiqə qəpiwətkin; yənə üqtin birini xamaloqə soriwətkin; Mən bir kiliqni suqurup ularni qoqlaymən.

³ Sən yənə ulardin birnəqqə talni elip tonungning pexigə tikip koyqin; □ ⁴ bulardin yənə nəqqə talni elip ot iqigə taxlap köydüriwətkin; bulardin pütün Israil jəmətigə ot tutixip ketidu.

⁵ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, bu Yerusalem; Mən uni əllərnin dəl otturisiqə orunlaxturdum; baxqa məmlikətlər uning əpqrəsidə turidu; □ ⁶ Biraq u Mening həkümlirimgə qarxilixip rəzilliktə əllərdinmu axuruwətti, bəlğilimilirimgə qarxilixixta əpqrəsidiki məmlikətlərdinmu axuruwətti; qünki Mening həkümlirimni ular rət kildi, Mening bəlğilimilirim bolsa, ularda aqmaydu.

⁷ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:

□ **5:1 «...uni ustira süpitidə ixlitip, qeqing wə saqilingoqə sürtüp koy»** — qaqlarni qüxürüwetixning əzi matəm tutuxni bildürətti. □ **5:3 «...tonungning pexigə tikip koyqin»** — Israillarning tonlirining pexidə Hudaning əmrlirini əslitidiqan quqilar bar idi («Qəl.» 15:38-39ni kəring). Huda bu əmri bilən Əzakiyaloqə: «Kimlər Mening əmrlirim iqidə yuridiqan bolsa, Mening sözlirim uni saqlaydu» degəndək eytkan bolsa kerək. □ **5:5 «Mən uni (Israilni) əllərnin dəl otturisiqə orunlaxturdum; baxqa məmlikətlər uning əpqrəsidə turidu»** — Hudaning buningda Israiloqə bolqan məqsiti, «yat əllər» u arkilik özining həkikiy Huda ikənlikini, həkqaniylikini, mehri-xəpkitini kərsun degənliktur. Biraq Israil əllərgə xundak bir ülgə bolmidi. Həzir ular «yat əllər»gə Hudaning jazasining qandak ikənlikigə bir misal bolidu.

— Qünki silər epqərənglərdiki əllərdinmu bəkrək baxbaxtaklik kילוanliqinglardin, Mening bəlgilimilirimdə mangmasliqinglardin wə həkümlirimni tutmasliqinglardin, hətta epqərənglərdiki əllərnin həkümliridimu mangmasliqinglar tüpəylidin, ■ ⁸ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mana, Mən Özümki sanga qarximən, *i Yerusalem*; sening arangoğa əllərnin göz alidila jazalarni yürgüzimən; ⁹ Wə sening barliq yirginqlikliring tüpəylidin arangda Özüm kilip bakmioğan həmdə kəlgüsi ikkinqi kilmaydioğan ixni kilimən.

¹⁰ Xuning bilən atilar öz balilirini yəydioğan bolidu, balilar öz atilirini yəydioğan bolidu; wə Mən sanga jazalarni yürgüzimən, wə sening barliq qəloğanliringning həmmisini hər tərəptin qıqқан xamaloğa soriwetimən. ■

¹¹ Xunga, Mən həyatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — qünki sən Mening mukəddəs jayimni özüngning barliq lənətlik nərsiliring həm barliq yirginqlikliring bilən buloqioqining tüpəylidin, bərhək, Mən silərnəni kiroqin kilimən; kəzüm sanga rəhim kilmaydu, iqimnimu sanga aqritmaymən. □ ■

¹² Xəhərdikilərdin üqtin bir qismi waba kesili bilən əlidu həmdə aranglarda bolidioğan

■ 5:7 Law. 18:24,28 ■ 5:10 Law. 26:29; Qan. 28:53; 2Pad. 6:29; Yioq. 4:10 □ 5:11 «**Mən silərnəni kiroqin kilimən**» — ibraniy tilida «Mən seni kırkiwetimən» deyilidu. Bu söz Əzakiyalning simwolluq hərəkətliri bilən baqlik (1-ayət). Baxқа birhil tərjimisi: «Kəzüm sanga ərülöp qarimaydu». ■ 5:11 Əz. 7:4

aqarqilikdən bexini yəydu; üqtin bir qismi əpqrənglərdə kiliqlinidu; wə Mən üqtin bir qismini hər tərəptin qıqqan xamaləyə soriwetimən, andin bir kiliqni oqlaptin suqurup ularni qoqlaymən. □ ■ 13 Xuning bilən Mening oqəzipim besikidu, Mening kəhrimni ularning üstigə quxürüp qonəuzup, piqəandin qikimən; Mən Əz kəhrimni ular üstigə təküp tügətkəndin keyin, ular Mən Pərwərdigarning rəzillikkə qidimaydiqan otumdin səz kıləanlıkimni tonup yetidu.□

14 Wə Mən sening əpqrəngdiki əllər arisida həmdə ətöp ketiwatqanlarning kəz aldida seni wəyranə kılımən wə məshirə obyektini kılımən; 15 sening üstünggə oqəzəp həm kəhr wə kəhrlik əyiblər bilən jazalarni yürğüzginimdə sən əpqrəngdiki əllərgə horluk wə tapa-təning obyektini, bir ibrət həm əlakzədilik qıqarəuqi bolisən; qünki Mən Pərwərdigar xundəq səz kıldim!■

16 Mən ularəyə həlakət elip kəlgüqi, aqarqilik zəhərlik oqlirini yaqduroqinimda, siləning üstünglərdiki aqarqilikni küqəytimən, wə yələnqük boləan neningni qurutiwetimən.

□ 5:12 «Xəhərdikilərdin üqtin bir qismi wəba kesili bilən əlidu həmdə arənglərdə bolidiqan aqarqilikdən bexini yəydu... andin bir kiliqni oqlaptin suqurup ularni qoqlaymən» — bu ayət Əzakiyalning (1-4-ayəttiki) simwolluq hərəkətilirini quxəndürüp beridu. Kərünüp turuptiki, (1-ayəttə) Əzakiyal xəhərgə saləan «ot», «wəba kesili həm aqarqilik»kə wəkillik kılıdu. ■ 5:12 Yər. 15:2 □ 5:13 «rəzillikkə qidimaydiqan otum» — ibraney tilida «həsitim» degən səz bilən ipadilini. ■ 5:15 Qən. 28:37

□ ■ 17 Wə üstünglərə öz baliliringlarni özünglərdin juda kildioğan aqarqilik həm yirtkuq haywanlarni əwətimən; waba kesilliri wə kan tökküqilər aranglarə yamrap ketidu; üstünglərə kiliq qüxürimən; Mənki Pərwərdigar səz kildim!».■

6

İsrail taqlirioğa qaritiloğan bexarət

1 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

2 I insan oqli, İsrailning taqlirioğa yüzüngni qaritip ularni əyibləp mundak dəp bexarət bərgin: —■

3 «İsrailning taqliri, Rəb Pərwərdigarning səzini anglap koyunglar: Rəb Pərwərdigar taqlar wə egizliklərgə, wadilar wə jilojilarə mundak dəydu: — Mana, Mən üstünglərə bir kiliqni qüxürüp, «yükiri jay»liringlarni wəyran kilimən. □ 4 Xuning bilən silərninq kurbangahlıringlar wəyranə bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu; silərdin

□ **5:16** «... yələnqük boləğan neningni kurutiwetimən» — ibraniy tilida «nan boləğan həsang»ni sunduriwetimən»; 4-bab, 16-ayəttiki izahatni kəring. ■ **5:16** Law. 26:26; 2Pad. 6:25; Yəx. 3:1; Əz. 4:16; 14:13 ■ **5:17** Law. 26:22 ■ **6:2** Əz. 36:1

□ **6:3** ««yükiri jay»liringlarni wəyran kilimən» — «yükiri jaylar» — İsrail wə Yəhuda uzundin beri taql qokqiliri qatarlik jaylarda hərhil butlarə qokunup, hətta axu jaylarda «insan kurbanlik»larni kilip kəlgən (16:21, 20:26-ayət qatarliklarni kəring).

öltürülgənlərni butliringlarning aldioğa taxlaymən. □ ⁵ Israillardin bolğan ölüklərni öz butliri aldioğa yatkuzimən; qurbangahliringlar ətrapiğa ustihanlirini qeqiwetimən. □

⁶ Silər turoğan barlıq jaylarda xəhərlər yər bilən yəksan kilinidu, «yukiri jaylar» wəyrənə bolidu; xuning bilən qurbangahliringlar həlak bolidu, butliringlar qekilip yokilidu, «kün tüwrük»liringlar kesilip oqulitilidu, wə həmmə yasioqininglar yok kiliwetilidu; □ ⁷ Wə öltürülgənlər aranglarda yikilixi bilən, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

⁸ Birəq Mən silərdin bir qaldini qaldurimən; günki yat məmlikətlərgə tarkitiwetilgininglarda, silərdin əllər arisida kiliqtin qutulup qaloğanlar bolidu. ⁹ Wə silərdin *kiliqtin* qutulup qaloğanlar sürgün kilinoğan məmlikətlərdə Məndin yanoğan wapasiz kəbliri wə butliriğa pəhixiwazlardək həwəs kiloğan kəzliri bilən baqrimni parə-parə kiloğanlikini esigə kəltüridu; xuning bilən ular kiloğan rəzillikliri həm yirginqlik kilmixliri tüpəylidin öz-özlidiridin nəprətlinidu. ¹⁰ Wə ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu;

□ **6:4** «**kün tüwrük**»liringlar buzulidu» — «kün tüwrükliri» yaki «kuyax butliri» degənnin baxqa bir tərjimisi «isriqgahlar». □ **6:5** «... **ölüklərni öz butliri aldioğa yatkuzimən; qurbangahliringlar ətrapiğa ustihanlirini qeqiwetimən**» — xu qaoqdiki butpərəslər: «qurbangah»lirimiz jəsətlər yaki adəm ustihanliriğa tegixi bilən «buləpinip», «haram» bolğan, xunga uni kaytidin ixlətkeili bolmaydu, dəp qaraytti □ **6:6** «**kün tüwrükliri**» — yaki «kuyax butliri» degənnin baxqa bir tərjimisi «isriqgahlar».

Mən muxu külpətəni silərning bexinglaroşa qüxürimən degənlikim bikardin-bikar əməs».

11 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Alikiningni-alikiningoşa urup, putung bilən yərnəni təpkin: «İsrail jəmətining barlıq kəbih, yirginqlik qilmixliri üqün way! Qünki ular kiliq, aqarqiliq wə waba kesili bilən yikilidu» — degin! □ ■

12 Yirakta turoşan wabadin əlidu; yekinda turoşan kiliq bilən yikilidu; həm tirik qaloşan, yəni muhasirigə qüxkən kixi aqarqiliqtin əlidu; xuning bilən mening ularoşa boləşan kəhrimni qüxürüp piəşandin qikimən. 13 Əmdi ulardin əltürülgənlər öz butliri arisida, ularning kurbangahliri ətrapida, öz butlirioşa huxbuy yakkan hər bir egiz dəng üstidə, taş qokqilirida, barlıq yexil dərəh wə barakşan dub astida yatkan qəşda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. □ 14 Wə Mən Öz kolumni ularning üstigə sozimən, ular hər turoşan jaylirida zeminni Diblattiki qəlbayawandin bəttər wəyran kiliwetimən. Andin ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup

□ 6:11 «... Alikiningni-alikiningoşa urup, putung bilən yərnəni təpkin» — muxu hərəkətlər muxu yərdə kixining kənglining azablanəşanlikini bildüridu, əlwəttə. ■ 6:11 Əz. 21:22 □ 6:13 «yexil dərəh wə barakşan dub astida...» — İsrailar muxu jaylarda əlgüqilərnəni dəpnə qilatti (məsilən, «Yar.» 35:8). Mumkinçiləni barki, ular keyinrək muxu jaylarni «tawapgaş»oşa ayləndurup, xu yərdə öz ata-bowilirioşa dua qiləşan. Muxundak qilmixlar Təwratta kət'iy mən'i qilinoşan (məsilən, «Qan.» 18:11)

yetidu».□

7

Hatimə waqti kəldi!

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «Sən angla, i insan oqlı, Rəb Pərwərdigar Israil zeminiyə mundak dedi: Hatimə! Zeminning tət bulungioya hatimə berilidu!□

³ Sanga hazır hatimə berilidu! Əz oqəzipimni bexingəyə qüxürimən, əz yolliring boyiqə üstünggə həküm qıqırıp jazalap, əzüngning barlıq yirginqlik ixliringni əz bexingəyə yandurimən. ⁴ Mening kəzüm sanga rəhim kılmaydu həm iqimnimu sanga aqritmaymən; əksiqə əz yolliringni bexingəyə yandurimən, əz yirginqlikliring əz arangda bolidu; andin silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».■

□ **6:14** «ular hər turoyan jaylirida zeminni Diblattiki qəl-bayawandin bəttər wəyan kıliwetimən» — baxqa birhil tərjimisi: «ular hər turoyan jaylirida zeminni jənubiy qəl-bayawandin Riblatkıqə (yəni, Israilning əng ximaliy xəhərlirin biri) wəyan kıliwetimən». İbraniy tilida «Diblat» bilən «Riblat» yezilixi bir-birigə nahayiti ohxixip kətkəqkə, kəqürgüqi katiplar əsliy tekistning «Riblat» degən sözini hata kəqürgən boluximu mumkin. □ **7:2** «**Hatimə! Zeminning tət bulungioya hatimə berilidu!**» — iliriki pəyoqəmbərlər (Yoel, Amos, Yəxaya, Hoxiya, Mikah katarlıklar) Hudaning muxu jazasi toqruluk bexarət bərgən. Əzakiyal pəyoqəmbər muxu yərdə, waqti-saiti hazır bolidu, dəydu. ■ **7:4** Əz. 5:11; 8:18

⁵ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Balayi'apət! Həq bolup bakmioqan balayi'apət kelidu! Mana, u kəldi!

⁶ Hatimə, hatimə! U sanga qarxi kozoqaldi! Mana, u keliwatidu!

⁷ Həlakət yeningoqa kəldi, i zeminda turoquqi; waqit-saiti toxti, axu kün yəqinlaxti; huxallik warkiraxliri əməs, bəlki dawaloquluk bir kiykas-sürən taqlarda anglinidu. □ ⁸ Mən tezla kəhrimni üstünggə təküp, sanga karatqan oəzipim bilən piqandin qikimən; Mən öz yolliring boyiqə üstünggə həküm qikirip jazalap, özüngning barlik yirginqlikliringni bexingoqa kayturup qüxürimən. ⁹ Mening kəzüm sanga rəhim kilmaydu həm iqimnimu sanga aqritmaymən; Mən öz yolliringni bexingoqa yandurimən, wə öz yirginqlik ixliring öz arangoqa qüxidu; xuning bilən silər özünglarni uroquqining Mən Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

¹⁰ Mana, axu kün! Mana u kəldi! Həlakət qikip yuriwatidu! — tayak bihlendi, həkawurluq qeqəklidi! □ ¹¹ Zorawanlik yetilip rəzillik tayiki

□ **7:7 «axu kün yəqinlaxti...»** — muxu «kün» «Pərwərdigarning küni» yəni «kiyamət küni»ni kərsitidu. Əzakiyal pəyoqəmbərnin bu bexaritining ikki qətimlik əməlgə axuruluxi bar: — (1) Babil imperiyəsi Israil zeminiqə tajawuz kəlip Yəhudiylarni pütünləy sürgün kəlidu; (2) kəlgüsidə, Pərwərdigarning künidə; xu küni dəjjalning qoxunliri Israil zeminiqə tajawuz kəlidu. Bu ikki wəqəning bir-birigə ohxaydioqan kəp yərliri bolidu. □ **7:10 «tayak bihlendi, həkawurluq qeqəklidi!»** — muxu «tayak» ularning zorawanlikini bildüridu — keyinki 10-ayətni kəring. Uning «bihlanoqliki» bəlkim uni jazalaydioqan waqit-saət toxqan, deməqci.

bolup qıkti; ularningkidin heqnersə qalmaydu — ularning adəmlər topidin, dölət-baylıqliridin yaki həywisidin heqnemə qalmaydu. □

¹² Waqit-saiti kəldi, küni yekınlaxti; aloquqi huxal bolup kətmisun, satquqi matəm tutmisun; qünki qattik oşəzəp muxu bir top kixilərninğ həmmisining üstigə qüxidu. □ ¹³ Qünki gərqə aloquqi bilən satquqi tirik qalsimu, satquqi əzi setiwətkinigə qaytidin igə bolmaydu; qünki bu top kixilər toqruluk kərüngən bexarət inawətsiz bolmaydu; ulardin heqkaysisi kəbihliki bilən öz həyatini saqliyalmaydu. □

¹⁴ Ular kanayni qelip həmmiini təyyarlidi, birak heqkim jənggə qıqmaydu; qünki Mening oşəzipim muxu bir top kixilərninğ həmmisigə

□ **7:11 «zorawanlıq yetilip rəzillik tayıki bolup qıkti»** — baxqa birhil tərjimisi «zorawanlıq yetilip, rəzillikni jazalaydıoğan tayak bolup qıkti» — Birak bizningqə bu «tayak» 10-ayəttiki tayakqa ohxax boluxi kerək. □ **7:12 «aloquqi huxal bolup kətmisun, satquqi matəm tutmisun; qünki qattik oşəzəp muxu bir top kixilərninğ həmmisining üstigə qüxidu»** — balayi'apət qüxkən künlərdə kəp nərsilərninğ bahəsi dərhal qüxidu. Xu qaoşda aloquqi kixi bəlkim: «nahayiti ərzanoşa aldim» dəp huxallinidu, satquqi kixi bəlkim «bək ərzan setiptimən» dəp kəngli yerim bolidu.

□ **7:13 «Qünki gərqə aloquqi bilən satquqi tirik qalsimu, satquqi əzi setiwətkinigə qaytidin igə bolmaydu»** — əgər satқан nərsə yər bolsa, Musa pəyoşəmbərgə qüxürülgən miraslık toqrisidiki qanun boyıqə, satquqi uni (muwapıq bahəsida) qayturup setiwelıx hoquki bar. Əmdi satқан nərsə yər bolsun bolmisun, uni qayturuwelıx waqti bolmaydu, qünki həmmə adəm sürgün bolup epketilidu. «**ulardin heqkaysisi kəbihliki bilən öz həyatini saqliyalmaydu**» — baxqa birhil tərjimisi «ularning kəbihliki tüpəylidin, ularning heqkaysisi öz həyatini saqliyalmaydu».

qaritiloqan. ¹⁵ Talada kiliq, iqidə waba wə aqarqilik turidu; dalada bolqan kixini kiliq, xəhərdə bolqan kixini bolsa, waba wə aqarqilik uni yutuwetidu. ¹⁶ Wə ulardin qutulup kəlip bulardin qaqqanlar taqlarda yürüp hər biri öz kəbihlikü üqün jiloqidiki pahtəklərdək bukuldap matəm tutidu.

¹⁷ Hər birining qoli dərmansizlinidu, tizliri süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu; □ ■ ¹⁸ Ular özigə bəz kiyimini baqlaydu, wəhxət ularni basidu; hər kaysining yüzidə hijalət, baxliri taqir kərünidu. □ ■ ¹⁹ Ular öz kümüxlirini koqilaroqa taxlaydu, ularning altunliri buloqanoqan nərsidək bolidu; ularning altun-kümüxliri Pərwərdigar oqəzipini kərsətkən künidə ularni kutquzmaydu; ular bulardin aqlikini qanduralmaydu, korsikini tolduralmaydu, qünki bu nərsilər ularoqa adəmlərni putlaxturidioqan kəbihlik boldi. □ ■

□ **7:17 «Hər birining qoli dərmansizlinidu, tizliri süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu»** — demək, qorqunqın xundaq bolidu. Baxqa birhil tərjimisi «Hər birining tizliri sudək ajiz bolup ketidu». ■ **7:17** Yəx. 13:7; Yər. 6:24

□ **7:18 «bəz kiyimi»** — matəm tutux yaki qattik towa qilixni bildürətti. **«baxliri taqir kərünidu»** — matəm tutqanda, qattik puxayman qiloqanda ər kixilər qaqlirini qüxürüwetətti.

■ **7:18** Yəx. 15:2, 3; Yər. 48:37 □ **7:19 «ularning altunliri buloqanoqan nərsidək bolidu»** — «buloqanoqan bərsə» (yaki «nijis nərsə») muxu yərdə ikki bislik səz bolup, yənə «yirəq qilinoqan nərsə»nimu bildüridu. **«bu nərsilər ularoqa adəmlərni putlaxturidioqan kəbihlik boldi»** — «bu nərsilər» bəlkim ularning altun-kümüx bolqan bayliqliri wə xundaqla ular altun-kümüxtin yasioqan butlar bolsa kerək. ■ **7:19** Pənd. 11:4; Zəf. 1:18

20 U Uning gözəl bezəkini həywə bilən tiklidi; biraq ular uning iqidə yirginqlik məbudlarni həmdə lənətlik nərsilirini yasidi; xunga Mən uni ular üçün paskinqilikka aylandurimən.

□ 21 Mən uni olja süpitidə yat adəmlərnin qolioqa, oqənimət kilip yər yüzidiki rəzillərgə tapxurimən; ular buni buloqaydu. □ 22 Mən yüzümni ulardin örüymən, wə kixilər Mening əziz jayimni buloqaydu; zorawanlar kirip u yərni buloqaydu.

23 Zənjirni təyyarlanglar; qünki zemin qanlıq jinayətlərgə, xəhər zorawanlıqka toloqan.

24 Xunga Mən əllər iqidiki əng rəzilini kəltürimən, ular ularning öylirigə igə bolidu; Mən zomigərlərnin qakawurluqini yokitimən; ularning «mukəddəs jayliri» buloqinidu. □

25 Wəhxət keliwatidu! Ular tinq-amanlıqni

-
- **7:20 «U Uning gözəl Bezəkini həywə bilən tiklidi»** — «U» — Hudani kərsitidu. «**Uning gözəl bezəki**» — muxu səz bizningqə mukəddəs ibadəthanioqa qaritiloqan (bu ibadəthanini Sulayman padixah quroqan, əsli intayin gözəl wə həywətlik idi). Ayətning baxqa birhil təjimi: «Ular əzi gözəl buyumliridin pəhirləngən, biraq ular bulardin yirginqlik məbudlarni həmdə yirginqlik nərsilərnini yasidi; xunga mən bularni ular üçün paskinqilikka aylandurimən». Muxu ayəttiki «paskinqilik» ikki bislik səz bolup, yənə «yiraq qilinoqan nərsə»nimu kərsitidu. □ **7:21 «Mən uni olja süpitidə yat adəmlərnin qolioqa, oqənimət kilip yər yüzidiki rəzillərgə tapxurimən»** — «uni» mukəddəs ibadəthanini kərsitidu. 20-ayəttiki izahatta kərsitilgən ikkinçi təjime boyiqə, «uni» Israillarning zibu-zinnətlirini kərsitidu. □ **7:24 «ularning «mukəddəs jayliri» buloqinidu»** — muxu yərdə «mukəddəs jayliri» bəlkim həjwi, kinayilik gəp bolup, Israillarning butlaroqa beoqxliqan jaylirini kərsitidu.

izdəydiqan bolidu, biraq heq tapalmaydu. ²⁶ Apət üstigə apət, xum həwər üstigə xum həwər kelidu; ular pəyoqəmbərdin bexarət soraydu, biraq kaħinlardin Təwratning bilimi, aqsakallardin, moysipitlərdin nəsihət yokaq ketidu. □ ²⁷ Padixah matəm tutidu, xahzadə ümidsizlikkə qəmülidu, zemindiki həlqlərnin qolliri titrəp ketidu; Mən ularni öz yolliri boyiqə bir tərəp qilimən, öz həkümliri boyiqə ularqa həküm qikirip jazalaymən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

8

Yerusalemning jazaliri •••• Mukəddəs ibadəthanida bolqan butpərəsliklər

¹ Altinqi yili, altinqi ayning bəxinqi künidə xundak əməlgə axuruldiki, mən öz öyümdə olturoqinimda, Israilning aqsakallirimu mening aldimda oltuqinida, Rəb Pərwərdigarning qoli wujudumoqa qüxti. □

² Mən qaridim, mana, otnin qiyapitidə bir zatning kərünüxi turatti; belining təwini ot turkida turatti; belining üsti bolsa julaloqan yorukluk, qizitiloqan mis parkiriloqandək kərünüx turatti. ³ U qolning kərünüxidək

□ 7:26 «**birak kaħinlardin Təwratning bilimi... yokaq ketidu**» — «Təwrat»ning əsliy mənişi «yolyoruk», «tərbiyə».

□ 8:1 «**Israilning aqsakallirimu mening aldimda oltuqinida...**» — aqsakallar bəlkim pəyoqəmbərdin nəsihət soriqlili kəldi. Pəyoqəmbər Hudadin jawab kütkəndə wəhiy uningqa berilidu.

bir xəkilni sozup, beximdiki bir tutam qaçni tutti; Roh meni asman bilən zemin otturisiyoğa kətürüp, Hudaning alamət kərünüxliridə Yerusalemoğa, yəni ibadəthanining ximaloğa qaraydioğan iğki dərwasisining bosuqisiyoğa apardi. Axu yər «pak-muqəddəslikkə qarxlaxқан məbud», yəni Hudaning pak-muqəddəs oğəzipini kəzoqaydioğan məbud turoğan jay idi. □ ■ 4 Mana, mən tüzləngliktə kərgən alamət kərünüxtək, Israilning Hudasing xan-xəripi xu yərdə turatti.■

5 U manga: — I insan oqlı, bexingni kətürüp ximal tərəpkə qarap baq, dedi. Mən beximni kətürüp ximal tərəpkə qaridim, mana, qurbangahning dərwasisining ximaliy tərpidə, bosuqida xu «pak-muqəddəslikkə qarxilaxқан məbud» turatti. 6 Wə u manga: — I insan oqlı, ularning bundaq qilmixlirini — Israil jəmətinin Meni muqəddəs jayimdin yirak kətküzidioğan, muxu yərdə qiloğan intayin yirginqlik ixlirini kərdüngsən? Biraq sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi.

7 Wə U meni ibadəthana hoylisining kirix eoqiziyoğa apardi, mən qaridim, mana, tamda bir təxük turatti. 8 U manga: — I insan oqlı, tamni

□ 8:3 «Roh meni asman bilən zemin otturisiyoğa kətürüp, ... ibadəthanining ximaloğa qaraydioğan iğki dərwasisining bosuqisiyoğa apardi» — «Roh» muxu yərdə Hudaning Muqəddəs Rohi. ««pak-muqəddəslikkə qarxlaxқан məbud», yəni Hudaning pak-muqəddəs oğəzipini kəzoqaydioğan məbud» — ibraniy tilida ««həsətkə təwə məbud», yəni (Hudaning) həsitini kəzoqaydioğan məbud» deyilidu. ■ 8:3 Dan. 5:5 ■ 8:4 Əz. 3:23

kolap təxkin, dedi. Mən tamni kolap təxtim, mana, bir ixik turatti. ⁹ U manga: — Kirgin, ularning muxu yərdə qiloğan rəzil yirginlik ixirini kərüp baq, dedi. ¹⁰ Mən kirip qaridim, mana, ətrapidiki tamlarəqa nəxix qilinoğan hərhil əmiligüqi həm yirginlik haywanlarni, Israil jəmätining həmmə butlirini kərdüm.

¹¹ Wə bularning aldida Israil jəmätining yətmix aqsakili turatti. Ularning otturisida Xafanning oqli Jaazaniya turatti; ularning hərbi qolida öz huxbuydenini tutup turatti; huxbuy kuyuk buluttək ərləp qıkti. ¹² Wə U manga: — I insan oqli, Israil jəmätidiki aqsakallarning qarangoşulukta, yəni hərbirining öz məbud nəxix qilinoğan hujrisida nemə qiloğanlikini kərdüngmu? Qünki ular: «Pərwərdigar bizni kərməydu; Pərwərdigar zeminni taxlap kətti» — dəydu, — dedi. □ ■

¹³ Wə U manga: — Birəq sən ularning tehimu yirginlik qilmixlirini kərisən, dedi. ¹⁴ U meni Pərwərdigarning öyining ximaliy dərwasisining bosuqisiəqa apardı; mana, xu yərdə «Tammuz üqün matəm tutup»

□ **8:12 «Israil jəmätidiki aqsakallarning qarangoşulukta, yəni hərbirining öz məbud nəxix qilinoğan hujrisida nemə qiloğanlikini kərdüngmu?»** — muxu alamət kərünüxləring həmmisi ularning öz öyidə («hərbirining öz ... hujrisida») nemə qiloğanlikini kərsitidu. Xunga bu kərünüxnəni asəsən «simwol» dəp qaraymiz; xundaqtimu buning bilən təng, ibadəthanidiki həqikiy əşwalnimu kərsitidu. ■ **8:12** Əz. 9:9

yioqlawatқан ayallar olturatti. □ ¹⁵ Wə U manga: — I insan oqli, sən muxularni kerdungmu? Birak sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi.

¹⁶ Wə U meni Pərwərdigarning öyining iqki həylisioğa apardı. Mana, Pərwərdigarning ibadəthanisining kirix yolida, pexaywan wə qurbangahning otturisida, yigirmə bəx adəm, Pərwərdigarning ibadəthanisioğa arkisini kilip xərkkə qarap kuyaxқа qokuniwatatti. □

¹⁷ Wə U manga: — I insan oqli, sən muxularni kerdungmu? Yəhuda jəməti əzi muxu yərdə kiləqan yirginqlik kilmixlrini yenik dəp, ular yənə buning üstigə zeminni jəbir-zulum bilən toldurup mening aqqikimni kayta-kayta qozətsa bolamdu? Wə mana, ularning yənə

□ **8:14 «Tammuz üçün matəm tutup yioqlawatқан ayallar»** — «Tammuz» — yəni «əsümlüklərnin padixahı» deyilgən bir bud. Riwayatlar boyiqə u elüp, təhtisarağa quxüp təhtisaraning padixahı boldi. Uning «ölümi» tüpəylidin hər yili uningə qokunəqan ayallar «matəm tutux»i kerək idi. □ **8:16 «...Pərwərdigarning ibadəthanisioğa arkisini kilip xərkkə qarap kuyaxқа qokuniwatatti»** — bu babta eytiləqan bəx hərikət iqidə bu hərikət əng yirginqlik boldi. Qünki: (1) uning Hudaning ibadəthanisioğa arkini kilixi mutlək kupurluk bir ix; (2) u ibadəthanisioğa kirgən kixilərnin aldida oquq-axkarə kupurluk kildi; (3) u kupurluk dəl Hudadin rəhım-xəpkət soraydıqan jayda boldi («Yoel» 2:17ni kərüng).

xahni burnioğa tutiwatqinioğa kara! □ 18 Xunga Mən kəhr bilən ularni bir tərəp kilmən; Mening kəzüm ularoğa rəhim kilmaydu, iqimnimu ularoğa aqritmaymən; ular kəlikimoğa yukiri awazda nida kilsimu, ularni anglimaymən, — dedi.■

9

Yəttə jazani bəja kəltürgüqilər

¹ U kəlikimoğa küqlük bir awazda towlap: — Yəkin kelinglar, xəhərgə məs'ul boləuqılar, hərbinglar öz həlakət qoralinglarni qolunglaroğa tutunglar, — dedi.

² Wə mana, altə kixining *ibadəthanining* ximalioğa qaraydioğan «Yukiri dərwaşa» tərəptin keliwatqinini kərdüm. Hər birisi qolida bitqit kəloquqi qoralini tutqan; ularning otturida yenioğa pütükqining siyahdeni esiklik turəğan, kanap kiyimlərni kiygən birsi bar idi; wə ular *ibadəthanioğa* kirip, mis qurbangahning yenida

□ **8:17** «**ularning yənə xahni burnioğa tutiwatqinioğa kara!**» — «xahni burnioğa tutux» degən hərəkət toqrisida üç pikir bar: — (1) kədimki zamanlarda bəzi butpərəs millətlər öz butlirioğa qokunəanda qeqəkligən bir xahni burnioğa tutatti. Xunga bu hərəkət butpərəslikni kərsitidu; (2) Yəhudiylar Hudaəğa ibadət kəloqanda ohxax hərəkət kəlip Hudaəğa hərmət bildürixətti; undaq boləanda, Huda xundaq sahtipəzlik həm butpərəslik bilən baqlanəğan ibadət ipadilirini kət'iy qəbul kilmaytti; (3) undaq hərəkət pəkətlə Pərwərdigarəğa boləğan intayin hərmətsizlikni, yəni kupurluqni bildürətti. Bizningqə, bəlkim 2-pikir toqridur. ■ **8:18** Pənd. 1:28; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; Əz. 5:11; 7:4

turdi. □ ³ Xu qaşda İsrailning Hudasing xan-xəripi əsli turoşan kerubtin kətürölüp öyning bosuoşisida turdi. Pərwərdigar yenioş pütükqining siyahşeni esiklik turoşan, kanap kiyimlərni kiygən kixini qakirip uningoa: —□

⁴ Xəhəring otturisdin, yəni Yerusalemning otturisdin ötöp, xəhər iqidə ötküzülgən barlik yirginqlik ixlar tüpəylidin aş-nadamət qəkkən kixiləring pexanlirigə bir bəlgə saloşin, — dedi.□

⁵ Wə mangan anglitip baxka kixilərgə: — Bu kixining kəynidin xəhərni kezip, adəmlərni kiringlar; kəzünglar rəhim kilmisun, ularoa iqinglarni aşritmanglar! ⁶ Birnimu koymay həmmi — kərilar, yax yigit-kizlar, bowak-balilar wə ayallarni koymay öltürüwetinglar; pəkət bəlgə koyuloşan kixilərgə yekınlaxmanglar; bu ixni öz mukəddəs jayimdin baxlanglar, — dedi. Xunga ular Hudaning öyi aldida turoşan həliki

□ **9:2 «hərbirisi qolida bitqit kilöuqi qoralini tutkan...»** — yaki «hərbirisi qolida jəng tokmikini tutkan...». □ **9:3 «İsrailning Hudasing xan-xəripi əsli turoşan kerubtin kətürölüp öyning bosuoşisida turdi»** — «tət məhluk» bolsa «kerub»lardin ibarəttur (10-babni kəring). Birak muxu yərdə eytiloşan «kerublar» bəlkim mukəddəs ibadəthanidiki «əng mukəddəs jay»da koyuloşan ikki «altun kerub» xəklini kərsitidu. Hudaning yorukluk xan-xəripi xu yərdə («əng mukəddəs jay»da, kəlin bir pərdə kəynidə) Sulayman ibadəthanini quroşandin beri turup kəlgənidi. Həzir Əzakiyal kəriduki, u həm ibadəthanidin həm İsrailning əzidin ayrilip ketidu. □ **9:4 «... aş-nadamət qəkkən kixiləring pexanlirigə bir bəlgə saloşin»** — bu «bəlgə» (ibraniy tilida «taw» degən hər) qədımki zamanlarda krest yaki qapras (+) xəklidə idi.

aqsakallardin baxloqan. ⁷ Wə U ularoqa: — Öyni buloqanglar, hoylilirini eltürülgənlər bilən toldurunglar; əmdi beringlar! — dedi. Xuning bilən ular qikip xəhər boyiqə adəmlərnı kırıxqa baxlıdı.

⁸ Wə xundak boldıki, ular adəmlərnı kiroqınıda, mən yaloquz kaldım; özümni yərgə düm taxlıdım wə: — Ah, Rəb Pərwərdigar! Sən Yerusalemoqa karıtiloqan kəhringni tökkəndə Israilning barlık kaldısını həlak kılamsən? — dedim.□

⁹ Wə U manga: — Israil wə Yəhuda jəmətining kəbihliki intayın rəzil; qünki ular: «Pərwərdigar zeminni taxlap kətti; Pərwərdigar bizni kərməydu» — dəydu.

¹⁰ «Mən bolsam, Mening kəzüm ularoqa rəhim kılmaydu, iqimnimu ularoqa aqrıtmaymən; Mən ularning yolını öz bexioqa quxürimən, — dedi.■

¹¹ Wə mana, yenioqa pütükqining siyahdenini askan, kanap kiyimlərnı kiygən kixi kıloqan ixni məlum kılıp: «Manga Sən buyruoqan ixni orundıdım» — dedi.

□ **9:8 «Sən Yerusalemoqa karıtiloqan kəhringni tökkəndə Israilning barlık kaldısını həlak kılamsən?»** — adətə «Israilning kaldısı» degən ibarə pütün həlk arısında, Hudaqa sadıq boloqan Yəhudiyları kərsitidu. Biraq Əzakiyal muxu yərdə (Hudaning 9-10-ayətə boloqan jawabioqa karıoqanda) bəlkim Yəhudanı kərsitidu; «ximaliy padixahlık», yənə Israilning on ikki kəbilisidin oni Asuriyə imperiyəsi tərpidin baldur munkəriz kılınıp sürgün boldı, pəkət ikki kəbilə, yəni «Yəhuda wə Binyamin» (jənubiy padixahlık) kaldı. ■ **9:10** Əz. 5:11; 7:4; 8:18

10

Hudaning xan-xəripi ibadəthanisidin qikip ketidu

¹ Mən qaridim, mana, kerublarning bexi üstidiki gümbəz üstidə, көк yaqutning kiyapitidək bir təhtning көrүнүxi turatti; ² Wə *təhtkə Olturoquqi* kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Kerublarning astidiki qaklarning arisioqa kir, қolliringni kerublar arisida көyүwatқан qoqlarоqa toldurup, ularni xəhər üstigə qeqiwət» — dedi. Mən qaridim, u xundak қilixқа baxlidi.

³ Bu kixi kirgəndə kerublar öyning ong tərəpidə turatti; *xan-xərəplik* bulut öyning iқki һoylisini toldurdi. □ ⁴ Wə Pərwərdigarning xan-xəripi kerub üstidin qikip, öyning bosuқisioqa kəlgənidi; öy bulutқа toldi, һoyla bolsa Pərwərdigarning xan-xəripining julalikioqa qөmgən. ⁵ Kerublarning қanatlırining sadasi һəmmidin қadirning sөzligən qaoқdiki awazidək bolup, sirttiki һoylioqa anglinip turatti.

⁶ Wə xundak boldiki, *Rəb* kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Qaklar arisidin, yəni kerublar arisidin ot aloqin» — dəp buyruқinida, u kirip bir qakning yenida turdi. ⁷ Wə kerublardin biri öz қolini kerublar otturisidiki otқа sozup uningdin ot elip, kanap kiyimlərni kiygən kixining қollirioqa saldi; u buni elip qikip kətti ⁸ (kerublarning қanatlıri astida, adəmnning қollirining kiyapiti көrүнүp turatti).

□ **10:3 «xan-xərəplik bulut öyning iқki һoylisini toldurdi»**
— «xan-xərəplik bulut», 1:4ni көrüng.

⁹ Mən qaridim, mana, kerublarning yenida töt qaq bar idi, bir kerubning yenida bir qaq, yənə bir kerubning yenida yənə bir qaq turatti; qaqlarning qiyapiti bolsa beril yaqutning kərünüxidə idi. ■ ¹⁰ Ularning xəkli bolsa, tətisining ohxax idi, yəni qaq iqidə qaq bardək kərünətti. ¹¹ Kerublar mangoqanda, ular yüzləngən tətıla tərəpkə udul qarap mangatti; mangoqanda ular heq burulmaytti, bəlki bexi kaysi tərəpkə qarioqan bolsa, ular xu tərəpkə mangatti; ular mangoqanda heq burulmaytti. ¹² Ularning pütün teni, dümbiliri, kolliri, qanatlıri wə ularning qaqirimu, yəni tətisigə təwə qaqlarning ətrapi kəzlər bilən toloqanidi. ¹³ Qaqlarni bolsa: «pirkiraydioqan qaqqlar!» — dəp atioqinini öz kulikim bilən anglidim. ¹⁴ Hər bir kerubning töt yüzi bar idi; birinçisi kerubning yüzi, ikkinçisi adəmning yüzi, üçinçisi xirning yüzi, tətinqisi bürkütning yüzi idi.□

¹⁵ Kerublar yukirioqə ərlidi. Bular dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən həyat məhluklar idi. ¹⁶ Kerublar mangoqanda, qaqlarmu ularoqə yandixip mangatti; kerublar yərdin ərləxkə qanatlırini kətürginidə, qaqlarmu ularning yenidin burulup kətməytti. ■ ¹⁷ Ular turqanda, qaqlarmu turatti; ular kətürülgəndə, qaqlarmu ular bilən kətürülətti; qünki həyat

■ 10:9 Əz. 1:16 □ 10:14 «hər bir kerubning töt yüzi bar idi; birinçisi kerubning yüzi...» — 1:10-ayəttə, «kerubning yüzi»ning ornida, «bukining yüzi» kərünidu. Xunga mumkinçiligi barki, «kerub»lar əzi bukining qiyapitidə kərünidu.

■ 10:16 Əz. 1:19

məhlukların rohi qaklarda idi. ■ 18 Wə Pərwərdigarning xan-xəripi öyning bosuqisi üstidin qikiq, kerublar üstidə turdi; 19 Kerublar qanatlırini kerip, kəz aldında yərdin kətürüldi; ular öydin qikkanda, qaklarmu ularning yenida idi; ular Pərwərdigarning öyining xərkiy dərwasisida turatti; Israilning Hudasining xan-xəripi ularning üstidə yukiri turatti.

20 Bular bolsa dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən, Israil Hudasining astida turoqan məhluklar idi; ularning kerublar ikənlikini bildim. ■ 21 Ularning hər birining tətтин yuzi, hər birining tətтин qaniti, qanatlıri astida insan kəli siyakidiki kolliri bar idi. ■ 22 Ularning yuzlirining kiyapiti bolsa, ular mən Kewar dəryasi boyida kərgən yuzlər idi; ularning turki wə yuzliri mən kərgəngə ohxax idi; ularning hər biri öz udulioqa qarap mangatti.

11

Yetəkqiləarning jazalinixi

1 Roh meni kətürüp, Pərwərdigarning öyining xərkiy, yəni xərkkə qaraydioqan dərwasisioqa apardi; wə mana, dərwasining bosuqisida yigirmə bəx adəm turatti; mən ularning ottur-isida awamning aksakili boləqan, Azzurning oqli Jaazaniya həm Bənayaning oqli Pilatiyani kərdüm. 2 Wə U manga: — I insan oqli, kəbihlikni oylap qikkuqi, muxu xəhərdə rəzil

■ 10:17 Əz. 1:20 ■ 10:20 Əz. 1:3 ■ 10:21 Əz. 1:6, 8; 10:8, 14

məslihet bərgüqi adəmlər dəl bulardur. ³ Ular: «Öylərnə selix waqti yeqinlaxti əməsmu? Bu xəhər bolsa qazan, biz bolsaq, iqidiki gəx» — dəydu. □ ⁴ Xunga ularni əyibləp bexarət bərgin; — Bexarət bərgin, i insan oqlı! — dedi.

⁵ Xuning bilən Pərwərdigarning Rohi wujudumoqa urulup qüxüp, manga söz kıloqan: «Pərwərdigar mundaq dəydu» — degin. «Silərnəning xundaq degininglarni, i Israil jəməti; kənglünglərgə pükkən oy-pikringlarni, Mən bilimən. ⁶ Silər muxu xəhərdə adəm əltürüxnə kəpəytkənsilər; silər rəstə-koqilarni əltürülgənlər bilən tolduroqansilər».

⁷ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Silər əltürgən kixilər bolsa, dəl xu gəxtur, xəhər bolsa qazandur; birəq silərnəni bolsa uningdin tartiwalimən. ⁸ Silər kiliqtin kərkup kəlgənsilər, wə Mən üstüngləroqa bir kiliq qüxürimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

□ **11:3 «Öylərnə selix waqti yeqinlaxti əməsmu? Bu xəhər bolsa qazan, biz bolsaq, iqidiki gəx»** — bexarət berilgən qaəda Yerusalemlə xəhəri muhasirigə qüxkən bolsa kərək. Bu adəmlər «bizgə qataq bolmaydu, biz yənə normal turmux ətküzələydiqan bolduq» degən qaraxta bolqan idi. Ularning kəzkarixidin «xəhər qazan, biz gəx» degini, bəlkim «ot qazandiki gəxni kəydürməydu, əhwalimiz intayin rahət-paraəqətlıktur» degənliktur. Əzakiyal pəyoqəmbər bu ibarini baxqa tərəptin qüxəndürüp, ularni agahlandırur bexarət kılıdu. «biz gəx» degən sözning bəlkim yənə bir iqlı mənisı barkı, «biz xəhərdə qaloqan, esil gəxmiz (Huda bizni saklıqan), birəq Əzakiyal bilən billə sürgün bolqanlar bolsa, pəkət «üqəy-kərin»lardur» degən həjwi, kinayilik gəp. (Ayətning birinqi kışmining baxqa bir hil tərjimisi: «öylərnə selixning waqti yeqinlaxmıdi; xəhər bolsa...»).

⁹ «Xuning bilən Mən silərnı xəhərdin tartıwəlip, yat adəmlərnıng kəliqə tapxurımən, silərnıng üstünglərdin həküm qıqırıp jazalaymən. ¹⁰ Silər kılıqlınıp yikilisilər; İsrail qəgralırıda üstünglərə həküm qıqırıp jazalaymən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. □ ¹¹ Bu xəhər silər üqün «kazan» bolmaydu, həm silərmu unıngki «gəx»i bolmaysilər; Mən İsrail qəgralırıda üstünglərdin həküm qıqırıp jazalaymən. ¹² Wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər; silər Mening bəlgilimilirimdə yürmigən, həkümlirim boyiqə mangmioqansilər, bəlki əpqrənglərdiki əllərnıng həkümliri boyiqə mangoqansilər. ¹³ Xundak boldiki, Mən bexarət beriwatqınimda, Bənyanınq oqlı Pilatiya jan üzdi. Mən düm yikildim: «Ah, Rəb Pərwərdigar! Sən İsrailning qaldisini pütünləy yəkatmaqımusən?» — dəp kattıq awazda nida kıldim.

Hudaning sürgün boləjan İsrailərə yəngi wədisi — yəngi kəlb, yəngi roh

¹⁴ Pərwərdigarnıng səzi mənqa kelip mundak deyildi: —

¹⁵ I insan oqlı, Yerusalemda turuwatqanlarnıng: «Pərwərdigardın yırak ketinglar! Qünki muxu zemin bizgila miras kılıp təkdim kılinoqan!»

□ **11:10 «...İsrail qəgralırıda üstünglərə həküm qıqırıp jazalaymən»** — Babil imperatori Nebəqadnəsar Zədəkiyani İsrailning qəgrasida (Libnah xəhridə) sot kıldı («2Pad.» 25:6-7, 18-21 ayətlərnı kərüng).

degən gepi, sening kerindaxliring, yəni sening kerindaxliring boləqan sürgünlərgə həm Israilning pütkül jəmätigə karitip eytiləqan.

□ 16 Xunga ularəqə mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: Gərqə Mən ularni yirak yərlərgə, əllər arisioqə yətkiwətkən həm məmlikətlər iqiğə tarkitiwətkən bolsammu, ular barəqan yərlərdimu Mən Özüm ularəqə kiiqikkinə bir pak-muqəddəs baxpanah bolimən». □

17 Xunga mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən siləрни əllərdin yioqimən, tarkitiwetilgən məmlikətlərdin siləрни jəm kilimən, andin Israil zeminini silərgə qayturup təqdim kilimən. 18 Xuning bilən ular u yərgə

□ 11:15 **«Yerusalemde turuwatqanlarning: «Pərwərdigardin yirak ketinglar! Qünki muxu zemin bizgila miras kilip təqdim kilinoqan!» degən... —** Yerusalemdikilərnin: «sürgün kilinoqanlar (yəni Yəhudadin heli burun Babiləqə sürgün kilinoqan kixilər həmdə 150 yil ilgiri sürgün kilinoqan Israildiki on kəbilə) nahayiti gunahkar adəmlərdur, xunga Huda ularni sürgün kildurdi, biz bolsaq pak adəmmiz, Huda muxu zeminni bizgə qaldurdi» degən qarixi bar idi. Bundaq təkəbburluqni Huda jazalaydu. «Sening kerindaxliring, yəni sening kerindaxliring boləqan sürgünlər» degən tekistning baxqə birhil wariyanti: «kerindaxliring boləqan uruq-tuoqanliring». □ 11:16 **«pak-muqəddəs baxpanah»** — degən səz ibraniy tilida «muqəddəs jay» yaki «ibadəthana» degən səz. Muqəddəs ibadəthanining bir yərdə quruluhi Hudaning xu yərdə qoşdiəuqi wə baxpanah boləqanliqini bildüridu. Demək, ular (butpərəs) əllər arisida bolsimu, Huda (ular Uni izdigən bolsa) ularəqə jismani yə həm rohiy jəhəttə baxpanah bolup, ularni tinq saqlaydu wə ularəqə durus yollarda mengixqə yənə yərdəmçi bolidu. Baxqə birhil tərjimisi: «...Mən ularəqə kışqə waqit bir pak-muqəddəs baxpanah boldum».

qayıp kelidu, ular barlıq lənətlik nərsilərnı həm barlıq yirginlik ixlrını u yərdin yoq kılıdu.

¹⁹ Mən ularoqa bir qəlbni berimən, iqinglaroqa yengi bir rohni salimən; Mən ularning tenidin taxtək qəlbni elip taxlaymən, ularoqa mehrlık bir qəlbni berimən. □ ■ ²⁰ Xuning bilən ular Mening bəlgilimilirimdə yürıdu, Mening həkümlirimni qing tutup ularoqa əməl kılıdu. Ular Mening həlkim bolıdu, Mən ularning Hudasi bolimən. ■

²¹ Bırak kəngülliri lənətlik nərsilərgə wə yirginlik kilmixlirioqa beqıxlanoqanlar bolsa, Mən ularning yollirini öz bexioqa qüxürimən», — dəydu Rəb Pərwərdigar». ■

Hudaning xan-xəripi Yerusalemdin qikiq ketidu

²² Kerublar qanatlırını yaydı, ularning qaklırı öz yenida turattı; İsrailning Hudasing xan-xəripi ular üstidə yukiri turattı; ²³ wə Pərwərdigarning xan-xəripi xəhərning otturısidin qikiq, xəhərning xərk tərıpidiki taoq üstidə tohtıdı.

□ ²⁴ Xuning bilən Roh meni kətürüp, Hudaning

□ **11:19** «ularoqa mehrlık bir qəlbni berimən» — ıbraniy tilida sözmüsöz: «ularoqa gəxlük bir qəlbni berimən» degənliktur. ■ **11:19** Yər. 32:39; Əz. 36:26 ■ **11:20** Yər. 24:7; 30:22; 31:1; 32:38 ■ **11:21** Əz. 9:10 □ **11:23** «Pərwərdigarning xan-xəripi ... xəhərning xərk tərıpidiki taoq üstidə tohtıdı» — bu taoq «Zəytun teqi»dur. Əzakiyal pəyoqəmbər Pərwərdigarning xan-xəripini xu waqıtta yənə kərmıdı. Əzakiyalning həmmə bexarətlirini omumlaxturup qarıoqanda, Hudaning xan-xəripi xu qaoqda taoqda uzun turmay İsrail zeminidinmu mutlək kətti. Bırak keyin (43-babta) u muxu xan-xərəp yənə xərk tərıpidin keliwatqanlıqını kəridu.

Rohi bərgən bu kərünüxtə meni Kaldiyəgə, yəni sürgün boləqanlarəqə apardi; xuan mən kərgən bu kərünüx məndin kətti. □

²⁵ Xuning bilən mən sürgün boləqanlarəqə Pərwərdigar mənəgə kərsətkən barlıq ixlarni səzləp bərdim.

12

Yerusalem ahalisining sürgün boluxining sürətlinixi

¹ Pərwərdigarning səzi mənəgə kelip mundaq deyildi: — ² I insan oqlı, sən asiy bir jəmət arisida turisən; ularning kərüxkə kəzi bar əmma kərməydu, anglaxkə kəlikə bar, əmma angli-maydu, qünki ular asiy bir jəməttur. ■ ³ Wə sən, i insan oqlı, sürgün boləquqining yük-taklirini təyyarlap kəyoqin; wə kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boləquqidək öz jayingdin baxkə jayoqə barəqin. Gərqə ular asiy bir jəmət bolsimu, ehtimallıki yok əməski, ular qüxinip yetidu. ⁴ Kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boluxkə təyyarlıqan yük-taklardək yük-takliringni elip qıq; andin kəq kirəy degəndə

□ **11:24** «Roh meni kətürüp, ... meni Kaldiyəgə, yəni sürgün boləqanlarəqə apardi» — «Kaldiyə» Babil imperiyasının bir qismi. ■ **12:2** Yəx. 6:9; Yər. 5:21; Əz. 2:3-8; 3:26, 27

ularning kez aldida sürgün bolidioqan kixilərdək jayingdin qikip kətkin; □ 5 tamni kolap texip, yük-takliringni elip qikkın; □ 6 ularning kez aldida buni mürünggə elip, gugumda kətürüp qikip kətkin; yəрни kərəlməsliking üqün yüzüngni yapkın; qünki Mən seni Israil jəmətigə bexarət kildim. □

7 Wə mən buyruloqan boyiqə xundak kildim; kündüzdə mən sürgün boləuqi kixidək yük-taklirimni elip qıktım; wə kəq kirgəndə qolum bilən tamni kolap texip, yül-taklirimni qikirip, gügümdə ularning kez aldida mürəmgə elip kətürüp mangdim.

8 Ətigəndə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyilidi: — 9 «I insan oqlı, Israil jəməti, yəni asiy bir jəmət, səndin: «Bu nemə kıləning» dəp sorioqan əməsmu? 10 Ularəqa: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Bu yükləngən wəhiy Yerusalemdiki xahzadə həm xu yərdiki barlıq Israil jəmətidikilər toqruluktur» — degin. □

11 Ularəqa: «Mən silər üqün bexarət. Mən

□ 12:4 «Kündüzdə ularning kez aldida sürgün boluxka təyyarlıoqan yük-taklardək yük-takliringni elip qık; andın kəq kirəy degəndə ... jayingdin qikip kətkin;...» — 4-6-ayətlərdiki buyruk bəlkim 3-ayəttiki buyrukni təpsiliyrək qüxəndüridu. □ 12:5 «Tamni kolap texip, ... qikkın» — «tam» bəlkim həylining temi. □ 12:6 «...yəрни kərəlməsliking üqün yüzüngni yapkın; qünki Mən seni Israil jəmətigə bexarət kildim» — bu bexarət keyinki ayətlərdə (11-14) qüxəndürülidu. □ 12:10 «Yerusalemdiki xahzadə» — Zədəkiya padixahtır. Birəq Əzakiyal pəyoqəmbər bəlkim uni ərziməs dəp kəriəqəqqa, uni hərgiz «padixah» deməydu.

qandak qiloqan bolsam, əmdi ularoqimu xundak ixlar kildurulidu; ular əsir bolup sürgün bolidu» — deyin. ¹² Ular arisidiki xahzadə öz yük-taklirini gugumdə mürisidə kətürüp qıqıdu; ular tamni kolap texip təxüktin nərsilirini qıqiridu; u öz yüzini yepip zeminni kərəlməydiqan bolidu. ■

¹³ Xuning bilən Əz torumni uning üstigə yayimən, u Mening kıltikimda tutulidu; Mən uni Kaldiylərnin zemini bolqan Babiloqa apirimən, birak u u yərnə öz kəzi bilən kərməydu; u xu yərdə əlidu. □ ■ ¹⁴ Uningoqa yardəmləxkən əpçərisidikilərnin həmmisini həm barlıq qoxunlirini Mən barlıq xamaloqa tarkitiwetimən; Mən kıliqni oqlaptin suqurup ularni qoqlaymən. ■ ¹⁵ Mən ularni əllər arisoqa tarkitiwətkinimdə, məmlikətlər iqigə taratqinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

¹⁶ Birak ularning iqidiki az bir qismini, kıliq, aqarqilik həm waba kesilidin halas kılimən; məksitim xuki, ularoqa əzliri baridiqan əllərdə

■ **12:12** 2Pad. 25:4 □ **12:13** «...u Mening kıltikimda tutulidu; Mən uni Kaldiylərnin zemini bolqan Babiloqa apirimən, birak u u yərnə öz kəzi bilən kərməydu; u xu yərdə əlidu» — bu bexarət tez əməlgə axuruldi. Zədəkiya padixah Babil imperiyəsinin Yerusalemlə qorxiwalqan muhasirisi astida bəsülgən sepildin otüp qaqmaqçı idi. Babil əskərliri uni tutuwelip Nebokadnəsarning aldiqə elip bardi, Nebokadnəsar uning kəzilirini oyuwətti. U Babilda əldi («Yər.» 52:11ni, «2Pad.» 25:1-7ni kərüng). Muxu tekistlərdə deyilgən «ixik» bəlkim tosuloqan yaki buzuloqan boluxi mumkin, xunga qeqix üqün «tamni kolax» kerək idi. ■ **12:13** Əz. 17:20 ■ **12:14** Əz. 5:10,12

özligigə yirginqlik qilmixlirini etirap kilduruxtin ibarət; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».□

17 Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

18 «Insan oqli, öz neningni titrigən halda yegin, süyüngni dir-dir qilip ənsirigən halda iqqin; 19 həm xu zemindiki kixilərgə mundak dəp eytkin: «Rəb Pərwərdigar Yerusalemdikilər wə Israil zeminidə turuwatqanlar toqruluk mundak dəydu: «Ular öz nenini ənsirəx iqidə yəydu, süyini dəkkə-dükkidə iqudu; qünki zemində turuwatqanlarning jəbir-zulumi tüpəylidin, u yər həmmisi yəksan qilinidu.

■ 20 Ahalilik xəhərlər harabə bolup, zemin wəyrənə bolidu; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».

21 Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

22 «I insan oqli, Israil zeminidə: «Künlər uzartilidu, hər bir alamət kərünux bikarəqa ketidu» degən maqalni eytkini nemisi? □ 23 Əmdi ularəqa: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu:

□ 12:16 «**xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu**» — muxu jümlidiki «ular» bəlkim yat əllər; ular Israil jəmətini başqan balayi'apətlərni Israillardin anglap, bu ixlarni Pərwərdigarning jazasi dəp qüxinidu. ■ 12:19 Əz. 4:16 □ 12:22 «**Künlər uzartilidu, hər bir alamət kərünux bikarəqa ketidu**» — bu maqal bəlkim Israillarning kəp pəyoqəmbərlərnin agahlandıuruxliriəqa boləqan gumanlirini yaki bəlki həlkning pəyoqəmbərlərnin agahlandıuruxliriəqa qulak salmasliqqa boləqan bahənisini ipadiləydu.

«Mən bu maqalni yok qilimən; Israilda bu maqal ikkinqi ixlitilməydu; sən əksiqə ularoqa: «Künlər yeqinlaxti, hərbiir alamət kərünüxning əməlgə axuruluximu yeqinlaxti» — degin. ²⁴ Qünki Israil jəmätidə yaloqan «alamət kərünüx» yaki adəmni uqurudioqan palqiliklar kayta bolmaydu. ²⁵ Qünki Mən Pərwərdigardurmən; Mən söz qilimən, həm qiləqan sözüm qoqum əməlgə axurulidu, yənə keqiktürülməydu. Qünki silərning künliringlarda, i asiy jəmət, Mən söz qilimən həm uni əməlgə axurimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».

²⁶ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

²⁷ «I insan oqli, mana, Israil jəmätidikilər sening toqruluk; «U kərgən alamət kərünüxlər uzun künlərdin keyinki waqitlarni kərsitidu, u bizgə yirak kəlgüsi toqruluk bexarət beridu» — dəydu. ²⁸ Xunga ularoqa: —

Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mening sözlirimdin heqkaysisi yənə keqiktürülməydu, bəlki qiləqan sözüm əməlgə axurulidu, dəydu Rəb Pərwərdigar» — degin».

13

Sahta pəyoqəmbərlərgə boləqan aqaq

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «I insan oqli, sən Israilning bexarət bərgüqi pəyoqəmbərliri, yəni öz təsəwwuri bilən

bexarət bərgüqilərnı əyibləp bexarət berip: «Pərwərdigarning səzini anglanglar!» — degin.

³ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Əz rohiyə əgixip mangidiyan, heq wəhiyni kərmigən hamakət pəyoqəmbərlərnıng həliyə way!

⁴ I Israil, sening pəyoqəmbərliring huddi harabilər arisida yürüwatқан tülkilərdək boldi.

⁵ Silər bəsülgən jaylarəqa qikmiyənsilər, uning Pərwərdigarning künidə bolidiyan jəngdə puhta turuxi üqün Israil jəmətining buzuləyan temini heq yasimidinglar.□

⁶ «Pərwərdigar mundaq dəydu» degüqilər bolsa pəkət sahta bir kərünüxnı wə yaləyan palni kərgənlərdin ibarəttur; Pərwərdigar ularni əwətmigən; birək ular əz səzining əməlgə axuruluxini ümid kilidu.

⁷ Silər «Pərwərdigar mundaq dəydu» degininglarda, Mən heq səz kilmiyəyan tursam, silər sahta bir «alamət kərünüx»ni kərgən, yaləyan palni eytkən əməsmu?

⁸ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Silər oydurma səzligininglar, yaləyan «alamət kərünüx»lərnı kərgininglar tüpəylidin, əmdi mana, Mən silərgə qarximən, — dəydu Rəb Pərwərdigar,

⁹ — Mening kolum sahta «alamət kərünüx»ni kərgən wə yaləyan palni eytkən pəyoqəmbərlər bilən qarxilixidu; ular

□ **13:5 «Silər bəsülgən jaylarəqa qikmiyənsilər, uning Pərwərdigarning künidə .. Israil jəmətining buzuləyan temini heq yasimidinglar»** — bu gəpmu sahta pəyoqəmbərlərgə eytiləyan: 4-ayət boyiqə ular «harabilər arisida yürgən tülkilərdək» bolidu — bəlkim Israil jəmiyitining buzuləyan əhwaləyə zadila qarimay, pəkət əzliri üqün kiqikkinə bir «uwa təxükini» kolax bilən xuqulliniwatidu.

öz həlqimning kengixidə olturmaydu, ular Israil jəmətining nəsəbnamisiidə hatirilənməydu; ular Israilning zeminiə qə qirgüzülməydu; xuning bilən silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

¹⁰ Bərhək, ular tinq-amanlik bolmioqandimu «tinq-amanlik!» dəp jar selip, həlqimni ezikturoqanliki üqün, birsi nepiz ara tamni kəpursa, ular kelip pəkət uni hək suwaq bilən akartip koyoqanliki üqün — ¹¹ Tamni hək suwaq bilən akartiwatqanlarə qə: «Bu tam yikilidu!» degin! Kəlkündək bir yamoqur yaqıdu! I yoqan məldürlər, silər qüxisilər! Dəhxətlik bir xamal qıkidu; □ ¹² wə mana, tam ərülüp qüxkəndə, hək silərdin: «Silər bu tamni suwiqan hək suwaq keni!» dəp sorimamdu?

¹³ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Əz kəhrim bilən dəhxətlik bir xamal partlitip qıqirimən; Mening aqqıkimdin kəlkündək bir yamoqur wə həmmiini həlak qilidiqan kəhrlik məldürlər yaqıdu. ¹⁴ Xuning bilən Mən silər hək suwaq bilən akartqan tamni oqulitip, uning ulini axkarə qilip, uni yər bilən yəksan qilimən; u oqulap qüxkəndə, silər uning arisiida həlak bolisilər; wə Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ¹⁵⁻¹⁶ Xundak qilip Mən kəhrimni tam həm uni hək suwaq bilən akartqanlarning üstigə qüxürüp piqandin qıqimən; wə: «Tam

□ **13:11 «Tamni hək suwaq bilən akartiwatqanlarə qə: «Bu tam yikilidu!» degin!»** — Əzakiyal sahta pəyoqəmbərlərnə məs'uliyətsiz tamqılarə qə ohxitidu. Nepiz bir tamni puhta suwap küqəytixning ornida, ular pəkət qiraylik kərünüx üqün uni hək bilən akartidu.

yok boldi, xundaqla uni hak suwak bilən akartkanlar, yəni Yerusalem toqruluk bexarət bərgüqi, heq tinq-amanlik bolmioqandimu u toqruluk tinq-amanlikni kərsətkən «alamət kərünüx»ni kərgən Israilning pəyoqəmbərlirimu yok boldi» — dəymən».□

«Ayal pəyoqəmbərlər» toqruluk bexarət

¹⁷ «Əmdi sən, i insan oqlı, öz təsəwwuri boyıqə bexarət bərgüqi öz həlkingning kizlirioqa yüzüngni qaritip, ularni əyibləp bexarət berip mundaq degin: —

¹⁸ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Əz beoixlirining hər birigə *sehirlilik* biləzüklerini kadap, janlarni tuzakqa elix üqün hər kəndəq egiz-pakar adəmləning bexioqa pərənqini yasioqanlaroqa way! Əmdi silər öz həlkingning janlirini tuzakqa qüxürüp, janliringlarni sak qaldurimiz dəwatamsilər? □ ¹⁹ Nəqqə tutam arpa, nəqqə qixləm nanni dəp silər Manga

□ **13:15-16 «Mən kəhrimni tam həm uni hak suwak bilən akartkanlarning üstigə qüxürüp pioqandin qikimən; wə ... dəymən»** — məzkur bexarəttiki əng ahırkı ayət boyıqə bu «nəpiz tam» Yerusalemnı kərsitidu, əmdi sahta pəyoqəmbərlər uning buzuk yərlirini puhta qılmay, pəkət həmmisi qiraylik kərünsün dəp uni «sahta bexarətlər» bilən akartidu. □ **13:18 «Əz beoixlirining hər birigə sehirlilik biləzüklerini kadap, ... hər kəndəq egiz-pakar adəmləning bexioqa pərənqini yasioqanlaroqa way!»** — ayallar bu «biləzük» wə «pərənje»lərni kəndəq ixlətkənlikni anqə enik bolmisimu, ləkin xübhisizki, ular arkilik sehirlilik, jadugərlik yolida hər kəndəq adəmlərni dəmidi kəlip öz indikigə kəltürməkqi bolqan; 19-ayət tehimu kəp təpsilatları bizgə təminləydu.

kupurluk kılıp, yaloqan sөzgө kulak salidioqan Mening hөlkimgө yaloqanqiliklar arkilik ölmөskө tegixliklerini öltürüp, tirik qalmaslikka tegixliklerini hayat kaldurmaqimusilər?■

²⁰ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən silərnin quxlarni tuzakka quxürgəndək kixilərnin tuzakka quxürgüqi sehirlilik «tengik»liringlaroqa qarximən, Mən ularni bilikinglardin yirtip taxlaymən; xuning bilən silər quxlarni tuzakka quxürgəndək tutkan kixilərnin ərkinlikkə uquriwetimən.

²¹ Mən silərnin pərnəjiliringlarnimu yirtip taxliwetip, hөlkimni qolunglardin kutkuzimən; ular yənə qolunglarda olja bolup turmaydu; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

²² Silər yaloqanqilik bilən, Özüm azar bərmigən hөkkanıy adəmlərnin kəngligə azar bərgənlikinglar üqün, xundakla rəzil adəmlərnin hayatini saklap kutkuzuxka ularni rəzil yolidin yandurmay, əksiqə ularning qolini küqəytkininglar üqün, ²³ silər kuruk «alamət kəzünüx»lərnin ikkinqi bolup kərməysilər, yaki yaloqan palqilik kılmaysilər; Mən Öz hөlkimni qolunglardin kutkuzimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».

14

Butpərəslik qilidiqanlarəya way!

¹ Israil aqsakallirining bəziliri Mening yeniməya kelip aldimda olturuxti. ■ ² Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: —

³ «İ insan oşli, muxu adəmlər öz butlirini kəngligə tikləp, adəmləni putlaxturidiqan öz kəbihlikini kəz aldiqə qoyqanidi. Əmdi ularning Meni izdəp Məndin yol sorixini qəbul qilamdimən? ⁴ Əmdi ularəya səz kilip mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Israil jəmətidiki kənglidə öz butlirini tikləp, adəmləni putlaxturidiqan öz kəbihlikini kəz aldiqə qoyup, andin pəyoqəmbər aldiqə kelidiqan hərbi adəmnı bolsa, Mənki Pərwərdigar uningəya butlirining kəplüki boyiqə jawab qayturimən. ⁵ Xundaq kilip Mən Israil jəmətinin kənglini Əzümgə igildurimən; qünki ular barliq butliri bilən Manga yat bolup kətti».

⁶ — Xunga Israil jəmətiqə mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Towa qilinglar! Butliringlardin yenip *yeniməya* qaytip kelinglar! Barliq yirginqlik qilmixinglardin yüzünlarni örünglar! ⁷ Qünki Israil jəmətidiki əzlrini Məndin ayrip, öz butlirini kənglidə tikləp, adəmləni putlaxturidiqan öz kəbihlikini kəz aldiqə qoyup, andin Məndin sorax üqün pəyoqəmbərnin aldiqə kelidiqan hərqaysi adəm yaki xuningəya ohxax Israilda turuwatqan hərqaysi musapirlar bolsa, Mənki Pərwərdigar Əzüm ularəya jawab qayturimən; ⁸ Mən muxu

kixini bir agah bexariti kılıp uni söz-qəqəkkə qalduruxqa yüzümnü uningöja qarxi kılımən; Mən həlqimning arisidin uni üzüp taxlaymən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ■ ⁹ Birəq pəyojəmbər əzi ezikturulup, bir bexarətlik söz kılıqan bolsa, u qəşda Əzüm Pərwərdigar xu pəyojəmbərni ezitquşja uqratqanmən; Mən uningöja qarxi qolumni uzartıp, uni həlqim arisidin həlak kılımən. □ ■ ¹⁰ Ular qəbihlikining jazasını tartidu; pəyojəmbərgə berilidiqan jaza bilən sorioquşja berilidiqan jaza ohxax bolidu. ¹¹ Xuning bilən Israil jəməti yənə Məndin qətnəp kətməydu, yaki yənə asiylikliri bilən əzlrini buloqimaydu; ular Mening həlqim, wə Mən ularning Hudasi bolimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».

Keliwatqan jazani hətta həqkaniy kixilərmu Israildin yandurmaydu

¹² Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundəq deyildi: —

■ **14:8** Qan. 28:37; Əz. 5:15 □ **14:9** «**Birəq pəyojəmbər əzi ezikturulup, bir bexarətlik söz kılıqan bolsa, u qəşda Əzüm Pərwərdigar xu pəyojəmbərni ezitquşja uqratqanmən;...**» — muxu degini, Pərwərdigar adəmlərni ezikturuxni halaydu degənlik əməs, əlwəttə. Birəq Əz adimi boləqan pəyojəmbər adəmgə huxamət kılımaqçı bolsa yaki əz mənəpəətini kəzləp yüridiqan bolsa, əmdi xu qəşda Huda uni azduruxi, ezitquşja uqritixi yaki yaman roqlarning qolioşja tapxuruxi mumkin. Xu qəşda uning eytkən səzining həmmisi quruk bolidu, əmma u əzi uningöja ixinidu. ■ **14:9** Əz. 13:1, 2, 9

13 «I insan ooqli, mælum bir zemin Manga asiylik kiliq gunah kiliqanda, Mæn xuning bilæn kolumni uningoa qarxi uzartip, ularning yælænqüki boløan nenini qurutuwetip, uning üstigæ aqarqilikni æwætımæn høm insan wæ haywanlarni uningdin üzımæn; □ ■ 14 æmdi u qaøda Nuh, Daniyal wæ Ayuptin ibaræt üq hæzræt uningda turuwatqan bolsimu, ular öz hækkaniyliki tüpæylidin pækæt öz janlirinila sakliyaløan bolatti — døydu Ræb Pærwærdigar.□

15 Əgær Mæn zemindin yirtkuq haywanlarni ötküzsäm, ular uni baliliridin juda kilsa, haywanlar tüpæylidin uningdin ötküqi heqbir adæm bolmay, u wæyrænæ bolsa, 16 æmdi Mæn öz hayatim bilæn kæsäm kilimænki, — døydu Ræb Pærwærdigar — muxu üq hæzræt uningda turuwatqan bolsimu, ular næ öz ooqulliri næ kizlirini kutkuzalmaytti; ular pækæt öz janlirini kutkuzalaytti, zeminning özi wæyrænæ peti qalatti.

17 Yaki bolmisa Mæn xu zeminoqa kiliqni qüxürup, uningdin insan høm haywanni üzüwætkæn bolsam, 18 æmdi hayatim bilæn kæsäm kilimænki, — døydu Ræb Pærwærdigar — muxu üq hæzræt uningda turuwatqan bolsimu, ular næ öz ooqulliri næ kizlirini saklap kutkuzalmaytti; ular pækæt öz janlirini

□ **14:13** «yælænqüki boløan neni» — ibraniy tilida «nan boløan hæsisi» deyilidu; 4:16-ayættiki izahatni kërüng. ■ **14:13** Law. 26:26; Əz. 4:16; 5:16 □ **14:14** «u qaøda Nuh, Daniyal wæ Ayuptin ibaræt üq hæzræt uningda turuwatqan bolsimu,...» — Daniyal pæyøæmbær on üq yil ilgiri Babiløa sürgün bolup, andin Nebøkadnæsar üqün bax wæzir kilinoan.

qutkuzalaytti.

¹⁹ Yaki bolmisa Mən xu zeminəğa waba kesilini qüxürup, Əz kəhrimni qan təktürülüxi bilən üstigə təkşəm, uningdin insan həm haywanni üzüwətkən bolsam, ²⁰ əmdi hayatim bilən kəşəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə öz oqlini nə kizini qutkuzalmaytti; ular pəkət həkkaniyliki bilən öz janlirini qutkuzalaytti.

²¹ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əmdi xundak boləandin keyin, insan həm haywanni üzüwetix üqün Yerusalemoğa tət jazayimni, yəni kiliq, aqarqilik, yirtkuq haywan wə waba kesilini qüxürşəm qandak bolar?

²² Birak mana, uningda kəlip qəloqanlar bolidu, yəni oql-kizlar uningdin qikirilip qutkuzulidu; mana, ular silərninq yeninglarəğa qikip, silər ularning yolliri həm qilmixlirini kərüp yetisilər; xuning bilən silər Mən Yerusalemoğa qüxürgən külpət, yəni uningəğa qüxürülgən barlik iqlar toqruluk təsəlli alisilər; ²³ əmdi silər ularning yolliri həm qilmixlirini kərgininglarda, ular silərgə təsəlli epkelidu; silər Mening uningda barlik qiləqan iqlirimni bikardin-bikar qilmioqanliqimni tonup yetisilər, — dəydu Rəb

Pərwərdigar».□

15

Üzüm teli tooqruluk təmsil

¹ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «I insan ooqli, üzüm teli yaoqiqining baxka dərəh yaoqqliridin nemə artuqçiliki bar, uning xehining ormandiki dərəhlər arisida nemə alahidiliki bar? ³ Uningdin birər jabduqni yasaxka materiyal aloqanning paydisi barmu? Uningdin qinilərnı askudək kozukni yasioqili bolamdu? ⁴ Mana, u otka yekiloqu bolqanda, ot uning ikki uqini keydürgəndə, otturisimu yerim keygəndə, əmdi uni birər ixka ixlətkili bolamdu? ⁵ Mana, u sak bolqanda, heqkandak ixka ixlətkili bolmioqan yərdə, əmdi ot uni keydürüp yəp kətkəndə, uni birər ixka ixlətkili bolamdu?

⁶ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən ormandiki dərəhlər arisidiki üzüm telining yaoqiqini otka tapxuroqinimdək, Yerusalemda turuwatqanlarnı otka tapxurimən. ⁷ Yüzümni ularoqa qarxi qilip qaritimən; ular bir ottin

□ **14:23 «əmdi silər ularning yolliri həm kilmixlrini kərginiglarda, ular silərgə təsəlli epkelidu...»** — əslidə sürgün bolqanlar Yerusalemoqa qüxkən balayı'apətnı anglap bəlkim intayın azablinixi mumkin idi. Biraq kaqқанlar kəlgəndə, ularning kiyapitini wə kilmixlrini kərüp, ular bu ixning həkikətən Hudaning adil jazasi ikənlilikini qüxinip yetip, «bu jaza həmmisi durus» dəp kəngli jayioqa qüxüxi kerək.

qıqsa, baxka bir ot ularni yəwetidu. Əz yüzümni ularəqa qarxi bolup qaratkanda, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ⁸ Ularning kıləjan wapasizlikliri tüpəylidin mən zeminni wəyranə kılımən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».□

16

Wapasiz Yerusalem

¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

² İ insan oəli, əzining yirginqlik kilmixlirini Yerusalemning yüzigə selip mundak degin: —

³ Rəb Pərwərdigar Yerusalemoəa mundak dəydu: «Sening əsliy zating wə tuəuluxung Qanaaniylarning zeminida boləjan; sening atang Amoriy, apang Hittiy kiz idi. □ ⁴ Sening tuəuluxuəa kəlsək, sən tuəuloəan kününgdə

□ **15:8 «... Ularning kıləjan wapasizlikliri tüpəylidin Mən zeminni wəyranə kılımən»** — bu babtiki «üzüm teli» degən təmsil üstidə «Kəxumqə səz»imizdə tohtilimiz. □ **16:3 «...sening atang Amoriy, apang Hittiy kiz idi»** — İsrailning əjdadi İbrahim wə ayali Sarah, əlwəttə. Muxu ayət wə keyinki 1-14-ayətlərnin bəlkim üç muəim məzmunı bar: (1) İbrahim əzi əsli Qanaandikilərdək butpərəs adəm idi («Yə.» 24:2) — Huda uni zor meəir-xəpkitidin Əzining adımı boluxı üçün tallıwaləjan; (2) Pərwərdigarning buyruqliriəqa hilap həlda, İsrail Qanaan zeminiəqa kirgəndə ularning kəp oəul-kizliri yərlək (butpərəs Qanaaniy, Amoriy, Hittiy) kiz-yigitlər bilən toy kıləjan; (3) İsrail Qanaan zeminiəqa kirgəndə Qanaandikilərnin butpərəs yaman adətlirini qəbul kılıp ularəqa inatayin ohxax bolup kətkənidi.

kindiking kesilmigən, sən suda yuyulup pakiz qilinmioğan; heqkim sanga tuz sürkmigən yaki seni zakilimioğan.

⁵ Heqkimning kəzi muxu ixlar üqün sanga rəhim kılmioğan yaki iqini sanga aqritmioğan; əksiqə sən dalaqə taxliwetilgənsən, qünki tuquloğan kününgdə kəmsitilgənsən.

⁶ Xu qaqda Mən yeningdin ötüp ketiwetip, seni öz qeningda eojınap yatqiningni kərgən; wə Mən öz qeningda yatqan həlitingdə sanga: «Yaxioqin!» — dedim. Bərhək, sən öz qeningda yatqan həlitingdə Mən sanga: «Yaxioqin!» — dedim.

⁷ Mən seni daladiki ot-qəplərdək aynittim; sən əsüp heli boy tartip qıraylıq bezilip wayioğa yəttinq; kəksiliring xəkilləndi, qaqliring üzün əsti; birək sən tehi tuqma-yalingaq iding.

□ ⁸ Mən yənə yeningdin ötüwetip sanga qaridim; mana, ixk-muhəbbət məzgiling yetip kəldi; Mən tonumning pexini üstünggə yeyip koyup, yalingaqlıqıngni əttim; Mən sanga kəsəm iqip, sən bilən bir əhdə tüzdum, dəydu Rəb Pərwərdigar, wə sən Meningki boldung. □ ■

⁹ Mən seni su bilən yuyup, qeningni teningdin yuyuwetip, sanga puraklıq mayni sürttüm.

□ **16:7 «sən əsüp heli boy tartip qıraylıq bezilip wayioğa yəttinq»** — ahırkı jümligə qarioğanda, «qıraylıq bezilip wayioğa yəttinq» degən söz kəksiliri wə qaqliri toluq əskənlikini kərsitixi mumkin. □ **16:8 «Mən tonumning pexini üstünggə yeyip koyup, yalingaqlıqıngni əttim»** — qədimki zamanlarda

ərkək kixi kızning üstigə kiyim-keqikini yepixi xu kızni öz əmrigə almaqqi bolqanlıqini bildürətti. «Rut» 3:9-ayət, «Kan.» 22:30-ayətni kəring. ■ **16:8** Yar. 22:16; 24:7

10 Mən sanga kəxtilik kəngləkni kiygüzüp, ayioqingoqa dəlfin terisidin tikkən kəxləni saptim; seni nepis kanap bilən orap, yipək bilən yepip qoydum. 11 Seni zibu-zinnətlər bilən pərdazlidim, qolliringoqa biləzükkləni, boynungoqa marjanni takap qoydum; 12 burnungoqa həlkini, qulaqliringoqa ziriləni, bexingoqa gözəl tajni kiygüzdüm. 13 Xundak qilip sən altunkümük bilən pərdazlanding; kiyim-keqəkliring nepis kapap, yipək wə kəxtilik rəhttin idi. Yegining aq un, bal həm zəytun meyi idi; sən intayin gözəl bolup, hanix mərtiwisigə kətürüldung. 14 Güzəlliking tüpəylidin əllərdə dangking qikti; çunki Mən sanga kərkəmlikimni beqixlixim bilən güzəlliking kamalətkə yətti, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

15 — Birak sən güzəllikinggə tayinip, dangkingdin paydilinip pəhixə boldung; sən hər bir ötküqi kixigə pəhixə muhəbbətliringni təktüng; güzəlliking uning boldi! 16 Sən kiyim-keqəkliringdin elip özüng üqün rənggarəng bezəlgən «yukiri jaylar»ni yasap, andin ularning üstidə buzukluk qiloqansən. Bundak ixlar yüz berip baqmioqan, wə ikkinqi yüz bərməydu!□

17 Sən Mən sanga beqixlioqan gözəl zibu-zinnətlirim wə altun-kümüküm bilən ərkək məbudlarni yasap ular bilən buzukluk

□ **16:16** «yukiri jaylar» — butpərəslik qilidioqan jaylar: 6:3-ayətning izahətini kəring.

qiloansən. □ 18 Sən öz kəxtilik kiyimliringni elip ularoqa kiygüzdüng; Mening meyim wə Mening huxbuyumni ularoqa sunup beoixliding; 19 Mən özünggə bərgən nenimni, Mən sanga ozukqa bərgən ak an, zəytun meyi wə balni bolsa, sən ularning aldioqa huxpurak hədiyə süpitidə atap sundung: ixlar dəl xundak idi! — dəydu Rəb Pərwərdigar.

20 — Uning üstigə sən Əzümgə tuoqup bərgən qiz-ooqulliringni elip, məbudlarning ozuki bolsun dəp ularni kurbanlik qilding. Sening buzuklukung azlik qiloandək, 21 sən Mening balilirimni soyup ularni ottin etküzüp məbudlaroqa atap koydungoqu? ■

22 Sening barlik yirginqlik kilmixliring həm pahixə buzuklukliringda, sən yaxlikingda tuoqma-yalingaq bolup öz qeningda eoqnap yatqan künliringni heqqaqan esinggə kəltürmiding. 23 Əmdi sening bu rəzillikliringdin keyin — (Way, qalingoqa way! — dəydu Rəb Pərwərdigar) 24 sən yənə özüng üqün bir pəxtak kurup, hər bir məydanoqa bir «yukiri jay»ni yasiding; □ 25 sən hər bir

□ 16:17 «altun-kümüxüm bilən ərkək məbudlarni yasap ular bilən buzukluk qiloansən» — «buzukluk» bolsa butka qokunuxni insanning Hudaqa bolqan wapasizliqoqa ohxitidu; uning üstigə, Qanaandiki butlaroqa qokunuxtək «diniy murasimlar» kəp waqitlarda xəhwaniy buzukluk, pahixiwazlik bilən baqlik idi. ■ 16:21 Yəx. 57:5 □ 16:24 «sən... hər bir məydanoqa bir «yukiri jay»ni yasiding» — pahixə ayallar bəlkim koqilarda yukiri bir jayda turup «heridarlar»ni qaqiratti. Muxu yərdə «yukiri jay» əmdi ikki bislik bolup, yənə «butka qokunidioqan jaylar»ni kərsitidu.

koqining bexida «yukiri jay»ingni salding; sən öz güzəllikini yirginlik kılıp, teningni hər bir ötküqigə tutup, putungni eqip özüngni berip pahixə buzuklukungni kəpəyting. ²⁶ Sən ixkwaz ərliki qong qoxnang boləjan Misirliklər bilən buzukluk ötküzdüng; Mening aqqikimni qozəp, pahixə buzuklukungni kəpəyting. ²⁷ Wə mana, Mən Öz qolumni üstüggə uzartip, sening nesiwəngni azaytip koydum. Mən seningdin nəprətlinidiəjan, buzuk yolungdin nomus kılıp qəqigənləning, yəni Filistiyləning qizlirining qolija tapxurdum.■

²⁸ Sən yənə kanmay yənə Asuriyliklər bilən buzukluk ötküzdüng; buzukluk ötküzgəndin keyin yənə kənaət kilmiding. ²⁹ Xunga sən sodigəning zemini, yəni Kaldiyə bilən boləjan buzuklukungni kəpəytip, buningdin yənə kənaət kilmiding. ³⁰ Muxundak barlik ixlarni, yəni nomussiz pahixə ayalning ixlirini kilisən, nemanqə suyuq sening qəlbiding! — dəydu Rəb Pərwərdigar, ³¹ Özüngning pəxtikini hər koqining bexida kuridiəjan, hər bir məydanda «yukiri jay»ingni yasaydiəjan! Uning üstigə sən pahixə ayaldək əməs iding, qünki sən həkni nəziringgə almayting!

³² I wəpasiz ayal, erining ornida yat adəmlərgə kəngül beridiəjan! ³³ Həklər pahixə ayalaqə həmixə hək beridu; birək sən axnilirini buzukluk muhəbbətliridin huzur elixka həryəndin yeningə qə kəlsun dəp ularning həmmisigə üstək berip in'am kilisən; ³⁴ buzuklukta sən baxqə ayallarning əksisən,

■ 16:27 2Tar. 28:18

çünki heçkim sening buzuk muhəbbitingni izdöp kəlmidi; sən üstək bərding, heç hək sanga berilmidi — sən həkikətən ularning əksisən!

³⁵ Xunga, i pahixə ayal, Pərwərdigarning sözini angla!

³⁶ — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Sening tənggiliring təkülüp, axniliring bilən boləqan buzukluqliring bilən sening uyat yering axkarilanoqanlıki tüpəylidin, barlık yirginqlik məbudliring tüpəylidin, ularəqə atap sunəqan baliliringning qeni tüpəylidin —

³⁷ xunga mana, Mən sening özünggə əyx-ixrət mənbəsi kıləqan, barlık səygən həm barlık nəprətləngən axniliringni yioqimən — Mən ularni sanga qarxi qikirip ətirapingdin yioqip, sening uyat yeringni ularəqə axkarə kılımən, ular sening barlık uyat yeringni kəridu. ³⁸ Xuning bilən seni buzukluk kıləqan həm qan təkəkən ayallarni jazalıqandək jazalaymən; Mən kəhr bilən, ottək qəzipimning təlipi bilən üstünggə qanlıq jazani qüxürimən;

³⁹ Wə Mən seni ularning kəliqə tapxurimən; ular sening pəxtakliringni oqulitidu, sening «yukiri jay»liringni qekip taxlaydu; ular kiyim-keqikingni üstüngdin saldurup taxlap, güzəl zibu-zinnətliringni bulap-talap, seni tuoqmayalingaq qalduridu. ⁴⁰ Ular sanga qarxi bir top kixilərnəni yioqip epkelidu, ular seni qalmaqesək kılidu həm seni kiliqliri bilən qepiwetidu.

⁴¹ Ular əyliringni ot bilən kəydüridu, kəp ayallarning kəz aldida üstünggə jazalarni qüxüridu; xuning bilən Mən seni pahixə ayal boluxtin

qaldurimən; sən yənə heçkandak «muğəbbət həkki»ni bərməysən. ■

⁴² Xuning bilən Mən sanga karatқан kəhrimni tohtitimən, Mening mukəddəslikimdin qıqқан oğəzəp səndin ketidu; Mən tinqlinip qayta aqqıqlanmaymən. □ ⁴³ Sən yaxlıq künliringni esinggə kəltürmiding, əksiqə muxu kılmixliring bilən Meni oğəzəpləndürdüng; xunga mana, öz yolungni öz bexingəqa kayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — xuning bilən bu buzuklukni baxқа yirginqlik kılmixliring üstigə koxup ikkinqi kılmaysən. □ ■

Yerusalem, Samariyə wə Sodom

⁴⁴ Mana, maqallarni ixlitidioqanlarning həmmisi sən toqıruluk; «Anisi kəndak bolsa, kizi xundak bolar» degən bir maqalni tiləqa alidu. ⁴⁵ Sən öz eri həm baliliridin nəprətləngən anangning kizidursən; həm öz ərliri həm baliliridin nəprətləngən aqa-singilliringning arilikidikisən; sening anang bolsa Hıttiy, sening atang Amoriy

■ **16:41** 2Pad. 25:9; Yər. 52:13 □ **16:42** «**Mening mukəddəslikimdin qıqқан oğəzəp**» — İbraniy tilida «Mening həsitim». □ **16:43** «**...bu buzuklukni baxқа yirginqlik kılmixliring üstigə koxup ikkinqi kılmaysən**» — baxқа birhil təjmisisi: «...bu buzuklukni baxқа nəprətlilik kılmixliring üstigə koxup kılding əməsmu?» ■ **16:43** Əz. 9:10; 11:21; Law. 19:29

idi. □ ⁴⁶ Sening aqang bolsa sol tərpingdə turoqan Samariyə, yəni u wə uning qizliri; singling bolsa ong tərpingdə turoqan Sodom wə uning qizliri.

⁴⁷ Sən nə ularning yolliridida mangmioqan, nə ularning yirginqlik qilmixliri boyiqə ix qilmioqansən; Yaq! Bəlki qiskioqinə bir waqit iqidə sən barliq yolliringda ulardin buzuk bolup kəttinq. □ ⁴⁸ Öz hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — singling Sodom, yəni u yaki qizliri sən yaki sening qizliringning qilmixliridək qilmidi; □ ⁴⁹ Mana, muxu singling Sodomning kəbihliki — u wə qizlirining təkəbbuluki, nanliri mol, əndixisiz azadilik künliridə ajiz-namratlarning qolini heq

□ **16:45 «sening anang bolsa Hittiy, sening atang Amoriy idi»** — 3-ayəttiki izahatta eytiloqandək: — Israilning əjdadi İbrahim wə ayali Sarah, əlwəttə. Muxu ayət wə keyinki 1-14-ayətlərninq bəlkim üq muhim məzmunı bar: (1) İbrahim əzi əsli Qanaandikilərdək butpərəs adəm idi («Yə.» 24:2) — Huda uni zor mehir-xəpkitidin Əzining adımı boluxı üqün talıwaloqan; (2) Pərwərdigarning buyruqlirioqa hilap halda, Israil Qanaan zeminiqə kirgəndə ularning kəp oqul-qizliri yərlik (butpərəs Qanaaniy, Amoriy, Hittiy) qiz-yigitlər bilən toy qiloqan; (3) Israil kənan zeminiqə kirgəndə kənanandikilərninq butpərəs yaman adətlirini qobul kilip ularqə inatayin ohxax bolup kətkənidi. □ **16:47 «Bəlki qiskioqinə bir waqit iqidə sən barliq yolliringda ulardin buzuk bolup kəttinq»** — baxka birhil tərjimisi: «bəlki ularning qilmixlirini az dəp, sən barliq yolliringda ulardin buzuk bolup kəttinq». □ **16:48 «singling Sodom, yəni u yaki qizliri sən yaki sening qizliringning qilmixliridək qilmidi»** — bəlkim oqurmənlərninq esidə barki, İbrahimning dəwrədə Sodom xəhiri əsli bəqqiwazliq gunahı üqün Huda tərpidin ot bilən halak qilinoqan.

küqəytmigənliki idi. □ ■ 50 Ular təkəbburlixip, Mening aldında yirginqlik ixlarni kildi; Mən buni kərginimdə, ularni yokattim.■

51 Samariyə bolsa sening gunahlingning yerimidəkmü gunah sadir kilmidi; həlbuki, sən bolsang yirginqlik kilmixliringni ularningkidin kəp awutup kilding; xundak kılıp sən yirginqlik kilmixliring tüpəylidin aqa-singlingni huddi həkkaniyədək kəründürgəniding. □ 52 Sən əslidə öz aqa-singlingning üstidin həküm kıləuqu iding; əmdi sənmu, öz xərməndilikingni kətürüp yür! Sening ularningkidin tehimu nəprətlik gunahlingning tüpəylidin ular səndin həkkaniyə kərünüdu; xunga sənmu aqa-singlingni həkkaniyə kərsətkingning tüpəylidin hijalətkə kəlip xərməndilikingni kətürüp yür!□

□ 16:49 «**Mana, muxu singling Sodomning kəbihliki — u wə kizlirining təkəbbuluqi, nanliri mol, əndixisiz azadilik künliridə ajiz-namratlarning qolini heq küqəytmigənliki idi**» — bu ayət Sodomning bəqqiwazlikiqidiki asasiy gunahlrini kərsitip, bügünki kəp bay dələtlərgə yaki bay adəmlərgə qongkur agah beridu. ■ 16:49 Yar. 18:20-21; 19; Am. 5:12

■ 16:50 Yar. 19:24 □ 16:51 «**Samariyə bolsa sening gunahlingning yerimidəkmü gunah sadir kilmidi..**» — «Samariyə» muxu yərdə «Ximaliy Padixahlik»ni kərsitidu. U Israilning on kəbililik «Ximaliy Padixahlik»ining paytəhti idi. Ularning butpərəsliki tüpəylidin Huda Asuriyə imperiyəsining wasitisi bilən miladiyədin ilgiriki 722-yilda ularni jazalap sürgün kildi. □ 16:52 «**Sən əslidə öz aqa-singlingning üstidin həküm kıləuqu iding;...**» — baxka birhil tərjimisi: «Sən aqa-singlingning üstidin yahxi bir həküm qıkarəuqi bolup kalding;...» — demək, «ularni öz kilmixliringə selixturup, ularni adil dəp kərsəting». Biraq 56-ayət bizning tərjimimizni kəllaydu, dəp kəraymiz.

⁵³ Wə mən ularni sürgündin, yəni Sodom həm qızlrini sürgündin, Samariyə həm qızlrini sürgündin qıqırıp, xundakla ularning arisiya sürgün bolqanliringni qıqırıp sürgünlüktin əsligə kəltürimən; □ ⁵⁴ xuning bilən ularya təsəlli bərginingdə, sən öz xərməndilikingni kətürisən, sening barlıq qılmixliring tüpəylidin hijalətkə qalisən. □ ⁵⁵ Sening aqa-singling, Sodom həm qızliri əsli həliya, Samariyə həm qızlirimu əsli həliya kelidu; sənmu wə sening qızliring əsliy həlinglaroya kelisilər. ⁵⁶⁻⁵⁷ Sening rəzilliking pax qilinmay, təkəbburlukta yürəgən kününgdə, singling Sodom aqzingda səz-qəqək bolqan əməsmidi? Əmdi hazır sən özüng Suriyə qızliri wə uning ətrapidikilərninğ həmmissi həmdə Filistiyə qızliri, yəni seni kəzəgə ilmay-

□ **16:53 «mən ularni sürgündin, yəni Sodom həm qızlrini sürgündin.. qıqırıp, ... əsligə kəltürimən»** — Sodom xəhəri əsli «Əlük dengiz» boyida idi. «Əlük dengiz»ning ətrapidiki xəhərlər miladiyədin ilgiriki 537-yilidin baxlap qaytidin aqalilik boldi. Sodom xəhiringinğ özining əsli dəl qəyərdə ikənlikini bilməymiz. «... **Samariyə həm qızlrini sürgündin qıqırıp, xundakla ularning arisiya sürgün bolqanliringni qıqırıp sürgünlükdin əsligə kəltürimən»** — bu bexarət bəlkim Pars imperatori Qorəxning Babil imperiyəsi sürgün qılqan həlqlərnini azad qilixliri bilən (miladiyədin ilgiriki 539-yili) qışmən baxlanqan; kəlgüsidə toluq əməlgə axurulidu, dəp ixinimiz: 37-babta, «Yəhuda» wə «Israil»ning yengidin «bir həlq» bolidinqanlıqı toqruluk yənə bir bexarət bar. □ **16:54 «Xuning bilən ularya təsəlli bərginingdə...»** — bu təsəlli bolsa əllərninğ qalqanliringinğ Yəhuda wə Yerusalemoya qüxürülgən jazani kərup «biz yamanlıq qıldıq, biraq ular bizdin tehimu yaman qildi, tehimu eqir jazani kəridu» dəp tapqan təsəllisi boluxi kərek.

dişan ətrapingdikilərninğ mazak obyektı bolup kaldinğ. □ ■

⁵⁸ Sən buzuklukunğ, yirginqlik kilmixliringning jazasını kətürisən, dəydu Pərwərdigar. ⁵⁹ Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Öz kıləlanliring, yəni ičkən kəsəminğni kəmsitip, əhdini buzoanliğinğ boyiqə seni bir tərəp kilmən; □ ⁶⁰ Həlbuki, Mən sening bilən yaxliq künliringdə tüzgən əhdəmni əsləymən, həm sən bilən mənngülük bir əhdə tüzimən.

⁶¹ Xuning bilən sən özünğdin qonğ aqilirinğ həmdə seningdin kiçik singilliringni tapxuruwaləningda, sən yolliringni esinggə kəltürüp hijalətkə kəlisən; qünki muxu *aqə-singilliringni* sanga kızlar süpitidə tapxurimən; birak bu ixlar seningdiki əhdə tüpəylidin bolmaydu. □ ⁶² Mən Öz əhdəmni sən bilən tüzimən, sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən; ⁶³ xuning bilən seni kəqürüm kılənimda, sən kilmixliringni esinggə kəltürüp hijil bolup, xərməndiliking tüpəylidin kaytidin aqzingni heq aqmaysən» —

□ **16:56-57 «singling Sodom aqzingda səz-qəqək boləlan əməsmidi?»** — baxka birhil tərjimisi: «singling Sodomni hətta tilingəla almaytting». ■ **16:56-57** Yəx. 9:10-16 □ **16:59 «Öz kıləlanliring, yəni ičkən kəsəminğni kəmsitip, əhdini buzoanliğinğ boyiqə...»** — «əhdə» xübhisizki, Huda Musa pəyoəmbər arqilik tüzgən əhdə («Mis.» 19-20-babni kərünğ).

□ **16:61 «...qünki muxu aqə-singilliringni sanga kızlar süpitidə tapxurimən; birak bu ixlar seningdiki əhdə tüpəylidin bolmaydu»** — ahirkı zamanda Israil həlki kəp əllərgə Hudaning yolini kərsitidişan yaxhi bir ülgə bolidu. Bu ixlar Musa pəyoəmbər arqilik «kona əhdə» bilən əməs, bəlki Hudaning ular bilən yənğ «mənngülük əhdə»si bilən bolidu.

dəydu Rəb Pərwərdigar.

17

Ikki bürküt tooşruluk təmsil

¹ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oqli, bir tepixmakni otturiqə koyup, Israil jəmətigə bir təmsilni səzləp berip mundak degin: —

³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Kəng qanatlik, ziq rənggarəng uzun pəylik qong bir bürküt Liwanəqə kelip, xu yərdiki egiz kedir dərihining uqidikiki xahni aldi; □ ⁴ U əng yukiri yumran bihini üzüwelip, uni sodigərning zeminiqə apirip, tijarətqilərning xəhirigə tiktı. □

⁵ U yənə zemindin baxka urukni elip baqlıq bir etizəqə tiktı; uni mol sular boyida selip, sügət telidək tiklidi.

⁶ U əsüp, kəng yeyilip, pəs boyluk üzüm teli bolup qıktı; uning xahliri *bürküt* tərəpkə qarap

□ **17:3 «uzun pəylik qong bir bürküt Liwanəqə kelip...»**

— təmsildiki «Lıwan» Yerusalemnı kərsitidu. □ **17:4 «U**

(qong bürküt) əng yukiri yumran bihini üzüwelip, uni sodigərning zeminiqə apirip, tijarətqilərning xəhirigə tiktı» — təmsildiki birinqi «qong bürküt» — Babilning im-

peratori Nebokədnəsar idi. U miladiyədin ilgiriki 598-yilida Yerusalemqə kelip, Yəkoniya (yax padixah)ni, həzi han ailisidikilər wə zemindiki əng usta hünərwənlərni Babiləqə apardi. Bu təmsil 12-21-ayəttə qüxəndürülidu.

əsti, yiltizlirimu uning astioğa sozuldi. Xu yol bilən u üzüm teli bolup, xahlendi, bihlendi.□

⁷ Əmdi kəng qanatlıq, ziq pəylik yənə bir qong bürküt pəyda boldi; wə mana, bu üzüm teli «U meni suqarsun» dəp, tikilgən qənəkliridin yiltizlirini uningöğa qarap tartti, xahlirini uningöğa qarap sozdi; □ ⁸ Mana, u obdan xahlap mewə bərsun, esil üzüm teli bolsun dəp munbət etizda, mol sular boyioğa tikilgənidi».

⁹ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «U ronaq tapamdu? Uni kaqxal kiliwetix üqün *bürküt* yiltizlirini yulup, mewisini kesiwətməmdü? Uning yumran yopurmaqliri hazan bolidu; xu qaşda uni yiltizliridin yuluwelixka küqlük bir bilək yaki nuroqun həkləning heq keriki bolmaydu. ¹⁰ Əmdi hətta kaytidin tikilgən bolsa, ronaq tapamdu? Xərk xamili uningöğa təgkəndila taza kaqjirap kətməmdü? U tikilip əskən qənəkliridə kaqjirap ketidu».

Təmsil qüxəndürülidu

¹¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

¹² «Asiy jəməttin: «Muxu ixlarning mənisini biləmsilər?» dəp sorap, ularöğa mundaq degin:

□ **17:6 «U əsüp, kəng yeylip, pəs boyluq üzüm teli bolup qikti»** — «üzüm teli» Zədəkiya padixahni kərsitidu. U əslidə (Hudaning iradisi boyiqə) Babil imperatorioğa bekinip ronaq tapti. □ **17:7 «Əmdi kəng qanatlıq, ... yənə bir qong bürküt pəyda boldi»** — ikkinqi qong bürküt xübhəsizki, Misir padixahı (Psammetikus II).

«Mana, Babil padixahi Yerusalemoğa kelip, uning padixahi həm xahzadilirini elip ezi bilən Babiloğa kayturup apardi.

¹³ Xu wakitta u padixahning nəslidin bir kixini elip uning bilən əhdə tüzüp uningoğa kəsəm iqküzdi. U yənə zemdiki esil-mətiwər bolğanlarni uning bilən elip kətti; ¹⁴ məksət, padixahlikning təwən ajiz hələttə bolup, kəddini rusliyalmay, pəkət uning əhdisini tutuxi bilən jenini jan ətküzüx üqün idi.

¹⁵ Birak u Misir bizgə atlar həm qong qoxunni təminlisun dəp əlqilirini xu yərgə əwətip, uningoğa asiylik kildi. Əmdi u ronak tapamdu? Mundak ixlarni kiləuqi tirik qalamdu? U əhdini buzup tirik qalamdu? □ ■ ¹⁶ Mən həyatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bərhək u ezini padixah kiləuqan padixahning zeminidə, — yəni uning kəsimini kəmsitkən, əhdisini buzoğan həliki padixahning zeminidə, — uning yenida, Babilning otturisida əlidu.

¹⁷ Bolidiəuqan jəngdə, ular kelip nuroğun kixilərnəni kərix üqün *sepiloğa* qikidiəuqan dənglüklərnəni selip, potəylərnəni kuroqanda, Pirəwn küqlük qoxun

□ **17:15 «Birak u (Zədəkiya) Misir bizgə atlar həm qong qoxunni təminlisun dəp əlqilirini xu yərgə əwətip, uningoğa (Nəboqadnəsaroğa) asiylik kildi»** — bu ayəttə intayin muhim səz bar. Nəboqadnəsar ezi butpərəs «kapir», idi. Birak enik turiduki, Hudaəuqə ixəngən, ixənmigən bolsun, Əz həlkidin birsi baxka birsi bilən əhdə yaki tohtam kiləuqan bolsa, Huda muxundaq əhdini Əziningki dəp qaraydu; hərəkandaq etikadqi baxka bir etikadqi bilən yaki kapir bilən əhdə tüzəsə, wə əhdisini buzsə, Hudaning Əzigə qarxi qikқан bolidu. 19-20-ayətni kərüng. ■ **17:15** Yər. 37:5

həm nuroqunlioqan əskərlərni baxlap kəlsimu, uning üçün heqnemə kilip berəlməydu. □ ■

18 U kəsəmni kəmsitip, əhdini buzdi; mana, u qol elixip söz bərdi, biraq u muxu ixlarni kildi; xunga u tirik keqip kutulalmaydu».

19 Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən həyatim bilən kəsəm kilimənki, bərhək, u kəmsitkən kəsimum həmdə buzoqan əhdəmni bolsa, bularni öz bexioqa kiygüzimən. □ 20 Mən Öz torumni üstigə yeyip taxlaymən, u Mening kiltikimda tutulidu; Mən uni Babiloqa apirimən həmdə xu yərdə Manga kiloqan mutlək wapaszlikı üçün uning üstigə həküm qikirip jazalaymən. ■ 21 Uning bilən billə barliq kaqkanlar, barliq koxunliri kiliq bilən yikilidu; bulardin qaloqanlar hər bir xamaləqa tarkitilidu; xuning bilən silər Mənki Pərwərdigarning söz kiloqanlikini tonup yetisilər».■

Kedir dərihi toqruluk baxqa bir təmsil

□ 17:17 «**Bolidioqan jəngdə, ular kelip nuroqun kixilərni kixirix üçün sepiloqa qikidioqan dənglüklərni selip,...**» — «ular» muxu yərdə Babilliklarni kərsitidu. «**Pirəwn küqlük koxun həm nuroqunlioqan əskərlərni baxlap kəlsimu, uning üçün heqnemə kilip berəlməydu**» — dərwəkə Pirəwnning yardimi yokqa qikti («Yər.» 37-bab, 5-, 21-ayətni wə 32-bab, 1-2-ayətni selixtürüp kərüng). ■ 17:17 2Pad. 25:1; Yəx. 29:3; Əz. 4:2 □ 17:19 «**bərhək, u kəmsitkən kəsimum həmdə buzoqan əhdəmni bolsa, bularni öz bexioqa kiygüzimən**» — yənə diqqət kilixkə ərziyduki, Nebokədnəsar Zədəkiyaqə iqküzgən kəsəm wə uning bilən tüzgən əhdini Huda «Mening kəsimum», «Mening əhdəm» dəydu. ■ 17:20 Yər. 4:12; 25:31; Əz. 12:13; 32:3 ■ 17:21 Əz. 5:10, 12; 12:14; 16:40

²² Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mənmu egiz kedirning uqidin bih elip tikimən; uning yapyax xahqilirining uqidin yumran birsini üzüp, egiz həywətlik taq üstigə tikimən; ²³ Israil egizlikidiki taqqa Mən uni tikimən; u obdan xahlap, mewə berip, esil kedir dərihi bolidu; uning astioğa hərəkandak uqar-qanatlar qonidu; uning xahlirining sayisida ular qonup turidu; ²⁴ xuning bilən daladiki barliq dərəhlər biliduki, Mənki Pərwərdigar egiz dərəhni pəs kildim, pəs dərəhni egiz kildim, yexil dərəhni qəşjirattim, qəşxal dərəhni kəkərtip barəksan kildim; Mənki Pərwərdigar mundak söz kildim wə xuni ada qilimən».□

18

Hər bir adəmning Huda aldida boləjan jawabkarliqi

¹ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² «Israil zemini toqruluk silər: «Atilar aqqıq-qüqük üzümlərni yesə, balilarning qixi qerik

□ 17:24 «... Mənki Pərwərdigar egiz dərəhni pəs kildim, pəs dərəhni egiz kildim, yexil dərəhni qəşjirattim, qəşxal dərəhni kəkərtip barəksan kildim» — xübhəsizki, bu ahirkı təmsil Qutkuzoquqi-Məsih wə Uning sältəniti kərsitidu. Hər bir Israiliy kixi Məsihning Dawut padixahning nəslidin qikqanliqini bilətti.

sezilidu» degən muxu maqalni ixlitidioqan kix-
ilər zadi nemə deməqçisilər? □ ■

³ Mən həyatim bilən kəsəm qilimənki, dəydu Rəb Pərwərdigar, silər İsrail iqidə muxu maqalni qaytidin ixlətməysilər. ⁴ Mana, barlıq janlar Meningkidur; atining jeni Meningkidək, balining jenimu Meningkidur; gunah sadir qiloquqi jan igisi bolsa, u ölidu.

Üq misal

⁵ Birsı həqqaniy bolsa, adillik wə adalət yürgüzidioqan bolsa, ⁶ — u nə taqlar üstidə butqa ataloqan taamni yemigən, nə İsrail jəmətidiki butlarqa bax kətürüp ulardin tilimigən, nə koxnisining ayalini heq buzmiqan, nə ay kərgəndə ayaloqa yekin kəlmigən ■ ⁷ nə heqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, bəlki kərzdardin kapalət aloqanni qayturidioqan, bulangqilik qilmiqan, öz nenini aq qaloqanlarqa təksim kilip bərgən, yeling-yalingaqqə kiyim kiygüzgən; ■ ⁸ pulni əsümgə bərməydiqan, jazanə almaydiqan, bəlki qolini kəbihlıktin tartip, ikki adəm arisida durus həküm qikiridioqan; ■ ⁹ Mening bəlgilimilirimdə mangidioqan, baxkılarqa adil muamilə kilix üqün həkümlirimni tutidioqan bolsa — mana

□ **18:2** «Atilar aqqıq-qüqük üzümlərni yesə, balilarning qixi kerik sezilidu» — demək, ata-bowimiz yaman ix qiloqan, biraq biz uning yaman nətijilirini, Hudaning jzasini kərimiz. Keyinki ayətlərni kərüng. ■ **18:2** Yər. 31:29 ■ **18:6** Law. 18:19,20 ; Yəx. 57:7; 65:7 ■ **18:7** Mis. 22:21, 26; Law. 19:13; 25:14; Qan. 15:7; 24:12; Yəx. 58:7; Mat. 25:3 ■ **18:8** Mis. 22:25; Law. 25:35, 36

muxu xixi həkkanıy, u jəzmən həyat bolıdu, dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹⁰ Əgərdə öz puxtı bolıqan, zorawanlıq kılıquqı, qan tökküqı bolıqan, xundaq yamanlıqlarning birini öz qerındixıqı qılıqan, həmdə yukırıqı yahxilıqning heqkaysisini kılmiqan, bir oqlı bolsa, — yəni taqlar üstidə butqa ataloqan taamni yegən, qoxnisining ayalini buzoqan, □

¹² ajiz-namratlarqı zulum-zumbuluk ixlətkən, bulangqilik kılıqan, qəzrdardin kapalət aloqanni qayturmiqan, butlarqı bax kətürüp ulardin tiligən, yirginqlıq ixlarnı kılıqan, ¹³ pulni əsümgə bərgən, jazanə aloqan bir oqlı bolsa — əmdi u həyat qalamdu? U həyat qalmaydu; u muxundaq yirginqlıq kilmixlarnı kılıqını üqün u jəzmən əlidu; uning öz qeni öz bexi üstigə qüxidu.

¹⁴ Biraq mana, muxu kiximu bir oqlul tapsa, u atisining sadir kılıqan barlıq gunahlırını kərgən bolsimu, həm kərgini bilən xundaq kılmişa ¹⁵ — yəni taqlar üstidə butqa ataloqan taamni yemigən, Israil jəmətidiki butlarqı bax kətürüp ulardin tilimigən, qoxnisining ayalini buzmıqan, ¹⁶ heqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, qəzrdardin kapalət elixni heq əzigə tutmiqan, bulangqilik kılmiqan, öz nenini aq qaloqanlarqı təksim kılıp bərgən,

□ **18:10 «xundaq yamanlıqlarning birini öz qerındixıqı qılıqan, həmdə yukırıqı yahxilıqning heqkaysisini kılmiqan, bir oqlı bolsa»** — baxqa birhil tərjimisi: «muxundaq yamanlıqlarning birini öz qerındixıqı qılıqan bir oqlı bar bolsa, — (atı ulardin birini heq kılmiqan bolsimu), — »

yeling-yalingaçqa kiyim kiygüzgən, □ 17 öz qolını kəbihlikdən tartıdıqan, pulni əsümgə bərmigən, əsüm-jazanə almıqan, bəlki Mening həkümlirimgə əməl kıldıqan, bəlgilimilirmədə mangıdıqan bolsa — u öz atısının kəbihliki tütəylidin əlməydu, u jəzmən həyat bolıdu.

18 Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluk ixlətkən, öz kərindixıqə bulangqilik kılqan, öz həlki arisida natoqra ixlarni kılqanliki tütəylidin, mana u öz kəbihliki iqidə əlıdu. 19 Silər: «Nemixka oqul atısının kəbihlikining jzasini kətürməydu?» dəp soraysilər; birək oqul adillik həm adalətni yürgüzgən, Mening barlık bəlgilimilirimni tutup ularqə əməl kılqan; u jəzmən həyat bolıdu; ■ 20 gunah sadir kılquqı jan igisi əlıdu. Oqul atısının kəbihlikining jzasini kətürməydu, wə yaki ata oqlının kəbihlikining jzasini kətürməydu; həkkaniy kixining həkkaniyliki öz üstidə turıdu, rəzil kixining rəzilliki öz üstidə turıdu; 21 wə rəzil kixi barlık sadir kılqan gunahliridin yenip towa kılip, Mening barlık bəlgilimilirimni tutup, adilik həm adalətni yürgüzıdıqan bolsa, u jəzmən həyat bolıdu, u əlməydu. 22 Uning sadir kılqan barlık itaətsizlikliri uning hesabıqə əslənməydu; u kılqan həkkaniyliki bilən həyat

□ 18:16 **«heqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, kərzdardin kapalət elixni heq özıgə tutıdıqan»** — Musa pəyoqəmbərgə quxürülgən qanun boyıqə kərzdardin «kapalət alsa» bolattı (məsilən, pulning ornıqə kiyim-keqək, qoral-əswab alsa bolattı), birək kərzdar unıqə kerək bolqanda, unıqə qayturup turuxi kerək idi («Mis.» 22:26, «Qan.» 24:6-17-ayətni kərüng). ■ 18:19 Qan. 24:16; 2Pad. 14:6; 2Tar. 25:4

bolidu.

²³ Mən rəzil adəmning ölümidin huzur alamdimən? — dəydu Rəb Pərwərdigar. Əksiqə, məndiki huzur uning öz yolidin yenip towa kıləlanlıkədin əməsmu? ■

²⁴ Həkkaniy kixi öz həkkaniylikədin yenip, kəbihlik kıləlan, rəzil adəmlərnin yirginqlik kilmixliri boyiqə ix kıləlan bolsa, u həyat kalamdu? Uning kıləlan həkkaniylikləridin həqkaysisi əslənməydu; ötküzgən asiyləki, sadir kıləlan gunah iqidə, u əlidu.

²⁵ Əmma silər: «Rəbning yoli adil əməs» dəysilər; əmdi, i Israil jəməti, anglanglar; Mening yolum adil əməsmu? Silərnin yolliringlar adilsizlik əməsmu? ■ ²⁶ Həkkaniy kixi həkkaniylikədin yenip, kəbihlikni ötküzgən bolsa, u əlidu; ötküzgən kəbihlik bilən u əlidu.

²⁷ Həm rəzil adəm ötküzgən rəzillikədin yenip towa kılıp, adillik həm adalət yürgüzidəlan bolsa, u öz jenini həyat saklaydu. ²⁸ Qünki u oylinip, barlik ötküzgən itaətsizlikləridin yandı; u jəzmən həyat bolidu, u əlməydu. ²⁹ Ləkin Israil jəməti «Rəbning yoli adil əməs» dəydu; i Israil jəməti, Mening yollirim adil əməsmu? Adil bolmiəqini silərnin yolliringlar əməsmu?

³⁰ Xunga Mən üstünqlərəqə, yəni hərbinglarni öz yolliringlar boyiqə həküm qikirip jazalaymən, i Israil jəməti, dəydu Rəb Pərwərdigar. Kaytip yeniməqə kelinglar, barlik itaətsizlikliringlardin yenip towa kilinglar; xuning bilən kəbihlik silərgə

kiltak bolmaydu. ■ 31 Əzünglardin barlik ötküzgən itaətsizlikliringlarni taxliwetinglar, өзünqlarəya yeni qəlb wə yeni rohni tiklənglar; nemixqa ölməqçisilər, i Israil jəməti? □ ■ 32 Qünki əlidioqan kixining ölümidin manga huzur yoktur, dəydu Rəb Pərwərdigar; xunga yolunglardin yenip towa qilip həyat bolunglar!».□ ■

19

Israil xahzadilirigə bir mərsiyə

1 — «Əmdi sən, Israil xahzadilirigə bir mərsiyəni aqzingəya elip mundak dəp oquqin:

2 «Xirlar arisida anang qandak bir qixi xir idi! U yax xirlar arisida yatqan, u arslanlirini beqip quwwətlidi.

3 U arslanliridin birini qong qildi, u yax xir bolup qikti;

U owni tutup yirtixni əgəndi;

U adəmlərnimu yəwetətti.

4 Əllər uningdin həwər anglidi;

U ularning ora tozikida tutuwelindi;

Ular uning burnioqə ilməkni selip,

■ 18:30 Mat. 3:2 □ 18:31 «Əzünglarəya yeni qəlb wə yeni rohni tiklənglar» — 11:19-ayətni kerüng. Bu «yeni qəlb», «yeni roh» towa qilix yolida Hudadinla kelidu. ■ 18:31 Yər. 32:39; Əz. 11:19; 36:26 □ 18:32 «əlidioqan kixining ölümidin manga huzur yoktur, dəydu Rəb Pərwərdigar» — «koxumqə səz»imizdə muxu muhım bab üstidə tohtilimiz. ■ 18:32 Əz. 33:11

Misir zeminioğa epkətti.■

⁵ Qix xir özining arminini bikar kütkinini,
Ümidning yoxaloqanlıqini kərüp,
U baxқа bir arslinini elip,
Uni beqip yax xir qildi;

⁶ U xirlar arisida uyan-buyan kəzdi;
U yax xir bolup,
Owni tutup yirtixni əgəndi;
U adəmlərnimu yəwetətti.

⁷ U ularning istihkamlirini buzup,
Uların xəhərlirini harabə kiliwətti;
Zemin wə uning üstidiki həmmisi uning
hərkirogən awazi bilən dəkkə-dükkigə qüxti.

⁸ Andin əllər uning ətrapidiki rayonlardin kelip
uningoğa qarxi qıqti;
Ular uning üstigə torini yeyip taxlidi;
U ularning ora toziqida tutuwelindi.

⁹ Ular burnioğa ilmək selip kəpəskə solidi;
Uni Babilning padixahioğa apardi;
Ular uni torlirioğa eliwaldi;
Xuning bilən uning awazi Israil taqlirida
qaytidin anglanmaydu.■

¹⁰ Sening anang üzümzaringda bir üzüm teli idi;
U su boyida tikləngənidi;
Sularning molluqidin,
U intayin mewilik, kəp xahlık boldi.

¹¹ Uning küqlük xahliri bar idi,
Həküm sürgüqilərnin xahənə hasilirioğa layıq
idi;
Uning boyi bulutlardinmu egiz kəkkə takaxti,

U egizliki wə xahlirining nuroqunliqi bilən
kөрünərlik idi;

¹² Biraқ u қəһr bilən yulundi,

U yərgə taxlandi,

Xərk xamili mewisini қurutiwətti;

Uning küqlük xahliri sunduruldi, қaojirap kətti;

Ot ularni yutuwalди.

¹³ Һazir u qəl-bayawanda,

Qangқaқ, susiz bir yərdə tikildi;

¹⁴ Uning xahlirining birsidin ot qikiр,

Uning bihliri һəm mewisini yutuwalди;

Xuning bilən uningda һөkүmdarning xaһanə
һasisi bolоқudəк küqlük xehi қalmidi.

Bu sözlər mərsiyədur, bular pəқət mərsiyə
üqünla ixltilidu».□

20

*Israilning asiylikining tarihi wə Hudaning
uning keləqiki toqruluk pilani ••• Aқsaқallar
kelip Əzakiyaldin yol soraydu*

¹ Yəttiñqi yili, bəxinqi ayning oninçi күni
xundaq boldiki, Israilning bəzi aқsaқalliri
Pərwərdigarni izdəp uningdin soriqili mening
aldimoqa kelip olturdi.

□ **19:14 «Uning xahlirining birsidin ot qikiр, uning bihliri
һəm mewisini yutuwalди...»** — bu «xah» («xahlardin birsi») Zəkəriya padixah boluxi mumkin. Uning Hudaоqa ixənməsliki һəm əһməqliki Israilning bexioqa kəp balayi'apətlərnə qүxүrdi («2Pad.» 24:17tin-17:25-ayətkiqə kərүng).

² Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

³ I insan ooqli, Israilning aqsakallirioqa söz kilip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər Məndin sorioqili kədinglar? Öz hayatim bilən kəsəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mən silərninq Məndin sorixinglaroqa yoloqa qoymaymən. ⁴ Əmdi ularning üstigə həküm qikiramən, i adəm balisi, həküm qikiramən? Ularoqa ata-bowilirining yirginqlik qilmixlirini ayan kilip ularoqa mundak degin: —

⁵ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən Israilni tallioqan künidə, Yaqub jəmətining nəsligə qol kətürüp kəsəm kilip, Misir zeminida Əzümni ularoqa ayan qiloqinimda, yəni ularoqa qol kətürüp kəsəm kilip ularoqa: «Mən Pərwərdigar sening Hudayingdurmən» deginimdə ■ ⁶ — xu küni Mən ularni Misir zeminidin qikirip ular üqün alahidə izdəp tapqan süt həm bal ekip turidioqan, həmmə zemin arisidiki əng güzəl zeminning güli bolioqan zeminoqa kirgüzüx üqün, qol kətürüp kəsəm kildim; ⁷ Mən ularoqa: «Hərbiringlar öz kəzünglar aldidiki nəprətlik nərsilərnə taxliwetinglar, Misirning butliri bilən özünglarni buloqimanglar; Mən Pərwərdigar Hudaynglardurmən» — dedim.

⁸ Lekin ular Manga asiylik kilip Manga kulak selixni halimaytti; heqkaysisi nə öz kəzi aldidiki nəprətlik nərsilərnə taxliwətmidi, nə Misirning butliridin heq ayrilmidi. Andin Mən qəhrimni Misir zemini iqidə ularoqa təküp,

■ 20:4 Əz. 22:2; 23:36

■ 20:5 Mis. 3:8; 4:31; 6:7

ularoşa karatқан aqqıqimni basimən, dedim — ⁹ halbuki, namimning ular turoşan əllər arisida buloşanmasliki üçün, Öz namim üçün hərəkət kildim; çünki Mən bu əllərnin göz aldida ularni Misirdin qıqirixim bilən Özümni ayan kılğanidim; ¹⁰ xunga Mən ularni Misir zeminidin *toluq* qıqirip, qəl-bayawanoşa apardim. □ ■ ¹¹ Wə Mən bəlgilimilirimni berip, Öz həkümlirimni ularoşa ayan kildim — ularoşa əməl kıldioğan kixi ularning səwəbidin həyatқа erixidu.■

¹² Özüm həm ular arisidiki bexarət bolsun dəp, Mening ularni pak-muqəddəs kıldioğan Pərwərdigar ikənlikimni bilixi üçün «xabat kün»lirimni ularoşa beoşixlidim; □ ■ ¹³ lekin Israil jəməti qəl-bayawanda Manga asiylik kildi; çünki ular Mening bəlgilimilirimdə mangmidi, Mening həkümlirimni qətkə kakti (əgər adəmlər bu əmrlərgə əməl kilsa, u ularning səwəbidin həyatқа erixidu) wə Mening «xabat kün»lirimni kattik buloşidi; Mən ularning üstigə

□ **20:10** «xunga Mən ularni Misir zeminidin toluq qıqirip, qəl-bayawanoşa apardim» — Israilning Hudadin gumanlinip, Uningoşa asiylik kılıxi Misirdin qıqix jəryanidimu, ular tehi Misir territoriysisidə bolğan qaoşimu bar idi. Xu qaoşda Huda pəşət Öz nami wə wədisi üçün bu «qıqirix» kutquzuxini toluq ada kılıp, ularni dengizdin ötküzüp qəlgə apardı. ■ **20:10** Mis. 13:18 ■ **20:11** Law. 18:5; Qan. 30:15, 16, 19, 20; Rim. 10:5; Gal. 3:12 □ **20:12** «Mening ularni pak-muqəddəs kıldioğan Pərwərdigar ikənlikimni bilixi üçün «xabat kün»lirimni ularoşa beoşixlidim» — «xabat küni» xənbə küni bolup, Huda Yəhudiylaroşa beoşixlioğan dəm alidioğan, Hudani seşinidioğan küni. ■ **20:12** Mis. 20:8; 31:13-17; 35:2

qəl-bayawanda ular həlak qilinoquqə kəhrimni təkimən dedim — ■ ¹⁴ halbuki, namimning əllər arisida buloqanmasliki üqün, Öz namim üqün hərəkət kildim; qünki Mən bu əllərnin göz aldida ularni Misirdin qutkuzup qikaroqanmən.

¹⁵ Mən yənə qəl-bayawanda ularoqa süt həm bal ekip turidioqan, həmmə zeminning güli bolqan zeminoqa kirgüzməymən dəp, qolumni kətürüp kəsəm qilimən dedim ¹⁶ (qünki ularning kəlbi butlirioqa əgixip kətkəqkə, Mening bəlgilimilirimni qətkə kəqқан, Mening həkümlirimdə mangmioqan, Mening «xabat kün»lirimni buzoqan); — ¹⁷ halbuki, kəzüm ularoqa rəhim qilip ularni həlak qilmidim yaki ularni qəl-bayawanda tügəxtürmidim.

¹⁸ Mən qəl-bayawanda ularning balilirioqa mundaq dedim: «Ata-bowiliringlarning bəlgimiliridə mangmanglar, nə ularning həkümlirini tutmanglar nə butliri bilən özünqlarni buloqimanglar. ¹⁹ Mən Pərwərdigar Hudayinglardurmən; Mening bəlgilimilirimdə mengip, Mening həkümlirimni tutup ularoqa əməl qilinglar; ²⁰ Mening «xabat kün»lirimni pak-muqəddəs dəp ətiwarlanglar; u silərnin Mening Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikimni bilixinglar üqün Mən wə silər otturimizdiki bir bexarəttur. ²¹ Ləkin balilirimu Manga asiylik kildi; ular nə Mening bəlgilimilirimdə mangmioqan nə Mening həkümlirimni tutmioqan (birsı ularoqa əməl qilsa, u ular bilən həyatqə erixidu) ular Mening «xabat kün»lirimni buloqoqan; xunga Mən kəhrimni ular üstigə

■ 20:13 Mis. 16:28

töküp ularoşa qaratқан aqqıqimni qüxürüp piqandin qıqimən, dedim; ²² lekin jazadin qolumni tartip, namimni əllərning kəz aldida buloqanmisun dəp Əz namim üqün hərəkət qıldim; Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin qutkuzup qıqaroqanmən.

²³ Qəl-bayawanda Mən qolumni kətürüp ularoşa silərni əllər arisoşa tarkitimən, məmlikətlər iqigə taritimən dəp kəsəm qilimən, dedim; ²⁴ qünki ular Mening həkümlirimni ada qilmioğan, bəlgilimilirimni qətkə kaqқан, Mening «xabat kün»lirimni buzoğan; ular kəzlrini ata-bowilirining butlirioşa tikməktə idi; ²⁵ xunga Mən ularoşa yahxi bolmioğan bəlgilimilərnı, ularni hayatka elip barmaydioğan həkümlərnı beoixlidim; □ ²⁶ wə ularni əz-əzidin səskəndürüp, Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetixi üqün, Mən ularni əz hədiyəliri arkilik buloqidim, qünki ular hədiyə süpitidə barlıq tunji balilirini atap qoyatti. □ ■

□ **20:25** ««yahxi bolmioğan bəlgilimilər» ... «hayatka erixməydioğan həkümlər» — 26-ayəttiki izahatni kəring.

□ **20:26** ««yahxi bolmioğan bəlgilimilər» ... «hayatka erixməydioğan həkümlər» (25-ayət)...» — bu ikki ayət (26-25) intayin muhim. «Yahxi bolmioğan bəlgilimilər», «hayatka erixməydioğan həkümlər» degənlər əməliyəttə butpərəslik diniy kaidə-yosunlardin ibarət. Huda ularning Əzining adəmnı hayatka erixtüridioğan əmr-pərmanlirini qətkə kəqip, aldinip, intayin rəzil butpərəslikkə beoixlinixioşa yol qoyoğan: 31-ayətnimu kəring. Əz balilirini Hudaşa (yaki butlaroşa, əlwəttə) atap qurbanlıq qilix Təwratta kət'iy mən'i qilinoğan. «Kan.», 12:29-31-ayətni kəring. ■ **20:26** Əz. 16:21

²⁷ Xunga, i insan ooqli, Israil jəmətigə söz kilip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Ata-bowiliringlar xu ixtimu Manga kupurluq kıləjanki, ular Manga wapasizlik kıləjan; ²⁸ ular Mən Öz kolumni kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm kıləjan yərgə kirgəndə, ular xu yərdiki udul kəlgən hər bir yukiri dəng həm baraksan dərəhni kərüpla xu jaylarda ular kurbanlıqlirini kilip, Meni aqqıqlandırıldıjan hədiyələni kılatti; ular xu yərdimu «huxpurak hədiyə»lirini puritip, «xarab hədiyə»lirini təkətti; □ ²⁹ xuning bilən Mən ulardin: «Silər qıkdıjan bu yukiri jay degən nemə?» dəp soridim; xunga bügüngə kədər uning ismi «Bamah»dur. □

³⁰ Xunga Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər ata-bowiliringlarning yolida əzliringlarnimu buləjimaq qim silər? Ularning nəprətlik kilmixlirioğa əgixip buzukluk kilməq qim silər?

³¹ Əmdi silər hədiyəliringlarni sunup, öz oqulliringlarni ottin ötküzgəndə, silər yənıla bügüngə kədər əzünglarni barlıq butliringlar

□ **20:28 «ular xu yərdiki udul kəlgən hər bir yukiri dəng həm baraksan dərəhni kərüpla xu jaylarda ular kurbanlıqlirini kilip, Meni aqqıqlandırıldıjan hədiyələni kılatti»** — Huda Musa pəyğəmbər arkilik «Silər Mən bekitkən jayda kurbanlıq kilinglar» degən («Kən.» 12-bab). Həkləning öz beximqilik kilip «yukiri jay»larda kurbanlıq kılıxliri bəribir butpərəslikkə aylinip ketətti. □ **20:29 «xunga bügüngə kədər uning ismi «Bamah»dur»** — «Bamah» degəning mənsi «yukiri jay». Bəlkim xu qəqda uning baxqa bir həjwi, kinayilik mənsimu bar idi; biraq bügün biz uni bilməyimiz.

bilən buloqawatisilər; əmdi Mən silərninq Meni izdəp sorixinglaroqa yol qoyamdimən, i Israil jəməti?! Mən həyatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən silərninq Meni izdəp sorixinglaroqa yol qoymaymən!
³² Xuningdək silərninq kənglünqlərdiki «Biz yat əllərdək, baxka yurtlardiki jəmətlərdək yaqaaq həm tax məbudlaroqa qokunimiz» degən koyunqlar əməlgə axurulmaydu!

³³ Mən həyatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, Mən bərhək küqlük qol, uzartқан bilikim həm təküp yaqduroqan kəhrim bilən üstünqlərdin həkümranlik kilimən. ³⁴ Mən küqlük qol, uzartқан bilikim həm təküp yaqduruloqan kəhr bilən silərnəni əllərdin qikirimən, tarkitiloqan məmləkətlərdin silərnəni yioqimən; ³⁵ silərnəni əllərgə təwə boluqan qəl-bayawanoqa kirgüzüp, xu yərdə üstünqlərdin yüz turanə həküm qikirimən jazalaymən; ³⁶ ata-bowiliringlarning üstidin Misir zeminidiki qəl-bayawanoqa həküm qikirimən jazaloqinimdək, silərninq üstünqlərdin yüz turanə həküm qikirimən jazalaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. ³⁷ Mən silərnəni həsa astidin ötküzüp, əhdining rixtisigə baqlandurimən. □

³⁸ Mən aranglardin Manga wapaszlik kiluqan asiylarini xallap qikirimən; ularni turuwatқан jaylardin qikirimən, birak ular Israil zeminioqa

□ **20:37 «Mən silərnəni həsa astidin ötküzüp, əhdining rixtisigə baqlandurimən»** — «həsa astidin ötküzüx» toqruluk «Law.» 27:32, «Yər.» 33:13 kərunq. Qoylardin yamanlirini xallap qikix üqün koyqi ularni bir-birləp öz həsasi astidin ötküzüp təkxürətti.

kirməydu; xuning bilən silər Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

³⁹ — Əmdi silər bolsanglar, i Israil jəməti, Rəb Pərwərdigar silərgə mundaq dəydu: — Manga kulaq salmaymiz desənglar, beriweringlar, hərbinglar öz butliringlaroqa qoquniweringlar! Biraq silər yənə hədiyəliringlar həm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloqimaysilər! □

⁴⁰ Qünki Mening muqəddəs teqimda, yəni Israilning egizlikidiki taqda, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — barliq Israil jəməti, ularning həmmisi Manga zemində turup hizmət kilidu; Mən u yərdə ularni qobul kilimən wə u yərdə Mən silərdin «kətürmə hədiyə»liringlarni, tunji həsul boləjan kəttat-mewiliringlarni, xundakla barliq muqəddəs dəp ayrip beoixliəjan nəsriliringlarni tələp kilimən.

⁴¹ Mən silərnəni əllər arisidin qikirip, məmlikətlərdin elip yioqkimda, esil huxbuydək silərnəni qobul kilimən; xuning bilən əllərnəng kəz aldida aranglarda Əzümning pak-muqəddəs ikənlikimni kərsitimən. ⁴² Atabowiliringlaroqa kolumni kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm kəlojan Israil zeminiəqa silərnəni kirgüzginimdə, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər.

□ **20:39 «Biraq silər yənə hədiyəliringlar həm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloqimaysilər!»** — baxqa birhil tərjimisi: «Biraq keyin, hətta silər Manga kulaq salmiojan bolsanglarmu, silər yanila hədiyəliringlar həm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloqimaysilər!».

⁴³ Silər u yərdə öz yolliringlarni wə özünqlarni buloıoıan barlıq kılmixliringlarni əsləysilər; xuning bilən ötküzgən rəzil ixliringlar tüpəylidin silər öz-özünqlarni közgə ilmaysilər, öz-özünqlardin nəprətlinisilər. ⁴⁴ Mən rəzil yolliringlaroıa asasən əməs, yaki buzuk kılmixliringlaroıa asasən əməs, bəlki Əz namim üqün silərgə xəpəkətlik muamilə kıloıandin keyin, i İsrail jəməti, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

Ot wə kıliq arkılik boloıan jaza

⁴⁵ Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

⁴⁶ I insan ooıli, yüzüngni Teman xəhırigə qarıtıp, jənubtikilərnı əyıbləp, Nəgəw ormanlık dalasini əyıbləydioıan bexarət berip, — □

⁴⁷ Yəni Nəgəw ormanlık dalasioıa mundak degin: — Pərwərdigarning səzini angla; Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən sanga bir ot yakımən; u səndiki həmmə yexil dərəhni həmdə həmmə kəkxal dərəhni yəwetidu; yalkunluk ot heq eqməydu, jənubtin ximaloıiqə pütkül yər yüzi uning bilən köyüp ketidu; □ ■ ⁴⁸ barlıq ət igiliri Mənki Pərwərdigar uni yakқанlikimni kərüp yetidu; u heqқақан eqürülməydu!».

□ **20:46 «Teman xəhıri»** — İsrailning xərkıy jənubiy qegrasioıa tutıxidu, «Nəgəw» İsrailning jənubiy tərıpini kərsitidu. □ **20:47 «... pütkül yər yüzi uning bilən köyüp ketidu»** — yaki «... hər adəmning yüzi uning bilən köyüp ketidu». ■ **20:47** Luқа 23:31

49 Wə mən: — Ah, Pərwərdigar! Ular mən tooqruluk: «U pəkət təmsillərnilə sözləwatidu» dəydu! — dedim.

21

«Kiliq» həkkidə

¹ Wə Pərwərdigarning sözi mənə kelip mundak deyildi: —

² I insan oqlı, yüzüngni Yerusalemoğa karitip, «mukəddəs jaylar»ni əyibləp, İsrail zeminini əyibləp bexarət berip, ³ Yəni İsrail zeminioğa mundak deyin: — Pərwərdigar mundak dəydu: «Mənə, Mənə sənə qaxidurmən; kiliqimni oqlaptin suqurup, səndin həm həkkaniylar həm rəzillərnə üzüp taxlaymən.

⁴ Mən səndin həm həkkaniylar həm rəzillərnə üzüp taxlimakqi boləqinim üqün, kiliqim barlıq ət igiliri, yəni jənubtin ximaləqiqə boləqan həmməylən bilən qarxilixioğa oqlaptin qikidu; ⁵ xuning bilən barlıq ət igiliri Mənki Pərwərdigarning Əz kiliqimni oqlaptin suquroqanlıqimni tonup yetidu; kiliq oqlapka qaytidin yenip kirməydu.

⁶ Əmdi uş tartqin, i insan oqlı; iq-baqring eqixkudək dərd-ələm bilən ularning kəz aldida uş-zar kil. ⁷ Wə xundak boliduki, ular səndin: «Nəmixka uş tartisən?» dəp sorioqanda, sən ularoğa: «Boləqan xum həwər tūpəylidin! Mənə, u kelidu! Barlıq yürəklər erip, barlıq qollar boxap ketidu, barlıq roqlar zəiplixip, barlıq

tizlar süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu; mana u keliwatidu! U yetip kəldi! — dəydu Rəb Pərwərdigar» — degin. □ ■

⁸ Wə Pərwərdigarning sözi munga kelip xundak deyildi: —

⁹ I insan oqli, bexarət berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, bir kiliq, bir kiliq, bislanoqan, parkiritiloqan!

¹⁰ U zor kiroqinqilik üqün bislanoqan, uni yaltiraxka parkiratkan; Əz oqlumning xahanə hasisi hərəkəndak addiy tayakni kəmsitkənliki tüpəylidin, huxal bolup ketiximizgə toqra keləmdu? □

¹¹ U kiliqni parkiritilixka, kol bilən tutuxka bekitkən;

Kiliq biləngən, parkiritiloqan,

Kətl kילוquqining kوليوا tutkuzuxka təyyarlanoqandur!

¹² Nalə-pəryad kətürüp piqan qəkkən, i insan oqli,

Qünki *kiliq* Mening həlkimgə qarxi qikkan;

□ 21:7 «**barlik tizlar süydük bilən qilik-qilik həl bolup ketidu**» — demək, qorkunqtin xundak bolidu. Baxka birhil tərjimisi «barlik tizlar sudək ajiz bolup ketidu». ■ 21:7 Yər. 6:24; 49:23; Əz. 4:17; 7:17 □ 21:10 «**U zor kiroqinqilik üqün bislanoqan, ... Əz oqlumning xahanə hasisi hərəkəndak sddiy tayakni kəmsitkənliki tüpəylidin, huxal bolup ketiximizgə toqra keləmdu?**» — oqurmənlər kəp hil tərjamiliri bilən uqrixixi mumkin. Bu jümlining əyni tekistini qüxinix təs. «Əz oqlum» muxu yərdə bəlkim Yəhuda yaki Yəhudaning padixahı Zədəkiya boluxi mumkin. Zədəkiya əzini «yengilməs» dəp hesabliqini bilən, uning Huda məhsus təyyarliqan kiliqni «bir tal yaoqay tayak»tək asanla bir tərəp kilixi hərgiz mumkin əməs.

U Israilning barlik xahzadilirigə qarxi qikқан; Ular Əz həlқim bilən təng kiliqқа tapxuruloқan; Xunga yanpixingоја қattik urup қoyојin! □ ■

¹³ Qünki sinақ kəldi; əmdi bu «xahanə hasa » baxқа yaoaqlarni kəmsitkini bilən, u bəribir tügixidu əməsmu?! — dəydu Rəb Pərwərdigar. ■

¹⁴ — Əmdi sən, i insan oqlı, bexarət bərgin, qawak qaloјin! Kiliq ikki qetim, üq qetim urup kırsun! U kıroquqi kiliq, ularni hər tərəptin қorxiwalоқan zor qətl қiloquqi қiliqtur! □

¹⁵ Ularning yürəklirini erisun dəp, ulardin nuroқunliri putlixip kətsun dəp, Mən ularning barlik dərwasiliriоја təhdit saloquqi kiliqni қaritip қoydum. Way! U qakmaqтək parkiritiloқan, u қirixқа suoқuruloқan; □ ■ ¹⁶ i kiliq, ong tərəpkə өtkür bol! Sol tərəpkə bu-rulup qap! Bisingni қəyərgə қaratқан bolsa xu yərgə qap! ¹⁷ Mənki Pərwərdigar Əz қolum bilən qawak қalimən, Əz қəһrimni төкүp piоқandin қikimən; Mənki Pərwərdigar xundaқ sөz қildim.

□ **21:12** «xunga yanpixingоја қattik urup қoyојin!» — «yanpaxқа urux» қattik dərd-ələmning ipadisi idi. ■ **21:12** Əz. 6:11; 7:27

■ **21:13** Yəx. 1:5; Yər. 6:28-30

□ **21:14** «bexarət bərgin, qawak qaloјin!» — «qawak qelix» bəlkim pəyoqəmbərnin Hudaоја wəkil bolup, Hudaning bu ixlarni тоқра degənlikini ipadilixi idi. □ **21:15** «ularning yürəklirini erisun dəp, ... Mən ularning barlik dərwasiliriоја təhdit saloquqi kiliqni қaritip қoydum. Way! U qakmaqтək parkiritiloқan, u қirixқа suoқuruloқan»

— оқurmənlər baxқа nəqqə hil tərјimiliri bilən uқrixixi mumkin. Ibraniy tilida bu ayəttiki bəzi sөzning mənisini pəқət pərəz қilixқila bolidu. ■ **21:15** Əz. 21:32

*Hudaning Babilning padixahini Yerusalemoğa
hujum qilixğa qaritip qoyidioxanlıqı*

¹⁸ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip xundak deyildi: —

¹⁹ Sən i insan oqlı, Babil padixahining qiliqining mengixioğa təyyarlanoxan ikki yolni bekitip qoyoxin; ikkilisi bir zemindin qikidioxan bolsun; *Yerusalem* xəhirigə mangidioxan yolning bexida bir yol bəlgisini tikləp qoyoxin; ²⁰ yəni qiliqning yetip kelixi üqün Ammoniylarning Rabbah xəhirigə bir yol həmdə Yəhudağa, yəni istihkami məstəhkəm *Yerusalem* xəhirigə yənə bir yolni bekitip qoyoxin; ²¹ qünki *Babilning padixahı* aqa yolda, yəni ikki yolning bexida pal aqkuzidu; u oqlarni silkiydu, «kəqmə məbudlar»din soraydu, jigəрни təkxüridu. □

²² Əmdi sepilni bəsküqi bazoxanlarni tikləxni, qan təküxkə pərman qilixni, jəng elan qilip tovlaxni, dərwarzilarğa uruloquqi bazoxanlarni tikləxni, sepiloğa qikidioxan dənglükəlerni yasaxni, potəyləрни quruxni, *Yerusalemni muhasirigə elixni* kərsitidioxan pal uning ong qoliox qüxidu; ■ ²³ gərqə bu pal ularğa yaloxan kərüngini bilən, ular iqkən kəsəmlər tüpəylidin, Yəhudadikiləрни qanggilioğa alsun dəp padixah

□ **21:21 «kəqmə məbudlar»** — ibraniy tilida «tərafim»; kiçik, qol bilən kətürgili boloxan «qolaylıq butlar». **«jigəрни təküxürüx»** — kona zamandiki palqilixning bir usuli idi. Biliximizqə ular bir həywanni soyup, andin üqəy-qəрни qatarlıqlarni təkxürüp, kərgən alamətlər boyiqə bir qararğa kelətti.

■ **21:22** Əz. 4:2; 17:17

ularning kəbihlikini esigə kəltüridu. □

²⁴ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Silərninğ asiqlikinglar axkarilinip, barliq kilmixliringlarda gunahliringlar kəringəqkə, kəbihlikinglarni əskə kəltürgininglar tūpəylidin — yəni əzünglar pax kilinip əskə elinöninglar tūpəylidin, silər qoloqa elinisilər.

²⁵ Əmdi sən, i Israilning munapik həm rəzil xahzadisi, kəbihlikingning jazalinix waqti-saiti toxkinida, kəridioqan küninğ kelidu! □

²⁶ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Səllini uningdin eliwət, tajni eliwət; ixlar əz petida turiwərməydu; pəs turoqanni egiz kil, egiz turoqanni pəs kil; ²⁷ uning *təhtini* ərūwət, ərūwət, ərūwət! Uning hokukining Iğisi kəlmigüqə, u yənə məwjut bolmaydu; Mən uni

□ **21:23 «gərqə bu pal ularoqa yaloqan kəringini bilən, ... Yəhudadikiləni qangilioqa alsun dəp padixah ularning kəbihlikini esigə kəltüridu»** — pütün bu ayətninğ əyni tekstni qüxinix təs. «Iqkən kəsəmlər» bəlkim Zədəkiya Nebokadnəsarəqa iqkən kəsəmləni kərsitidu. Nebokadnəsarning məslihetqiliri bu palni yaloqan dəp qarioqini bilən, Huda Yerusalemni jazalansun (Nebokadnəsarning qangilioqa qüxsun) dəp kət'iy bekitkən boləqəqqa, Nebokadnəsar bəribir Rabbah xəhriğə əməs, bəlkı Yerusalemning asiqlikini esigə kəltürüp uningəqa hujum kilixni qarar kilidu. □ **21:25 «i Israilning munapik həm rəzil xahzadisi»** — «rəzil xahzadə» Zədəkiya padixahni kərsitidu. Əzakiyal pəyoqəmbər uni «padixah» degüsi kəlməydu. **«kəbihlikingning jazalinix waqti-saiti toxkinida, kəridioqan küninğ kelidu!»** — ibraniy tilida «kəbihlikingning jazalinix waqti-saiti toxkinida, kəridioqan küninğ kəldi!» deyilidu. Demək, kəridioqan küninğ yeqin kəlgənlikini təkitiləydu.

Uningoʻja təkdim qilimən.□

Ammon həlki tooʻruluk bexarət

²⁸ Əmdi i insan oʻqli, bexarət berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar Ammoniylar wə ularning mazaqliri tooʻrisida mundak dəydu: «Bir kiliq, bir kiliq kətl kiliqka suʻquruloʻan; u adəmni yəwetixkə, qakmaktək yaltiraxka parkiritiloʻan!» — degin!□

²⁹ Qünki palqilar sən kiliq tooʻrungda quruk, alamət kərünüxlərni kərüp, sən üqün yaloʻandin bir pal salidu; rəzillərning kəridioʻan küni kəlgəndə, kəbihlikning jazalinix waqti-saiti toxkanda, bular seni xu kiriloʻan rəzillərning boyunliri üstigə qoxup yatquzidu!

³⁰ Bu kiliqni öz oʻilapioʻja qayturup sal!

Mən sening üstünggə özüng yaritiloʻan jayda, yəni sən tərülgən jayda həküm qikirip jaza-laymən.

³¹ Xuning bilən Mən üstünggə kəhrimni təküp yaʻodurup,
Oʻlazipimning oti qilip püwlaymən;

□ **21:27 «Uning hokukining igisi kəlmigüqə, u yənə məwjut bolmaydu; Mən uni uningojə təkdim qilimən»** — bu ayətning mənisi, Zədəkiyadin keyin, Dawut padixahning əwladi, Israil həm aləmnning tegixlik padixahı Kutquzoʻuqi-Məsih kəlgüqə Israilning təhtigə öz həkıdin boləan həkım padixah bolup olturmaydu. «Yar.» 49:10-tiki bexarətnimu kərüng.

□ **21:28 «Bir kiliq, bir kiliq kətl kiliqka suʻquruloʻan; u adəmni yəwetixkə, qakmaktək yaltiraxka parkiritiloʻan!»** — Ammoniylar əzlrining muxu kiliqini Israillarni soyux üqün suʻquroʻan (keyinki ayətlətni kərüng). Biraq ahirida u əzlrining bexioʻja qüxidu.

Mən seni qatillikqa mahir yawuz adəmlərnin
 qolioqa tapxurup berimən;
³² Sən otqa yekiloqu bolisən;
 Sening qening öz zeminingdə təkülidu;
 Sən qaytidin əslənməysən;
 Qünki Mənki Pərwərdigar söz qiloqan.

22

Yerusalem tooqruluk üq bexarət •••• Birinqi:
 — *qanliq xəhər*

¹ Pərwərdigarning sözi mangu kelip xundak deyildi: —

² Əmdi sən, i insan oqlı, qanliq xəhər üstigə həküm qikarmamsən? Həküm qikarmamsən? Əmdi uning yirginqlik qilmixlirini yüzigə selip mundak degin: —■

³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Öz jaza künining kelixi üqün öz iqidə qan tökküqi xəhər, özini buloqax üqün özigə məbudlarni yasioqan xəhər —

⁴ Sən tökkən qan töpəylidin gunahkar boldung, yasioqan məbudlar töpəylidin özünqni buloqiding; sən öz jaza künliringni yeqinlaxturdung, yilliringni toxturdung; xunga Mən seni əllərgə rəsua, barliq məmlikətlərgə mazakning obykti qildim. ■ ⁵ Sanga yeqindikilər həmdə səndin yiraktikilər seni mazak qilidu, i qiya-qiyaoqa toloqan bətnamliq xəhər!

■ 22:2 Əz. 20:4; 23:36 ■ 22:4 2Pad. 21:16; Əz. 5:14; 20:30,31

⁶ İsrailning xahzadiliri, hər birining hōkukidin paydiliniq iqingdē qāndaq qān tēkkēnlīkīgē qāra! ⁷ Sening iqingdē ular ata-anisini kēzgē ilmiqān; arānglarda musapirlarōqā zulūm-zūmbulūq kīlōqān, yetim-yesirlər hēm tul hotunlarōqā uwal kīlōqān; ⁸ Mening pak-mūqēddēs nērsilirimni sēn kēmsitkēn, Mening «xabat kūn»lirimni bulōqāp buzōqānsēn; ⁹ sening iqingdē qānōqā tēxna tēhmēthor adēmlər bolōqān; ular taqlar ūstidē butpērēslik exini yegēn; sening iqingdē ular buzūqlūq pēsēndilik kīlōqān; ■ ¹⁰ sēndē ēz atisining nomusioqā tēgkēnlər bar; ay kērgēn kīz-ayallarni ayaql asti kīlōqānlarmu bar.□ ■

¹¹ Birsī kōxnīsining ayali bilēn yirginqlīk buzūqlūq kīlōqān; yēnē birsi ēz kelinini buzup xēhwāniyēt kīlōqān; sēndē bolōqān yēnē birsi ēz singlisioqā, yēnē atisining kīzioqā baskūnqīlik kīlōqān. ■ ¹² Ular qān tēkūx ūqūn arāngda «sowōqatlar»ni kōbul kīlōqān; sēn ēsūm-jazānē alōqān; sēn ēz kōxnīliringdin hāramni mējburiy yuluwelip, Meni untuōqānsēn — dēydu Rēb Pērwardigar.

¹³ Wē mana, Mēn hāramni mējburiy yuluwelixingōqā wē sēn ēz arāngda tēkkēn qānlarōqā

■ **22:9** Əz. 18:6,11 □ **22:10** «**atisining nomusioqā tēgkēnlər**» — ibrāniy tilida buning ikki mēnisining mumkinqīliki bar: (1) ēz atisioqā baskūnqīlik kīlōqān; (2) atisining ayali (ēz anisi yaki ēgēy anisi)ōqā baskūnqīlik kīlōqān. Bizningqē muxu yērdē (2) toōqidur. ■ **22:10** Law. 18:8,19; Əz. 18:6 ■ **22:11** Law. 18:15, 20; Yēr. 5:8

karap kolumni-kolumoqa urdum! □ ■

14 Mən seni bir tərəp kilidioqan künlərdimu yüriking yənıla tok, kolliring qing turıw-erəmdü? Mənki Pərwərdigar söz kildim, Özüm uni ada qilimən. ■ 15 Mən seni əllər arisioqa tarkitimən, məmlikətlər iqigə tar-itimən, otturangda bolıqan pəsəndilikinggə ha-timə berimən. ■ 16 Əmdi sən özüng arkilik əllərnıng kəz aldida buloqinisən, andin Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. □

*İkkinqi bexarət: — Tawlıxning nətijisi —
heqnemə qalmaydu!*

17 Pərwərdigarning sözi munga kelip xundak deyildi: —

18 İ insan oqlı, İsrail jəməti Munga huddi daxkal bolup qikti; ularning həmmisi humdanda qaloqan mis, qələy, təmür wə qoşuxunlardur; ular kümüxning poki bolup qikti. ■

19 Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Həmmınglar daxkal bolup qikqıqqa, mana əmdi Mən silərnı Yerusalem otturısioqa yioqimən; 20 kixilər üstigə ot püwləp, ularni eritip tawlıx üqün kümüx, mis, təmür, qoşuxun wə qələyni humdan iqigə yioqandək, Mən oşəzipim wə

□ 22:13 «sən öz arangda təkken qanlaroqa karap kolumni-kolumoqa urdum» — «kol-koloqa urux» kattik əpsuslınarlık, pioqanni bildüridu. ■ 22:13 Əz. 21:22 ■ 22:14 Əz. 17:24 ■ 22:15 Əz. 12:14, 15 □ 22:16 «Əmdi sən özüng arkilik əllərnıng kəz aldida buloqinisən, andin Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən» — oqurmənlər baxqa hil tərijimilərnı uqritixi mumkin. Ayətnıng əyni tekstini qüxinix səl təs. ■ 22:18 Yəx. 1:22

kəhrim bilən silərni yioqip *xəhər* iqiqə selip silərni eritimən. ²¹ Xundak, Mən silərni yioqip, oqəzipimning otini üstünlərgə püwləymən, silər uning otturisida erip ketisilər; ²² kümüx humdanda eritilgəndək, silər xəhər otturisida eritilisilər; wə silər Mənki Pərwərdigarning Öz kəhrimni üstünlərgə təkkənlikimni tonup yetisilər.

Üqinqi bexarət: — Israilning pütün jəmiyiti buzuldi!

²³ Pərwərdigarning sözi manga kelip xundak deyildi: —

²⁴ I insan oqlı, xəhərgə mundaq degin: — Oqəzəp qüxkən kündə sən paklandurulmioqan, yamoqur qüxmigən bir zeminsən. □ ²⁵ Öz oljisini titma kilidioqan, hərkirəydiqan xirdək ularning pəyoqəmbərliri uningda suyikəst ixlitidu; ular janlarni yəwetidu; həzinilərnı, kimmətlik nərsilirini buliwalidu; ular uning otturisidiki tul hotunlarni kəpəytməktə. ■

²⁶ Uning kaqinliri Təwrat-kanunumni buzup taxlap, pak-muqəddəs nərsilirimni buloqioqan; ular pak-muqəddəs bilən addiy nərsilərnı pərk qılmaydu; ular «xabat kün»lirimgə kəzini yumup yüridu; xuning bilən ular arisida Manga bətnam qaplinidu. ■ ²⁷ Uning iqidiki xahzadilər huddi oljisini titma kilidioqan bərilərdək; ular

□ **22:24** «Oqəzəp qüxkən kündə sən paklandurulmioqan, yamoqur qüxmigən bir zeminsən» — Hudaning oqəzipti tūpəylidin, ularda bəlkim bir qurəqəqilıq boləqanidi. «Kan.» 28-babni kərüng. ■ **22:25** Mat. 23:14 ■ **22:26** Law. 10:10; Əz. 44:23

қан təküxidu, janlarni nabut qilixidu, haram mənprəətni bulixidu. ■ ²⁸ Uning pəyojəmbərliri ularning *qilmixlirini* «hək suwak» bilən akartқан, «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu!» dəp sahta kərünüxlərnı kərüwelip, pal selip yaloqanqilik yətküzidu; lekin Pərwərdigar ularoqa səz qiloqan əməs. ■ ²⁹ Zemindiki addiy puqralarnı jəbir-zulum qilixip, bulang-talang qilidu; ular ajiz-namratlarnı bozək qilip, musapirlaroqa zulum selip uwal qilidu. ³⁰ Mən ular arisidin tamni qaytidin yasitip beridioqan, Meni ularning zeminini wəyran qiliximdin yanduridioqan, uning yerikini ətküdək, Mening aldimda turidioqan ariqi bir əzimətni izdəp kəldim; biraq heqbirni tapalmidim. ■ ³¹ Xunga Mən kəhrimni üstigə təkımən; oşəzipimning oti bilən Mən ularni həlak qilimən; Mən ularning yollirini öz bexioqa qayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.■

23

Oholah həm Oholibah — ikki ayal toşruluk boloqan təmsil

¹ Pərwərdigarning səzi mangu kelip xundaq deyildi: —

² I insan oşli, bir anidin tuşuloqan ikki ayal bar ikən; ³ ular Misir zeminidə pahixilik qiloqan;

■ **22:27** Mik. 3:11; Zəf. 3:3 ■ **22:28** Əz. 13:7, 9, 10; 21:29; 22:12 ■ **22:30** Zəb. 106:23 ■ **22:31** Əz. 9:10; 11:21; 16:43

ular yaxlıqta paxxilik kıloqan; xu yərdə ularning kəksiliri mijiklinip, kizlik əmqək topqiliri silanoqan. ■ ⁴ Ularınq isimliri bolsa, qongining Oholah, kiqikining Oholibah idi; ular Meningki idi; ular oqul-kizlarni tuoqan. Samariyə bolsa Oholah, Yerusalem Oholibahdur. □

⁵ Oholah Meningki boloqan təkdirdimu yənə buzukluk kıloqan — u axikliriqə, yəni koxniliri boloqan Asuriylərgə pəs arzu-həwəslərdə boloqan; ⁶ kək kiyim kiygən, əməldar-hökümdarlar, həmmisi kelixkən yigitlər, atqa mingən qəwəndazlar idi. ⁷ U öz buzukluqini ularning üstigə beoixlioqan; ularning həmmisi Asuriyəning esilzadiliri idi; öz arzu-həwəslirini barlıq kozoqatqanlar bilən wə ularning barlıq məbudliri bilən u özini buloqoqan. □ ⁸ U yənila Misirda boloqan paxxilikliridin waz kəqmidi; qünki uning yaxlıqida axu yərdikilər uning bilən billə yatti, kizlik kəksilirini silap, öz buzukluklirini uning üstigə təktti. ⁹ Xunga Mən uni öz axnilirining, yəni uning arzu-həwəslirini kozoqatqan Asuriylərninq kolioqə tapxurdum; ■ ¹⁰ ular uning nomusini axkarilap, uning oqul-kizlirini elip ketip, uni kiliqlap öltürüwətti; u

■ **23:3** Əz. 20:8 □ **23:4** «**Ularınq isimliri bolsa, qongining Oholah, kiqikining Oholibah idi; ular Meningki idi**» — demək, Oholah İsrailning ximaliy padixahlikini, Oholibah Yəhudani kərsitidu. «Oholah» — «uning qediri», «Oholibah» — «mening qedirim uningdidur» degən mənilerdə. □ **23:7** «**U öz buzukluqini ularning üstigə beoixlioqan; ularning həmmisi Asuriyəning esilzadiliri idi**» — yaki «U öz buzukluqini ularning üstigə beoixlioqan; ularning həmmisini Asuriyəning esilzadilirigə beoixlioqan». ■ **23:9** 2Pad. 17; 18

ayallar arisida *yaman* ataqqa qaldi; uning üstigə həküm qikirilip jazalandi.

Oholibah

¹¹ Uning singlisi Oholibah buni kərüp turupmu, arzu-həwəsliridə hədisidin tehimu buzuk, pəhixilikliri hədisiningkidin kəp bolup kətti.

¹² U öz koxniliri boləqan Asuriylərgə pəs arzu-həwəslərnı kəzoqatqan; ular əməldar-həkümdarlar, həxəmətlik sawut, formilarnı kiygən, atqa mingən qəwəndazlar, ularning həmmisi kelixkən yigitlər idi. ■ ¹³ Mən uning buləqinip kətkənlikini kərdum; ular ikkilisi bir yolluk idi.

¹⁴ U uning pəhixiliklirini axurdi; qünki u tamda pərəng bilən sürətləngən adəmlərnı, yəni Kaldiyələrnıng rəsımlirini kərdi; ¹⁵ ularning bəlliri potılar bilən oraləqan, bexioqə kuyruqluk səllilər kiyilgən; ularning həmmisi ləxkər bexidək, yəni tuəquləqan yurti Kaldiyədiki Babilliklərnıng kiyapitidə idi. ¹⁶ U xuan ularəqə qarap ularning xəhwəniy həwsini kəzoqioqan, xuning bilən ularni izdəp Kaldiyəgə əlqilərnı əwətkən. □

¹⁷ Xuning bilən Babilliklər uningəqə, yəni uning axnilik orun-kərpilirigə yekın kelip, uni öz zinaliri bilən buləqioqan; u əzini ular bilən

■ 23:12 2Pad. 16:7 □ 23:16 «U xuan ularəqə qarap ularning xəhwəniy həwsini kəzoqioqan, xuning bilən ularni izdəp Kaldiyəgə əlqilərnı əwətkən» — bundak bayanlar bəlkim Yəhədaning padixahliri Babildin yardəm sorioqanlikini, Babilliklər bilən dostlaxmaqci boləqanlikini, xundakla ularning butpərəslikini qəbul qiləqanlikini kərsitidu («2Pad.» 20:12-15, 21:1-9-ayətlərnı kəring).

billə buloqoqandin keyin ulardin bizar boldi.

¹⁸ U öz buzukluklirini oquq kılıp, nomusini axkarilixi bilən, jenim hədisidin yirgəngəndək uningdinmu yirgəndi. ¹⁹ Birəq u yənə

özining yaxlıq künlirini, yəni Misir zeminida buzukluk pahixilik kılqan künlirini esigə kəltürüp öz buzukluklirini tehimu kəpəytti.

²⁰ Uning ərliki exək mədəkliridək, məniysi atlarningkidək bolqan Babilning pahixiwaz ərkəklirigə qarap həwəsliri kəzoqaldi.

²¹ Sən yaxlıqingdiki buzuklukliringoqa, yəni yaxlıqingda Misirlikləarning əmqəkliringni silioqinioqa yənə təxna bolup təlmürdung.

²² Xunga, i Oholibah, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mana, Mən jening hazır bizar bolqan axnilir- ingni özünggə qarxi kəzoqitimən, ularni sən bilən qarxilixixka həmmə təripingdin elip kelimən; ²³ Babilliklər, barlıq Kaldiyələr, Pekodlar, Xoalar, Koallar həmdə Asuriyləarning həmmisini ular bilən təng kəzoqaymən; ularning həmmisi kelixkən yigitlər, əməldar-həkümdarlar, uluq bəglər wə janablar, həmmisi atka mingən qəwəndazlardur; ²⁴ ular qoral-yaraqalar, jəng hərwiliri, yük hərwiliri həm zor bir top həklər bilən sanga qarxi qıqıdu; ular əzlirini həmmə təripingdə sipar-kalkanlar wə dubuloqalarni kiyip sanga qarxi səpras bolidu; bexingəqa quxidioqan tegixlik jazani ularəqa tapxurimən, ular öz həkümliri boyiqə jazalaydu.

²⁵ Mən mukəddəslikimdin qıqқан oqəzəpni sanga karitimən; xuning bilən ular kəhr bilən seni bir tərəp kılidu. Ular sening burnung wə kulakliringni kesiwetidu; səndin ahirki

qaloqanlar kiliqlinidu; ular oqul-qizliringni elip ketidu, səndin yənila qaloqanlar otta yutuwetilidu. □ ²⁶ Ular səndin kiyim-keqəkliringni eliwelip, güzəl zibu-zinnətliringni bulaydu. ■ ²⁷ Xuning bilən Mən səndə

Misir zeminida baxlanoqan buzuklukliringni wə pahixilikliringni tohtitimən; sən bu ixlaroqa yənə təlmürməysən, Misirni qayta əsliməysən.

²⁸ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən seni özüng nəprətləngənlərnin qolioqa, yəni jening yirgəngənlərnin qolioqa tapxurimən; ■ ²⁹⁻³⁰ ular seni eqmənlik bilən bir tərəp kilip, barliq əjirliringni elip ketip, seni tuoqma-yalingaq qaldurup, pahixilikliringning nomusini axkarilaydu. Sən əllər bilən pahixilik kioqanliqing, ularning məbudliri bilən özüngni buloioqanliqing tūpəylidin, sening buzuklukliring həm pahixilikliring bularni bexingoqa qūxūrdu. ■ ³¹ Hədəngning yolida özüng mangoqansən; xunga Mən uningdiki kədəhni sening kolungoqimu tutkuzdum.

³² — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Hədəngning kədəhini, qongkur wə qong bir kədəhni sənmu iqisən; sən rəsua bolup mazak kilinisən, qünki uning həjimi qongdur; ³³ sən dəhxətlik wə həlakət kədəhi, yəni hədəng Samariyəning kədəhi bilən məstlik həm dərd-ələmgə toldurulisən; ³⁴ sən uni iqiwetip yənə yalaysən, hətta uning parqilirinimu

□ **23:25** «*Mening* mukəddəslikimdin qikqan oqəzəp» — ibraniy tilida «(Mening) həsitim». ■ **23:26** Əz. 16:39 ■ **23:28** Əz. 16:37; Əz. 23:17 ■ **23:29-30** Əz. 16:39; Əz. 23:25, 26

oʻajilaysən, andin kəksiliringnimu yulup taxlaysən; qünki Mən xundak səz kildim, dəydu Rəb Pərwərdigar.

³⁵ Xuning üqün Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki sən Meni untup arkangəta taxliwətkənliking üqün, xunga əz buzuklukung həm pahixilikliringning jzasini kətürisən. ■

³⁶ Wə Pərwərdigar manga mundak dedi: — I insan oqli, sən Oholah wə Oholibamah üstigə həküm qikiramsən? Əmdi ularəta əz yirginlik kilmixlirini ayan kilip kərsətkin. ■ ³⁷ Qünki ular buzukluk kildi; kolliri qan boldi; ular əz butliri bilən buzukluk kilip, uning üstigə Manga tuoqan əz balilirini ularning ozuki süpitidə qurbanlik kilip ötküzüp beoixlidi. □ ■ ³⁸ Uning üstigə ular Manga xundak ix kiloqanki, ohxax bir kündə ular Mening mukəddəs jayimni buləp, «xabat kün»lirimni buzoqan. ■ ³⁹ Qünki ular əz balilirimni butliriəta soyoqan qaoqda, ular ohxax bir kündə mukəddəs jayimni buləpaxka kirdi; mana, ular Mening öyüm otturisida xundak kiloqan. ■

⁴⁰ Uning üstigə adəmlərnı yiraktin qakirdi, ularni elip kelixkə əlqi əwətti; mana, ular kəldi; sən ularni dəp yuyunup, kəz-qaxliringəta osma qoyup, əzüngni zibu-zinnətlər bilən

■ **23:35** Yər. 2:32; 3:21; 13:25; 18:15; Əz. 22:12 ■ **23:36** Əz. 20:4; 22:2 □ **23:37** «**əz balilirini ularning ozuki süpitidə qurbanlik kilip ötküzüp beoixlidi**» — «(ottin) ötküzüx» degən səz, butpərəslik toqruluk bayanlar arisida bolsa, adətə insanlarnı, bolupmu balilarnı butlarəta «qurbanlik süpitidə ottin ötküzüx»ni kərsitidu. ■ **23:37** Əz. 16:21; 20:26,31 ■ **23:38** Əz. 22:8 ■ **23:39** 2Pad. 21:4-7; Əz. 16:21; Əz. 20:13, 16

pərdazliding; ⁴¹ həxəmətlik bir diwanda olturdung, uning aldioqa üstigə Mening huxbuyum həm zəytun meyim koyuloqan dastihanni koydung; ■ ⁴² oqəmsiz yürgən bir top kixilərnin awazi uningda anglandi; qüprəndə adəmlər bilən billə qəl-bayawandin Sebaiylarmu elip kelindi; ular *hədə-singilning* kollirioqa biləzüklər, bexioqa qiraylıq tajlarni saldi. □ ⁴³ Əmdi Mən zina-buzukluklar bilən uprap keriqan pahixə toqruluk: «Ular əmdi uning bilən buzukluk kiliwərsun; qünki u həkikətən *pahixə*» — dedim.□

⁴⁴ — Xuning bilən ular pahixə ayaloqa yeqinlaxkəndək uningəya yeqin berip billə yatti; ular xundak kilip Oholah wə Oholibamah bu ikki buzuk ayaloqa yeqinlixip billə yatti.

⁴⁵ Birak həkkaniy adəmlər ularni zinahor ayallarni wə kan tökküqi ayallarni jazalioqanoqa ohxax, ularning üstigə həküm qikirip jazalaydu; qünki ular zinahor ayallar, ularning kolliri qandır. □ ■ ⁴⁶ Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bir top adəmlərni ularəya qarxi qikirip

■ **23:41** Pənd. 7:17 □ **23:42** «...Sebaiylarmu elip kelindi» — «Sebaiylar»ning baxka birhil təjimi: «hərakətlər».

□ **23:43** «Ular əmdi uning bilən buzukluk kiliwərsun — qünki u həkikətən pahixə» — yaki «U həkikətən xundak bolsa, ular yənila hazır uning bilən rast buzukluk qilamdu?».

□ **23:45** «Birak həkkaniy adəmlər ularni zinahor ayallarni ... Jazalioqanoqa ohxax, ularning üstigə həküm qikirip jazalaydu» — bizningqə bu jümlidiki «həkkaniy adəmlər» kattik kinayilik, həjwiyy gəp idi. Qünki u Babilliklarni kərsitidu (46-47-ayətlərnəni kərüng). Mənisi bəlkim: «Ular silər bilən selixturuloqanda, həkkaniy adəmlər kərünidu». ■ **23:45** Əz. 16:38

elip kelimən, ularni həryanəyə həydiwetixkə wə bulangqilik kixkə tapxurimən. ⁴⁷ Bu top kixilər ularni taxlar bilən qalma-kesək kəlip, kiliqliri bilən qepip soyidu; ular ularning oqul-kizlirini ɵltüridu, ɵylirini ot bilən kɵydürivetidu. ■

⁴⁸ Xuning bilən Mən zemində buzuklukka hatimə berimən; xuning bilən barlıq ayallar silərdin sawak elip silərnin buzuklukliringni dorimaydu. ⁴⁹ Ular buzuklukungni öz bexingəyə qayturup qüxüridu, wə silər məbudliringlarəyə qetixlik boləyan gunahlarni kətürisilər; silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ■

24

Daqlixip kətən qazan

¹ Tokkuzinqi yili, oninqi ayning oninqi künidə, Pərwərdigarning sözi manga kelip mundaq deyildi: —

² I insan oqlı, bu künni, dəl muxu künnin qıslasini yeziwaləyin; qünki dəl muxu kündə Babilning padixahi Yerusalemlni muhasirigə aldi.

³ Asiy jəmätning aldioya bir təmsilni koyup mundaq deyin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Qazanni otning üstigə koyunglar, ot üstigə koyunglar, uningəyə su koyunglar; ■

⁴ gəx parqiliri, hər bir esil gəx parqilirini, put wə kolini uningəyə yioyip selinglar; esil ustiharlarnimu qoxunglar; ⁵ koy padisidin əng esillirini

elinglar; ustihanlarni pixuruxka uning astioqa otun toplap qoyunglar; uni kattik kaynitinglar, uningdiki ustihanlar obdan kaynisun.

⁶ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qanhor xəhərning həlioqa, yəni dat baskan qazanqa, heq deti kətməydiqan qazanqa way! Uningdiki həmmi birdin-birdin al; uningqa nesiwə qeki taxlanmisun! □ ■ ⁷ Qünki u təkkən qan uning otturisida turidu; u qanni topa bilən kəmgili boluqudək yərgə əməs, bəlki takir tax üstigə təkti. □ ⁸ Kəhrimni qozoxax, intikam elix üqün, u təkkən qanning yepilmasliki üqün takir tax üstigə kaldurdum.

⁹ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qanhor xəhərning həlioqa way! Mənmu uning otun dəwisini yooqan qilimən! ■ ¹⁰ Otunni dəwilənglar, otni yikip quhqulanglar, gəx obdan pixsun, dora-dərməklərnə qoxunglar, ustihanlar kəyüp kətsun! ¹¹ Andin qazanni kizitip, uningdiki misni kipkizil qilinglar, iqidiki daq-

□ **24:6** «Qanhor xəhərning həlioqa, yəni dat baskan qazanqa, heq deti kətməydiqan qazanqa way!... uningqa nesiwə qeki taxlanmisun!» — qazanning deti qan rənggidə bolup, bəlkim xəhərning qanhorluqini bildüridu. Ayətning keyinki qismining mənisi bəlkim, qazanning dat baskan parqiliridək, xəhərdikilərmu parqə-parqə tarkilip ketip, heqqandək bəhtning nesiwisini kərməydu degənlik. «**uningdiki həmmi birdin-birdin al**» — yaki «uningdiki gəx parqilirini bir-biridin al». ■ **24:6** Əz. 22:2 □ **24:7** «**Qünki ... u qanni topa bilən kəmgili boluqudək yərgə əməs, bəlki takir tax üstigə təkti**» — demək, əzliri eltürgən adməmlərgə tehimu bihərmətlik qilip ularni dəpnə qilmiqan; yənə kelip, heq nomus qilmay təkkən qanni yoxuruxning həjiti yok dəp yürgən. ■ **24:9** Nah. 3:1; Həb. 2:12

kirlar eritilip, uning deti qikiriwetilix üqün uni
kuruq peti qoqlar üstigə koyunglar!

¹² Uning kılqan awariqilikliri Meni upratti;
Lekin uning qelin deti uningdin kətmidi;
Xunga uning deti otta turiwərsun!

¹³ Sening paskiniqilikingdə buzuk pahixilik bar-
dur; Mən seni pakizlimaqçi boldum, lekin sən
paskiniqiliktin pakizlandurulmaymən deding;
əmdi kəhrimni üstünggə təküp tohtatmioquqə
sən paskiniqiliktin pakizlandurulmaysən.

¹⁴ Mənki Pərwərdigar xundak söz kildim; u
əməlgə axurulidu, Mən uni ada kılımən; Mən nə
buningdin yanmaymən, nə heq sanga iqimni
aqrıtmaymən, nə uningdin ökünməymən;
ular sening yolliring wə kilmixliring boyiqə
üstünggə həküm qikirip jazalaydu — dəydu
Rəb Pərwərdigar.■

Əzakiyalning səyümlük ayalining əlümi

¹⁵ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak
deyildi: —

¹⁶ «I insan oqlı, Mən sening səyümlük kəz
qariqukungni bir urux bilən səndin elip ke-
timən; birak sən heq matəm tutma, heq
yioqlima, heq kəz yexi kılma; ¹⁷ süküt iqidə
uq-zar tartisən; əlgüqi üqün heq həza tutma;
səlləngni bexingqə orap, kəxliringni putungqə
baqliqin; yüzüngning təwinini yepiwətmə,
adəmlər epbərgən nandin yemə».

¹⁸ Xuning bilən Mən ətigəndə həlkə söz kildim;
kəqkurunda ayalim əldi. İkkinqi küni ətigəndə

mən buyruloqini boyiqə ix kildim. ¹⁹ Əmdi halayiq munga: «Sening bu qiloqan ixliringning nemini kərsətkənlikini deməmsən?» dedi.

²⁰ Mən ularoqa mundak dedim: — Pərwərdigarning səzi munga kelip xundak deyildi: —

²¹ Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən Əz mukəddəs jayimni, yəni sən pəhirləngən küq-tayanqingni, kəzünglarni huxal qiloquqi, jeninglar təxna boləqan nərsini buləqay dəwatimən; siləring kəyninglarda qaloqan qiz-oqullar qiliq bilən yəqilidu. ²² Xu

tapta silər Mən *Əzakiyal* hazir qiloqinimdək qilisilər; silər yüzünglarning təwinini yapmaysilər, adəmlər epbərgən nandin yeməysilər; ²³ səllənglar bexinglarda, kəxinglar ayaqliringda boliweridu; silər heq matəm tutmaysilər yaki heq yioqlimaysilər; silər qəbihlikliringlar iqidə solixip, bir-biringlaroqa qarixip uq-zar tartisilər. □ ■

²⁴ Xundak qilip Əzakiyalning əzi silərgə bexarət bolidu; u qandak qiloqan bolsa, silər xundak qilisilər; bu ix əməlgə axuruloqanda, silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. ■

²⁵ — Wə sən, i insan oqlı, Mən ulardin küq-istiħkamini, ular pəhriyəngən güzək

□ **24:23** «silər heq matəm tutmaysilər yaki heq yioqlimaysilər; silər qəbihlikliringlar iqidə solixip, bir-biringlaroqa qarixip uq-zar tartisilər» — demisəkmü, balayı'apət xundak eoqir boliduki, heqkandak kəz yaxliri yaki matəm tutuxlar uningoqa layiq kəlməydu. ■ **24:23** Əz. 4:17

■ **24:24** Əz. 12:6

gəhrini, sөyümlük көz қarıқуқlırını, jan-jegiri bolоjan қız-ооқullirini ulardın məhrum қilidiоjan күnidə, ²⁶ — yəni xu күnidə, sanga bu həwərnı қulıқıngоја yətküzüх üqün bir қаққun yeningоја кəlməmdu? ²⁷ Xu күnidə аоzing eqilojan bolidu, sən bu қаққun bilən sөzlixisən, yənə һeq гақа болmaysən; xundaқ қilip ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».□

25

Əllər тоқrulуқ bexarətlər •••• Birinqi bexarət — Ammon тоқrulуқ

¹ Pərwərdigarning sөzi manga kelip mundaқ deyildi: —

² I insan ооли, yüzüngni Ammoniyлароја қаритip, ularni әyibləp bexarət берip mundaқ degin: —■

³ — Ammoniyлароја mundaқ degin — Rəb Pərwərdigarning sөzini anglanglar! Rəb Pərwərdigar mundaқ дəydu: — Mening muқəddəs jayim buloјanoјanda, Israil zemini wəyran қilinoјanda, Yəһuda jəməti sürgün қilinoјanda sən ularоја қарap: «Wah! Yahxi boldi!» degining түpəylidin, ⁴ әmdi mana, Mən seni xərқtki әllərning igidarқilikioја tapxurimən; ular sening arangda bargah қurup,

□ 24:27 «Xu күnidə аоzing eqilojan bolidu, sən bu қаққun bilən sөzlixisən, yənə һeq гақа болmaysən» — bu гақilıқ bəx yil ilgiri baxlanoјan. 3:26-ayətni izahıti bilən wə 33:22-ayətnimu көrüng. ■ 25:2 Yər. 49:1

arangda qedirilirini tikidu; ular mewiliringni yəp, sütüingni iqidu. ⁵ Mən Rabbah xəhirini təgilər üçün otlak, Ammoniylarning yerini koy padiliri üçün aramgah qilimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

⁶ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki sən Israil zeminiya qarap qawak qelip, putungni tepqəklitip, kəlbəngdiki pütün əqmənlik bilən hux boləanlikiing tūpəylidin, □

⁷ əmdi mana, Mən üstüinggə qolumni uzartip, seni əllərgə olja boluxka tapxurimən; Mən seni həklər iqidin üzimən, məmlikətlər iqidin yokitimən; Mən seni həlak qilimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. □

Ikkinqi bexarət — Moab tooqruluk

⁸ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki Moab wə Seirning: «Yəhuda pəqət barliq baxka əllər bilən ohxax, halas» degini tūpəylidin, ■

⁹ xunga mana, Mən Moabning yenini — qəgrasidiki xəhərləni, zeminining pəhri boləan Bəyt-

□ 25:6 «sən Israil zeminiya qarap qawak qelip, putungni tepqəklitip, kəlbəngdiki pütün əqmənlik bilən hux boləanlikiing tūpəylidin... — muxu yərdə «qawak qelix» wə «putni tipqəklitix» intayin huxal bolup kətkənlikini bildüridu.

□ 25:7 «əmdi mana, mən üstüinggə qolumni uzartip, seni əllərgə olja boluxka tapxurimən...» — Babilning padixahi Nebokadnəsar miladiyədin ilgiriki 582-yili Rabbah xəhirini wəyran qiliwətti. Keyin «Nabatiylik» ərəblər xərk tərpidin kelip Ammon zeminini igiliwəldi. ■ 25:8 Yər. 49:1-47

Yəximot, Baal-Meon wə Kiriatayim xəhərliridin baxlap yerip aqimən; ¹⁰ ularni Ammoniylarning zemini bilən billə xərktiki əllərgə tapxurimən; Mən Ammoniylarning yənə əllər arisida əslən-məsliki üqün, ularning igidarlikiyə tapxurimən; ■ ¹¹ wə Moab üstigə həküm qikirip jazalaymən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. □

Üqinqi bexarət — Edomni əyibləx

¹² Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — qünki Edom Yəhuda jəmətidin eq elip yamanlik kilip, xuningdək eqir gunahkar bolqini tüpəylidin, intikam aloqnini tüpəylidin, ¹³ — əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən Edomğa qolumni sozimən; xuning bilən uni zeminidin adəmlər həm haywanlardin məhrum kilimən; Mən uni Teman xəhiridin tartip wəyran kilimən; ular Dedan xəhirigiqə kiliq bilən yikilidu. ¹⁴ Xuning bilən Mən həlkim Israilning qoli arkilik Edom üstidin Öz intikamimni alimən; ular Mening aqqikim həm qəhrim boyiqə Edomda ix kilidu; Edomiylar Mening intikamimning nemə ikənlikini bilip yetidu, —

■ **25:10** Əz. 21:37 □ **25:11** «**Moab üstigə həküm qikirip jazalaymən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu**» — Babilning padixahı Nebokədnəsar miladiyədin ilgiriki 582-yili Moabning zeminini ixqal kildi. Keyin «Nabatiylik» ərəblər xərək tərripidin kelip Moab zeminni igiliwaldi.

dəydu Rəb Pərwərdigar.□

Tətinqi bexarət — Filistiyəni əyibləx

¹⁵ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Filistiyələr intikam niyiti bilən hərikət kilip, kona əqmənliki bilən Yəhüdani yoxitayli dəp iq-iqidin əq aloqini tüpəylidin, ¹⁶ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən Filistiyəning üstigə qolumni uzartimən; Mən Kərətiylərni kiriwetimən, dengiz boyidikilərnin qalduklirininu wəyran kilimən. ¹⁷ Mən ularning üstigə kəhrilik tənbihlərni qüxürüp kattik intikam alimən; ularning üstidin intikam aloqinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.□

26

Tur wə Zidonni əyibləx

□ **25:14 «Mən həlkim İsrailning qoli arkilik Edom üstidin öz intikamimni alimən; ular Mening aqqikim həm kəhrim boyiqə Edomda ix kilidu...»** — miladiyədin ilgiriki 120-yili Yəhudiylarning yetəkqisi Yuhanna Hirkanus Edomqa hujum kilip ularqa «towa kilip Pərwərdigarqa ix-ininglar, yaki kiliqimda ölünglar» degən tallax yolini bərdi.

□ **25:17 «Mən ularning (Filistiyələrning) üstigə kəhrilik tənbihlərni qüxürüp kattik intikam alimən»** — Filistiyələr awwal Babilning padixahı Neboqadnəsar tərripidin azab kərdi; andin Grek imperiyəsi tərripidin ixəqal kilindi; miladiyədin ilgiriki 148-146-yillarda ular Yəhudiylar tərripidin bir məzgil ixəqal kilindi. Ularning əwladliri bügünki «Pələstinliklər»ning bir kısmi.

¹ On birinchi yili, ayniq birinchi kunida xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — □

² I insan oqli, Turning Yerusalem toqruluk; «Wah! Yahxi boldi! Əlləning dərwazisi boluquci wəyran boldi! U manga qarap kayrilip eqildi; uning wəyran kilinixi bilən özümni toyquzumən!» degini tūpəylidin, ³ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, i Tur, Mən sanga karximən, dengiz dolkunlarni kəzəkəndək, kəp əlləni sən bilən karxilixka kəzəkəymən; ⁴ ular Turning sepillirini bərbat kilip, uning munarlrini qekip yokitidu. Uning üstidiki topilirini kirip taxlap, uni takir tax kilip koyimən. ⁵ U pəkət dengiz otturisdiki torlar yeyilidiqan jay bolidu; qünki Mən xundak səz kildim, dəydu Rəb Pərwərdigar; u əllər üqün olja bolup qalidu. ⁶ Uning kuruklukta qaloqan kizliri kiliq bilən kirilidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. □

⁷ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Tur bilən karxilixixka Babil padixahi Nebokadnəsar, yəni «padixahlarınq padixahi»ni, atlar, jəng harwiliri bilən, atlik qəwəndazlar, kəxun wə zor bir top adəmlər bilən ximal tərpidin qikirip epkelimən. ⁸ U kuruklukta qaloqan kizlrini kiliq bilən soyidu, sanga muhasirə potəylirini kuridu, sepiloqa

□ **26:1 «on birinchi yil»** — sürgün boləqlikining 11-yili idi. Bəlkim on birinchi ay boluxi mumkin. □ **26:6 «kuruklukta qaloqan kizliri»** — bəlkim turəqa bekindi boləqliq yezilarni kərsitidu. 8-ayətnimu kəring. Bu bexarət toqruluk yəne «kəxumqə səz»imizni kəring.

qıqıdıoğan dönglükni yasaydu, sanga qarap kalkanlirini kətürüdü. ⁹ U sepilliringoğa bəsküqi bazoqanlarni karitip tikləydu, qoral-paltiliri bilən munarlingni qekip oqulitidu.

¹⁰ Uning atlirining köplükidin ularning kətürgən qang-topisi seni kəpəlaydu; sepilliri bəsülgən bir xəhərgə bəsüp kirkəndək u sening qowukliringdin kirkəndə, sepilliring atlık əskərləring, qaklarning həm jəng hərwilirining sadasi bilən təwrinip ketidu.

¹¹ Atlirining tuyaklıri bilən u barlıq rəstəkoqiliringni qəyləydu; u puqraliringni kiliq bilən kiridu, küqlük tüwrükliring yərgə yikilidu. ■

¹² Ular baylikliringni olja, mal-tawarliringni oqənimət kilidu; ular sepilliringni buzup oqulitip, həxəmətlik əyliringni harabə kilidu; ular sening taxliring, yaqraq-limliring wə topa-qangliringni dengiz suliri iqiğə taxlaydu. ¹³ Mən nahxliringning sadasini tügətimən; qiltarliringning awazi qaytidin anglanmaydu. ■ ¹⁴ Mən seni takir tax kilimən; sən torlar yeyilidioğan bir jay bolisən, halas; sən qaytidin qurulmaysən; çünki Mənki Pərwərdigar xundək degənmən, dəydu Rəb Pərwərdigar. □

¹⁵ Rəb Pərwərdigar Turəğa mundək dəydu:

■ **26:11** Yəx. 5:28; Yər. 47:3 ■ **26:13** Yəx. 24:7, 8; Yər. 7:34;

16:9 □ **26:14** «**Mən seni takir tax kilimən; sən torlar yeyilidioğan bir jay bolisən, halas; sən qaytidin qurulmaysən**»

— bu bexarət awwal Babilning imperatori Nebokədnəsar, andin Grek imperatori «Büyük Iskəndər» tərəpliridin əməlgə axuruldi. Turning hazırkı əhwali dəl muxu ayəttə eytiləndəktur. Bu ixlar toquruluk yənə «qoxumqə söz»imizni kəring.

— Sən oqulap kətkinəgdə, yarılanəqlar aq-zarlıqinida, otturungda kiroqin-qapqun kilinəqanda, dengizning qət yaqiliri təwrinip kətməmdü? ¹⁶ Dengizdiki xəzadilər təhtliridin quxüp, tonlirini biryaqqa taxlap, kəxtilik kiyim-keqəqlirini seliwetidu; ular əzlrini kərkunq-titrək bilən pürkəydu; ular yərgə olturup, heq tohtawsiz titrəp, sangə qarap sarasimigə quxidu. ¹⁷ Ular sən üqün bir mərsiyəni oqup sangə mundaq dəydu: —

«I aqaləng dengizdikilərdin boləqlan, dangqi qıqқан,

Dengiz üstidin küqlük həküm sürgən,

Əz wəxətliringni barlıq dengizda turuwatqanlarəqla saləqlan xəhər!

Sən wə sənda turuwatqanlar nəkədər həlak boləqlan!■

¹⁸ Həzir sening oqulap kətkən kününgdə,

Dengiz boyidikilər titrəp ketidu;

Dengizdiki arallar wə kiroqaktikilər sening yok bolup kətkinəgdin dəkkə-dükkigə quxüp qaldi».□

¹⁹ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: —

«Mən seni adəmzatsiz xəhərlərdək, harabə xəhər kiləqlinimda,

Mən üstünggə dengiz qongkurluqlirini qıqirip seni qəkürginimdə,

Uluq sular seni besip yapqanda,

■ 26:17 Wəq. 18:9-19 □ 26:18 «Həzir sening oqulap kətkən kününgdə, dengiz boyidikilər titrəp ketidu...» — bu bexarətning kəp jəhətlərdə əməlgə axuruluxi toqruluk «koxumqə səz»imizni kəring.

20 Xu tapta Mən seni Һangoҗa qüxkənlər bilən
billə qüxürimən,
Kədimki zamandikilərnin Һatarioҗa
qüxürimən;
Seni yərnin tegiliridə turouzimən;
Seningdə Һaytidin adəmzat bolmasliki üqün,
Seni kədimki harabilər arisioҗa,
Һangoҗa qüxkənlər bilən billə boluxҺa
qüxürimən;
Biraқ tiriklərnin zeminida bolsa güzəllik tikləp
Һoyimən;□
21 Mən seni baxkilaroҗa bir aҺaҺi-wəҺxət
kəlimən;
Sən Һaytidin Һəq bolmaysən;
Ular seni izdəydu, biraқ sən mənggügə tepil-
maysən»
— dəydu Rəb Pərwərdigar.

27

*Tur toqruluk yəna bir bexarət — Tur xəҺirini
qirayliқ kemigə ohxitix*

¹ Pərwərdigarning səzi maha kelip mundaқ
deyildi: —

² Sən, i insan oqlı, Tur toqruluk bir mərsiyəni
aolzingoҗa elip uningə mundaқ deyin: —

□ 26:20 «**Biraқ tiriklərnin zeminida bolsa güzəllik tikləp
Һoyimən**» — baxҺa birhil təjimi: «Sən Һaytidin tiriklərnin
zeminida Һərmətkə sazawər orunda bolmaysən».

³ I dengizlarning kirix aqzida turukluk, dengiz boyiridiki kəp əllər bilən sodilaxquqi, Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —

«I Tur, sən «Mening güzəllikim kamalətkə yətti!» deding. □ ■

⁴ Sening qebraliring bolsa dengizlarning ottur-isida idi;

Seni yasioqanlar güzəllikini kamalətkə yətküzdi.

⁵ Ular barlik tahtayliringni Senirdiki qarioqaylardin yasioqan;

Sanga moma üçün ular Liwandin kedir dərihini epkəlgən;

⁶ Palakliringni Baxandiki dub dərəhliridin yasioqan;

Palubangni səmxit dərəhliridin yasap, Kupros dengiz boyidiki pil qixi bilən nəxiqligən. ■

⁷ Yəlkining Misirdin kəltürəlgən kəxtilik libastin yasaloqan, u sanga tuq bolqan;

Sayiwining bolsa dengiz boyidiki Elixahdiki kək wə səsün rəhtlərdin idi; □

⁸ Zidondikilər həm Arwadtikilər sening palak uruquqiliring idi;

Səndə bolqan danixmənlər, i Tur, sening yol baxliouqiliring idi.

⁹ Gəbaldiki aqsakallar wə uning danixmənliri səndə bolup, kawakliringni etətti;

□ 27:3 «I dengizlarning kirix aqzida turukluk...» — ibraniy tilida «kirix aqzi» degən söz «jüplük xəklidə», çünki turning ikki porti bar idi. ■ 27:3 Əz. 28:12 ■ 27:6 Yəx. 2:13 □ 27:7 «Elixah» — bəkim Kuprosni kərsitidu.

Dengiz-okyandiki barlıq kemilər wə ularning dengizqiliri mal almxturuxka yeningoqa kelətti.

¹⁰ Parslar, Ludtikilər, Liwiyədikilər qoxunoqa tizimlinip, sening ləxkərliring boləqan; Ular qalkān-dubuloqilirini üstünggə esip, seni həywətlik qiloqan; □

¹¹ Arwadtikilər qoxuning bilən hər təriringdə sepilliringda turup kəzəttə boləqan; Gammadtikilərmu munarliringda turəqan; Ular qalkān-qorallirini ətrapingoqa, sepilliringoqa esip qoyəqan; Ular güzəllikingni kamalətkə yətküzgən;

¹² Tawarliringning mol boləqanlığıdin Tarxix sanga heridar boləqan; Məhsulatliringoqa ular kümüx, təmür, kələy, qoquxun tegixip bərgən. □

¹³ Jawan, Tubal wə Məxək sən bilən soda qiloqan; Ular tawarliringoqa adəmlərnin janliri, mis qāqa-qazanlarni tegixkən. □

¹⁴ Torgamaq jəmətidikilər məhsulatliring üçün atlar, jəng atliri wə qeqirlarni tegixip bərgən.

¹⁵ Dedandikilər sən bilən sodilaxkan; Dengiz boyliridiki kəp həlk sanga heridar boləqan;

□ **27:10 «Liwiyədikilər»** — «Liwiyə» yaki «Libya» ibraniy tilida «Put» degən səzdur. □ **27:12 «Tarxix»** — qədimki zamanlarda dengiz sodisi bilən dangki qıqqan «Tarxix» dəydiqan üç yurt bar boluxi mumkin idi. Birinqisi, ximaliy Afriqida (hazirki Məxək ətrapidə); ikkinqisi İspaniyə, üçinqisi Əngliyə idi. Muxu yərdə bəlkim İspaniyini kərsitidu. □ **27:13 «Jawan»** — hazirki Gretsiyədur. Tubal wə Məxək əslidə hazirki Türkiyə zeminida yaxioqan ikki kəbilə idi. Keyin ular Rusiyə tərəpkə kəqüp kətkən boluxi mumkin. **«adəmlərnin janliri»** — qullar degənlik.

Ular sanga dəndan, əbnus yaşıqini təlīgən;
 16 Suriyə kəl hünərliringning mol boləqanlikidin sanga heridar boləqan;

Ular məhsulatliringə mawi yaqutlar, səsün rəhtləni, kəxtiləni, nəpis kanap rəhtləni, marjanlarni, kizil yaqutlarni tegixip bərgən. □

17 Yəhuda wə Israil zeminidikilərdinmu sən bilən sodilaxkuqilar boləqan;

Tawarliringə ular Minnitning buədayliri, peqinilər, həsəl, zəytun meyi, məlhəm dorilarni tegixip bərgən.

18 Dəməxk kəl hünərliringning mol boləqanlikidin,

Hərhil bayliqliring tüpəylidin sanga heridar bolup sanga Həlbəning xarabirini, aq yunglarni tegixip bərgən.

19 Wedan wə Uzaldin qikқан Jawandikilər məhsulatliringə sokuloqan təmür, kəwzakdarqin, egirni tegixkənidi.

20 Dedan sanga at tokumlrini tegixip bərgən;

21 Ərəbistan wə Kədardiki barliq xahzadilər sanga heridar boldi;

Sanga pahlanlar, kəqkarlar wə əqkiləni tegixip bərgən.

22 Xeba həm Raamahdiki sodigərlər sən bilən tijarət kiləqan;

Məhsulatliringə ular hərhil sərhil tetitkular, kimmətlik jawahiratlar wə altun almaxturup

□ 27:16 «Suriyə kəl hünərliringning mol boləqanlikidin sanga heridar boləqan...» — bəzi kona kəqürmə nushilarda «Aram» (Suriyə) əməs, «Edom» deyilidu: 18-ayəttə «Dəməxk» (Suriyəning paytəhti) toqruluk səz boləqəqqa, «Edom» bəlkim toqrudur.

bərgən.

²³ Həran, Kannəh, Edəndikilər və Xeba, Axur, Hilmadtiki sodigərlər sən bilən tijarət kılqan; □

²⁴ Ular sanga həxəmətlik kiyim-keqək, səsün rəhtlər və kəxtilər, rəngmurəng giləmləni te-gixip bərgən;

Bularning həmmisi tügünqəklinip tana-aroqamqılar bilən qing baqlinip, bazaringoqa kirdi.

²⁵ Tarxixniki kemilər tawarliringni kətürgən kar-wanlardək bolqan;

Xuning bilən sən dengiz-okyanning baqlrida mal bilən toldurulup, intayin eoqirlixip kətkənsən; □

²⁶ Sening palək oroquqiliring seni uluq sularoqa apardi;

Xərk xamili seni dengiz-okyanning baqlrida parə-parə kıliwətti; ■

²⁷ Sening mal-mülükliring, bazarliring, den-gizqiliring və yol baxlıoquqiliring,

Kawakliringni ətküqilər, sən bilən sodilaxkan sodigərlər, səndə bolqan barlık ləxkərliring,

Jümlidin arangda toplanqan adəmləning həmmisi sən örülüp kətkən kününgdə örülüp dengiz-okyanning koynioqa oqərk bolup ketidu. ■

²⁸ Yol baxlıoquqiliringning aq-zarliridin daladik-ilər təwrəp ketidu. ■

²⁹ Palək oroquqilarning həmmisi,

□ **27:23** «Axur» — Asuriyə. □ **27:25** «eoqirlixip kətkən» — ibraniy tilida ikki bislik gəp bolup, uning ikkinqi mənisi «hərmət-abruyluk bolqan» degən mənidə. Xühşisizki, bu kinayilik gəp idi. ■ **27:26** Əz. 17:1 ■ **27:27** Wəh. 18:9-19 ■ **27:28** Əz. 26:10, 15

Dengizqılar, dengizda barlıq yol baxlıoquqılar öz kemiliridin qüxidu;

Ular quruklukta turidu;

³⁰ Ular sanga qarap awazini anglitip,

Qattik ah-zar kətüridu;

Ular topa-qang qikirip bexioqa qaqıdu;

Ular küllər iqidə eoqınaydu.

³¹ Ular seni dəp qaqlirini qüxürüp əzlrini taz kılıp, bəz kiyimlərgə oraydu;

Ular qattik matəm tutup sən üçün zor dərd-ələm iqidə yioqlaydu. □ ■

³² Ular ah-zarlırini kətürginidə sən üçün bir mərsiyəni oqup, sən toqruluk həza kılıp mundak dəydu:

— «Tur dengiz-okyanlar otturisida, hazır jimjit kılinoqan!

Əsli kim uningqa təng kelələytti?

³³ Məhsulatliring dengiz-okyanlardin ötup kətkəndə,

Sən kəp həklərnı kənaətləndürgən;

Baylıqliring wə tawarliringning molluqi bilən yər yüzidiki padixahlarnı beyitqənsən.

³⁴ Sən sularning qongqur tegidə dengiz-okyanlar tərıpıdin parə-parə kılinoqanda,

Tawarliring həm arangda boləqan top-top adəmliringmu ərülüp ərək bolup kətti.

³⁵ Barlıq dengiz boyidikilər sanga qarap aləzadə boləqan;

Ularıning padixahliri dəhxət qorqup, ularning yüzlrini sur bəskən.

□ **27:31 «bəz kiyimlər»** — matəm tutux yaki qattik towa kılıxni bildürətti. ■ **27:31** Yər. 48:37

³⁶ Həklər arisidiki sodigərlər sanga qarap «ux-ux» kildi;
Sən özüng bir wəhxət iding, əmdi qaytidin bolmaysən»». ■

28

Turning padixahini əyibləydiqan bir bexarət

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² I insan oqlı, turning xahzadisigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sening özüngni qong tutup: «Mən bir ilahturmən;

Mən Hudaning təhtigə, yəni dengiz-okyanlarning baqrida olturimən», degənsən; (Biraq sən insan, Huda əməssən!)

Sən öz kənglüngni Hudaning kəngli dəp oylap qalding. ■

³ Mana, sən Daniyaldin danasən;

Həqkandak sir səndin yoxurun əməs;

⁴ Danalıqıng wə əkling bilən sən baylıqlarqa igə boldung,

Altun-kümüxnı həziniliringgə toplap koydung;

⁵ Tijarəttə bolqan zor danalıqıng bilən baylıqliringni awuttung;

27:36 «sodigərlər sanga qarap «ux-ux» kildi» — «ux-ux kılıx» kona jəmiyəttə məshirə kılıxni bildüridu. ■ **27:36** Əz. 26:21 ■ **28:2** Yəx. 31:3 **28:3 «Mana, sən Daniyaldin danasən»** — xu waqıtta Daniyal pəyoqəmbər allıqəqan Babil ordısında birnəqəqə yil bax wəzir bolqan.

Baylikliring tüpəylidin özüngni qong tuttung: —

⁶ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —
Sən öz kənglüngni Hudaning kəngli dəp oylap
kətkənlikingdin,

⁷ Əmdi mana, Mən yat adəmlər,
Yəni əlləning dəhxitini üstünggə epkelimən;
Ular danalıqning parlaklığını yokitixka
kiliqlirini suqurup,
Xan-xəripingni buloqaydu;■

⁸ Ular seni hangoqa qüxüridu;
Xuning bilən sən dengiz-okyanlarning koynida
əltürülgənləning əlümidə əlisən.

⁹ Əmdi seni əltürgüqining aldida: «Mən Huda»
— dəmsən?

Birak sən özüngni sanjip əltüridioqanning koli
astida Təngri əməs, insan bolup qikisən.

¹⁰ Sən yat adəmləning qolida hətnə
kilinmioqanlaroqa layik bolqan əlüm bilən
əlisən;

Qünki Mən xundak söz kiloqan», — dəydu Rəb
Pərwərdigar.□

Turning padixahi toqruluk bir mərsiyə

¹¹ Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: —

■ **28:7** Yər. 6:23 □ **28:10** «Sən yat adəmləning qolida hətnə kilinmioqanlaroqa layik bolqan əlüm bilən əlisən» — Turdikilər adəttə «hətnə kilinmioqan»lardindur. «Əzakiyal pəyoqəmbər» degən kitabta, «hətnə kilinmioqan petida əlüx» degən söz «Hudadin ayriloqan petida əlüx» degən mənini bildüridu. «Koxumqə söz»imizdə biz «hətnə» degən tema üstidə tohtilimiz.

12 I insan ooqli, Turning padixahi toqruluk awazingni ketürüp bu mərsiyəni aozingqa elip uningqa mundak degin: —

Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —

«Sən, kamalətning jəwhiri boləqan, Danalikka toloqan, güzəlliktə kamalətkə yətkəniding;□ ■

13 Sən Erəm baəqisi, yəni Hudaning baəqisida boləqansən;

Hər bir kimmətlik taxlar, yəni kızil yaqut, serik gəhər wə almas, beril yaqut, aq həkik, anartax, kək yaqut, zumrət wə kək qaxtax sangə yögək boləqan;

Yaqut kəzliring wə nəkkaxliring altun iqiğə yasaloqan;

Sən yaritiloqan kününgdə ular təyyarlanəqanidi.

14 Sən bolsang məsihləngən muhəpizətqi kerub idingsən,

Qünki Mən seni xundak bekitkənidim;

Sən Hudaning mukəddəs teqida boləqansən;

Sən otluk taxlar arisida yürəttin;□

□ **28:12** «Sən, kamalətning jəwhiri boləqan» — yaki «sən, kamalətning məhəri boləqan». ■ **28:12** Əz. 27:3

□ **28:14** «Sən bolsang Məsihləngən muhəpizətqi kerub idingsən» — «kerub» toqruluk 9:3-ayəttiki izahət, «Yar.» 3:24 wə «Təbirlər»nimu kərüng. «Kerub»lar küqlük pərixtilərdir. «Məsihlinix» yaki «məsih kəlinix» — Təwrattiki bəlgilimidə, yəngi padixah, «bax kaqin» həm bəzi qəolarda pəyoqəmbərləni tikləx üçün «məsih kəlinix» murasimi etküzülətti. Murasimda bəxiqə puraklik may kuyulatti. Bu «məsihləx» dəp ataloqan. Biraq muxu yərdə bir kerub (pərixte) «məsih kəlinəqan»; Huda Əzi uni alağidə bir hizmət kəlixkə təyyarlaw üçün uni məsihliqən bolsa kərək.

15 Sən yaritiloqan kündin beri, səndə kəbihlik pəyda boloquqə, yolliringda mukəmməl bolup kəlgəniding. □

16 Kiloqan sodiliringning kəp boləqanlikidin sən zorluq-zumbuluk bilən tolup, gunah sadir kiloqan;

Xunga Mən seni Hudaning teqidin haram nərsə dəp taxliwətkənmən;

Mən seni, i muhəpizətqi kerub, otluq taxlar arisidin həydəp yoqatqanmən;

17 Sening kənglüng güzəlliking bilən təkəbburlixip kətti;

Parlakliqing tüpəylidin sən danalikingni buloqoqansən;

Mən seni yərgə taxliwəttim;

Padixahlar seni kərup yetixi üqün Mən seni ular aldida yatquzdum. □

□ **28:15 «Sən yaritiloqan kündin beri, səndə kəbihlik pəyda boloquqə, yolliringda mukəmməl bolup kəlgəniding»** — oqurmənlər bəlkim hazır kəriduki, Əzakiyal pəyoqəmbər Tur padixahioqə əməs, bəlkim uning kəynidə turoqan rohiy küqkə səz qiliwatidu. Aldidiki 1-10-ayətlər «Turning xahxzadisi» toquruluk idi; hazır tema «Turning padixahioqə» əzgətilidu. Bizdə həq guman yoqki, u Xəytanoqə gəp qiliwatidu. Muxu yərdə Xəytan toquruluk birnəqqə muhim həwərlər bar: — (1) u Huda tərpidin yaritiloqan. (2) uning Erəm baqoqisida alahidə muhəpizətqilik qilidiqan hizmiti bar idi. (3) u əsli intayin qiraylik wə küqlük kerub (pərixətə) idi. (4) u Erəm baqoqisida boləqan wəqitta Hudaqə qarxi qikqan. (5) xu gunahı tüpəylidin u Hudaning huzuridin həydiwətilgən.

□ **28:17 «... Mən seni yərgə taxliwəttim; padixahlar seni kərup yetixi üqün Mən seni ular aldida turoquzdum»** — muxu 17- wə keyinki ayətlərdə, Əzakiyal həm Xəytanoqə həm Tur padixahı (Ittobal II)qə səz qilidu. Tur padixahı Xəytanoqə intayin ohxap kətkən.

18 Sening kəbihlikliringning köplüki tüpəylidin,
 Kiloqan sodangning adilsizliki tüpəylidin,
 Öz mukəddəs jayliringni buloqiansən;
 Mən özüngdin bir otni qikardim,
 U seni köydürüp yəwətti;
 Xuning bilən sanga qarap turoqanlarning
 həmmisining köz aldida,
 Mən seni yərdə qaloqan küllərgə aylan-
 duruwəttim.
 19 Seni tonuqanlarning həmmisi sanga qarap
 sarasimidə qalidu;
 Sən özüng bir wəhxət bolup qalding, əmdi
 qaytidin bolmaysən».

Zidonni əyibləydiqan bir bexarət

20 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
 deyildi: —

21 I insan ooqli, yüzüngni Zidonqa qaritip uni
 əyibləp bexarət berip mundak degin: — □

22 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: —

«Mana, Mən sanga qarxi, i Zidon;

Əzüm arangda uluqlinimən;

Mən uning üstigə həküm qikirip jazaliqinimda,
 Əzümni uningda pak-mukəddəs ikənlimni
 kərsətkinimdə,
 Ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup
 yetidu.

23 Mən ularqa wabani əwitip, rəstə-koqilirida
 qan akquzimən;

Uningoqa qarxi qikқан kiliqning hər ətrapida
 bolqanliqidin otturisida əltürülgənlər yikilidu;

□ **28:21 «Zidon»** — Tur xəhiringning ətrapida bolup, uningqa qaraxliq rayon idi.

Xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu;

²⁴ Ular yənə İsrail jəmətini közgə ilmioqan ətrapidikilər arisida, İsrail üqün adəmni sanjioquqi jioqan yaki dərd-ələmlik tikən bolmaydu;

Xuning bilən ular Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

²⁵ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən ular tarkitiloqan əllər arisidin İsrail jəmətini qaytidin yioqkinimda, ularda əllərnin köz aldida Əzümning pak-muqəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, əmdi ular Mən Əz qulum bolqan Yəqubqa təkdin qiloqan, əzining zeminida olturidu; ²⁶ ular uningda tinq-amanlik iqidə yaxap, əylərnin selip üzümzarlarnin tikidu; Mən ularni közgə ilmaydioqan ətrapidikilərnin həmmisining üstigə həküm qikirip jazalioqinimda, ular tinq-amanlik iqidə turidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu».■

29

Pirəwn wə Misirni əyibləydioqan bexarət

¹ Oninqi yili, oninqi ayning on ikkinqi künidə Pərwərdigarning sözi munga kelip mundak deyildi: —

■ 28:26 Yər. 31:5

² I insan oqli, yuzungni Misir padixahi Pirəwngə qaritip uni wə Misirning barliq əhlini əyibləp bexarət berip munu sözlərni deyin: — □

³ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «I öz-özigə: «Bu dərya özümningki, mən uni özüm üçün yaratqanmən» degüqi bolqan, öz dəryaliri otturisida yatqan yoqan əjdihə Misir padixahi Pirəwn, mana, Mən sanga qarximən!■

⁴ Mən qarmaqlarni engəkliringgə selip, dəryaliringdiki beliklarni öz kasirakliringoqa qaplasturup seni dəryaliring otturisidin qikirimən; dəryaliringdiki barliq beliklar kasirakliringoqa qaplixidu. ⁵ Mən seni, yəni sən wə dəryaliringdiki barliq beliklarni qəlbayawanoqa taxlaymən; sən dalaqa quxüp yikilisən. Heqkim seni yioymaydu, dəpnə kilmaydu; Mən seni yər yuzidiki haywanlar, asmandiki uqar-qanatların ozuki boluxqa təqdim kilmən. ⁶ Xuning bilən Misirda barliq turuwatqanlar Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; qünki ular Israil jəmätigə «qomux hasa» bolqan. □ ■ ⁷ Ular seni qol bilən tutqanda, sən yerilip, ularning pütkül mürilirini tiliwəting; ular sanga tayanqanda, sən sunup, pütkül bəllirini mitkut kiliwəting».

⁸ Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu:

- **29:2 «Misirning barliq əhlini əyibləp bexarət berip...»** — Misir ikki qisimoqa, yəni «təwən Misir» wə «yukirikə Misir»qa bəlungən. «Misirning barliq əhlini...» degən söz bu ikki qismioqa qaritiloqan. ■ **29:3** Zəb. 74:13,14; Yəx. 27:1; 51:9
- **29:6 «qomux hasa»** — demək, tayanqili bolmaydiqan, ixənqsiz yərdəm. 7-ayətni kəring. ■ **29:6** 2Pad. 18:21; Yəx. 36:6

«Mana, Mən üstünggə bir kiliq qikirip, səndiki insan wə haywanlarni kiritimən. ⁹ Misir zemini wəyrənə wə harabilər bolup qalidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; çünki Pirəwn: «Nil dəryasi meningki, mən uni yaratqanmən» degənidi.

¹⁰ Xunga mana, Mən sanga həm sening dəryaliringoqa qarximən; Mən Misir zeminini Migdoldin Səwəngiqə, yəni Efiopiyəning qegrasiqiqə pütünləy harabə-wəyrənə kiliwetimən. □ ¹¹ Kiriq yil iqidə, insanning yaki haywanning ayioqi uni besip otməydu wə uningda heq adəm turmaydu. ¹² Mən Misir zeminini wəyrən kilinoqan zeminlar arisida wəyrən kilimən; wə uning xəhərliri harabə kilinoqan xəhərlər arisida kiriq yil wəyrən bolidu; Mən Misirliklarni əllər arisioqa tarkitiwetimən, ularni məmlikətlər arisioqa

□ **29:10 «Misir zeminini Migdoldin Səwəngiqə, yəni Efiopiyəning qegrasiqiqə...»** — «Migdol» bəlkim Nil dəryasining deltasida, «Səwən» bolsa hazırkı «Aswan» (qong damba yasaloqan) xəhərni kərsitidu.

taritimən». □

¹³ Birak Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Kirik yilning ahirida Mən Misirliklarni tarkitiloqan əllərdin yiqip qayturimən; ¹⁴ Mən Misirni sürgündin əsligə kəltürüp, ularni Patros zeminoqə, yəni tuquloqan zeminoqə qayturimən; ular xu yərdə təwən dərijilik bir məmlikət bolidu. ¹⁵ U məmlikətlər arisida əng təwən turidu; u qaytidin özini baxka əllər üstigə kətürməydu; Mən ularni pəsəytimənki, ular qaytidin baxka əllər üstidin həküm sürməydu. ¹⁶ Misir qaytidin Israil jəmətining tayanqisi bolmaydu; əksiqə ular daim Israil üqün uningdin panah izdax gunahining əslətmisi bolidu; andin ular Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu». □ ■

□ **29:12 «zeminini wəyran qilinoqan zeminlər arisida wəyran qilimən»** — bu wə uningə ohxap ketidiloqan ibarilər bəlkim «dunya boyiqə uni əng wəyranə zemin qilimən» degən mənədə. **«uning xəhərliri harabə qilinoqan xəhərlər arisida kirik yil wəyran bolidu»** — «kirik yil wəyran bolux»ni kərsətkən bu bexarət, bəlkim birinqi qetim miladiyədin ilgiriki 525-487-yillarda, Pars imperatori «Kambisis»ning Misir üstidin rəhimsiz həküm sürüxi, xuningdək Misirning pəs orunoqə qüxürülüxi bilən əməlgə axuruloqan. Birak xu dəwərdə Misirda «uningda heq adəm turmaydu» degən (11-ayəttiki) bexarət toluq əməlgə axurulmidi. Xunga bexarətning toluq əməlgə axuruluxi Məsihning dunyoqə qaytip kelixi bilən bolidu, dəp oylaymiz. «Koxumqə səz»imiznimu kərüng. □ **29:16 «Misir qaytidin Israil jəmətining tayanqisi bolmaydu; əksiqə ular daim Israil üqün uningdin panah izdax gunahining əslətmisi bolidu»** — Israillər hərdaim Misirdin panah izdəp kəlgən, bu Hudaqə ixənməslik gunahı boləqan. ■ **29:16** Yioq. 4:17

Misir wə Babil

17 Yigirmə yəttinçi yili, birinçi aynıng birinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi munga kelip mundak deyildi: — □

18 I insan oqlı, Babil padixahı Nebokadnəsar Turoqa jəng kilixta qoxunini kattik japalik əmgəkkə saldı; xuning bilən hər bir bax takir bolup kətti, hər bir mürə sürkilip yeqlir bolup kətti; biraq nə u nə qoxuni Tur bilən qarxilaxqan əmgəktə heqkandak hək almidi; □ 19 xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Misir zeminini Babil padixahı Nebokadnəsarqa təqdim kilimən; u uning bayliqlirini elip, oljisini bulap, qənimitini tutup elip ketidu; bular uning qoxuni üqün ix həkki bolidu. 20 Mən uningqa Turoqa jəng kiləqanning ix həkki üqün Misir zeminini təqdim kildim; qünki ular Meni dəp əjir kildi, — dəydu Rəb Pərwərdigar. □

□ **29:17 «Yigirmə yəttinçi yili, birinçi aynıng birinçi künidə ... Pərwərdigarning səzi munga kelip mundak deyildi»** — okurmənlər bəlkim xuningqa diqqət kiləqan boluxi mumkinki, Misir toqruluk bu bexarət yukiriki bexarətlərdin 17 yıl keyin berilgən. Xübhisizki, u Misir toqrısıdiki bexarətlərnı jəm kilip toluq bolsun dəp muxu yərdə qoxuləqan.

□ **29:18 «Babil padixahı Nebokadnəsar Turoqa jəng kilixta qoxunini kattik japalik əmgəkkə saldı... biraq nə u nə qoxuni Tur bilən qarxilaxqan əmgəktə heqkandak hək almidi»** — əməliyəttə Babil padixahı Nebokadnəsar Tur xəhirini 13 yıl muhasirigə aldı! U ahirda Babiləqə təslim boldi, biraq bu səzgə qarıləqanda Nebokadnəsar uningdin heq payda kərmigən.

□ **29:20 «Mən uningqa Turoqa jəng kiləqanning ix həkki üqün Misir zeminini təqdim kildim»** — ibraniy tilida muxu yərdə «Turoqa» degənlik «uningqa» deyilidu. 18-ayətni kəring.

21 — Mən xu kündə Israil jəməti üqün bir münggüz östürüp qikirimən, wə sən *Əzakiyalning* aozingni ular arisida aqimən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.□

30

Misir tooqruluk eytiloqan mərsiyə

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundaq deyildi: —

² I insan oqli, bexarət berip: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Silər dad-pəryad selip: «Way xu küni!» — dənglar!» — degin.

³ Qünki kün yeqinlaxti; bərhək, Pərwərdigarning küni, bulutlar kaplanoqan kün yeqinlaxti; u əllərnin bexioqa qüxidioqan kündur. □ ⁴ Xuning bilən bir kiliq Misir üstigə qüxidu; öltürülgənlər Misirda yikiloqanda, uning zor bayliqliri bulinip kətkəndə, uning ulliri örülüp qüxkəndə, Efiopiyəliklər dərd-ələm tartidu.

□ **29:21 «Mən xu kündə Israil jəməti üqün bir münggüz östürüp qikirimən»** — Təwratta, «münggüz»lər kəp hallarda adəmlərnin abruy-xəhritini yaki hokukini bildüridu. Muxu yərdə Kutquzoquqi-Məsihi kərsitixi mumkin. «Zəbur» 132-küy, 17-ayətni kəring. Bu münggüzlər adəmnin bexidin əskən əməs, əlwəttə! □ **30:3 «Pərwərdigarning küni»** — adəttə ahirki zamandiki, hər əl-millətni başqan azab-oqubətlik künlərnə kərsitidu. Muxu yərdə «Pərwərdigarning küni» bəlkim həm yeqin ariqə bolidioqan wə yiraq kəlgüsidə bolidioqan (ahirki zamandiki) ixlarnimu kərsitidu.

⁵ Efiopiyə, Put, Lud, barlıq Ərəbiyə, Liwiyə wə əhdə kılinoqan zemindikilərmu Misir bilən billə kılıqlinidu. □

⁶ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Misirni qollaydioqanlar yikilidu; uning küqidin bolqan pəhri yərgə quxidu; Migdoldin Səwəngiqə bolqan həlk kılıqlinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

⁷ — Ular wəyran kılinoqan zeminlar arisida wəyran kılınidu; uning xəhərliri harabə kılinoqan xəhərlər arisida yatidu. ⁸ Xuning bilən, Mən Misiroqə ot saloqinimda, uning yardimidə bolqanlar sunduruloqanda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; ⁹ Xu küni əlqilər Efiopiyəni kərkətitix üqün kemilərdə olturup məndin qıqıdu; Misirning bexioqə quxkən kündək ularoqimu azab-oqubət quxidu; mana, u keliwatidu!

¹⁰ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən yənə Misirning top-top adəmlirini Babil padixahı Nebokədnəsarning qoli bilən tügətimən. □ ¹¹ U wə uning bilən kəlgən həlqi, yəni əlləarning arisidiki əng dəhxətliki zeminni həlak kılıxqa

□ **30:5 «barlıq Ərəbiyə»** — yaki, «arilixip kətkən top-top adəmlər». **«Liwiyə»** — (yaki «Libya») ibraniy tilida «Lubiylar». Bəzi kəqürmilərdə «Kubdikilər» deyilidu. Adəttə «Put» Liwiyəni kərsitidu. **«əhdə kılinoqan zemindikilər»** — bəlkim (Hudan- ing yolyorukliriqə hilap) Misiroqə kəqip kətkən Yəhudiylarni kərsitixi mumkin («Yər.» 44-babni kəring). □ **30:10**

«Mən yənə Misirning top-top adəmlirini Babil padixahı Nebokədnəsarning qoli bilən tügətimən» — muxu ayəttiki «yənə» bexarətning həm yəqin arini (Nebokədnəsar arkilik) həm yirək kəlgüsini (ahirkı zamanlarni)mu kərsitidioqanlıqini ispatlaydu.

elip kelinidu; ular Misir bilən qarxilixqa kiliqlarni suqurup, zeminni ɵltürɵlgənlər bilən tolduridu. □ ■

¹² Mən Nil dəryalirini kurutimən, Wə zeminni rəzil adəmlərninğ kəliqə setiwetimən;

Zemin wə uningda turoqan həmmiini yat adəmlərninğ kəlidə wəyrənə kəlimən; Mənki Pərwərdigar xundak sɵz kəliqan».

¹³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən Nof xəhiridin butlarni yɵkitimən, oyoqan məbudlarnimu yɵkitimən; Misir zeminidin kəytidin xəzadə bolmas; Mən Misir zeminini kɵrkunqqa qɵxurimən. □ ¹⁴ Mən Patros xəhirini wəyrənə kəlip, Zoan xəhiridə ot salimən, No xəhiri ɵstidin həküm qəkirip jazalaymən. □

¹⁵ Misirning istihkami boləqan Sin xəhirininğ ɵstigə kəhrimni təkimən; No xəhirininğ top-top adəmlirini kəriwetimən.

¹⁶ Mən Misirdə bir ot salimən; Sin azablardin toloqinip ketidu; No xəhiri bəsulidu, Nof xəhiri hər kəni yawlarəqə yɵzlinidu. ¹⁷ Awən wə Pibəsət xəhərliridiki yigitlər kəliqlinidu; bu

xəhərlər sürgün kəlinidu. ¹⁸ Mening xu yərdə Misirning boyunturuklirini sunduroqinimda, Tahpanəs xəhiridə kən karangoqulixidu; uningda ɵz kɵqidin boləqan pəhri yɵkilidu; bir bulut uni kəplaydu; uning kəzliri sürgün kəlinidu.

□ **30:11** «U (Nəbəkədnəsar) ... **elip kelinidu**» — demək, Nəbəkədnəsarninğ təjavuz kəlip kəlixə Hudaning orunlaxturuxidur. ■ **30:11** Əz. 28:7 □ **30:13** «**Nof xəhiri**» — həzirkə Məmfis xəhiri. □ **30:14** «**No xəhiri**» — həzirkə Tebes xəhiri.

19 Mən xundak qilip Misir üstidin həküm qikirip jazalaymən; wə xular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

Pirəwn tooqruluk yənə bir bexarət

20 On birinçi yili, birinçi aynıng yəttinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

21 I insan oqlı, Mən Misir padixahı Pirəwnning bilikini sundurdum; wə mana, u dawalin-ixka tengilmidi, yaki qiliq tutuxka tengik bilən küqəytilmidi. □

22 — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən Misir padixahı Pirəwngə qarximən; Mən uning biləklirini, həm küqlük boləninini həm sunduruloğan bilikini üzüwetimən; xuning bilən qiliqini qolidin quxürmən; 23 Misirliklarni əllərgə tarkitiwetimən, məmlikətlər arisioğa taritimən. 24 Mən Babil padixahining qolini küqəytip, qiliqimni uning qolioğa tutkuzimən; Mən Pirəwnning biləklirini sundurimənki, u Babil padixahı aldida əjili toxkan yarilanoğan adəmdək ah-zarlar bilən ingraydu.

25 Mən Babil padixahining biləklirini küqəytimən, wə Pirəwnning biləkliri sanggilap qalidu; Mən Öz qiliqimni Babil padixahining

□ 30:21 «...Mən Misir padixahı Pirəwnning bilikini sundurdum; wə mana, u ... qiliq tutuxka tengik bilən küqəytilmidi» — bu bexarət bəlkim «Yər.» 37:1-10-ayətlərdə təswirləngən wəkəni kərsitidu. Hofna Pirəwnning qoxunliri Yerusalemnı muhasirigə aloğan Babil qoxunioğa qarxi jənggə qikqanda, məoqlubiyətkə uqrap Misiroğa qekingən.

qolioqa tutkuzoqinimda, u uni Misir zemini üstigə sozoqinida, ular Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu; ²⁶ wə Mən Misirliklarni əllər arisoqa tarkitimən, məmlikətlər iqigə taritimən; wə ular Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu».

31

Asuriyə qandaq boləan bolsa, Misir xundak bolidu

¹ On birinçi yili, üçinçi ayning birinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: —

² I insan ooqli, Misir padixahı Pirəwngə wə uning top-top adəmlirigə mundaq degin: — Əmdi sən büyüklüküngdə kim sən bilən təng bolalaydu? □

³ Mana, Asuriyəmu Liwandiki bir kedir dərihi idi; uning ormanlıqqa sayə bərgən güzəl xahliri bolup, u intayin egiz boyluk idi; uning uqi bulutlarəqa taqaxkanidi; □ ■ ⁴ Sular uni yooqan kılıp, qongkur bulaklar uni egiz kılıp

□ **31:2 «Əmdi sən büyüklüküngdə kim sən bilən təng bolalaydu?»** — Hudaning bu soali «Kimmu sən bilən təng turalaydu?» degəngə ohxiqini bilən, əməliyəttə xundak mənide əməs. 3-14-ayətlərdin qarioqanda, Hudaning Misiroqa eytkən səzi «Sən Asuriyədin heq büyük əməssən, Asuriyəgə ohxax yərning tegigiqə təwən kılınisən» degəngə barawər. □ **31:3**

«Asuriyəmu Liwandiki bir kedir dərihi idi; uning ormanlıqqa sayə bərgən güzəl xahliri bolup, u intayin egiz boyluk idi...» — Asuriyə imperiyəsi bu bexarəttin 25 yil ilgiri, yəni miladiyədin ilgiriki 612-yili Babil tərpidin həlak boləan.

■ **31:3** Dan. 4:7

əstürgəndi; erikliri uning tüwidin, ətrapidin ekip ətətti, ular öz ətənglirini daladiki barlıq dərəhlərgiqə əwətkənidi. ⁵ Xuning bilən, u bihlanoqan waqıtta, mol sular bilən egizliki barlıq dərəhlərdin egiz boloqan, uning xahliri kəpəygən wə xahqiliri uzun boloqan; ⁶ asmandiki barlıq uqar-kanatlar uning xahlirida uwilioqan, xahqiliri astida daladiki barlıq janiwarlar balilioqan; uning sayisi astida barlıq uluoq əllər yaxioqan. ■

⁷ Xundak bolup uning xahliri kengiyip, u büyüklükidə güzəlləxkən; qünki uning yiltizliri mol sularoqa yətkən. ⁸ Hudaning baqqsidiki kedir dərəhlərmu uni tosalmaytti; qarioqaylar uning xahliridək, qinar dərəhliri uning xahqiliridəkmü kəlməytti; Hudaning baqqsidiki heqkandak dərəh güzəlliktə uningə ohximaytti. ■ ⁹ Mən uni xahlirining kəplüki bilən güzəl qiloqanmən; Hudaning baqqsida boloqan barlıq dərəhlər, yəni Erəmdiki dərəhlər uningdin həsət qiloqanidi.

¹⁰ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki u özini egiz kətürüp, uqini bulutlaroqa takaxturup uzartkanliki, egizlikidin kənglining

təkəbburlaxkanliki tüpəylidin, □ 11 əmdi Mən uni üzül-kesil bir tərəp kılıxka uni əllərnin arisidiki mustəbitning kəliqə tapxurdum; Mən uni rəzilliki tüpəylidin həydəp qətkə kəkkənidi.

12 Yat adəmlər, yəni əllər arisidiki əng wəhxilər uni kesip taxlidi. Xahliri taqlar wə barlik jiloqlarəyə yikilip, uning xahqiliri zemindiki barlik jiralarəyə sundurulup yatidu; yər yüzidiki həklər uning sayisidin qikip uningdin neri kətti.

■ 13 Uning yikiloqan qoli üstigə asmandiki barlik uqar-kənatlar kənop yaxaydu; daladiki barlik janiwarlar xahliri üstidə turidu.

14 Buning məksiti, sulardin suqirilidioqan dərəhlərnin heqbiri özini egiz kətürmisun, yaki uqini bulutlarəyə takaxturmisan, yahxi suqirilidioqan dərəhlərnin heqbiri undak egizlikkə kətürülmisan üqündur; qünki ularning həmmisi əlümgə bekitilgən — yərnin tegilirigə qüxüxkə bekitilgənlərnin, əlidioqan adəm balilirinin, hangəyə qüxidioqanların qatarididur.

15 — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — U təhtisaraqə qüxkən künidə, Mən üning üqün

□ 31:10 «Qünki u özini egiz kətürüp, uqini bulutlarəyə takaxturup uzartkanliki, egizlikidin kənglining təkəbburlaxkanliki tüpəylidin, ...» — ibraniy tilida bu ayətnin xəli: «Qünki sən özünge egiz kətürgənlikin tüpəylidin, uqini bulutlarəyə takaxturup uzartkanliki, egizlikidin kənglining təkəbburlaxkanliki tüpəylidin...». Xunga mümkünlik bəri, ayətnin birinçi jümlisi (Sən... tüpəylidin..) Misirəyə eytiloqan. Biraq jümlə muxu ayəttə tügiməydu; Misirni kərsətkən bolsa pəqət 18-ayətkə kəlgəndə tügixi kərk. 11-18-ayətlər yənili Asuriyəgə eytiloqan. ■ 31:12 Əz. 28:7; 30:11

bir matəm tutkuzoqanmən; qongkur sularni etiwetip uning bulaq-eriklirini tosuwatkənmən; xuning bilən uning uluq suliri tizginləngən. Mən Liwanni uning üqün qarilik kiygüzdüm; uning üqün daladiki barliq dərəhlər solixip kətti. ¹⁶ Mən uni hangoqa qüxidioqanlar bilən billə təhtisaraqa taxliwətkinimdə, uning yikiloqan qaoqdiki sadasi bilən əllərni təwritiwəttim; xuning bilən Erəm baqqsidiki barliq dərəhlər, Liwandiki sərhil wə əng esil dərəhlər, yahxi suqirilqan həmmə dərəhlər yər tegiliridə turup təsəlli tapqan. □ ■

¹⁷ Uning sayisidə turoqanlar wə əllər arisida uni qollaydioqanlar uning bilən təng təhtisaraqa, kiliq bilən əltürülgənlərnin yəniqə qüxkən. □

¹⁸ Qeni eytə, Erəm baqqsidiki dərəhlərnin qaysisi xan-xərap wə güzəlliktə sən *Misiroqa* təng keləyətti? Biraq sənmu Erəm baqqsidiki dərəhlər bilən təng yər tegilirigə qüxürülsən; sən hətnə qilinmioqanlar arisida, kiliq bilən

□ **31:16** «Mən uni hangoqa qüxidioqanlar bilən billə təhtisaraqa taxliwətkinimdə... .. yahxi suqirilqan həmmə dərəhlər yər tegiliridə turup təsəlli tapqan»

— demək, Asuriyə imperiyəsidin ilgiri oqulioqan imperiyələr Asuriyəning oqulap ketixigə qarap «Bizdin uluq bolqan imperiyəmu dərəkə oqulidi» dəp təsəlli tapidu. ■ **31:16** Yəx. 14:9

□ **31:17** «Uning sayisidə turoqanlar ... uning bilən təng təhtisaraqa, kiliq bilən əltürülgənlərnin yəniqə qüxkən» — «...kiliq bilən əltürülgənlərnin yəniqə qüxkən» degənlikning mənisini bəlkim xuki, rəsmiy dəpnə qilinmay təhtisarada pəs dəp qaraloqan, yaki bolmisa təhtisarada əng təwən jayda turidioqan. Əhwalning qandak boluxidin qət'iynezər, Huda Pirəwn, Misir wə qoxunlirining rəsmiy dəpnə qilinmasliqi arkilik, Əzining ulardin rənjigənlikini baxqa əllərgə kərsitidu.

öltürülgənlər bilən billə yatisən; mana bu Pirəwn wə uning top-top adəmlirining həmmisining nesiwisidur; dəydu Rəb Pərwərdigar. □ ■

32

Misiroğa qilinğan mərsiyə

¹ On ikkinçi yili, on ikkinçi aynıng birinçi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oqlı, Misir padixahı Pirəwn üqün bir mərsiyəni aozingğa elip uningğa mundak degin: — Sən özüngni əllər arisida bir xiroğa ohxatqansən, birak sən dengiz-okyanlar arisidiki bir əjdihəsən, halas; sən palaklixip erikliringni exip taxturup, sulirini ayaqliring bilən qaloqitip, dəryalirini leyitip koydung. □ ■

□ **31:18** «Kəni eytə, Erəm baqqisidiki dərəhlərləning qaysisi xan-xərəp wə güzəlliktə sən Misiroğa təng kelələytti? ...Mana bu Pirəwn wə uning top-top adəmlirining həmmisining nesiwisidur» — bexarətning bu əng ahırkı jümlisi, yəni 18-ayət Misir wə padixahı Pirəwngə eytilidu. Ilgiriki 2-17-ayətlərləning həmmisi Asuriyə imperiyəsining əhwalini təswirləydu; Misirning aqiwiti ularningigə ohxax bolidu. ■ **31:18** Əz. 28:10 □ **32:2** «Sən özüngni əllər arisida bir xiroğa ohxatqansən, birak sən dengiz-okyanlar arisidiki bir əjdihəsən, halas» — baxqa birhil tərjimisi: «Sən əllər arisida bir xirdək boləqaniding, dengiz-okyanlar arisida əjdihəsən». «Əjdihə» degən söz muxu yərdə yənə (Nil dəryasida kəp tepilidiqan) timsahnimu kərsitixi mumkin. ■ **32:2** Əz. 29:3

3 — Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Kəp əllərnin top-top adəmliri aldida Əz torumni üstünggə yeyip taxlaymən; ular seni torumda tutup tartixidu. ■ 4 Mən seni quruklukta kaldurup, dalaqa taxlaymən; asmandiki barliq uqar-qanatlarni üstünggə qondurup, yər yuzidiki janiwarlarni seningdin toyundurimən; 5 gəxüngni taqlar üstigə koyimən, jilqlarni pütkül əzaying bilən toldurimən; 6 Mən keningning ekixliri bilən zeminni hətta taqlarəiqimu suqirimən; jiralar sən bilən toxup ketidu.

7 Nurungni əvürginimdə, Mən asmanlarni tosuwetimən, yultuzlarni kara kilimən; quyaxni bulut bilən kaplaymən, ay nur bərməydu. ■ 8 Asmanlardiki barliq parlaydioqan nurlarni üstüngdə kara kilip, zeminənggə qarangoqulukni kaplaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. □ 9 Mən əllər arisioqa, yəni sən tonumioqan məmlikətlər arisioqa sening həlaktin *qaloqan adəmliringni* elip kətkinimdə, kəp əllərnin yurikini biaram kilimən; 10 Mən kəp əllərnəni sən bilən alakzadə kilimən, ularning padixahliri sanga qarap dəhxətlik kərkixidu; Mən kiliqimni ularning kəz aldida

■ 32:3 Əz. 12:13; 17:20 ■ 32:7 Yəx. 13:10;

Yo. 2:31, 3:15

□ 32:8 «Asmanlardiki barliq parlaydioqan nurlarni üstüngdə kara kilip, zeminənggə qarangoqulukni kaplaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar»

— yənə təkrarlaymizki, bu bexarət bəlkim həm yekinki waqit (Babilning hujumi arkilik)ni həm ahirki zamanlardiki «Pərwərdigarning küni»nimu kərsitidu. Ahirki zamanlardimu əllərnəni kərkətidioqan «yengi Babil» pəyda boluxi mumkin («Wəh.» 17-18-bablarni kərüng).

oynatqinimda, yəni sening yikiloqan küningdə ularning hər biri öz jan qayoqusida hər dəqiqə təwrinidu.

¹¹ — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Babil padixahining kiliqi üstünggə qıqıdu.

¹² Palwanlarning kiliqliri bilən Mən sening top-top adəmliringni yikitimən; ularning həmmisi əllər arisidiki mustəbitlərdur; ular Misirning pəhrini yökıtidu, uning top-top adəmliri qurutuwetilidu. ■

¹³ Mən zor sular boyidin barlıq həywanlirinimu həlak qilimən; insan ayioqi qaytidin ularni qaloqatmaydu, həywanlarning tuyaqlıri qaytidin ularni leyitmaydu. □ ¹⁴ Xuning bilən Mən ularning sulirini tindurimən; ularning eriklirini süpsüzük maydək akturimən, dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁵ — Mən Misir zeminini wəyrənə qiloqinimda, zemin özining barlıkidin məhrum boləqinida, Mən uningdiki barlıq turuwatqanlarni uruwətkinimdə, əmdi ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

¹⁶ — Bu bir mərsiyə; ular uni oquydu — Əllərnin qizliri matəm qilip uni oquydu; mərsiyəni ular Misir wə uning barlıq top-top adəmlirigə oquydu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

Pirəwn təhtisaraoqa qüxidu

¹⁷ On ikkinqi yili, ayning on bəxinqi künidə yənə xundaq boldiki, Pərwərdigarning səzi manga

■ **32:12** Əz. 28:7; 31:12; 31:2,18; 32:16 □ **32:13** «zor sular» — Nil dəryasi wə uning deltasini kərsitidu.

kelip xundak deyildi: —□

¹⁸ I insan oqli, Misirning top-top adamliri uqun ah-zar qekkin; xuningdek ularni, yani uni kuqluk allarning kizliri bilən billə təwəngə, hangoqa quxidioanlaroqa həmrəh boluxka yər tegilirigə quxürüp taxliwət; □ ¹⁹ güzəlliktə sən kimdin artuq iding? Əmdi quxüp, hətne kilinmioan bilən billə yat! ²⁰ Ular kiliq bilən öltürülgənlər arisoqa yikilidu; kiliq suquruldu; u wə uning top-top adamlirining həmmisi sərəp apiriwetilsun! ²¹ Əmdi palwanlarning arisidiki batur-əzimətlər təhtisarəning otturidida turup *Misir* wə uni kolliqanlaroqa söz kilidu: — «Mana, ular quxti, ular jim yatidu — hətne kilinmioanlar, kiliq bilən öltürülgənlər!».

²² — Mana, xu yərdidur Asuriyə wə uning yiqiloqan qoxuni; uning gərliri əz ətrapididur; mana ularning həmmisi öltürülgən, kiliqlanoqan. ²³ Ularning gərliri qongkur hangning tegididur; uning yiqiloqan qoxuni əz gəri ətrapida turidu; ular tiriklərnin gəminida adəmlərgə wəhxət saloqanlar — bularning həmmisi öltürülgən, kiliqlanoqan.

□ **32:17 «On ikkinçi yili, aynin g on bəxinçi künidə...»** — bəlkim on ikkinçi ayda, yani yukiriki bexarəttin ikki həptə keyin: 1-ayətni kəring. □ **32:18 «I insan oqli, Misirning top-top adamliri uqun ah-zar qekkin; xuningdek ularni, yani uni kuqluk allarning kizliri bilən billə təwəngə, hangoqa quxidioanlaroqa həmrəh boluxka yər tegilirigə quxürüp taxliwət»** — baxka birhil tərjimisi: «I insan oqli, Misirning top-top adamliri uqun ah-zar qekkin, sən wə kuqluk allarning kizliri ah-zar qekinglar; xuningdek ularni hangoqa quxidioanlaroqa həmrəh boluxka yər tegilirigə taxliwət».

24 Mana Elam wə uning gərinin ətrapida turoqan uning barlıq top-top adəmliri; ularning həmmisi əltürülgən, kiliqlanoqan, ular hətnə kilinmioqan peti yər tegilirigə qüxkənlər — yəni tiriklərnin zeminida adəmlərgə öz wəhxitini saloqanlar! Birəq hazır ular hangoqa qüxkənlər bilən billə iza-ağanətkə qəmidu.

25 Kixilər uning üqün əltürülgənlər arisida, top-top adəmliri arisida bir orun raslioqan; həlkinin gərliri uning ətrapididur; ularning həmmisi hətnə kilinmioqanlar, kiliqlanoqanlar; xunga ular hangoqa qüxkənlər bilən billə iza-ağanətkə qalidu; ular əltürülgənlər arisioqa yatquzulidu — gərqə tiriklərnin zeminida ularning wəhxiti adəmlərgə selinoqan bolsimu!

26 Mana xu yərdə Məxək bilən Tubal barlıq top-top adəmliri bilən turidu; ularning gərliri öz ətrapididur; ularning həmmisi hətnə kilinmioqanlar, kiliqlanoqanlar — gərqə ular tirik turuwatqanlarning zeminida öz wəhxitini adəmlərgə saloqan bolsimu! ²⁷ Ular jəng qoralliri bilən təhtisaraoqa qüxkən, kiliqliri öz bexi astioqa koyuloqan, hətnə kilinmay turup yikiloqan palwanlar arisida yatmaydu; ularning qəbihlikliri öz ustihanoliri üstidə bolidu — gərqə ular tiriklərnin zeminida baturlaroqimu wəh xət

saloqan bolsimu!□

²⁸ Sən *Pirəwnmu* hətnə qilinmioqanlar arisida tarmar bolup, qiliq bilən öltürülgənlər arisida yatisən.

²⁹ Mana xu yərdə Edom, uning padixahliri, barliq xahzadilirimu; ular küqlük bolsimu, qiliqlanoqanlar bilən billə yatquzulidu; ular hətnə qilinmioqanlar arisida, hangoqa quxidioqanlar bilən billə yatidu.

³⁰ Mana ximaldiki xahzadilər, həmmisi; mana barliq Zidondikilər, öltürülgənlər bilən billə qüxkən; gərqə ez küqi bilən wəhxət saloqan bolsimu, ular hazır hijaləttə qaldı; ular hətnə qilinmioqan bolup, qiliqlanoqanlar arisida yetip, hangoqa quxidioqanlar bilən billə hijalətkə qalidu.

³¹ Pirəwn bularni kəridu, xuningdək əzining qiliqlanoqan top-top adəmliri toqruluk, yəni əzi wə qoxuni toqruluk ulardin təsəlli alidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ³² — Gərqə Mən uning wəhxitini tirik turuwatqanlarning zeminiqə salduroqan bolsammu, birak u hətnə qilinmioqanlar arisiqə, qiliq bilən öltürülgənlər arisiqə yatquzulidu, — yəni Pirəwn wə un-

□ 32:27 «**ular jəng qoralliri bilən təhtisaraqə qüxkən, ... hətnə qilinmay turup yikiloqan palwanlar arisida yatmaydu; ularning qəbihlikliri öz ustihanliri üstidə holdu — gərqə ular tiriklərninɡ zeminida baturlarəqimu wəhxət saloqan bolsimu!**» — demək, Məxək wə Tubal degən ikki qəbilidikilər (həzirkı Rusiyədəki «Moskwa» wə «Tobolsk» bilən munasiwiti bar boluxi mumkin) jəngdə kirilip, baturlardək dəpnə qilinmay, bəlki ularning qəbihlikini kərsitix üqün ustihanliri oquq asman astida yatidu.

ing barliq top-top adəmliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

33

Yerusalemning oqulixi •••• Kəzətqining wəzipisi

¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oqlı, əl-yurtungdikilərgə səz yətküzüp ularoqa mundaq degin: — Mən kiliqni məlum bir zemin üstigə qikarənimda, zemindiki həlkə öz arisidin bir adəmni tepip uni kəzətqi beketsə, —

³ u kiliqning zemin üstigə qikқанlikini kərüp, kanay qelip həlkni agahlandursa, ⁴ kimdikim kanay awazini anglap, agahni almisa, kiliq kelip uni elip kətsə, əmdi uning keni öz bexi üstigə bolidu. ⁵ U kanay awazini anglap, agahni almioqan; xunga uning keni əzigə bolidu; u agah aloqan bolsa, jenini kutkuzoqan bolatti.

⁶ Birak kəzətqi kiliqning keliwatkinini kərüp, kanay qalmay, həlkni agahlandurmisa, əmdi kiliq kelip ular arisidin birawni elip kətsə, undakta u öz kəbihlikidə elip ketilidu; birak uning keni üqün Mən kəzətqidin hesab alimən.

⁷ Əmdi, i insan oqlı, Mən seni Israil jəməti üqün kəzətqi dəp bekitkənmən; sən Mening aqzimdin həwər anglap, ularoqa Məndin agah yətküzisən.

■ ⁸ Mən rəzil adəmgə: «I rəzil adəm, sən qoqum əlisən» desəm, wə əzüng bu rəzilni yolidin

yanduruxka söz qılmay uni agahlandurmisanğ, u rəzil öz kəbihlikidə əlidu; birak uning keni üçün səndin hesab alimən. □ ⁹ Birak sən rəzilni yolidin yenix toqruluk agahlandursanğ, u yolidin yanmisa, u öz kəbihlikidə əlidu; birak özünğ öz jeningni kütquzup qalisən.

¹⁰ Əmdi sən, i insan oqlı, Israil jəmətiğə söz kilip: — Silər: «Bizning itaətsizliklerimiz wə gunahlerimiz beximizdidur, biz ular bilən zəiplixip ketiwatimiz; əmdi biz kandaqmu hayatka eriximiz?» dəysilər. □ ■ ¹¹ Ularğa sözümni yətküzüp: «Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən rəzil adəmning ölümidin heq hursənlikim yoktur; pəkət ularni rəzil yolidin yenip hayatka erixsun dəymən; rəzil yolliringlardin yeninglar, yeninglar! Nemixka əlgünglar kelidu, i Israil jəməti?!» — degin.■

¹² Wə sən, i insan oqlı, əl-yurtungdikilərgə mundak degin: — Həkkaniy adəmning həkkaniylikı asiylik kiləjan künidə uni kütquzmaydu; həm rəzil adəm bolsa, u

□ **33:8** «**I rəzil adəm, sən qokum əlisən**» — bu agah pəkət jismaniy jəhətnila kərsətməydu, dəp qaraymiz. Hər bir adəm il-giri-keyin (Adəm'atimizning gunahining səwəbidin) əlidu. Muxu yərdə kərsitilgən əlüx Hudaning huzuridin, bərikətliridin ayrilixtin ibarət dəp qaraymiz (11-ayətnimu kərunğ). □ **33:10**

«**əmdi biz kandaqmu hayatka eriximiz?**» — yaki «əmdi kandaq yaxaymiz?». Bu ayətlərdə «həkkaniylik» (insanning həkkaniylikı) adəmning əzlikidin qıkmaydu, bəlki adəmning Hudaning Əzigə tayanəlanlıqining bir mewisi, dəp ispatlinidu. «Həkkaniy adəm» «öz həkkaniylikı»ğa tayansa (demək, uning kəzliri Hudağa əməs, əzigə bolsa) tügixidu. ■ **33:10** Əz. 24:23

■ **33:11** Əz. 18:23, 32

öz rəzillikidin yanqan künidə rəzillikidin yikilmaydu; həkkaniy adəm gunah sadir kılqan künidə, u əslidiki həkkaniylikı bilən hayatta turiwərməydu.■

¹³ Mən həkkaniyqə: «Sən bərhək hayatka erixsən» deginimdə, u öz həkkaniylikıqə tayinip kəbihlik sadir kılsa, əmdi uning həkkaniy ixliridin heqkaysisi əslənməydu; əksiqə u ötküzgən kəbihlikı tüpəylidin əlidu.□

¹⁴ Əmdi mən rəzilgə: «Sən qoqum əlisən» desəm, birəq u gunahidin yenip, kəz aldimda adalət wə həkkaniylikni yürgürsə — ¹⁵ Rəzil adəm kərzgə kapalətkə alqan nərsini kayturup bərsə, — bulangqilikta alqanni kayturup bərsə — kəbihlik sadir kilmay, hayət bəlgilimiliridə mangsa — əmdi u bərhək hayatka igə bolidu, u əlməydu.

¹⁶ Uning sadir kılqan gunahliridin heqkaysisi əslənməydu; u adalət wə həkkaniylikni yürgürgən — u bərhək hayatka igə bolidu.

¹⁷ Birəq əl-yurtungdikilər: «Rəbning yoli həmmigə barawər əməs» dəydu; əməliyəttə ularning yoli bolsa həmmigə barawər əməs.■

¹⁸ Həkkaniy adəm öz həkkaniylikidin yenip, kəbihlikni sadir kılsa, u buningda əlidu.

■ **33:12** Əz. 18:24 □ **33:13** «əksiqə u ötküzgən kəbihlikı tüpəylidin əlidu» — ibraniy tilida «əksiqə u ötküzgən kəbihlikı tüpəylidin, uningda əlidu». Bu ayətlərdə «həkkaniylik» (insanning həkkaniylikı) adəmnıng əzlikidin qıkmaydu, bəlki adəmnıng Hudaning Əzigə tayanqanlikining bir mewisi, dəp ispatlinidu. «həkkaniy adəm» «öz həkkaniylikı»qə tayansa (demək, uning kəzliri Hudaqə əməs, əzigə bolsa) tügixidu.

■ **33:17** Əz. 18:25, 29; 33:20

19 Rəzil adəm öz rəzillikidin yenip, adalət wə həkqaniylik yürgürsə, bu ixlardin həyatka igə bolidu. ²⁰ Ləkin silər: «Rəbning yoli həmmigə barawər əməs» dəysilər; i Israil jəməti, Mən hərқaysinglarəqa öz yolliringlar boyiqə üstünglərgə həküm qikirimən!□

21 Wə xundak boldiki, sürgün boləan on ikkinqi yili, oninqi ayniq bəxinqi künidə, Yerusalemdin kaçқан birsi yenimoqa kelip: «Xəhər bəsüldi!» — dedi.□ ■

22 Əmdi kaçқан adəmning yetip kelixining ald-inqi ahximida Pərwərdigarning қoli mening wu-judumoqa қonoqanidi; xuning bilən U aozzimni eqip қoydi; aozzim eqilip, mən yənə gaqa

□ **33:20 «i Israil jəməti, Mən hərқaysinglarəqa öz yolliringlar boyiqə üstünglərgə həküm qikirimən!»** — bu muhim babtiki 1-20-ayətlərninq məzmunu toqruluk «қoxumqə səz»imiznimu kərung. 32:1-33:21diki bexarətlər 29-31-bablardiki Misir toqruluk bexarətlərdin heli burun berilgən. Ləkin bexarətlərninq kəpinqisi Misir toqruluk boləqaqqa, burun berilgən bexarətlərmu 29-31-bablardiki bexarətlərgə ulap bayan қilinoqan. □ **33:21 «sürgün boləan on ikkinqi yili, oninqi ayniq bəxinqi kün... »** — bu waқit xəhərninq ixəqal boləqinidin 18 ay keyinki waқit boluxi mumkin. Yerusalemdin Babiləqa mangidioqan yol adəttə 4 aylıq bolatti («Əzra 7:9ni kərung). Tekistning bəzi kəqürmiliridə «on birinqi yil» deyilidu; birak bir қisim alimlar «on ikkinqi yil» deyix toqra dəp қaraydu; qünki yənə imkaniyət barki, Israil wə Babil pütünləy ohximaydioqan kalendarni ixlətkən. Biz bu pikirgə mayilmiz. ■ **33:21** 2Pad. 25; Əz. 24:26

bolmidim. □

Israil zeminida qaloqanlar tooqruluk bexarət

²³ Wə Pərwərdigarning sözi manga kelip xundak deyildi: —

²⁴ I insan oqli, Israil zeminidiki harabə jaylarda turuwatqanlar: «Ibrahım pəkət bir adəm turupmu bu zeminoqa miras boloqanidi; birak biz kəp adəmmiz; əmdi zemin bəribir bizgə təkdım kılindi» — dəp eytiwatidu. □

²⁵ Xunga ularoqa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər gəxni qan bilən yəysilər; silər öz məbudliringlarni bax kətürüp izdəysilər; silər qan təküwatisilər; əmdi silər zeminoqa miras bolamsilər? ■ ²⁶ Silər kiliqinglaroqa tayinisilər, silər yirginqlik ixlarni qikirisilər, hərbinglar öz qoxnisining ayalioqa buzıqılik kılidu. Əmdi silər zeminoqa miras bolamsilər?».

²⁷ Ularoqa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Mən həyatim bilən

□ **33:22 «Əmdi qaqqan adəmnıng yetip kelixining aldinki ahximida Pərwərdigarning kılı mening wujudmoqa qonoqanidi; xuning bilən u aozimni eqip koydi; aozim eqilip, mən yənə gaqa bolmidim»** — bu gaqilik təhminən altə yıl ilgiri baxlanoqan (3:26-ayətni izahiti bilən wə 24:32-ayətnimu kəring). □ **33:24 «Ibrahım pəkət bir adəm turupmu bu zeminoqa miras boloqanidi; birak biz kəp adəmmiz; əmdi zemin bəribir bizgə təkdım kılindi»** — Babildikilər Qanaanda (Pələstində) turoqan Yəhudiylarning kəpinqisini öltürgən yaki sürgün kılanoqan. Zeminda qalduruloqan az kışim adəmlər (tehi həq towa kılmoqan) təkəbburlixip xundak söz kılidu. ■ **33:25** Yar. 9:4; Law. 3:17

kəsəm kilimənki, bərhək, harabə jaylarda turuwatқанlar қилиқlinip yiqilidu; dalada қалоқanni yawayi ҳайwanlarning yəwetixkə tapxurimən; istihkamlar wə oқarlarda turoқanlarmu waba kesilidin əlidu. ²⁸ Mən zeminni wəyrənə wə qəl-bayawan kilimən; uning küqidin boloқan pəhri yoқilidu; Israilning taqliri wəyrənə boliduki, ulardin otküqi heqbir adəm bolmaydu. □ ²⁹ Ularning yürgüzgən yirginqlik қilmixliri түpəylidin Mən zeminni wəyrənə wə qəl-bayawan қiloқinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

Əzakiyal pəyoқəmbər һəқikətən қarxi elindimu?

³⁰ — Əmdi sən bolsang, i insan oqlı, əl-yurtungdikilər һərdaim seni aqlziqə elip əylirining tamlirining yenida wə dərwazilarda səzləp bir-birigə һəm һərbiri öz қerindixiқə sən toqlruluk: «Қəni berip, Pərwərdigardin nemə səz barkin, anglap keləyli!» — dəydi.

³¹ Ular jamaət süpitidə yeningoқə kelip, Mening һəlkimning süpitidə aldingda olturidu; ular səzlingni anglaydu, biraq ularoқə əməl қilmaydu; ular aqlzi bilən sanga muһəbbət kərsitidu, biraq kəngli һaram mənрəətkə

□ **33:28 «Mən zeminni wəyrənə wə qəl-bayawan қilimən»** — yaki «Mən zeminni wəyrənə wə (adəmni қorқutқuqi) bir wəһxət қilimən».

tartidu; □ ■ 32 mana, sən ular üçün pəkət yekimlik awaz bilən, sazlıri obdan tənqxilip eytiloqan muhəbbət nahxisisən, halas; ular sözliringni anglaydu, birak ularoqa əməl qilmaydu. 33 Əmdi buning həmmisi əməlgə axuruloqinida (u bərəkət əməlgə axurulidu!) ular bir pəyoqəmbərnin ularning arisida bololanliqini tonup yetidu».□

34

Ətmüxtiki wapasiz padiqi-bakquqilar wə kelaqəktə bolidioqan «Yahxi Padiqi»

¹ Wə Pərwərdigarning sözi munga kelip xundak deyildi: — ² I insan oqlı, bexarət berip Israilni bakquqi padiqilarni əyibləp mundak degin: — Padiqilaroqa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əzlirinila bekiwatkan Israilning padiqirining haliqə way! Padiqilarning padisini ozuklandurux kerək

□ 33:31 «Ular aqzi bilən sanga muhəbbət kərsitidu, birak kəngli haram mənəpətkə tartidu» — baxka birhil təjimi: «Əməliyəttə ular aqzida eytkən xəsiy arzu-həwəslirigə əməl qilidu, kəngli haram mənəpətkə tartidu». ■ 33:31 Əz. 14:1-3; 20:1-3

□ 33:33 «Əmdi buning həmmisi əməlgə axuruloqinida ... ular bir pəyoqəmbərnin ularning arisida bololanliqini tonup yetidu» — xühşisizki, Yerusalemdin kaqkan adəm kelip xəhərnin həwirini eytixi bilən, həlk Əzakiyalni uluq pəyoqəmbər dəp bilip yətti. Əpsus, ular Əzakiyalning sözlirini pəkət kulak tüwidila anglap, üzül-kesil towa qilmioqan. Xunga 24-29 ayəttə aldin eytiloqan bal-ayi'apətlərmu ularning bexioqə qüxürülüxi kerək.

əməsmu? ■ ³ Silər yeəini özünqlar yəysilər, yungini özünqlar kiysilər; bordaloqan esil malni soyusilər; lekin qoylarni bakmaysilər. ⁴ Ajizlarni küqəytmidinglar, kesəlləni saqaytmidinglar, zəhimləngənləni tengip qoymidinglar, tarkilip kətkənləni kayturup əkəlmidinglar, ezip kətkənləni izdəp barmidinglar; əksiqə silər zorluq-zumbuluk wə rəhimsizlik bilən ular üstidin həküm sürüp kəlgənsilər.■

⁵ Ular padiqisiz bolup tarkilip kətti; ular tarkilip ketip daladiki barlik haywanlarəqa ozuk bolup kətti. ⁶ Mening qoylirim barlik taqlar arisidin, hər yukiri egizlik üstidə tenəp kətti; Mening qoylirim pütkül yər yüzigə tarkip kətti, biraq ularni tepixka tirixquqi yaki izdigüqi yok idi.

⁷ Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar: —

⁸ Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Qoylirimning padiqisi bolmiəaqqa, ular ow bolup qaldi, daladiki hər bir haywanəqa ozuk boldi; qünki Mening padiqilirim Əz padamni izdiməydu, ular pəkət əzlrini bakidu, Mening qoylirimni bakmaydu.

⁹ — Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar!

¹⁰ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən padiqilarəqa qarximən; Mən Əz qoylirimning hesabini ulardin alimən, wə ularni padini beqixtin tohtitimən; xuning bilən padiqilar əzlrinimu bakmaydu; wə Mən qoylirimni ularəqa yənə ozuk bolmisun üqün

ularning aqzidin kutuldurimən.

11 Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən Özüm öz qoylirimni izdəp ularning həlini soraymən; 12 padiqi özining qoyliri arisida, tarap kətkən qoylarni tepip baqqandək, Mənmü qoylirimni izdəp bəkimən; ular bulutluq qarangoşu kündə tarilip kətkən hərbiir jaylardin Mən ularni kutuldurimən.

13 Mən ularni həklərdin epkelimən, ularni məmlikətlərdin yiqimən, öz zeminioqa apirimən; Mən ularni Israil taqliri üstidə, erik-üstənglər boyida wə zemindiki barliq turaloşu jaylarda bəkimən; ■ 14 Mən ularni esil qimənzarda bəkimən; Israil taqliri ularning yayliqi bolidu; ular xu yərdə obdan yaylaqta yatidu; Israil taqliri üstidə, mumbət qimənzarda ozuklinidu. 15 Mən Özüm Öz padamni bəkimən, ularni yatquzimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar. 16 — Mən yoldin tenəp kətkənlərnin izdəymən, tarkilip kətkənlərnin kayturimən; zəhimləngənlərnin tengip qoyimən, ajizlarnin küqəytimən; biraq səmrigənlər wə küqlüklərnin yokitimən; padamni adalət bilən bəkimən.

17 Əmdi silərgə kəlsəm, i Mening padam, Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən qoy wə qoy arisida, qoq qarlar wə

tekilər arisida həküm qikirimən. □ 18 Əmdi silərning yahxi qimənzarni yegininglar azlıq kılıp, qiməndiki qalojan ot-qəpləрни аyaqliringlar bilən qəyliwetixinglar kerəkmü? Silər süpsüzük sulardin iqkəndin keyin, qalojinini аyaqliringlar bilən leyitiwetixinglar kerəkmü? 19 Xunga Mening qoyliriməqa silərning аyaqliringlar qəyliwətkənni yeyixtin, аyaqliringlar dəssəp leyitiwətkənni iqixtin baxqa amal yoq.

20 Xunga Rəb Pərwərdigar ularəqa mundak dəydu: — Mana Mən, Mən Özüm səmrigən qoylar wə oruk qoylar arisida həküm qikirimən.

21 Qünki silər mürə-yanpaxliringlar bilən itirip, münggüzliringlar bilən ularni tərəp-tərəpkə tarqitiwətküqə üsisilər, 22 — Mən ularni yənə ow obyektı bolmisun dəp Öz padamni kütquzimən; wə Mən koy wə koy arisida həküm qikirimən. 23 Mən ularning üstigə bir padiqini tikləymən, u ularni bakıdu; u bolsa Mening kulum Dawut; u ularni bekip, ularəqa padiqi bolidu; ■ 24 wə Mənki Pərwərdigar ularning Hudasi bolimən, Mening kulum Dawut ular arisida əmir bolidu; Mənki Pərwərdigar

□ 34:17 «Əmdi silərgə kəlsəm, i Mening padam, ... — Mana, Mən koy wə koy arisida, qoqqlarlar wə tekilər arisida həküm qikirimən» — Əzakiyal «padiqilar»ni, yəni Israil padıxaqliri, kaqlinliri wə pəyoqləmbərlirini əyibləp qıktı. U həzir həlk arisidiki ajiz-namratlarni bozək kılıp kəlgən baylar wə mənəspdarlar (səmrigən wə küqlük qoylar)ni əyibləxkə baxlaydu. ■ 34:23 Yəx. 40:11; 42:1; 50:10; 52:13; 53:11; Yər. 30:9; Yh. 10:11

xundak söz kildim. □ ■ 25 Mən ular bilən aman-hatirjəmlik beoixlaydioğan əhdini tüzüp, yirtkuq haywanlarni zemindin tügitimən; ular bihətər bolup janggalda turidu, ormanliklarda qonup uhlaydu. 26 Mən ularni həm egizlikim ətrapidiki jaylarni bərikətlik kilimən; yamoqur-yeoqinlarni öz pəslidə yaqdurimən; bular bərikətlik yamoqurlar bolidu.□

27 Daladiki dərəhlər mewilirini, tupraq ündürmilirini beridu; ular öz zeminida bihətər turidu; Mən ularning boyunturuq-asarətlirini sundurup, ularni kullukğa tutkanlarning qolidin qutulduroqinimda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu. 28 Ular yənə əllərgə ow bolmaydu, yər yüzidiki haywanlar yənə ularni yəwətməydu; ular bihətər turidu, heqkim ularni kərkatmaydu. 29 Mən ular üqün dangki qikқан alahidə bir bostanlik jayni təminləymən; ular kaytidin zeminda aqarqilikta yigləp qalmaydu, yaki kaytidin əllərnin mazak obyektini bolmaydu.

■ 30 Andin ular Mənki Pərwərdigar

□ 34:24 «Mənki Pərwərdigar ularning Hudasi bolimən, Mening kulum Dawut ular arisida əmir bolidu» — 11-ayəttə Pərwərdigar: «Əzüm koyliriməğa padiqi bolimən» dəp wədə kilidu. Muxu ayətlərdə u «Kulum Dawut»ni ularəğa padiqi boluxğa tikləymən, dəydu. Dawuttin uluq, Dawutning oqli boləğan Məsihdə Hudaning bu ikki wədisi təng əməlgə axuruloğan həm axurulidu. «Yuh.» 10-bab, jümlidin Məsihning «Mən Əzüm yahxi padiqidurmən» degən sözini kərüng. ■ 34:24 Yəx. 55:4 □ 34:26 «Mən ularni həm egizlikim ətrapidiki jaylarni bərikətlik kilimən» — «egizlikim» (yaki «dənglüküm») Zion teoqini kərsitidu. ■ 34:29 Əz. 36:6-38

Hudasining ular bilən billə bolidioʻanlikimni wə əzlrining, yəni Israil jəmətining Mening həlkim bolidioʻanlikini bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ³¹ — Əmdi silər bolsanglar, i Mening qoylirim, Mening qimənzarimdiki qoylirim, insandursilər, halas; Mən bolsam silərnin Hudayinglardurmən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.■

35

Edom, yəni Seir tooʻruluk bexarət

¹ Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: —

² I insan oʻqli, yüzüingni Seir teoʻioʻa qaritip, bexarət berip uni əyibləp mundak degin: —□

³ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, i Seir teoʻi, Mən sanga qarximən; Mən qolumni üstüinggə uzartip, seni bir wəyrənə wə qəlbayawan qilimən. ⁴ Mən xəhərliringni harabə qiliwetimən, wə sən wəyrənə bolisən; andin sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. ⁵ Qünki sən mənnggügə əqmənlik saklap kəlgənsən, Israillarning bexioʻa külpət

■ 34:31 Yh. 10:11 □ 35:2 «yüzüingni Seir teoʻioʻa qaritip, bexarət berip uni əyibləp mundak degin: —» — «Seir» Edomning baxqa bir ismi. Oqurmənlərnin esidə bəlkim barki, Yakup wə Edom uka-aka bolup, ular arisida əqmənlik pəyda boləqan. Gərqə Edom Yakupni kəqürüm qiloʻan bolsimu, uning keyinki əwladliri boləqan Edomiylar Yakupning əwladliri boləqan Israiloʻa küqlük əqmənlik saklap kəlgən.

qüxkən künidə, kəbihlikning jazalinix waqti-saiti toxkanda, ularni kiliq küqigə tapxurup bərgənliking tüpəylidin, ■ ⁶ Xunga Mən hayatim bilən kəsəm kilmənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sanga qan təküluxni bekitim; qan seni qoqlaydu. Sən qan təküxtin nəprətlənmigənliking tüpəylidin, əmdi qan seni qoqlap yüridu. ⁷ Mən Seir teqini wəyranə wə qəl-bayawan kilip, uningdin besip ötküqi həm uningə qaytquqini üzüp taxlaymən. ⁸ Mən uning taqlirini öltürülgənliri bilən toldurimən; sening egizlikliringdə, sening jiloqiliringdə, sening barlıq jiraliringdə kiliq bilən öltürülgənlər yikilidu. ⁹ Mən seni mənggügə wəyranə kilmən; sening xəhərliring adəmzatsiz bolidu; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

¹⁰ — Qünki sən: «Bu ikki əl, ikki məmlikət Meningki bolidu, biz ularə qə igə bolimiz» degingin tüpəylidin — gər qə Mən Pərwərdigar xu yərdə bolə qan bolsammu —, □ ■ ¹¹ əmdi Mən hayatim bilən kəsəm kilmənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sening nəpritingdin qıqqan aqqıking boyiqə wə həsiting boyiqə sanga muamilə kilmən; Mən üstünggə həküm qikirip jazalixim bilən, Mən ular arisida Özümni kərsitimən.

¹² Xuning bilən sening Israil taqliriə qərap: «Ular wəyran boldi, ular bizgə yəm boluxqə təkdim kilindi» degen barlıq həkərliringni

■ 35:5 Əz. 25:15 □ 35:10 «**Bu ikki əl, ikki məmlikət meningki bolidu**» — «ikki əl, ikki məmlikət» Yəhuda wə Israil (ximaliy padixahlik)ni kərsitidu. ■ 35:10 Zəb. 83:12

Mən Pərwərdigarning angliqinimni sənlər tonup yetisilər. ¹³ Uning üstigə aqzınglarda silər Manga qarxi qikip özünqlarni qong kərsitip, Manga kupurluq kılqan sözünqlərnı kəpəytkənsilər; Mən ularni anglıdim. ¹⁴ Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Pütkül yər yüzi xadlinip kətkinidə, Mən seni wəyrənə kılımən.

¹⁵ İsrail jəmätining mirasi wəyran kılınqanda buningdin sən xadlanqiningdək, Mənmü sanga xundaq kılımən; sənmu, i Seir teqi wə barlık Edom — silərnıng barlıqinglar wəyrənə bolidu; wə *Edomiylar* Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

36

Huda Özining nami üqün İsrailni əsligə kəltüridu

¹ Əmdi sən, i insan oqlı, İsrail taqliriqə bexarət berip mundaq degin: — İsrail taqliri, Pərwərdigarning sözini anglanglar: —■

² Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Düxmənning silərgə qarap: «Wah! Mənggü yukiri jaylar bizgə təəlluq boldi!» degini tüpəylidin, ■ ³ xunga bexarət berip mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Bərħək, qünki ular silərnı wəyrənə kılıp, əllərdin qaloqlanliriqə təwə kılıxqa həryəndin silərnı əzgənliki tüpəylidin, wə silər əllər

arisida söz-qəqək wə təhmət obyektı bolup qaloqanliqinglardın, □ ⁴ əmdi xunga, i Israil taqliri, Rəb Pərwərdigarning sözini anglanglar: — Rəb Pərwərdigar əllərdin qaloqanliriqə olja həm mazak obyektı bolup qaloqan taqlar, egizliklər, jiralar wə jiloqlarqə, wəyran bolqan harabilər wə taxliwetilgən xəhərlərgə mundak dəydu: —

⁵ Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Huxal boluxup qəlbidiki pütün əqmənliki bilən Mening zeminimni əzlırigə təəlluk boluxqə bekitip, uni bulang-talang qiliwalayli degən əllərdin qaloqanliriqə wə Edomdikiləring həmmisigə bərhək, Mən *Əz həlqimğə* bolqan kizəinlikimdin qıqqan aqqıq otida söz kildim: —

⁶ Israil zemini toqlruluk bexarət berip, taqlar, egizliklər, jiralar wə jiloqlarqə söz kilip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən *Əz həlqimğə bolqan* kizəinlikimdin qəhrim bilən söz kildim — qünki silər əlləring mazak-aqanətlirini yegənsilər.■

⁷ — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən qolumni kətürüp xundak qəsəm iqqənki, bərhək, ətrapinglardiki əllər əzining mazak-

□ **36:3** «Qünki ular silərnı wəyranə kilip, əllərdin qaloqanliriqə təwə kilixqə həryandin silərnı əzgənliki tūpəylidin,...» — muxu ayəttiki «ular» wə «(yat) əllərdin qaloqanlar» bəkim (1) «Babil» wə «baxqə əllər»ni kərsitidu; (2) ahırkı zamandiki «dəjjal wə uningqə beqinoqan əllər»ni wə ulardın «baxqə əllər»ni kərsitidu. Babil Israilni ixqal kilip bulang-talang qiloqandin keyin asasən uni taxlap kətti; ətrapidiki əllər qaloqan həlqning ajizlikidin paydiliniq uni tehimu kəprək bulang-talang qildi. ■ **36:6** Əz. 34:29

aħanətlirini əzi ixitidu. ⁸ Ləkin silər, i Israil taqliri, xahlinsilər, həlkim Israiloqa mewə berisilər; qünki ular pat arida kaytıp kelidu.

⁹ Qünki mana, Mən silər təriringlərdidurmən; Mən silərgə qaraymən, silər yumxitisilər həm terilisilər.

¹⁰ Wə Mən üstünlərdə adəmləni, yəni Israilning pütkül jəmətini, ularning barlıqini kəpəyтімən; xəhərlər aħalilik bolidu, harabilər kaytidin kurulidu.

¹¹ Mən üstünlərdə adəm həm həywanlarni kəpəyтімən, ular awup nəsil kəridu; Mən ötkən zamanlardikidək siləni olturaqlıq kəlimən; bərhək, həlingləni əslidikidin əwzəl kəlimən; silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər.

¹² Mən üstünlərgə adəmləni, yəni həlkim Israilni mangdurimən; ular silərgə igidarqılıq kəlidu, silər ularning mirasi bolisilər; silər yənə ularni baliliridin juda kəlməysilər.

¹³ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qünki ularning silərgə: «Silər adəmləni yəysilər, öz elingləni balilərdin juda kəlməysilər!» degini tūpəylidin,

¹⁴ əmdi silər yənə adəmləni yeməysilər, öz elingləni baliliridin yənə juda kəlməysilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹⁵ — Mən silərgə yənə əlləning mazaq-aħanətlirini anglatkuzmaymən; silər əlləning tapa-tənisini yənə kətürməysilər, silər öz elingləni kaytidin yikətməysilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹⁶ Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaq deyildi: —

¹⁷ İ insan oqlı, Israil jəməti öz zeminida turoqan

qaqlarda, ular öz yoli həm kılmixliri bilən uni buloıoıan; Mening aldimda ularning yoli ay kergən ayalning napaklıkıoıa ohxax. ¹⁸ Xunga zeminoıa tökkən qan üqün, zeminni məbudlıri bilən buloıoıanlıkı üqün, Mən kəhrimni ular üstigə tektum; ¹⁹ Mən ularni əllər arıoıa tarkıtiwəttim, ular məmlikətlər iqigə tarılıp kətti; Mən ularning yolliri həm kılmixliri boyıqə ularning üstigə həküm qıqardim.

²⁰ Ular barıdıoıan hərkıysi əllərgə kəlgəndə, ular toırisida: «Bular Pərwərdıgarning həlki, biraq ular Uning zeminidin qıkkan!» — deyilgəndə, ular yənıla Mening pak-mukəddəs namimni buloıoıan; ■ ²¹ Biraq Mən İsrail jəməti baroıan hərkıysi əllər arııda buloıanoıan pak-mukəddəs namim üqün kəngül bəldüm.

²² Xunga İsrail jəmətigə mundaq degin: — Rəb Pərwərdıgar mundaq dəydu: — Mən bu ixni silərnı dəp əməs, i İsrail jəməti, bəlki silər baroıan hərkıysi əllər arııda silər buloıoıan öz pak-mukəddəs namim üqün kılimən. ²³ Mən əllər arııda buloıanoıan, Əzümning büyük namimni pak-mukəddəs dəp kərsitimən; namimni dəl silər ular arııda buloıoıan; ularning kəz aldıda Mən Əzümni silərnıng aranglarda pak-mukəddəs kərsətkinimdə, əllər Mening Pərwərdıgar ikənlikimni bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdıgar. ²⁴ Mən silərnı əllər arıııdın elip, məmlikətlər iqıdın yıoııp, silərnı öz zemınglaroıa kıyturımən.

²⁵ — Mən süpsüzük sunı üstünglaroıa

qaqimən, bunun bilən silər pak bolisilər. Silərnı həmme paskinilikınglardın wə butliringlardın paklaymən. ²⁶ Mən silərgə yengi kəlb berimən, iqinglaroqa yengi bir roħ salimən; teninglardiki tax yürəkni elip taxlap, meħrlik bir kəlbni ata kılımən. □ ■

²⁷ Mening Rohimni iqinglaroqa kirgüzüp, silərnı əmr-pərmanlırim boyıqə mangozımən, həkümlirimni tutkuzımən, xuning bilən ularoqa əməl kılisilər; ²⁸ silər Mən ata-bowiliringlaroqa təkdim kıloqan zemında yaxaysilər; Mening qowmim bolisilər, Mən silərnıng Hudayinglar bolimən. ²⁹ Mən silərnı barlıq paskiniqiliktin kutkuzımən; Mən buoqdayni awun boluxqa buyruymən; üstünlərgə heq aqarqilikni qoymaymən; ■ ³⁰ Mən dərəhlərnıng mewisini wə etizdiki məhsulatlarnı awutimənki, silər aqarqilik tıpəyldin əllər arisida xərməndə bolmaysilər. ³¹ Silər rəzil yolliringlar wə naqar kilmixliringlarnı əsləp, kəbihlikliringlar wə yirginlik kıloqanliringlar üqün öz-özünlərdin yirginisilər. ■ ³² Silərgə məlum bolsunki, bu ixni kılixim silər üqün əməs , — dəydu Rəb Pərwərdigar, — öz yolliringlar üqün hijil bolup xərməndə bolunglar, i Israil jəməti.□

³³ — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən kəbihlikinglardın paklıoqan künidə, Mən xəhərlərnı aħalilik kılımən, harabə qaloqan

□ **36:26** «...məħrlik bir kəlbni ata kılımən» — ibarniy tilida bu söz «...gəx yürəkni ata kılımən» deyilgən. ■ **36:26** Yər. 32:39; Əz. 11:19 ■ **36:29** Əz. 34:29 ■ **36:31** Əz. 6:9; 20:43; 16:61,63 □ **36:32** «**bu ixni kılixim silər üqün əməs,...**» — demək, bu ixni Huda Əzi üqün kılidu.

jaylarmu kaytidin qurulidu. ³⁴ Wəyran kılınqan zemin ətüp ketiwatqan hər birining kəz aldida wəyranə kərünsimu, u kaytidin terilidu. ³⁵ Xuning bilən ular: «Bu wəyran kılınqan zemin huddi Erəm başqısıdək boldi; harabə, wəyran kılınqan xəhərlər hazır mustəhkəmləndi, ahalilik boldi» — dəydu. ■

³⁶ Wə ətrapida qaloqan əllər Mənki Pərwərdigarning buzuloqan jaylarni quruquqi həm wəyranə kılınqan yərlərnı kaytidin terioquqi ikənlikimni bilip yetidu; Mənki Pərwərdigar səz qıldim, buningoqa əməl kılımən. ■

³⁷ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən yənıla İsrailning jəmətining bu ixlarni tiləydiqan dua-tilawətlirigə ijabət kılquqi bolimən; Mən koy padisidək ularning adəmlirini awutimən; ³⁸ Muqəddəs dəp ayriloqan qurbanlıq koy padisidək, bekitilgən heyət-bayramlırioqa beqixlanqan koy padisi Yerusalemoqa toldurulqandək, harabə bolqan xəhərlər kaytidin adəm padiliri bilən toldurulidu; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.

37

Quruq səngəklərgə toloqan jiloqa — İsrailning tirilixi

¹ Pərwərdigarning kəli wujudumoqa kəndi; Pərwərdigar meni Rohi bilən kətürüp qıqıp,

bir jiləjining otturisiəja turəuzdi; u yər səngəklərgə toldi. □ ² U meni səngəklər ətrapidin uyak-buyakka ətküzdi; mana, bu oquq jiləjida *səngəklər* intayin nuroqun idi; wə mana, ular intayin qurup kətkənidi.

³ U məndin: — I insan oqlı, bu səngəklər qaytidin yaxnamdu? — dəp soridi. Mən: — I Rəb Pərwərdigar, sən bilisən, — dedim.

⁴ U manga: I insan oqlı, bu səngəklər üstigə bexarət berip mundaq degin: «I quruq səngəklər, Pərwərdigarning səzini anglanglar!

⁵ Rəb Pərwərdigar bu səngəklərgə mundaq dəydu: — Mana, Mən silərgə bir roq-nəpəs kirgüzimən, wə silər həyat bolisilər. □ ⁶ Mən üstünglərgə pəy-singirləni salimən, siləni terə bilən yapimən, silərgə roq-nəpəs kirgüzimən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər».

⁷ Xunga mən buyruloqini boyiqə bexarət bərdim; mən bexarət berixingə, bir xawqun kətürüldi, mana jalak-julak bir awaz anglandi, səngəklər jipsilixip, bir-birigə qoxuldi.

⁸ Mən kərdum, mana, pəy-singirlər wə ət ularning üstigə kelip ularni qaplidi; biraq ularda heq roq-nəpəs bolmidi.

⁹ U manga: — I insan oqlı, roq-nəpəskə bexarət berip mundaq degin: «Rəb Pərwərdigar

□ **37:1 «Pərwərdigar meni Rohi bilən kətürüp qikiq, ...»** — ibraniy tilida «Pərwərdigar meni Roh bilən kətürüp qikiq, ...».

□ **37:5 «mən silərgə bir roq-nəpəs kirgüzimən, wə silər həyat bolisilər»** — ibraniy tilida «roq» wə «nəpəs» bir səz.

mundak dəydu: Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, i roḥ-nəpəs, wə muxu öltürülgənlər tirilsun üqün ularning üstigə püwlənglər» — dedi.□

¹⁰ Xunga mən buyrulqandək bexarət beriwidim, roḥ-nəpəs ularqə kirdi-də, ular ḥayat bolup tik turdi — büyük bir qoxunqə aylandi.

¹¹ Wə U manga: — I insan oqlı, bu səngəklər bolsa Israilning pütün jəmətidur. Mana, ular: «Bizning səngəklirimiz qurup kətti, ümidimiz üzüldi; biz tügəxtuk!» — dəydu.

¹² Xunga bexarət berip ularqə mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən gərünglərnı eqip, silərnı gərünglərdin qikirimən, i Mening həlkim, silərnı Israil zeminiqə elip kirimən; ¹³ Mən gərünglərnı aqkinimda, silərnı gərünglərdin qıkarəqinimda, i Mening həlkim, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. ¹⁴ Wə Mən Öz Rohimni silərgə kirgüzimən, silər ḥayat bolisilər; wə Mən silərnı öz zeminiglarda turoquzimən; silər Mənki Pərwərdigarnı xundak səzni qilip, xuni ada qildi, dəp bilip yetisilər».

Ikki tayaqning bir boluxi tooqruluk bexarət

¹⁵ Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: —

□ **37:9 «roḥ-nəpəskə bexarət berip mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, i roḥ-nəpəs,...»** — ibraniy tilida «roḥ» (yaki «roḥ-nəpəs») wə «xamal» bir söz. «Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, ...» ibraniy tilida «tət tərəptiki xamaldin kəlgəysilər, ...»

¹⁶ I insan ooqli, bir tayakni elip, uning üstigə «Yəhuda wə uning həmrəhliri boləjan Israillar üqün» dəp yazəyin; yənə bir tayakni elip, uning üstigə «Əfraim wə uning həmrəhliri boləjan pütün Israil jəmətidikilər üqün» dəp yazəyin; ¹⁷ wə ularni bir-birigə ulap qoy; ular qolungda bir bolsun.

¹⁸ Həlkimdikilər səndin: «Bu ixlar bilən nemini qüxəndürməkqi bizgə dəp bərməmsən?» dəp sorisa, ¹⁹ ularəja: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən Əfraimning wə uningəja həmrəh boləjan Israil kəbililirining qoli tutkan Yüsüpning tayikini elip, uni Yəhudaning tayiqəja qoxup ulap, ularni birla tayak kilimən; ular Mening qolumda bir tayak bolidu.

²⁰ Sən yazəjan tayaklarni ularning kəz aldida qolungda tutup ularəja xundak degin: —

²¹ «Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: «Mana, Mən Israil balilirini barəjan əllər arisidin elip, ularni həryəndin yiojip əz zeminiəja epkelimən. ²² Mən ularni Israil taqlirining üstidə bir əl kilimən; bir padixah ularning həmmisigə padixah bolidu; ular kaytidin ikki əl bolmaydu, yaki kaytidin ikki padixahlikka heq bəlünməydu. ■ ²³ Ular əzlrini kaytidin ularning məbudliri, lənətlük ixliri yaki asiylıklarining heqkayisisi bilən heq buləjimaydu; Mən ularni gunah ətküzgən olturaklaxkan jayliridin kutkuzup, ularni paklandurimən; ular Mening həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən.

²⁴ Wə mening kulum Dawut ularəja padixah bolidu; ularning həmmisining birla padiqisi

bolidu; ular Mening həkümlirimdə mengip, Mening bəlgilimilirimni tutup ularoqa əməl kilidu. ■ ²⁵ Ular Mening qulum Yaqupka təkdım kıloqan, ata-bowiliringlar turup kəlgən zemında turidu; ular uningda turidu — ular, ularning baliliri, wə balilarning baliliri mənggü turidu — Mening qulum Dawut ularning xahzadisi bolidu. □ ²⁶ Mən ular bilən aman-hatirjəmlik beoixlaydıoqan bir əhdə tüzimən; bu ular bilən mənggülük bir əhdə bolidu; Mən ularni jayida makanlaxturup awutimən; wə Mening mukəddəs jayimni ular arisoqa mənggügə tikləymən. ■ ²⁷ Mening turaloqu jayim ularda bolidu; Mən ularning Hudasi bolimən, ular Mening həlkim bolidu. □ ■ ²⁸ Mening pak-mukəddəs jayim ular arisida mənggügə tikləngəndə, əmdi əllər Əzüm Pərwərdigarning Israilni pak-mukəddəs kılouquqi ikənlikimni bilip yetidu».

■ **37:24** Yəx. 40:11; Yər. 30:9; Əz. 34:23 □ **37:25** «**Mening qulum Dawut ularning xahzadisi bolidu**» — bu sözning mənisidə ikki mümkünlik bar: — (1) Huda Dawut padixahni tirildürüp ularoqa padixah süpitidə tikləydu. (2) muxu sözlər Dawutning əvladi Qutkuzoquqi-Məsihni kərsitidu (34-babni kərüng). Bizningqə hər ikkisi toqridur. Xu qaoqda Hudaning səltəniti yər yüzigə kəlgəndə, Dawut pəyoqəmbər yər yüzidə turup, Israil wə aləmninğ həkikiy padixahı wə padiqisi boluqan Məsihkə wəkil bolup ularning padixahı boluxi mümkün. ■ **37:26** Zəb. 89:3-4; Əz. 34:25; 2Kor. 6:16 □ **37:27** «**Mening turaloqu jayim ularda bolidu; Mən ularning Hudasi bolimən, ular Mening həlkim bolidu**» — muxu bexarət 40-48-bablarda təpsiliy həlda eqilidu. ■ **37:27** Əz. 11:20; 14:11

38

Ahirkı zamanlar — «Gog»ni əyibləydiyən bexarət

¹ Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: —

² İnsan oqlı, yüzüngni Magog zeminidiki Rox, Məxək wə Tubalning əmiri Gogka karitip uni əyibləp bexarət berip xundak degin: — □ ■

³ Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: «Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning əmiri, Mən sanga qarximən; ⁴ Mən seni arkingoqa yandurup, engikinggə ilməklərni selip, sən wə pütün qoxununı — atlar wə atlık əskərlərni, həmmisi toluk qorallanoqan, sipar-qalkanlarni kətürgən, kıliq tutqan top-top kixilərni jənggə qikirimən; ■ ⁵ Pars, Efiopiya wə Put, həmmisi qalkan-dubuloqa bilən qorallinidu □ ⁶ — Gomer wə uning barlıq top-top adəmliri, ximalning əng kəridin kəlgən Torgamah jəməti wə uning barlıq top-top adəmliri, bu kəp əllər sanga

□ **38:2** «yüzüngni Magog zeminidiki Rox, Məxək wə Tubalning əmiri Gogka karitip...» — baxka birhil təjimi: «yüzüngni Magog zeminidin boləqan Məxək wə Tubalning kat-tiwax xahzadisi boləqan Gogka karitip...». Məxək wə Tubal xu dəwrlərdə hazırkı Türkiyədə turoqan ikki kəbilə idi. Ularning hazırkı Rusiyədəki «Moskwa» wə «Tobolsk» bilən munasiwiti bar boluxi mumkin. Bəzi alimlar «Rox»ni hazırkı «Rusiyə» bilən munasiwiti bar, dəp qaraydu. ■ **38:2** Wəh. 20:8 ■ **38:4** Əz. 29:4; 39:2 □ **38:5** «Put» — hazırkı «Liwiyə» («Libya»).

həmrah bolup billə bolidu. □ 7 Əzüngni təyyarla; sən wə sanga yiqilənan barlıq top-top adəmliring təyyarlanənan petida bol; sən ularəna nazarətqilik kilisən. □

8 Kəp künlərdin keyin sən *jənggə* qakirilisən; sən ahirki yillarda kiliqtin kütquzulənan, kəp əllərdin yiqilənan həlkəning zeminiəna, yəni uzundin beri wəyran kəlinip kəlgən İsrail taqliriəna hujum kilisən; uning həlki əllərdin yiqilənan bolup, ularning həmmisi aman-esən turiweridu; 9 sən, barlıq top adəmliring wə sanga həmrah bolənan nuroqun əllər bilən billə aləna besip, boran-qapqundək kelisən; sən yər yüzini kaplıənan buluttək bolisən». ■

10 — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Xu küni xundaq boliduki, kənglünggə baxkiqə hiyallar kirip, sən rəzil hiylə-nəyrəngni oylap qikisən; 11 sən: «Mən sepilsiz yeza-kəntlər jaylaxқан zeminiəna besip kirimən; mən aman-esən turuwatқан bir həlkəyə yəkinliximən — ularning həmmisi sepilsiz, takəksiz wə dərwasisiz turuwatidu», dəysən, — 12 «Xuning bilən oljilarni elip, bulang-talang kəlimən; kolumni əslidə wəyran bolup əmdilikdə makanlik bolənan jaylarəna, əllərdin yiqilənan, mal-dunyaəna igə bolənan, dunyaning kindikidə yaxawatқан həlkəyə qarxi kəlimən».

□ 38:6 «Gomer» — bəzi alimlar «Gomer»ni həzirki «Germaniyə» bilən munasiwiti bar, dəp qaraydu. «Torgamah»ning kim ikənlikini bir nemə deyix təs, biraq Pələstin yaqi Babiləna nisbətən «ximaliy əng kəri» bolənan jay Sibiriyədur. □ 38:7 «sən ularəna nazarətqilik kilisən» — baxқа birhil tərjimisi: «sən ularəna muhəpizətqi bolisən». ■ 38:9 Əz. 30:18

¹³ Xu tapta Xeba, Dedan, Tarxixniki sodigərlər barlıq yax xirliri bilən səndin: «Sən olja elixka kəldingmu? Sən top-top adəmliringni bulang-talang kiliwelixka — altun-kümüxni elip ketixkə, mal-dunyani elip ketixkə, zor bir oljioja erixiwelixka yioqdingmu?» — dəp soraydu.□

¹⁴ Xunga bexarət bərgin, i insan oqli, Gogka xundaq degin: — Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu: — Mening həlkim Israil aman-esən bolidiojan künini, sən bilip yətməmsən? ¹⁵ Sən öz jayingdin, yəni ximalning əng qət jayidin qikisən, sən wə sanga həmrah boləjan nuroqun əllər, həmmisi atlık bolup, top-top adəmlər, qong qoxun bolisən. ¹⁶ Sən yər yüzini qapliojan buluttək həlkim Israiləja qarxi qikisən — bu ahirki zamanlarda bolidu — Mən seni öz zeminioja qarxilixixka qikirimən; xundaq kilip Mən sən arkilik, i Gog, əllərninğ kəz aldida Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkəndə, ular Meni tonuydu».

¹⁷ — Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu: «Mən kədimki zamanlarda qullirim boləjan Israildiki pəyojəmbərlər arkilik bexarət kiləjan birsi sən əməsmu? Ular xu künlərdə, xundaqla kəp yillardin beri, Mening seni həlkimgə qarxilixixka qikiridiojanlikim toqruluk bexarət

□ **38:13 «Xeba, Dedan, Tarxix...»** — «Xeba» wə «Dedan» — Ərəb millətli idi. «Tarxix» — qong bir soda xəhiri (yukirikə 27:12-ayəttiki izahatni kəring). «Yax xirliri» — bularəja ohxaydiojan, ular bilən soda kilidiojan əllər. Ayətninğ mənisi bəlkim Gog Israiləja hujum kiləanda ularmu əhwəldin paydilanmaqci bolidu.

bərgən əməsmu?□

18 Wə xu küni, yəni Gog İsrail zeminioğa qarxi qıqқан küni xundaq boliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — oʻzəzim bilən Mening kəhrim ərlep qıkidu. 19 Mening *Əz həlqimgə* boləqan kizətinlikimdin, oʻzəp bilən xundaq səz kiləqanmənki, İsrail zeminida zor yər təwrəx bolidu; ■ 20 xuning bilən dengizdiki beliklar, asmandiki uqar-qanatlar, daladiki həywanlar, yər yuzidiki əmiligüqi həywanlar wə yər yuzidə turoqan barlik insanlar Mening yuzüm aldidə təwrinip ketidu; taqlar ərülöp, tik yarlar oqlap ketidu, barlik tamlar yərgə ərülöp quxidu.

21 Mən barlik taqlirimda uning bilən qarxilixixka bir kiliq qakirimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — hərbersining kiliqi əz kərindixigə qarxi qıkidu. 22 Mən waba kesili wə qan təkux bilən uningəqə həküm qikirip jazalaxka kiriximən; Mən uningəqə, uning qoxunliri üstigə, uningəqə həmrah boləqan nuroqun əllər üstigə dəhxətlik yamoqur, zor məldür taxliri, ot wə güngürt yaqdurimən; 23 Mən Əzümni uluqlap, Əzümni pak-mukəddəs dəp kərsitimən; wə nuroqun əlləning kəz aldidə namayan bolimən, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

□ 38:17 «Mən kədimki zamanlarda kullirim boləqan İsraildiki pəyoqəmbərlər arkilik bexarət kiləqan birsi sən əməsmu? Ular xu künlərdə, xundakla kəp yillərdin beri, Mening seni həlqimgə qarxilixixka qıkiridioqanlikim toqruluk bexarət bərgən əməsmu?» — bu ayət üstidə biz «koxumqə səz»imizdə tohtilimiz. ■ 38:19 Əz. 36:5, 6

39

Gog wə Magog toqruluk bexarətning baxça təpsilatlıri

¹ «Əmdi sən, i insan oqlı, Gogni əyibləp bexarət berip xundak degin: — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning əmiri, Mən sanga qarximən; ² Mən seni arkingoqa yandurup, yetkiləp, seni ximalning əng kəridin qikirimən, Israilning taqliri üstigə tajawuz kildurimən;

■ ³ Mən okyayingni sol qolungdin urup taxliquziwetimən, okliringni ong qolungdin qüxüriwetimən; ⁴ sən Israil taqlirining üstigə yikilisən; sən wə sening barlıq qoxunliring, sanga həmrəh boləqan əllər yikilisilər; Mən seni barlıq yirtkuq uqar-kanatlaroqa gəx, daladiki barlıq həywanlaroqa ow boluxqa təkdım kildim.

■ ⁵ Sən dalada yikilisən; qünki Mən xundak söz kildim, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ⁶ Mən Magog üstigə wə dengiz boyıda aman-esən turoqanlaroqa ot yaqdurimən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. ⁷ Mening pak-mukəddəs namimni həlkim Israil arisida tonutimən; pak-mukəddəs namimning kaytidin buləqinixka kət'iy yol qoymaymən; əllər Mening Pərwərdigar, Israilda turoqan Mukəddəs Boləquqisi ikənlikimni bilip yetidu.

⁸ Mana, u kelidu! Bu ixlar qoqum bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bu dəl Mən

eytқан künidur. ⁹ Israil xəhərli ridə tu-ruwatқанlar qikip qorallarni, jümlidin sipar-kalkanlar, okyalar, tokmaqlar wə nəyzilərnı köydürüp ot qalaydu — ular bular bilən yəttə yil ot qalaydu. ¹⁰ Daladin heq otun elinmaydu, ormanlardin heq yaqıaq kesilməydu; qünki ular qorallarni ot qalaxka ixlitidu; ular əzlıridin olja tutқанlarni olja tutidu, əzlırini bulang-talang qıloqanlarni bulang-talang qılidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹¹ Wə xu künidə xundaq boliduki, Israil zeminidin, yəni dengizning xərkiy qıroqıkidin ətidoqanlarning jiləsidin Gogka bir yərlik boluxı üqün bir orunni berimən; bu yərlik bolsa ətqüqılərnıng yolını tosidu; ular xu yərdə Gog wə unıng barlıq top-top adəmlirini kəmidu; u «Həmon-Gog jiləsi» dəp atilidu. □ ¹² Israil jəməti zeminini həlal qılix üqün, ularni yəttə ay kəmidu; ¹³ zemindiki barlıq həlk ularni yərlikkə qoyidu; xuning bilən Əzüm uluqıloqan muxu künidə bu ix ularqa xərəp bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

¹⁴ Ular birnəqqə adəmni zeminni dawamlıq arılap, tajawuzqılarning zemin yüzidə qaloqan jəsətlirini kümüxtək alaħidə ixni qılix üqün ayriydu; ular xu yəttə ay tügigəndə, andin

□ **39:11** «Həmon-Gog» — «Gogning top-top adəmliri» degənlik.

jəsətlərnı izdəx hizmitini baxlaydu. □ 15 Bu «zemindin ötküqilər» aylinip yürıdu; əgər birsi adəmnıng ustihınını kərgən bolsa, u unıng yenıoqa bir bəlgə tikləydu; «izdəp kəmgüqilər» unı Həmon-Gog jiloqısıoqa dəpnə qıloquqə bəlgə turıdu ¹⁶ (*jiloqıda* «Həmonah» dəp ataloqan bir xəhər bolıdu). Ular xu yol bilən zemınnı paklaydu».□

¹⁷ — «Wə sən, i insan oqlı, Rəb Pərwərdıgar xundak dəydu: — Hərəkandak uqar-kənatlar, daladiki barlıq həywanlaroqa mundak degın: «Yıoqılıxıp kelinglar, Mən silərgə qılmaqçı boləqan qurbanlıqımoqa, yəni İsrail taqlırı üstıdə qılınəqan qong qurbanlıqqa həryəndın jəm bolunglar! Silər xu yərdə gəx yəp, qan iqısılər. ¹⁸ Silər baturlarınğ gəxını, yər yüzıdiki xəhzadılarnıng qenını — koqkarlarınğ, əqkılərnıng, torpaqlarınğ qenını iqısılər — ularınğ həmmısı Baxəndiki bordaloqan mallardur! ¹⁹ Silər Mən silərgə qılmaqçı boləqan qurbanlıqımdın, toyəquqə may yəp, toyəquqə qan iqısılər! ²⁰ Silər dastihınımda atlar wə jəng hərwisıdıkılər, baturlar, barlıq jəngqı palwanlar bilən toyunisılər» — dəydu Rəb Pərwərdıgar. ²¹ — wə Mən Öz xən-xəripımnı əllər arısoqa kərsıtımən, barlıq əllər Menıng

□ **39:14** «Ular bırnəqqə adəmnı zemınnı dawamlıq arılap, tajawuzqılarnıng zemın yüzıdə qaloqan jəsətlırını kümüxtək alahıdə ıxni qılıx üqün ayrıydu» — bu hızmətnı qılıx üqün nəqqə adəmnı alahıdə «ayrıx» kerək bolıdu — qünki jəsətlərgə tegıx adəmnı «napak» qılıp, ıbadəthanıoqa kırıxkə layəqətsiz qılıdu. □ **39:16** «Həmonah» — «zor bır top adəmlər» degənlik.

yürgüzgən jazalirimni wə ularning üstigə qoyoqan qolumni kəridu. ²² Wə xu kündin tartip Israil jəməti Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu.

²³ Əllər Israil jəmətinin qəbihliki, Manga asiylik qiloqanliki tüpəylidin sürgün bolqanlikini bilip yetidu; mana, Mən yüzümni ulardin yoxurup, ularni düxmənlirining qolioqa tapxurdum; ularning həmmisi qiliqlinip yikildi. ²⁴ Ularning paskiniqiligi wə asiylikliri boyiqə Mən ularni bir tərəp qildim, yüzümni ulardin yoxurdum».

Hudaning Israil üçün ahirki məqsətli

²⁵ Xunga Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mən hazır Yakupni sürgün bolqanlikidin əsligə qayturup, pütkül Israil jəməti üstigə rəhim kilip, Əz pak-muqəddəs namim üçün otluk kizoqinlikimni kərsitimən. □ ²⁶⁻²⁷ Əz zeminida aman-esən turoqinida, heqkim ularni qorkutmaydiqan qaoq kəlgəndə, Mən ularni əllərdin qayturup, düxmənlirining zeminliridin yioqinimda, wə kəp əllərnin göz aldida Əzümning pak-muqəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, xu qaoqda ular hijalitini wə Məndin yüz örüp qiloqan asiylikining barliq gunahini kətüridu; ²⁸ ular Mening ularni əllər arisioqa sürgün qilduroqanlikim tüpəylidin, wə andin ulardin heqkaysisini xu yərdə qaldurmay əz zeminioqa yioqanlikim tüpəylidin, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu;

□ **39:25 «Əz... otluk kizoqinlikim»** — ibraniy tilida «Əz... həsətim».

29 wə Mən yüzümni ulardin kayta heq yoxurmaymən; çünki Mən Israil jəməti üstigə Öz Rohimni kuyoqan bolimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.■

40

Yengi ibadəthanini ayan kildioqan alamət kərünux •••• Shemilarni kərüng

¹ Bizning sürgün boləanlikimizning yigirmə bəxinqi yili, yilning bexida, ayning oninqi künidə, yəni xəhər bəsülgəndin on tət yil keyin — dəl axu künidə Pərwərdigarning qoli mening wujudumoqa qondi, wə U meni *xəhərgə* apardi. □ ■ ² Hudaning alamət kərünuxliridə U meni Israil zeminiqə apirip, intayin egiz taq üstigə orunlaxturdi; taqning jənubiy tərripidə xəhərdək bir qurulus turatti. □ ³ U meni xu yərgə apardi; mana qolida kanap tanisi wə elqəm hadisini tutqan, misning kərünuxidə

■ 39:29 Yo. 3:1; Ros. 2:17 □ 40:1 «**Bizning sürgün boləanlikimizning yigirmə bəxinqi yili... Pərwərdigarning qoli mening wujudumoqa qondi, wə u meni xəhərgə apardi**» — Əskərtix: bu 40-44 bablarda təjrimimizning bəzi yərliridə oqurmənlərgə yardimi bolsun dəp bəzi ayətlərgə səz qoxtuq. Ular əslidiki tekistning bir qismi bolmisimu, ular tekistning mənisini toqra qüxinimizgə yardəm beridu. Biz adəttikidək bundaq sözləni «sus qilduq». «**bizning sürgün boləanlikimizning yigirmə bəxinqi yili, yilning bexida, ayning oninqi künidə..**» — bu alamət kərünux birinqi kərünuxtın 19 yil keyin idi. ■ 40:1 Əz. 33:21 □ 40:2 «**xəhərdək bir qurulus turatti**» — yaki «bir xəhərnig qarisi turatti».

boloqan bir kixi; u dərwarzida turatti. ⁴ Bu kixi manga: «Insan oqli, kəzliring bilən kərüp, kuliqing bilən anglap, kənglüngni mən sanga kərsitidiqan barliq ixlaroqa baqliqin; qünki buning sanga kərsitilixi üqün sən muxu yərgə elip kelinding. Israil jəmətigə barliq kərginingni ayan kil».

⁵ Wə mana, ibadəthanining həmmə tərripidə tam bar idi. U kixining qolida altə gəzlik əlqəm hadisi bar idi; xu qaoqdiki «bir gəz» bir gəz bir alıqanoqa toqra kelətti. U tamning kənglikini əlqidi, bir «hada» qıkti; egizliki bolsa, bir «hada» qıkti. □ ⁶ U xərkkə qaraydiqan dərwarzioqa kelip, uning pələmpəylirigə qıkti; uning bosuoşisining kənglikini əlqidi, u bir hada qıkti. Yənə bir tərripining kəngliki bir hada qıkti.

⁷ *Dərwazining iqidiki* hər bir «oyuq öy»ning uzunluqi bir hada, kəngliki bir hada idi; yuq əylərləning ariligi bəx gəz idi; dərwarzining iqidiki bosuoqa, yəni iqqirigə qaraydiqan dəhlizning aldidiki bosuoşining *ikki tərripining* uzunluqi

□ **40:5 «ibadəthana»** — ibraniy tilida pəkət «öy» deyilidu. Muxu yərdə «ibadəthana» «mukəddəshana» (41-bab) wə uning həylisini öz iqiğə alidu. **«u kixining qolida altə gəzlik əlqəm hadisi bar idi»** — Mukəddəs Kitabta ixlitilgən «gəz» adəmining qolining jəynəktin barmakning uqiyoqə boloqan ariligi (təhminən 45 santimetr) idi. «xu qaoqdiki «bir gəz» bir gəz bir alıqanoqa toqra kelətti» — xunga bu bablarda ixlitilgən «gəz» uningdin uzun, təhminən 53 santimetr həsəblinatti. Dərwazisining qandaq ikənlikini qūxinix üqün, towəndiki «keliqəktiki mukəddəs ibadəthana»ni kərsitidiqan shemilərnı kərüng. **«U tamning kənglikini əlqidi, bir «hada» qıkti; egizliki bolsa, bir «hada» qıkti»** — oqurmənlərləning esidə bolsunki, bir «hada» altə gəz idi.

ayrim-ayrim bir «hada» qıkti; □ 8 u dərważining iqlirigə qaraydıqan dəhlizni əlqidi, *uzunluğu* bir hada qıkti.

9 U dərważining dalinining uzunluğunu əlqidi, səkkiz gəz qıkti; uning kexikining yenediki tamning kəlinliki ikki gəz qıkti. Muxu dalan iqlirigə qaraytti.

10 Xərkkə qarıqan dərważining iqidə, u tərpidə üqtin, bu tərpidə üqtin oyuk öylər bar idi. Üqilisi ohxax əlqəmdə idi; üq öyning ikki yan temi ohxax kəlinlikta idi. 11 U dərważini əlqidi, kəngliki on gəz qıkti; uning jəmiy uzunluğu on üq gəz idi. □ 12 Bu yandiki oyuk öylərnin aldidə bir gəz kəlinliktiki bir tosmə tam bar idi, wə u yandiki oyuk öylərnin aldidə bir gəz kəlinlikta bir tosmə tam bar idi; həryandiki oyuk öylərnin kəngliki altə gəz idi.

13 U dərważining jəmiy kənglikini, yəni bu tərəptiki oyuk öyning əgzisining *arqa lewidin* u tərəptiki oyuk öyning əgzisining *arqa lewiqiqə* yigirmə bəx gəz qıkti; bu tərəptiki oyuk öyning ixiki bilən u tərəptiki oyuk öyning ixiki bir-birigə qarixatti.□

□ 40:7 «**oyuk öy**» — demək, aldinke temi yok öy. «Oyuk öylərnin aldi karidor (dəhliz) bolatti. □ 40:11 «**U dərważini əlqidi**» — muxu yərdə dərważining «kirix eqizi»ning sirtke tərpinini kərsitidu. Dərważaning əzi heli uzun bolup, uning «kirix eqizi»i, dəhlizi (karidori) wə «dalan»i bar idi. Sheminimu kərüng. «**uning jəmiy uzunluğu**» — sirtke tam wə pələmpəyni öz iqiğə alsa kerək. □ 40:13 «**bu tərəptiki oyuk öyning ixiki bilən u tərəptiki oyuk öyning ixiki bir-birigə qarixatti**» — bu yərdiki «ixik»ning nemini kərsitidiqanlıqini bilməymiz. Bəzi alimlar «bala tam» yaki «küngürə» dəp tərjimə qilidu.

14 U iqki həyliqə kirix eoqizidiki tüwrüklərni əlqidi; ularning egizliki atmix gəz qıkti; dərwaža temi bu həylining tüwrüklirini orap turoqanidi.

□ 15 Dərwažining tüwidin dalanning iqki eoqizoqə əllik gəz qıkti. 16 Oyuk əylərninğ hərbirininğ udul temida, xundakla oyuk əylərninğ arilikida, dalanning yenida ohxaxla rojəklər bar idi; muxu rojəklər sirtioqə qarap tariyip mangoqan idi; hərbir ariliktiki tam-tüwrüklərgə palma dərəhliri nəkkixlənqənidi.

Sirtki həyola — shemini kərünq

17 U meni sirtki həyliqə apardi; mana, kiqik hanilar, wə sirtki həyolini qeridəp yasaloqan tax tahtayliq supa; supininğ üstiqə ottuz kiqik hana selinoqan. 18 Bu tax tahtayliq supa həyolidiki dərwažilaroqə tutaxqan, uning kəngliki ularning uzunluqioqə barawər idi; bu «pəs tax supa» idi. 19 U təwənki dərwažining iqi tərpidin iqki həylining sirtki temioqə bolooan arilikni əlqidi;

□ **40:14 «kirix eoqizidiki tüwrüklər»** — yaki «kirix eoqizidiki munarlar». **«ularning (tüwrüklərninğ) egizliki atmix gəz qıkti; dərwaža temi bu həylining tüwrüklirini orap turoqanidi»** — bu ikki tüwrük intayin egizdur. Bəzi alimlar ayətni «u dərwažining iqki «tosma tam»lirioqə ularning arilik tamlirini qoxup jəmiy uzunluqini əlqidi, jəmiy bolup atmix gəz idi» deqən mənida qüxinidu. Biraq (undak bolsa) bu əlqəm ikki tərəptiki iqki «tosma tam»lirininğ arilikliri bilən jəmiy uzunluqininğ qoxulmisi bolatti. Mundak əlqəxninğ nemə əhmiyiti bolsun?

xərək wə ximal tərəplərningmu yüz göz qıktı. □

Baxqa ikki dərważisi

²⁰ Andin sirtki həylioğa kiridioğan, ximaloğa qaraydioğan dərważining uzunluqi wə kənglikini əlqidi. ²¹ Uning bu tərpidə üqtin oyuk öy, u tərpidə üqtin oyuk öy bar idi; uning tüwrükliri, dalanliri birinqi dərważiningkigə ohxax idi; uning uzunluqi əllik göz, kəngliki yigirmə bəx göz. ²² Uning deriziliri, dalanliri, palma dərəh nəkixliri xərkkə qaraydioğan dərważiningkigə ohxax idi; kixilər uning yəttə baskuqluq pələmpiyi bilən qıqatti; uning dalini iqkirigə qaraytti. □ ²³ Iqki həylida ximal wə xərktiki dərważilaroğa udul birdin dərważə turatti; u dərważidin dərważioiqə əlqidi, yüz göz qıktı.

²⁴ U meni jənub tərəpkə apardi; mana, jənubkimu qaraydioğan bir dərważa bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini əlqidi, ular baxkilorioğa ohxax idi. ²⁵ Dərważining wə dalinining ətrapidiki derizilər baxkilorioğa ohxax idi; uning uzunluqi əllik göz, kəngliki yigirmə bəx göz idi. ²⁶ Uningoğa qıkidioğan yəttə baskuq bar idi; uning dalini iqkirigə qaraytti; uning

□ **40:19 «təwəнки dərważining iqi tərpidin...»** — mumkin-qiliki barki, «təwəнки» muxu yərdə «jənubiy» degən mənide ixl-tilidu. Qünki təwəndə «xərkiy dərważa» wə «ximaliy dərważa» tiloğa elinidu, birək ayəttə «jənubiy dərważa» tiloğa elinmaydu.

□ **40:22 «uning deriziliri...»** — «deriziliri» muxu yərdə uning «rojək»liri, yaki «rojəklilik derizə»lirini kərsitidu (16-ayətni kərüng).

tüwrükliridə palma dərhihning nəxişi bar idi, u tərəptə biri, bu tərəptə biri bar idi.

²⁷ İqki həyliyə kiridiyan, jənubğa qaraydiyan bir dərwaşa bar idi; u jənubiy tərəptə dərwaşidin dərwaşiyə əlqidi, yüz göz çiqti. ²⁸ U meni iqqi həyliyə jənubiy dərwaşidin əkirdi; wə jənubiy dərwaşini əlqidi; uning əlqəmliri baxğa dərwaşilərninğigə ohxax idi. ²⁹ Uning oyuk əyliri, arilik tamliri, dalinining əlqəmliri baxqilirininğigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida dərzişlər bar idi; uning uzunluqi əllik göz, kəngliki yigirmə bəx göz idi. ³⁰ Ətrapida uzunluqi yigirmə bəx göz, kəngliki bəx göz ətrapida dalini bar idi. □ ³¹ Uning dalini bolsa sirtki həyliyə qaraytti; uning kirix eşişidiki ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərninğ nəxişi bar idi; uning çiqix yolining səkkiz baskuqluq pələmpiyi bar idi.

³² U meni iqqi həylida xərək tərəpkə apardi; u tərəptiki dərwaşini əlqidi; uning əlqəmliri baxqiliriyə ohxax idi. ³³ Uning oyuk əyliri, arilik tamliri, dalinining əlqəmliri baxqilirininğigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida dərzişlər bar idi; uning uzunluqi əllik göz, kəngliki yigirmə bəx göz idi. ³⁴ Uning dalini bolsa sirtki həyliyə qaraytti; uning *kirix eşişininğ* u wə bu tərpidiki tüwrükidə palma dərəhlərninğ nəxişi bar idi; uning çiqix yolining səkkiz baskuqluq pələmpiyi bar idi.

³⁵ U meni ximaliy dərwaşiyə apardi, wə uni

□ **40:30 «ətrapida uzunluqi yigirmə bəx göz, kəngliki bəx göz ətrapida dalini bar idi»** — əyni tekstini qüxinix təs.

өлqidi; uning өлqəmliri baxkiliroğa ohxax idi. ³⁶ Uning oyuk öyliri, arilik tamliri, dalanliri *baxkiliroğa* ohxax idi; ətrapida derizilər bar idi. Uning uzunluğu əllik göz, uning kəngliki yigirmə bəx göz idi. ³⁷ Uning dalinidiki tüwrüklər sirtki həyliroğa karaytti; uning *kirix eoizidiki* ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərnin nəkixi bar idi; uning qıqix yolining səkkiz baskuqluq pələmpiyi bar idi. □ ³⁸ Hər bir dər waza *ikki* tüwrükünün yenida ixiklik kiçik öy bar idi; ular xu öylərdə köydürmə qurbanlıqlarni yuyatti.

³⁹ Dər wazining dalinida uyanda ikkidin xirə, buyanda ikkidin xirə bar idi; ular xirələrnin üstidə köydürmə qurbanlık, gunah qurbanliki wə itaətsizlik qurbanlıqlirini soyidu. ⁴⁰ Ximaliy dər wazining dalinining kirix eoizidiki pələmpəynin bir yenida ikki xirə bar idi; dalanning kirix eoizining yənə bir yenida ikki xirə bar idi. ⁴¹ Xuningdək dər wazining u yenida tət xirə, bu yenida tət xirə bar idi — jəmiy səkkiz joza bar idi; ular ularning üstidə qurbanlıqlarni soyidu.

⁴² Yənə taxtin yonup yasaloğan, uzunluğu bir yerim göz, kəngliki bir yerim göz, egizliki bir göz kelidioğan tət xirə bar idi; ularning üstigə köydürmə qurbanlıqlar wə baxqa qurbanlıqlarni soyidioğan qoral-əswablar

□ **40:37** «uning dalinidiki tüwrüklər ...» — yaki «uning kexəkliri ...».

qoyulidu. □ ⁴³ Dərwaza iqidə, tamliri üstigə bir alıkan uzunluqtiki jüp ilməklilik kanarlar bekitilgən. Xirələr üstigə qurbanlıq gəxliri qoyulidu. □

Kahinlarning əyliri

⁴⁴ İqki həyola iqidə wə iqki dərwazining sirtida mədhıyə nahxiqiliri üçün ikki kiçik öy bar idi; biri ximaliy dərwazining yenida, jənubқа yüzləngən; yənə biri jənubiy dərwazining yenida, ximaloqa yüzləngənidi. ⁴⁵ U manga: «Jənubқа yüzləngən öy kahinlar, yəni ibadəthanioqa məs'ullar üqündur. ⁴⁶ Jənubқа yüzləngən öy kahinlar, yəni qurbangah wəzipisigə məs'ullar üqündur. Bular bolsa Zadokning jəmätining oqul pərzəntliri; xularla Lawiy jəmätidilər arisidin Pərwərdigarning yenioqa hizmitidə boluxқа kirələydu» — dedi. □

□ **40:42 «Yənə taxtin yonup yasaloqan, uzunluqi bir yerim gəz, kənglikli bir yerim gəz, egizlikli bir gəz kelidioqan tət xirə bar idi; ularning üstigə köydürmə qurbanlıklar wə baxқа qurbanlıqlarni soyidioqan qoral-əswablar qoyulidu»** — baxқа birhil tərjimisi: «Bu tət xirə yonuloqan taxtin yasaloqan, uzunluqi bir yerim gəz, kənglikli bir yerim gəz, egizlikli bir gəz; ularning üstigimu köydürmə qurbanlıklar wə baxқа qurbanlıqlarni soyidioqan qoral-əswablar qoylidu». Biraқ bundaқ jozilar qoy-kalilarning jəsitini qoyoqudək dərjide qong əməs. □ **40:43 «dərwaza iqidə... kanarlar bekitilgən. Xirələr üstigə qurbanlıq gəxliri qoyulidu»** — bəzi alimlar bu xirələr pəqət ximaliy dərwazisidila qoyuloqan, dəp qaraydu. Biraқ 38-ayət «dərwazilar»ni kərsitidu. □ **40:46 «xularla Lawiy jəmätidilər arisidin Pərwərdigarning yenioqa hizmitidə boluxқа kirələydu»** — Zadoklarning xu imtiyazoqa igə bolux səwəbi 44:15də eytilidu.

47 U hoyalini əlqidi; uzunluğu yüz gəz, kəngliki yüz gəz, tət qasilik idi; kurbangah bolsa mukəddəshana aldida turatti.□

Mukəddəs jayning dalini •••• Shemini kərüng

48 U meni mukəddəshanining dalinioğa apardi; u dalan eoizining ikki yenediki tamlarning uzunluğunu əlqidi; bir tərəptikisi bəx gəz, yənə bir tərəptikisi bəx gəz qıkti; dalan eoizining *əzi on tət gəz idi*; dalan eoizidiki tamning *iqki tərripining* kəngliki bu tərpi üq gəz, u tərpi üq gəz idi. □ 49 Dalanning kəngliki yigirmə gəz, uzunluğu on bir gəz idi; unioğa qıkidioğan pələmpəy bar idi; tüwrükimu bar idi, u yenida biri, bu yenida biri bar idi.□

41

Mukəddəs jay, əng mukəddəs jay •••• Shemilarni kərüng

1 U meni mukəddəshanidiki mukəddəs jayning aldioğa apardi; u jayning kirix eoizining

□ **40:47 «kurbangah bolsa mukəddəshana aldida turatti»** — «mukəddəshana» hoyalı iqidə turidioğan öy; u «mukəddəs jay» wə «əng mukəddəs jay»ni öz iqigə alidu. □ **40:48 «dalan eoizining əzi on tət gəz idi»** — bu jümlə bəzi kona tekistlərdə (bolupmu kona grek tilidiki LXX tərjimisidə) tepilidu. Əməliyəttə bayanlırining toluq boluxı üqün muxundaq bir jümlə boluxı kerək idi. □ **40:49 «Dalanning ... uzunluğu on bir gəz idi»** — bəzi kona tekistlərdə «on ikki gəz» deyilidu.

ikki tərpidiki yan tamni əlqidi, hər ikkisinin qelinliki altə gəz qıkti. ² Kirix eozizining kəngliki bolsa on gəz idi; mukəddəs jayning kirix eozizidiki toqra tamning iqki tərpining kənglikini əlqidi, hər ikkisi bəx gəz qıkti; u mukəddəs jayning uzunluqini əlqidi, kirix gəz qıkti; uning kəngliki yigirmə gəz qıkti.

³ U iqqirigə qarap mangdi, əng mukəddəs jayqa kirix eozizidiki toqra tamning kəngliki ikki gəz; eozizining kəngliki altə gəz idi; *ikki tərəptiki* toqra tamning uzunluqi bolsa, yəttə gəz idi. □

⁴ U mukəddəs jayning kəynidiki «əng mukəddəs jay»ning uzunluqini əlqidi, yigirmə gəz qıkti; kənglikimu yigirmə gəz idi. U manga: «Bu əng mukəddəs jay» — dedi.□

«Mukəddəshana»qa yandax kiqik hanilar

⁵ U mukəddəshanining temini əlqidi, qelinliki altə gəz qıkti; yandiki kiqik hanilarning bolsa, kəngliki tət gəz idi; kiqik hanilar mukəddəshanini qəridəp selinoqanidi.

⁶ Yenidiki kiqik hanilar üq kəwətlik, bir-birigə üstiləklilik idi, hər kəwəttə ottuzdin hana bar idi;

□ 41:3 «U iqqirigə qarap mangdi ... kirix eozizidiki toqra tamning kəngliki ikki gəz...» — alimlarning bu 1-3 ayəttiki əlqəmlər toqruqluq baxqa-baxqa qüxinixliri bar. Shemilirimizni kəring. □ 41:4 «U mukəddəs jayning kəynidiki «əng mukəddəs jay»ning uzunluqini əlqidi, ... U manga: «bu əng mukəddəs jay» — dedi» — Əzakiyal kahin bolup, «mukəddəs jay»qa kirdi. Birak «əng mukəddəs jay»qa kirmidi; Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən qanun boyiqə pəqət

«bax kahin» «əng mukəddəs jay»qa kirixkə hokukluk idi.

kiçik hanilarning limliri mukəddəshanining temioğa qikiş qalması üqün, limlar kiçik hanilarning sirtki temioğa bekitilgənidi. ⁷Yukiriliqanseri mukəddəshanining ətrapidiki kiçik hanilar kengiyip barəjanidi; qünki mukəddəshanining ətrapida quruluş boləjanliqtin bina egizligənseri hanilar kengəygən. Xu səwəbtin mukəddəshanimu egizligənseri kengəygən. Təwəndiki kəwəttin yukiridiki kəwətkiqə otturidiki kəwət arqilik qikidiqan pələmpəy bar idi. □

⁸Mən mukəddəshanining egiz ulluq supisi barlikini kərdum; u həm yenidiki kiçik hanilarning uli idi; uning egizliki toptoqra bir «hada» idi, yəni altə «qong gəz» idi. □ ⁹⁻¹⁰Yenidiki hanilarning sirtki temining kelinliki bəx gəz idi. Mukəddəshanining yenidiki kiçik hanilar bilən *kahinlarning* hujriliri arilikidiki box yərning kəngliki yigirmə gəz idi; bu box yər mukəddəshanining həmmə tərpidə bar idi. ¹¹Yenidiki kiçik hanilarğa kirix eşizi bolsa box yərgə qaraytti; bir kirix eşizi ximaloğa, yənə biri jənubğa qaraytti. Supa üstidiki hanilarni qeridigən box yərning kəngliki bəx gəz idi.

¹²Qərbkə jaylaxqan, box yərgə qaraydiqan

□ **41:7 «mukəddəshanining ətrapida quruluş boləjanliqtin bina egizligənseri hanilar kengəygən»** — muxu «quruluş» degən söz pütkül «Mukəddəs Kitab»ta pəkət bir ketimla tepilidu, xunga uning mənisini bekitiş təs. Mumkinçiligi yənə barki, u «karidor» yaki «pələmpəy» degən mənidə. □ **41:8 «uning egizliki toptoqra bir «hada» idi, yəni altə «qong gəz» idi»** — oqurmənlərnin esidə boliduki, «qong gəz» «bir gəzgə qoxuloqan bir aliqan» (525 millimetr etrapida) (40:5ni kəring).

binaning uzunluğu yətmix gəz idi; binaning sirtki temining kəlinliki bəx gəz; uning kəngliki toxsan gəz idi.□

Ibadəthanining yənə bəzi təpsilatlıri

¹³ Həliki kixi mukəddəshanining özini əlqidi; uning uzunluğu yüz gəz idi. Box yərning kəngliki *yüz gəz idi*, binaning tamliri qoxulup jəmiy kəngliki yüz gəz idi. ¹⁴ Mukəddəshanining aldi tərpi wə xərkkə jaylaxkan həylisining kəngliki yüz gəz idi. □ ¹⁵⁻¹⁶ U *mukəddəshanining* kəynidiki box yərgə qaraydıqan binaning kənglikini, jümlidin u wə bu tərpidiki karidorni əlqidi, yüz gəz qıkti. Mukəddəshanining «mukəddəs jay»i bilən iqki «əng mukəddəs jay»i wə sirtka qaraydıqan dalini bolsa, yaqraq tahtaylar bilən bezəlgən; uning bosuqiliri, iqidiki üq jayning ətrapidiki rojəkliri həm dəhlizliri bolsa, bosuqisidin tartip həmmə yər, poldin derizilərgiqə yaqraq tahtaylar bilən bezəlgən (derizilər əzi rojəklik idi).

¹⁷⁻¹⁸ Dalandin iqki «əng mukəddəs jay»oqiqə bolqan torus, iqki wə sirtki «mukəddəs jay»ning tamlirining həmmə yeri kerub wə palma dərəhliri bilən əlqəmlik nəxixləngənidi.

□ **41:12 «binaning uzunluğu yətmix gəz idi... uning kəngliki toxsan gəz idi»** — bu binaning kəngliki wə uzunluğu «iqki kəngliki» wə «iqki uzunluğu»ni kərsətsə kerək. Shemimizda xundak qiyas qilimiz. Baxka imkaniyitimu shemimizda kərsitilidu. Alimlar binaning qaysi yəlinixtə (toqrısıqə, uzunısıqə) orunlaxturuluxi toqruluk ikki pikirdə bar. □ **41:14 «xərkkə jaylaxkan həylisi»** — ibraniy tilida « xərkkə jaylaxkan box yər».

Hər ikki kerub arisida bir palma dərihi nəxiyləngənidi; hər bir kerubning ikki yüzi bar idi. □ 19 Kerubning insan yüzi bu tərəptiki palma dərihi nəxiyigə qaraytti; xir yüzi u tərəptiki palma dərihi nəxiyigə qaraytti; pütkül müqəddəshanining *iqki* həmmə tərəpi xundak idi; 20 dalanning poldin tartip torusioiqə, xuningdək «müqəddəs jay»ning tamlirioqa kerublar wə palma dərəhliri nəxiy kılinoqan.

21 «Müqəddəs jay»ning ixik kexəkliri bolsa, tət qasilik idi; «əng müqəddəs jay» aldidiki ixik kexəklirimu ohxax idi.

22 «*Müqəddəs jay*»ning egizliki üq gəz, uzunluqi ikki gəz boləqan qurbangahı yaoqaqtin yasaloqan; uning burjəkliri, yüzi wə tamlirining həmmisi yaoqaqtin yasaloqan; həliqi kixi manga: «Bu bolsa Pərwərdigarning aldidida turidioqan xirədur» — dedi.□

23 *Müqəddəshanining* «müqəddəs jay» həm «əng müqəddəs jay»ining hər birining qox qanatliq ixiki bar idi. 24 Hər bir qanitining ikki qatlimi bar idi; bu ikki qatlam katlinatti; bu tərəptiki qanitining ikki qatlimi bar idi; u tərəptikisiningmu ikki qatlimi bar idi.

25 Ularning üstigə, yəni «müqəddəs jay»ning ixikliri üstigə, tamlarning üstini nəxiyigəndək,

□ 41:17-18 «*iqki wə sirtki «müqəddəs jay»*» — demək, «müqəddəs jay» wə «əng müqəddəs jay». □ 41:22

«***Müqəddəs jay*»ning egizliki üq gəz, uzunluqi ikki gəz boləqan qurbangahı yaoqaqtin yasaloqan...**» — bu «qurbangah» bəlkim qurbanlıqlarning özi üqün əməs, bəlkı Pərwərdigarning aldidida «müqəddəs nan» qoyulux üqün yasılıdu; qünki ahirida «Bu bolsa Pərwərdigarning aldidida turidioqan xirədur» deyilidu.

kerublar wə palma dərəhliri nəxişlängənidi; sirtki dalanning aldida yaşaqtin yasaloğan bir aywan bar idi. ²⁶ Dalanning u wə bu tərpidə rojəklər wə palma dərəh nəxişliri bar idi. Muqəddəshanining yenidiki kiçik hanilar wə aldidiki aywanning xəklimu xundaq idi.

42

Sirtki wə iqi høyla arisioğa jaylaxқан kaşinlarning øyliri •••• Shemilarni kørüŋ

¹ U meni sirtki høyliqə, ximal tərpiqə apardı; u meni yənə «box yər»gə tutaxқан, ibadəthanining ximaliy udulioğa jaylaxқан kiçik hanilarqə apardı. ² Hanilarning jəmiy uzunluqi yüz gəz idi; ularning kirix yoli ximaloğa qaraytti; *hanilarning* jəmiy kəngliki əllik gəz idi. ³ Hanilar iqi høyliqə təwə yigirmə gəz kəngliktiki «box yər»gə qaraytti, xundaqla sirtki høyliqə təwə «tax tahtayliq supa»ning udulida idi. Üq kəwətlik hanilarning karidorining bir tərpidiki hanilar yənə bir tərpidiki hanilarning udulida idi.

⁴ Hanilarning aldida on gəz kəngliktə, yüz gəz uzunluqta bir karidor bar idi. Hanilarn-

ing ixikliri ximaloşa qaraytti; □ ⁵ yukiridiki hanilar tewardiki wə otturisdiki oylərdin tar idi; qünki karidorlar kəp orunni igiliwaloşanıdi.

⁶ Hanilar üq kəwətlük idi; biraq həylişə tutax hanilarningkidək tüwrükliri bolmioşaqqa, üqinqi kəwəttiki hanilar astınki kəwəttiki wə otturidiki hanilardin tar idi.□

⁷ Sirttiki hanilarning yenidiki, yəni həylini hanilardin ayrip turidoşan sirtki tamning uzunluqi əllik gəz idi. ⁸ Sirtki həylişə tutaxkan hanilarning bolsa, jəmiy uzunluqi əllik gəz idi;

mana, muqəddəşhanişə qaraydoşan tərripining uzunluqi yüz gəz idi. ⁹ Bu hanilar astida, sirtki həylidin kiridoşan, xərək tərəpkə qaraydoşan bir kirix yoli bar idi.□

¹⁰ İbadəthanining jənubiy tərripidə, xərkiy tərripigə qaraydoşan iqqi həylidiki tamning kəngliki bilən təng bolşan, «box yər»gə tutaxkan, ibadəthanining əzigə qaraydoşan

□ **42:4 «Hanilarning aldida on gəz kəngliktə, yüz gəz uzunluqta bir karidor bar idi»** — biz muxu yərdə grek tərjimisi (LXX) wə «Pexitta»ning tekstigə əgixip, «yüz gəz» dəp tərjimə qilimiz. «... **Hanilarning ixikliri ximaloşa qaraytti**» — pütün ayəttiki əyni tekstni qüxinix təs. Mumkinqliki barki, hər kəwəttə ikki karidor bar; xuning bilən hər bir hana karidorşə, yəni «ximaloşa» qaraytti. □ **42:6 «...həylişə tutax hanilarningkidək tüwrükliri bolmioşaqqa, üqinqi kəwəttiki hanilar astınki kəwəttiki wə otturidiki hanilardin tar idi»** — bu jümlining mənisini ibariniy tilida qüxinix təs. Binadiki tüwrüklərnin qandaq orunlaxturuloşanlıqi enik əməs. □ **42:9 «... sirtki həylidin kiridoşan, xərək tərəpkə qaraydoşan bir kirix yoli bar idi»** — bu binadin iqqi həylişə kiridoşan bir yolmu bolux kerək (13-, 14-ayət wə 44:19-ayətnimu kərüng).

hanilar bar idi; ¹¹ Ularning aldidimu bir karidor bar idi; ular ximaloqa qaraydioqan hanilaroqa ohxaytti. Ularning uzunluki wə kəngliki, barlik qiqix yolliri, xəkli wə ixikliri ohxax idi. ¹² Jənobqa qaraydioqan bir yürux hanilarning ixiki aldidiki karidorning bexida bir kirix yoli bar idi; bu kirix yolimu xərkkə qaraydioqan tamning yenida idi.

¹³ Wə u manga: «*ibadəthanining həyolidiki* «box yər»gə tutaxlik bu ximaliy wə jənubiy yürux hanilar bolsa, mukəddəs hanilardur; Pərwərdigaroqa yeqinlixalaydioqan kaħinlar xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni yəydu. Ular xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni, yəni axlik hədiyələri, gunah qurbanliklərini wə itaətsizlik qurbanliklərini qoyidu; qünki xu yərlər mukəddəstur. ¹⁴ Kaħinlar Huda aldioqa kirkəndin keyin, ular «mukəddəs jay»din biw-asitə sirtki həyliqə qiqmaydu, bəlki xu yərgə hizmət kiyimini selip qoyidu, qünki bu kiyimlər mukəddəstur. Ular pəkət baxka kiyimləni kiyip, andin jamaət turoqan yərgə qikidu» — dedi.□

¹⁵ U xundak qilip ibadəthanining iqki kəlimini əlqigəndin keyin, u meni xərkkə qaraydioqan dərwezidin qikardi wə ətrapidiki tamni əlqidi.

¹⁶ U xərkiy tərini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u

□ **42:14 «Kaħinlar ... xu yərgə hizmət kiyimini selip qoyidu...»** — «xu yər» yukirida təswirləngən «yürux hanilar»ni kərsitix kerək (44:19-ayətnimu kərüng). Iqki həylining əzidə kiyim-keqəkni almxturux muwapik əməstur.

bəx yüz hada qıkti. □ ¹⁷ U ximaliy tərıpını ɵlqəm hadisi bilən ɵlqidi; u bəx yüz hada qıkti. ¹⁸ U jənubiy tərıpını ɵlqəm hadisi bilən ɵlqidi; u bəx yüz hada qıkti. ¹⁹ U ɵərbıy tərıpıgə burulup, ɵlqəm hadisi bilən ɵlqidi; u bəx yüz hada qıkti. ²⁰ U tət tərıpını ɵlqidi; ətrapıda awam bilən pak-mukəddəs bolıqan jaylarnı ayrip turıdıqan, uzunluđı bəx yüz *hada*, kənglıkı bəx yüz *hada* tam bar idi.□

43

Pərwərdıgarning xan-xərıpi Yerusalemođa qaytıp kelıdu

¹ U meni dərwasıođa, yəni xərkkə qaraydıqan dərwasıođa apardı; ² Mana, Israilning Hudasinıng xan-xərıpi xərkk tərəptin kəldi; Uning awazi uluq sularning xərkiroqan sadasidək idi; yər yūzi uning xan-xərıpi bilən yorutuldi.

³ Mən kərgən bu alamət kərünūx bolsa, u xəhərnı ھاlak kılıxka kəlgən kətimda kərgən alamət kərünūxtək boldi; alamət kərünūxlər

□ **42:16 «U xərkiy tərıpını ɵlqəm hadisi bilən ɵlqidi; u bəx yüz hada qıkti»** — ibadəthanidiki «sirtki həyla»ning uzunluđı wə kənglıkı bəx yüz gəz idi (həsablaxka asan bolsun üqün shemilarnı kərüng). Buningođa qarıoqanda, sirtki həyla temining sirtida yənə bir qong tosmə tam bolsa kerək. Xundəq bolıqanda, bu ibadəthana intayın qong bolıqan bolıdu. Təhminən uzunluđı wə kənglıkı bir kilometrđin exixi mumkin. Grek tərjimisi (LXX)ning tekistə «bəz yüz gəz» deyilıdu.

□ **42:20 «U tət tərıpını ɵlqidi... uzunluđı bəx yüz (hada), kənglıkı bəx yüz (hada) tam bar idi»** — 16-ayəttiki izahətnı kərüng.

yənə mən Kewar dəryasi boyida turup kərgən alamət kərünüxtək boldi; mən düm yikildim.

■ 4 Pərwərdigarning xan-xəripi xərkkə qaraydıoğan dərwaşa arqılıq ibadəthanioğa kirdi; 5 Roh meni kətürüp, iqqi həylioğa apardı; mana, Pərwərdigarning xan-xəripi ibadəthanini toldurdi. □ ■

6 Həliki kixi yenimda turəanda, ibadəthanining içidin Birsining səzligən awazini anglidim;

7 U manga: — I insan oqli, bu Mening təhtim selinoğan jay, Mən ayaq basıdıoğan, Mən Israillar arisida mənggügə turıdıoğan jaydur; İsrail jəmətidikilər — ularning əzliri yaki padixahliri buzukluğu bilən yaki «yukiri jaylar»da padixahning jəsətliri bilən Mening pak-mukəddəs namimni yənə heq buloqımaydu.

□ ■ 8 Ular öz bosuoqisini Mening bosuoqimning yenioğa, ixik kexikini Mening ixik kexikimning yenioğa saloğan, ular bilən Meni pəkət bir tamla ayrip turatti, ular Mening pak-mukəddəs namimni yirginqlikliri bilən buloqıoğan. Xunga Mən oşəzipim bilən ularni yokitiwəttim.

9 Əmdi hazır ular buzukluqini, padixahların jəsətlirini Məndin yirək kılsun; wə Mən ular arisida mənggügə turimən.

10 — Əmdi sən, i insan oqli, İsrail jəmətinin

■ 43:3 Əz. 1:4; 8:4 □ 43:5 «Roh meni kətürüp,...» — Hudaning Mukəddəs Rohi, əlwəttə. ■ 43:5 Əz. 3:14, Əz. 11:24

□ 43:7 «padixahların jəsətliri bilən Mening pak-mukəddəs namimni yənə heq buloqımaydu» — Israillar kədimki zamanlarda bəlkim padixahlarını «yukiri jaylar»da dəpnə kilip xu yərlərnı tawapgaqlar kilıwaloğan. Bəzi alimlar «jəsətliri»ni «abidə taxlırı» dəp tərjimə kilidu. ■ 43:7 Yər. 16:18

öz kəbihlikliridin hijalət boluxi üqün bu öyni ularoqa kərsitip bərgin; ular kallisida ibadəthanini əlqəp bəksun. ¹¹ Əgərdə ular öz kıləlanliridin hijil bolsa, əmdi sən muxu öyning xəklini, uning selinixini, qikix yollirini, kirix yollirini wə barlıq layihisini wə barlıq bəlgilimilirini, — xundak, barlıq xəklini wə barlıq qanunlirini ayan kılıp bərgin; ularning pütkül xəklini esidə tutuxi həm uning bəlgilimilirigə əməl kılıxi üqün, uni ularning kəz aldioqa yazoqin.

¹² İbadəthanining qanuni xundak bolidu: U turoqan taolning qokkisining bekitilgən pasiloqiqə boləlan dairisi «əng mukəddəs» bolidu; mana, bu ibadəthanining qanunidur.

İbadəthanida kılidoqan ibadətning bəlgilimiliri — qurbangah, •••• Shemini kərüng

¹³ Qurbangahning «qong gəz»də əlqəngən əlqəmliri xundak idi: — bu gəz bolsa bir gəz koxuloqan bir alıqan bolidu. Qurbangahning ətrapidikiki ulining egizliki bir gəz, kəngliki bir gəz, ətrapidikiki girwiki bolsa bir alıqan idi. Mana bu qurbangahning uli idi. □

¹⁴ Uning ulidin astinkı təkqigiqə ikki gəz, kəngliki bir gəz idi; bu «kikik təkqə»din «qong təkqə»gicə tət gəz, kəngliki bir gəz idi; ¹⁵ qurbangahning ot supisining egizliki tət gəz idi; ot supisida tət münggüz qokqiyip qikip

□ **43:13 «Mana bu qurbangahning uli idi»** — baxqa birhil tərjimisi: «qurbangahning egizliki təwəndə: —...»

turatti. ¹⁶ Qurbangahning ot supisining uzunluqi on ikki gəz, kəngliki on ikki gəz bolup, u tət qasilik idi. ¹⁷ Yukiri təkqigiqimu tət qasilik idi, uzunluqi on tət gəz, kəngliki on tət gəz; ətrapidiki girwiki bolsa yerim gəz idi; astining kəngliki bir gəz idi; uningə qikidioan pələmpiya xərkkə qaraytti.

¹⁸ U manga xundak dedi: — I insan oqli, Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: Bu qurbangah üstigə köydürmə qurbanliqlarni sunux wə üstigə kan sepix üçün uni yasioan künidə, xular uning bəlgilimiliri bolidu: — ¹⁹ sən Lawiy kəbilisidin boləan, yəni Mening hizmitimdə bolux üçün Manga yekinlixidioan Zadok nəslidikilərdin boləan kahinlarə qunah qurbanliki süpitidə yax bir torpakni berisən; ²⁰ sən uning kenidin azrak elip qurbangahning mungguzlirigə, qong təkqining tət burjikigə həm ətrapidiki girwəkliri üstigə sürisən; xuning bilən sən uni pakizlap wə uningə kafarət qilisən.□

²¹ Sən qunah qurbanliki boləan torpakni elip uning jəsitini «mukəddəs jay»ning sirtida boləan, ibadəthanidiki alahidə bekitilgən jayda köydürisən; ²² ikkinqi künidə sən qunah qurbanliki süpitidə bejirim bir tekini sunisən; ular qurbangahni torpak bilən paklanduroqandək tekə bilən uni paklaydu.

²³ Sən uni paklioqandin keyin, sən bejirim yax bir torpak, koy padisidin bejirim bir koqkarni

□ 43:20 «xuning bilən sən uni pakizlap wə uningə kafarət qilisən» — «kafarət qilix» toqruluk «Law.» 1:3 wə izahatni, xundakla «Təbirlər»nimu kəring.

sunisən; ²⁴ sən ularni Pərwərdigarning aldioğa sunisən; kaħinlar ularning üstigə tuz sepidu wə ularni Pərwərdigarğa atap keydürmə qurbanlıq süpitidə sunidu. ²⁵ Yəttə kün sən hər künü gunah qurbanlıki süpitidə bir tekini sunisən; ular bejirim yax bir torpakni, qoy padisidin bejirim bir qoqkarnimu sunidu.

²⁶ Ular yəttə kün qurbangah üqün kafarət kılıp uni paklaydu; xuning bilən ular uni pak-mukəddəs dəp ayriydu.

²⁷ Bu künlər tügigəndə, səkkizinçi küni wə xu kündin keyin, kaħinlar siləring keydürmə qurbanlıkliringlarni wə inaklıq qurbanlıkliringlarni qurbangah üstigə sunidu; xuning bilən Mən silərnəni qobul kılımən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

44

Kaħinlar wə ularning wəzipiliri, imtiyazliri

¹ Wə u meni ibadəthanining xərkkə qaraydioğan dərwasioğa apardı; u etiklik idi. ² Pərwərdigar manga: — Bu dərwaza etiklik turidu; u eqilmaydu, heqkim uningdin kirməydu; qünki Pərwərdigar, Israilning Hudasi uningdin kirgən; xunga u etiklik qalidu. ³ Pəqət xahzadə, xahzadilik süpiti bilən xu dərwasining *kari-dorida* olturup Pərwərdigar aldida nan yeyixkə

bolidu; u *dərwaznining* dalinidin kiridu wə xu yoldin qikidu, — dedi.□

⁴ U meni ximaliy dərwazidin qikirip ibadəthanining aldiqə apardi; mən kərdum, mana, Pərwərdigarning xan-xəripi Pərwərdigarning öyini toldurdi; mən düm yikildim.□

⁵ Pərwərdigar manga xundak dedi: — Insan ooqli, Mening sanga Pərwərdigarning öyining barliq bəlgilimiliri həm kanunliri toqruluk eytidioqliririmning həmmisini kəngül qoyup kəzüng bilən kər, kuliking bilən angla; ibadəthanining kirix yoli wə mukəddəs jayning qikix yollirini kəngül qoyup esingdə tut. ⁶ Andin asiylarqə, yəni Israil jəmətiqə xundak deyin:

«Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Yirginqlik qilmixliringlarqə boldi bəs, i Israil jəməti!

⁷ Silər barliq yirginqlik qilmixliringlardin sirt, Manga nan, qurbanliq meyi wə kənini sunoqininglarda, silər yat adəmlərnə, kəlbidə hətnə qilinmioqan, tenidə hətnə qilinmioqlarnə mening mukəddəs jayimda, yəni Mening öyümdə turup uni buloqaxqə kirgüzduqlar; ular əhdəmnə buzdi. ⁸ Silər Mening pak-mukəddəs nərsilirimgə məs'uliyət bilən sadıq bolmay, bəlki mukəddəs jayimda özünqlarning orniqə məs'ul boluxqə yat adəmlərnə ixqə qoyduqlar».

□ **44:3** «u *dərwaznining dalinidin kiridu...*» — demək, xahzadə xərkiy dərwazining karodorioqə hoyla arkilik dalandin ötüp kiridu. Nan yegəndin keyin u xu yol bilən qikip ketidu.

□ **44:4** «*Pərwərdigarning öyi*» — pütkül ibadəthanini kərsitidu.

⁹ Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Israil arisida turoqan yat adəmlərdin, yəni qəlbidə hətnə qilinmioqan, tenidə hətnə qilinmioqan hərəkəndak yat adəmning Mening mukəddəs jayimoqə kirixigə bolmaydu

¹⁰ lekin Israilning Məndin ezip ketixi bilən, Məndin yiraklixip azoqan, məbudlirioqə intilgən Lawiy jəmətidikilər öz qəbihlikining jazasini tartidu; □ ¹¹ həlbuki, ular yənila mukəddəs ornumda, öy dərwezilirida nazarətgilik qilidioqan wə öy hizmitidə bolidioqan hizmətkarlar bolidu; ular həlk üçün keydürmə wə baxka qurbanliqlarni soyidu; ular həlkning hizmitidə bolup ularning aldida turidu. □ ¹² Əmma həlk məbudlirioqə qokunoqanda, ular həlkning xu ixlirida, ularning hizmitidə boləjanliqi, xuning bilən Israil jəmətini qəbihlikkə elip baridioqan putlikaxang boləjanliqi tüpəylidin, xunga Mən ularoqə qolumni kətürüp kəsəm iqqənmənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — ular qəbihlikining jazasini tartidu. ¹³ Xunga ular Mən üçün kaqinliq wəzipisini ətəxkə Mening yenimoqə yekin kəlməydu, yaki Mening mukəddəs nərsilirimgə, «əng mukəddəs» nərsilirimgə

□ **44:10** «... **Israilning Məndin ezip ketixi bilən, Məndin yiraklixip azoqan, məbudlirioqə intilgən Lawiy jəmətidikilər öz qəbihlikining jazasini tartidu**» — Lawiy jəmətidikilər, yəni Lawiy larning mukəddəs ibadəthanining hizmiti üçün alahidə məs'uliyiti boləjan. Təpsilatlıri Təwratning «Misirdin qikix», «Lawiy l» wə «Qəl-bayawandiki səpər» degən qışmılardın tēpilidu. □ **44:11** «**mukəddəs ornum**» — muxu yərdə «mukəddəs jay» əməs, bəlki pütkül ibadəthanini kərsətsə kerək.

yəqin kəlməydu; ular bəlki öz hijalitini wə yirginqlik qilmixlirining jazasini tartixi kerək. ¹⁴ Birək Mən ularni öyning özining mulazimitigə, uning barliq hizmitigə wə uningda qilinidioğan barliq ixlaroğa məs'ul qilimən.

Zadok jəmətidiki Hudaşa sadıq bolğan kaşınlar toşrisida

¹⁵ Birək İsrail Məndin ezip kətkəndə, Öz mükəddəs jayimoğa qaraxka sadıq kaşınlar, yəni Lawiylar bolğan Zadokning əwladilir — ular hizmitimdə boluxka yenimoğa yəqin kelidu; ular qurbanlıqlarınin meyni wə qenini sunuxka Mening aldimda turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁶ Ular mükəddəs jayimoğa kiridu, Mening hizmitimdə boluxka dastihinimoğa yəqin kelidu; ular Mening tapxurukumoğa məs'ul bolidu.

¹⁷ Wə xundak boliduki, ular iqki həyła dərweziliridin kirgəndə, kanap kiyimni kiyixi kerək; iqki həyła dərwezilirida yaki mükəddəşhana aldida hizməttə bolqanda, ularda hərqandak yungdin bolğan nərsə bolmaydu; ¹⁸ bexioğa kanaptin tikilgən səllə, belining təwinigə kanaptin tambal kiyidu; ular adəmni tərlitidioğan heqkandak nərsini

kiyməsliki kerək. □ 19 Ular həlkning aldioğa sirtki həylioğa qıkkanda, ular hizmət kiyimlirini seliwetip, ularni mukəddəs «kiqik hanilar»ğa koyup koyidu; ular həlkning bu kiyimlirining pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanoğa uqrimasliki üçün baxқа kiyimlərni kiyixi kerək.

□ 20 Ular qaqlirini qüxürüwətməsliki, yaki qaqlirini uzun koyuwətməsliki lazim; ular pəkət kışқа qağ koyuxi kerək. 21 İqki həylioğa kirkəndə heqқaysi kaһin xarab iqməsliki kerək.

22 Ular tul yaki ajraxқан ayalni öz əmrigə almasliki kerək; ular İsrail nəslidin boloğan pak kizni, yaki kaһindin tul қaloğan ayalni elixқа bolidu.■

23 Ular həlkimgə pak-mukəddəs bilən addiyning pərқini əgitudu, ularoğa һalal bilən һaramni қандақ pərқ etixni көrsitudu.

□ **44:18 «ular adəmnı tərлитidioğan heqқандақ nərsini kiyməsliki kerək»** — «tərлитidioğan» yaki «tər aққuzidioğan» kiyim kaһinlar üçün bolmaydu. Oқurmənlərnıng esidə boliduki, Adəm'atimiz gunah sadir қiloғandin keyin, Huda uningoға: «Sən pexanəngdin tər aққuzuxung bilən neningni yəysən» dəp lənət қiloғanidi. Hudaning hizmiti Uning iltipati, күq-қudriti bilən қilinmisa bolmaydu; Hudaning nijatida yaki hizmitidə adəmnıng өз «tirixqanliki», yaki insaniyətning gunahını əslitidioğan «aққuzoğan tər»ning heq orni yok. □ **44:19 «Ular həlkning bu kiyimlirining pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanoğa uqrimasliki üçün baxқа kiyimlərni kiyixi kerək»** — oқurmənlərnıng esidə boliduki, Musa pəyoғəmbərgə qüxürülgən қанun boyiqə addiy puқralarning kaһinlarning hizmət kiyimlirigə tegix һoқuқı yok idi. Ular təgкүqı bolsa Hudaning jazasioға uqraytti. Xunga bu bəlgilimə puқralarnı koşdaq üçün idi. Biz «қoxumqə sөz»imizdimu yengi ibadəthanidiki kaһinlar wə wəzipiliri üstidə tohtilimiz. ■ **44:22** Law. 21:13,14

24 Ərz-dəwalarda ular həküm qikirix ornida bolidu; ular bularning üstigə öz həkümlirim boyiqə həküm qikiridu; Mən bekitkən barlıq heyət-bayramlirim toqrisidiki kanun-bəlgilimilirimni tutidu; ular Mening «xabat kün»lirimni pak-mukəddəs dəp ətiwarlıxi kerək.

25 Əzini napak kılmaslıki üçün ular əlükning yenioqa heq barmaslıki kerək; halbuki, əlgən atisi, anisi, oqli, kızı, aka-ukisi yaki eri yok aqa-singlisi üçün ular əzini napak kılıxka bolidu. ²⁶ Əzini paklanduroqandin keyin, uningəyə yənə yəttə kün sanılıxi kerək; ²⁷ u mukəddəs jayəyə kirkəndə, yəni mukəddəs jayda hizməttə boluxka iqki həyliəyə kirkən xu künidə, u əzi üçün gunah qurbanlıkini sunuxi kerək, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ²⁸ Bu ularəyə miras bolidu: — Mən Əzüm ularəyə miras bolimən; silər ularəyə Israil zeminidin heqkəndəq igilikni təksim kilmaysilər; Mən ularning igiliki bolimən. ■ ²⁹ Ular axlıq hədiyə, gunah qurbanlıki və itaətsizlik qurbanlıklaridin yəydu; Israilda məhsus Hudaəyə ataloqan hərəkəndəq nərsə ularningki bolidu. ³⁰ Tunji qıkkən hərəkəndəq məhsulatlarning esili, barlıq və hərəkəndəq «kətürmə hədiyə»lər kahinlar üçün bolidu. Silər *arpa-buoqdiyninglarning* həsulining tunji hemirini kahinəyə təkdım kılıxinglar kerək; xuning bilən bəht-bərikət

öyünglərə ata qilinidu. □ ■ 31 Kaşınlar özlügidin ölgən, yaki yirtkuqlar boıup qoyıan heqkandak haywan yaki uqar-kanatlardın yeyixkə bolmaydu.■

45

Zemindin Pərwərdigarıya atap «kötürmə hədiyə» bolıyan parqə yər •••• 44:30-izahət, shemini wə hərıtini kərüng

¹ Silər zeminni miras qilip bəlūx üqün qək taxlap təkşim qılıninglarda, silər «kötürmə hədiyə» süpitidə zemindiki mukəddəs bir ülūxni Pərwərdigarıya atap sunisilər. Uning uzunluqi yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki yigirmə ming *hada* bolidu. Bu parqə yər hər tərəptiki qıgrısıoıqə mukəddəs hesablinidu. □ ² U yərdin bəx ming *hada* uzunluqtiki, bəx ming *hada* kəngliktiki tət qasilik yər mukəddəs jayoqa ayrilidu; uning ətrapida box yər bolux

□ **44:30** «**kötürmə hədiyə**»lər» — Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən kanun boyıqə bəzi qurbanlıqlardın wə Hudaıya ataloqan bəzi baxka hədiyələrdin «kötürmə hədiyə»lərni məhsus kaşınlar üqün ayrix kerək idi («Mis.» 25:2-3ni kərüng).

■ **44:30** Mis. 13:2; 22:29,30; Qəl. 18:11 ■ **44:31** Law. 22:8

□ **45:1** «**uzunluqi yigirmə bəx ming hada**» — təhminən 78 kilometr. Baxka birhil təjimisı «uzunluqi yigirmə bəx ming gəz» — (yəni 13 kilometr) «**kəngliki yigirmə ming hada**» — təhminən 63 kilometr. Biz muxu yərdə grek tilidiki LXX təjimisıgə əgiximiz. Baxka birhil təjimisı «uzunluqi yigirmə ming gəz» — (yəni 10.5 kilometr).

üqün əllik gəzlik kəngliktiki yər bəlünidu. □

³ Bu ülüxtin sən uzunluqi yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada* boləjan yərni əlqəp bəlisən; buning iqi muqəddəs jay, əng muqəddəs jay bolidu.

⁴ Bu yər zeminning muqəddəs ülüxi bolidu; u muqəddəs jayning hizmitidə boləjan, yəni Pərwərdigarning hizmitidə boluxqa yenioqa yəkin kelidiojan kaşınlar üqün bolidu; u ularning öyliri üqün, xundakla muqəddəs jayning orunlixixi üqün muqəddəs orun bolidu.

⁵ Uningdin sirt yənə uzunluqi yigirmə bəx ming gəz, kəngliki on ming gəz boləjan yər, əyning hizmitidə bolidiojan Lawiylarning igiliki, yəni əzliri turidiojan xəhərliri üqün bolidu.

⁶ Silər bu «kətürmə hədiyə» boləjan muqəddəs ülüxning yenidin xəhər üqün kəngliki bəx ming *hada*, uzunluqi yigirmə bəx ming *hada* yərni bəlüp bəkitisilər. Bu pütkül İsrail jəməti üqün bolidu. □

⁷ Xəhzadining ülüxi bolsa, bu muqəddəs ülüxning ikki tərripigə tutixidu, xundakla xəhərgə təwə jayning ikki tərripigə tutixidu, yəni oqərbiy tərpi oqərbkə qaraydiojan, xərək tərpi xərkkə qaraydiojan ikki parqə yər bolidu; bu parqə yərləarning jəmiy uzunluqi kəbililəarning ülüxining uzunluqi bilən parallel

□ 45:2 «U yərdin bəx ming *hada* uzunluqtiki, bəx ming *hada* kəngliktiki tət qasilik yər muqəddəs jayoqa ayrilidu»

— ibraniy tilida «U yərdin bəx ming *hada* uzunluqta, bəx ming *hada* kəngliktə tət qasilik yər muqəddəs jayoqa ayrilidu» deyilidu. □ 45:6 «xəhər üqü» — yəni Yerusalem üqün.

«kəngliki bəx ming *hada*, uzunluqi yigirmə bəx ming *hada*» — yaki «kəngliki bəx ming gəz, uzunluqi yigirmə bəx ming gəz».

bolidu. ⁸ Bu yər xahzadining Israil zeminidiki igiliki bolidu; wə Mening xahzadilirim həlkimni yənə heq əzməydu; zemin Israil jəmätigə, kəbililiri boyiqə bөлüp təkşim kılınıdu.

⁹ Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Boldi bəs, i Israil xahzadiliri! Jəbir-zulum wə bulang-talangni özünqlardin neri kılıp, toqra həküm qıqırıp adalət yürüzünqlar; Mening həlkimni qayta yeridin həydiwətküqi bolmanglar, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁰ Silərdə toqra mizan, toqra əfah, toqra «bat» bolsun. □ ■ ¹¹ «Əfah» wə «bat» bolsa bir əlqəm bolsun; xuning bilən bat homirning ondin birigə, əfah homirning ondin birigə barawər bolsun; homir bolsa ular ikkisi üqün əlqəm bolsun. □ ¹² Bir xəkəl bolsa yigirmə «gərah» bolsun. Yigirmə xəkəl, yigirmə bəx xəkəl, on bəx xəkəl qoxulup silərgə «mina» bolidu. □ ■

Xahzadə üqün «kötürmə hədiyə»

□ **45:10 «əfah»** — quruq nərsilərgə əlqəm idi, təhminən 27 litr idi. **«bat»** — suyuq nərsilərgə əlqəm, əfahqa barawər bolup 27 litr idi. ■ **45:10 Law. 19:35,36** □ **45:11 «bat homirning ondin birigə, əfah homirning ondin birigə barawər bolsun»** — «homir»ning əsliy mənisi «exək kötürəligüdək yük» idi — təhminən 220-300 litr. □ **45:12 «xəkəl»** — kümüxning (yaki altunning) əlqimi bolup, 11.4 gramqa barawər idi. **«mina»** — (yaki «manəh») birhil tənggə, 60 xəkəlgə barawər idi. Əmdi nemixka uning muxu yərdə «20, 25 wə 15 xəkəl»gə bөлünüxini anqə bilməymiz. Bəlkim muxu bөлünüxi birhil aldamaqılıqning aldini elix üqün boluxi mumkin. ■ **45:12 Mis. 30:13; Law. 27:25; Qəl. 3:47**

¹³ Bu silərnin *xahzadə üçün* «kötürmə hədiyyə»nglar bolidu; bir «homir» buoqdaydin altidin bir əfah buoqday, bir «homir» arpidin altidin bir əfah arpa sunisilər; ¹⁴ zəytun meyi bolsa, «bat» bilən əlqinidu, hər bir «kor»din ondin bir bat sunisilər (bir «kor» on «bat» yaki bir «homir» bolidu, çünki on bat bir homir bolidu). ¹⁵ İsrailning süyi mol yaylaqliridin, hər ikki yüz tuyaq padioqa birdin pahlan sunisilər — bular bolsa, «axliq hədiyyə», «köydürmə qurbanliq», «inaxliq qurbanliq»lar bolup, İsrailnar üçün kafarət qilix üçün bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. ¹⁶ Zemindiki həlkning həmmisining İsrailning xahzadisigə sunoqan bu «kötürmə hədiyyə»gə təhpisi bolidu. ¹⁷ Xahzadining wəzipisi bolsa, həytlərgə, «yengi ay»laroqa, «xabat kün»lərgə, jümlidin İsrail jəmətinin barliq «ibadət sorun»lirioqa köydürmə qurbanliqlar, axliq hədiyyələr wə xarab hədiyyələrnı təminləxtin ibarət; İsrail jəməti üçün kafarət elip kelidioqan gunah qurbanliqi, axliq hədiyyə, köydürmə qurbanliq wə inaxliq qurbanliqlirini təminligüqi dəl xu bolidu.

Həyt-bayramlar tooqruluq bəzi bəlgilimilər

¹⁸ Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Birinçi aynin birinçi künidə sən bejirim yax bir tor-pakni alisən, uning bilən sən muqəddəs jayni paklaysən. ¹⁹ Kahin bu gunah qurbanliqining kenidin elip ibadəthanining ixik kexəklirigə, qurbangahning yukiri təkqisidiki tət burjəkkə

wə iqki həylining dərwasisining kirix yolining kexəklirigə süridu; ²⁰ xuningdək yoldin azoqanlar yaki nadanlar üçün sən xu ayning yəttinçi künidə ohxax ix qilixing kerək; xuning bilən sən ibadəthana üçün kafarət kilisən.

²¹ Birinçi ayning on tətinqi künidə silər «ötüp ketix» heyti, yəttə künlük bir heytni ötküzisilər; petir nanni yeyix kerək. ■ ²² Xu küni xahzadə əzi wə zemindiki barlıq həlk üçün gunah qurbanlığı süpitidə bir torpakni sunidu. ²³ Heytning yəttə küning hərberidə u Pərwərdigarğa köydürmə qurbanlığını, yəni yəttə küning hərberidə yəttə torpaq wə yəttə qoçqarni, həmmisini bejirim həlda sunidu; hər küni gunah qurbanlığı üçün bir tekini sunidu. ²⁴ U hərber torpaqğa bir əfah axlıq hədiyəni, hərber qoçqarğa bir əfah axlıq hədiyəni qoxup sunidu; hərber əfah unğa u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu. □ ²⁵ Yəttinçi ayning on bəxinçi künidə baxlanğan heyttə, heytning yəttə küning hərberidə u muxundak gunah qurbanlıqliri, köydürmə qurbanlıqlar, axlıq hədiyələni wə zəytun meyi katarlıqlarni ohxax sunuxi kerək. □ ■

■ **45:21** Mis. 12:3; 23:15; Law. 23:5; Qel. 9:3; 28:16,17; Qan. 16:1 □ **45:24** «bir hin zəytun meyini» — «bir hin» bəlkim təhminən 6 litr. □ **45:25** «Yəttinçi ayning on bəxinçi künidə baxlanğan heyttə» — yəni «kəpilər heyti» yaki «kəpə tikix heyti» ■ **45:25** Law. 23:33; Qel. 29:12; Qan. 16:13

46

«Xabat kün»liri wə «yengi ay»lar

¹ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — İqki həylining xərkkə qaraydıoan dərwezisi altə «ix küni»də etiklik bolidu; biraq xabat künidə u eqilidu; wə «yengi ay» boləoan künliridə u eqilidu. □ ² Xahzadə sirttin xu dərwezining dalinining yoli bilən kiridu, u kirix eozizining kexək temi tüwidə turidu; kaşınlar bolsa uning üçün köydürmə qurbanlığını, inaklıq qurbanlıqlirini sunidu; u dərwezining bosuqisida səjdə qilidu andin qıqıdu; biraq dərwezə kəqkiqə etilməydu. ³ Zemindiki həlkmu xabat künliridə wə «yengi ay»larda xu dərwezining kirix eozizining tüwidə turup Pərwərdigar aldida səjdə qilidu.

⁴ Xabat künidə xahzadə Pərwərdigarəo sunəoan qurbanlıq bolsa altə bejirim pahlan, bir bejirim qoqkar bolidu. ⁵ Bularəo qoxulidıoan axlık hədiyələr qoqkarəo bir əfah, pahlanlarəo bolsa qamining yetixiqə bolidu; hər bir əfah unəo u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu.

⁶ «Yengi ay»ning künidə u sunəoan qurbanlıq yax bir bejirim torpaq, altə pahlan, bir qoqkar bolidu; ularning həmmisi bejirim bolidu.

⁷ Bularəo axlık hədiyələrnı quxup sunidu; torpaqqa bir əfah, qoqkarəo bir əfah, pahlanlarəo qamining yetixiqə bolidu; hər bir əfah unəo bir hin zəytun meyini qoxup sunidu. ⁸ Xahzadə

□ **46:1 «xabat küni»** — oqurmənlərnıng esidə barkı, «xabat küni» xənbə küni, dəm elix künidur.

kirgəndə, dərważining dalini bilən kiridu, wə xu yol bilən qıkidu.

⁹ Zemindiki həlk həyt künliridə bekitilgən «ibadət sorun»lirioğa Pərwərdigar aldioğa kirgəndə, səjdə kılıxka ximaliy dərważidin kirgən kixi jənubiy dərważidin qıkidu; jənubiy dərważidin kirgən kixi ximaliy dərważidin qıkidu; u kirgən dərważidin qıqmaydu, bəlki udulioğa mengip qıkidu. ¹⁰ Həlk kirgəndə xahzadə ular bilən billə kiridu; ular qıqkanda, billə qıkidu.

¹¹ Həyt-bayramlarda wə «ibadət sorun»lirida bolsa, u qoxumqə sunoğan axlık hədiyələr tor-pakka bir əfah, qoqkaroğa bir əfah, pahlanlaroğa bolsa qamining yetixiqə bolidu; hər bir əfah unoğa u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu.

¹² Xahzadə Pərwərdigaroğa halis köydürmə qurbanlıqni yaki halis inaklık qurbanlıqlirini sunmaqci bolsa, əmdi xərkkə qaraydioğan dərważa uning üqün eqilidu; xabat künidə kılqandək, u öz köydürmə qurbanlıqini wə inaklık qurbanlıqlirini sunidu; u kaytip qıkidu; qıqkandin keyin dərważa etilidu.

¹³ Hər kündə sən Pərwərdigaroğa köydürmə qurbanlıq süpitidə bir yaxlık bejirim pahlanni sunisən; sən hər ətigini təyyarlap berisən.

¹⁴ Hər ətigəndə sən uningoğa qoxup axlık hədiyə, yəni undin altidin bir əfah wə unni maylaxka zəytun meyidin üqtin bir hin təyyarlaysən; bu Pərwərdigaroğa əbədiy bəlgilimə bilən bekitilgən axlık hədiyə bolidu.

¹⁵ Ular hər ətigəndə pahlanni, uning axlık

hədiyyəsini zəytun meyi bilən əbədiy köydürmə qurbanlıq süpitidə sunidu.

Miraslar toqıruluq bəzi bəlgilimilər

¹⁶ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Xahzadə öz mirasidin oqullirining birsigə sowoqa kıloqan bolsa, əmdi u yənə axu oqlining öz oqlu-əjdadlıri üqün bolidu; miras yoli boyiqə u ularning igiliki bolidu. ¹⁷ Biraq u öz mirasidin uning hizmətkarlırining birigə sowoqa bərgən bolsa, u uningki «halas kılıx yili» oiqə bolidu; xu qaoqda u xahzadigə qayturulidu; *xahzadining mirasi* əsli öz oqullirioqla mənsup bolidu. □

¹⁸ Wə xahzadə həlqkə jəbir-zulum selip, ularni mirasidin həydiwətməydu; u oqullirioqa öz igilikidin miras təksim kılıdu; xuning bilən Mening həlqim öz igilikidin tarkitilmaydu.

Kahınlarning qurbanlıqlardin aloqan gəxni pixuruxi

¹⁹ Andin *həliki kixi* meni ximaloqa qaraydioqan, kahınlar üqün boloqan muqəddəs «kiqik hanılar» oqa dərwezining yenidiki kirix yoli bilən apardi; mana, uning oqərb tərpidə məhsus bir jay bar idi; ²⁰ u manga: «Bu kahınlar itaətsizlik qurbanlıqlirini wə gunah qurbanlıqlirini kaynitidioqan həm axlık

□ **46:17 «halas kılıx yili»** — Musa pəyoqəmbərgə qüxürülgən qanun boyiqə, «halas kılıx yili» yaki «buroqa qelix yili» hər 49 yilda bir bolidu, axu yilida hər adəmnıng kərzi halas kılınıdu, baxkılaraq setiloqan miras-zeminlar öz igisi yaki uning əwladlırioqa qayturulidu. («Law.» 25-babni kərüng).

hədiyyələrnı pixurıdıoğan jaydur; bu jaynı bekitıxtıkı məksət, həlkning bu axlarning pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanə qurımaslıkı üqün, ular bu *axlarnı* sırtkı həyliə qalıp qıkmaydu. □ ²¹ U meni sırtkı həyliə qalıp, meni həylining tət bulungidin ötküzdi; mana, həylining hər bir bulungida *kiqik* həylə bar idi. ²² Həylining tət bulungida, uzunluğu kırık gəz, kənglikı ottuz gəz bolə qan tosmə tamlık həylilər bar idi; bu tət həylining əlqəmliri ohxax idi. ²³ Bu tət həylə iqidə ətrapıda tax tahtaylık təkqə bar idi; təkqə astıda həmmə ətrapıda qazan qaynitıdıoğan *ot qalaydıoğan* jayliri bar idi.

²⁴ U mənə: «Bular «gəx qaynitix əyliri», mənə yərlərdə əyning hizmitidə bolə qanlar həlkning

□ 46:20 «Bu kahınlar itaətsizlik qurbanlıqlirini wə gunah qurbanlıqlirini qaynitıdıoğan həm axlık hədiyyələrnı pixurıdıoğan jaydur... həlkning bu axlarning pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanə qurımaslıkı üqün, ular bu axlarnı sırtkı həyliə qalıp qıkmaydu» — oqurmənlərnıng esidə bolıduki, kahınlarning köydürmə qurbanlıqlərdin sırt, hər hil qurbanlıqlərdin wə «hədiyyə»lərdin bir ülüxni elip yeyix həkükı bar idi. Ularning rəsmiy kirimi bolmıo qaqqa, bu ülüxlər ularning jəninı bakattı. Həlk qurbanlıqliri wə ülüxlirini Hudaə qan ətap suno qandin keyin, «mukəddəs» dəp hesablinip, Musa pəyo qəmbərgə qüxürülgə qanunda əddiy puqrələrnıng ularnı yeyixi yaki ulə qə tegixi mən'i qilino qan. Biz «koxum qə səz»imızdimu bu qurbanlıqlər üstidə tohtilimiz.

qurbanliklərini qaynitidu» — dedi.□

47

Həyatlik dəryasi

¹ *Həlikə kixi* meni öyning dərwasisiya qayta apardı. Mana, ibadəthanining bosuqisidin sular xərkkə qarap ekip qikiwatatti; qünki öyning aldi xərkkə qaraytti. Sular öyning astidin, ong tərpidin, qurbangahning jənubiy tərpidin ekip qüxətti. □ ■ ² U meni ximaloqa qaraydiyan dərwasisidin qikardi; u meni aylandurup xərkkə qaraydiyan dərwasining sirtioqa apardı; mana, sular ong tərpidin ekip turatti.

³ *Həlikə kixi* qolida əlqigüq tanini tutup, xərkkə qarap mangdi; u ming gəz əlqidi, andin meni sulardin ötküzdi; sular adəmnin oxuqioqa qikatti.

⁴ U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ötküzdi; sular adəmnin tizlirioqa yətti. U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ötküzdi; sular adəmnin beligə qikatti. ⁵ U yənə ming gəz əlqidi; u mən ətəlməydiyan dərya bolup qikti; qünki sular ərləp kətti; uningda su üzgili

□ **46:24** «*muxu yərlərdə öyning hizmitidə bololanlar həlkning qurbanliklərini qaynitidu* — «qurbanliklarni qaynitix» toqruluk «Law.» 7:31-36, 8:31-ayətləni kərüng. Lawiyar wə kahinlarning həlk aparəyan «inəklik qurbanliki»lar, «gunah qurbanliki»lar wə «itaətsizlik qurbanliki»lardin parqə gəx elip yeyix həkuki bar idi. Bu ularning qurbanliqni soyup sunuxidiki «ix həkki» idi. □ **47:1** «*öyning dərwasisi*» — «öy» muxu yərdə pütkül ibadəthanini kərsitidu. ■ **47:1** Zək. 14:8

bolatti, u otkili bolmaydionan dərya bolup qıkti.

⁶ U məndin: «İnsan oqlı, buni kərgənsən?» dəp soridi; andin meni dəryaning kiroqıkiqə qayturup apardi.

⁷ Kiroqakqa kayttim, mana, dəryaning kiroqıkida, u wə bu qetida, intayin kəp dərəhlər bar idi.■

⁸ U manga mundak dedi: «Bu sular yurtning xərkiqə qıkidu; xu yərdin ular Arabah tüzlənglikigə quxüp, andin dengizqə kiridu. Ular dengizqə ekip kirixi bilən, dengiz suliri sakaytilidu. □ ⁹ Wə xundak boliduki, bu «jüp dərya» kaysi yərgə ekip kəlsə, xu yərdiki barlik su üzidionan janiwarlar yaxaydu; dengizda nuroşun beliklər bolidu; qünki sular xu yərgə ekip kelidu, wə dengiz suliri sakaytilidu; dərya nəgə aqsa, xu yərning həmmisi həyatqə igə bolidu. □ ¹⁰ Wə xundak boliduki, belikqılar dengiz boyida turidu; Ən-Gədidin Ən-Əglaimgiqə ularning torliri yeyilidionan jayliri bolidu; dengiz beliklirining «Ottura dengiz»dikidək bək kəp sortliri bolidu; ¹¹ birak uning zəy-sazliqliri sakaytilmaydu; ular xorluq boluxqə tapxu-

■ **47:7** Wəh. 22:2 □ **47:8 «Arabah tüzləngliki»** — həritini kərüng. «Arabah» degən İordan dəryasining jilqisi. **«dengiz»** — «Əlük dengiz» — bögüngə kədər u dengiz intayin tuzluq boloaqqa, uningda heqkəndak janiwar yaximaydu. Birak bu sular bilən uning suliri aqar su bolup, nuroşun belik-haywanlar ularda yaxaydu. □ **47:9 «jüp dərya»** — yukiriki ayətlərdə «bir dərya» təswirləngəndin keyin, nemixqə «jüp dərya» deyilidu? Buning sirlik mənsi pəkət Təwrattiki «Zək.» 14:8-ayəttə yexilidu. Qünki yənə bir dərya ibadəthanidin qıqip qərbiy tərəkimu ekip «Ottura dengiz»qə kiridu. «Yo.» 3:18nimy kərüng.

rulidu.

¹² Dərya boyida, u wə bu qetida, ozuq bolidioqan hərhil dərəhlər əsиду. Ularning yopurmaklıri solaxmaydu, ular mewisiz qalmaydu; ular hər ayda yengidin mewiləydu; qünki uni suqiridioqan sular muqəddəs jaydin qıkidu; ularning mewisi ozuq, ularning yopurmaklıri dora-dərmanlar bolidu. ■

Zeminni kəbililər üqün bəlüx

¹³ Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Təwəndə İsrailning on ikki kəbilisigə zemin miras süpitidə bəlünüp təksim kılınıp qeğralar ayrilidu; Yüsüpning kəbilisigə ikki ülüx bəlünidu. □ ¹⁴ Mən qolumni kətürüp atabowiliringlaroqa kəsəm iqkəndək, silər bir-biringlaroqa barawərlik bilən zeminni miras boluxka bəlisilər; u silərgə miras bolidu. ■

¹⁵ Zeminning *tət* tərıpining qeğrasi mundaq; Ximaliy təripi, «Ottura dengiz»din baxlinip Hətlonning yolini boylap, Zədad xəhiring kirix eşizişiqə bolidu; ¹⁶ u Hamat, Berotah, Sibraim (Dəməxk bilən Hamatning qeğrisining otturısında), Həwranning qeğrisida bolıqan Hazar-Hattikon xəhərlirini öz iqiğə alidu; ¹⁷ xuningdək «Ottura dengiz»din baxlanıqan qeğra Həzar-Enanoşiqə sozulidu; u Dəməxkning qeğrisini

■ **47:12** Wəh. 22:2 □ **47:13** «Yüsüpning kəbilisigə ikki ülüx bəlünidu» — Lawiy kəbilisi zeminoqa igə bolmaydu. Yüsüpning ikki oşli, Əfrayim wə Manassəh, ikki kəbilə həsablinidu («Yar.» 48:17-20ni kərüng). ■ **47:14** Yar. 12:7; 17:8; 26:3; 28:13

boylap, Hamatning ximaliy rayonining qe-grasioğa tutixidu; bu bolsa ximaliy təripi bolidu.

¹⁸ Xərək tərripining qegrisi, Həwran bilən Dəməxkning otturisdin baxlinip, Gilead wə Israil zeminini bəlüp turidioğan İordan dəryasi bolidu. Silər buningdin «Əlük dengiz»oqiçə miraslarni bəlüp əlqəysilər. Bu bolsa xərək təripi bolidu. □

¹⁹ Jənubiy təripi bolsa, Tamar xəhiridin Meribah-Qədəx dəryasining ekinlirioqiçə, andin Misir wadisidin «Ottura dengiz»oqiçə sozulidu. Bu jənubiy qegra bolidu.

²⁰ Qərbiy təripi bolsa «Ottura dengiz»ning əzi, Hamat rayoniğa kirix eoziçə bolidu; bu qərbiy qegrisi bolidu.

²¹ Silər bu zeminni Israilning kəbilisi boyiçə öz-aranglarda ülüxüünglər kerək. ²² Xundak bolux kerəkki, silər öz-aranglar wə aranglarda olturaklaxkan, aranglarda balilik bolğan musapirlarğa uni miras boluxka qək taxlap bəlisilər; ular silərgə nisbətən wətinidə tuqulğan Israillarğa ohxax boluxi kerək. Ular silər bilən təng qək taxlap Israil kəbililiri arisidin miras alsun.

²³ Musapir kaysi kəbilə arisida olturaklaxkan bolsa, silər xu yərdin uningğa miras təksim

□ **47:18 «Əlük dengiz»** — ibraniy tilida «xərkiy dengiz». «**Xərək tərripining qegrisi, Həwran bilən Dəməxkning otturisdin baxlinip, Gilead wə Israil zeminini bəlüp turidioğan İordan dəryasi bolidu. Silər buningdin «Əlük dengiz»oqiçə miraslarni bəlüp əlqəysilər**» — baxka birhil tərjimisi: «Silər xərkiy qegrisdin, yəni Həwran bilən Dəməxkning otturisdin, Gilead wə Israil zeminidin wə İordan dəryasidin «Əlük dengiz»oqiçə miraslarni bəlüp əlqəysilər».

kılısilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.

48

Ximaliy tərəptiki yəttə kəbila

¹ Təwəndə kəbililər nami boyiqə tizimlinidu; ximal tərīpidə Dan kəbilisining bir ülūxi bar. Uning qəgrisi Israil zeminining ximaliy qəgrisimu bolidu; u Hətlonning yolini boylap, Hamat rayoniqə kirix eʔiziqə wə Həzar-Enan xəhīrigiqə sozulqan (Həzar-Enan Dəməxk qəgrisiqə yandax bolup, Dəməxkning ximaliy tərīpidiki Hamat xəhīrining yenida). Uning ülūxi xərktin ʔərbkīqə sozulqandur. □

² Danning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Axir kəbilisining bir ülūxidur.

³ Axirning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Naftali kəbilisining bir ülūxidur.

⁴ Naftalining qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Manassəh kəbilisining bir ülūxidur.

⁵ Manassəhning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Əfraim kəbilisining bir ülūxidur.

⁶ Əfraimning qəgrisiqə yandax bolqan, xərktin ʔərbkə sozulqan zemin Rubən kəbilisining bir ülūxidur.

□ **48:1** «**Hamat rayoniqə kirix eʔiziqə...**» — yaki «Libo-Hamat xəhīrigiqə...».

⁷ Rubənniŋ qeğrisioŋa yandax boloŋan, xərktin oŋərbkə sozuloŋan zemin Yəhuda kəbilisining bir ülüxidur.

Otturidiki ülüx

⁸ Yəhudaning qeğrisioŋa tutaxkan, xərktin oŋərbkiqə sozuloŋan zemin, silərninŋ «kətürmə hədiyə»nŋlar bolidu; uning kəngliki yigirmə bəx ming *hada*, uning uzunluŋi kəbililərgə təksim qilinloŋan ülüxtikidək bolidu; muqəddəs jay uning dəl otturisida bolidu.

⁹ Silər Pərwərdigaroŋa alahidə atioŋan «kətürmə hədiyə» bolsa, uzunluŋi yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada* bolidu. ¹⁰ Bu muqəddəs «kətürmə hədiyə» kaŋılar üqün bolidu. Ximaliy tərripining uzunluŋi yigirmə bəx ming *hada*, oŋərbiy tərripining kəngliki on ming *hada*, xərkiy tərripining kəngliki on ming *hada*, jənubiy tərripining uzunluŋi yigirmə bəx ming *hada* bolidu; Pərwərdigarning «muqəddəs jay»i uning dəl otturisida bolidu.

¹¹ Bu yər Zadok əwladlıridin boloŋan, pak-muqəddəs dəp ayriloŋan kaŋınlar üqün bolidu. Israıl ezip kətkəndə, ular Lawiylar ezip kətkəndək ezip kətmigən, bəlki Mən tapxuroŋan məs'uliyətkə sadıq bololanıdi. ¹² Xuning bilən bu alahidə «kətürmə hədiyə» bololan yər bolsa pütün «kətürmə hədiyə» bololan zeminning iqidin bolup, ularoŋa nisbətən «əng muqəddəs bir nərsə» dəp bilinsun. U Lawiylarning ülüxiŋə

tutaxkan bolidu. □

¹³ Kahinlarning ülüxining qegrisioğa tutax bolğan yər Lawiylarning ülüxi bolidu. Uning uzunluği yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada*. Pütkül uzunluği yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki on ming *hada* bolidu. ¹⁴ Ular uningdin yərni heq satmaydu yaki almaxturmaydu. Ular bu zeminning esilini baxqilaroğa heq ötküzməydu; qünki u Pərwərdigaroğa mukəddəs dəp ataloğan.

¹⁵ Qaloğan yər, kəngliki bəx ming *hada*, uzunluği yigirmə bəx ming *hada*, adəttiki yər bolup, xəhər üqün, yəni öylər wə ortaq box yər üqün bolidu. Xəhər uning otturisida bolidu. ¹⁶ Xəhərninğ elqəmliri mundaq bolidu; ximaliy təripi tət ming bəx yüz *hada*, jənubiy təripi tət ming bəx yüz *hada*, xərkiy təripi tət ming bəx yüz *hada*, wə qərbiiy təripi tət ming bəx yüz *hada* bolidu. ¹⁷ Xəhərninğ box yərliri bolsa, ximaloğa qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kəngliktə, jənubka qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kəngliktə, xərkkə qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kənglikidə, qərbkə qaraydioğan təripi ikki yüz əllik *hada* kəngliktə bolidu.

¹⁸ Qaloğan ikki parqə yər mukəddəs «kətürmə hədiyə» bolğan yərgə tutixip uningoğa parallel bolidu. Ularning uzunluği xərkkə qaraydioğan

□ **48:12 «Xuning bilən bu alahidə «kətürmə hədiyə» bolğan yər bolsa pütün «kətürmə hədiyə» bolğan zeminning iqidin bolup, ularoğa nisbətən «əng mukəddəs bir nərsə» dəp bilinsun. U Lawiylarning ülüxiğə tutaxkan bolidu»** — Lawiylarning ülüxi bu yərninğ ximaliy tərividə bolidu; hərətini kəring.

təripi on ming *hada*, oərbkə qaraydioğan तरीпи on ming *hada*; bular mukəddəs «kətürmə hədiyə» boləjan yərgə tutixidu; bularning məhsulatliri xəhərning hizmitidə boləjanlarni ozuklandıridu.

¹⁹ Uni teriydioğanlar, yəni xəhərning hizmitidə boləjanlar Israilning barlık kəbililiri iqidin bolidu.

²⁰ Pütkül «kətürmə hədiyə» bolsa uzunluğu yigirmə bəx ming *hada*, kəngliki yigirmə bəx ming *hada* bolidu; silər bu tət qasılık mukəddəs «kətürmə hədiyə»gə xəhərgə təwə jaylarnimu koxup sunisilər.

²¹ Mukəddəs «kətürmə hədiyə» bilən xəhərning igidarqılıkidiki yərning u wə bu तरीpidiki qaləjan zeminlər xahzadə üqün bolidu. «Kətürmə hədiyə»gə yandax xərktin xərkkə sozuloğan yigirmə bəx ming *hada* kəngliktiki yər wə oərbtin oərbkə sozuloğan yigirmə bəx ming *hada* kəngliktiki yər *kəbililəarning* ülüxlirigə parallel bolup, bular xahzadə üqündur; mukəddəs «kətürmə hədiyə», jümlidin ibadəthanining mukəddəs jayi ularning otturisida, ²² xuningdək Lawiylarning ülüxi wə xəhərning igilikimu xahzadining təwəlikining otturisida bolidu. Yəhudaning qegrisi wə Binyaminning qegrisinin otturisida boləjan bu zeminlar xahzadə üqün bolidu.

Jənubiy tərəptiki bəx kəbila

²³ Qaləjan kəbililəarning ülüxliri bolsa: — Binyamin kəbilisi üqün xərktin oərb tərəpkə sozuloğan bir ülüxi bolidu.

²⁴ Binyaminning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Ximeon kəbilisining bir ılıxidur.

²⁵ Ximeonning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Issakar kəbilisining bir ılıxidur.

²⁶ Issakarning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Zəbulun kəbilisining bir ılıxidur.

²⁷ Zəbulunning qegrisiya yandax bolıan, xərktin ıərbkə sozulıan zemin Gad kəbilisining bir ılıxidur.

²⁸ Gadning yan təripi, yəni jənubiy təripi, pütkül zeminning jənubiy qegrisi Tamar xəhiridin Meribağ-Kədəx dəryasining ekınlirioııqə, andin *Misir* wadisini boylap «Ottura dengiz»oııqə sozulidu. ²⁹ Bu silər Israilning kəbililirigə miras boluxka qək taxlap belidıan zemin bolidu; bular ularning ılıxliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

Xəhərning dərwaziliri

³⁰ Təwəndə xəhərning qikix yolliri bolidu; uning ximaliy tərıpining kəngliki tət yüz əllik *hada* bolidu; ³¹ xəhərning kowukliri Israilning kəbililirining nami boyiqə bolidu; ximaliy tərıpıdə üq kowuk bolidu; biri Rubənnıng kowukı bolidu; biri Yəhudaning kowukı bolidu; biri Lawiyning kowukı bolidu; ³² xərkiy tərıpining kəngliki tət yüz əllik *hada*, uningda üq kowuk bolidu; biri Yüsüpning kowukı bolidu; biri Binyaminning kowukı bolidu; biri Danning kowukı bolidu. ³³ Jənubiy tərıpining

əlqimi tət yüz əllik *hada*, uningda üç qowuq bolidu; biri Ximeonning qowuqi bolidu; biri Issakarning qowuqi bolidu; biri Zəbulunning qowuqi bolidu. ³⁴ Xərkiy tərripining kəngliki tət yüz əllik *hada*, uningda üç qowuq bolidu; biri Gadning qowuqi bolidu; biri Axirning qowuqi bolidu; biri Naftalining qowuqi bolidu.

³⁵ jəmiy bolup uning aylanmisi on səkkiz ming *hada* bolidu; xu kündin baxlap xəhərning nami: «Pərwərdigar xu yərdə» bolidu.

**Muq ddes Kalam (y ngi yezik)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Pinyin script**

Copyright   2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5